

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ
إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (قرآن مجید ۱۰۳)

और अल्लाह तआला बुलाता है अलामती से घर (जन्नत) की
तरफ और जो चाहे सीधा रास्ता दिखाता है

फराना का संगमोक्ष पत्रिका

काम्याब जुंदागी का अहम इन्फुल्स

मुरतल्लिज
मोला ना शिखर हक हाशीम • यांग

મો. રામચંદ્ર દાશીમ
સ. પો. આંગા-૩૮૮૪૨૧.
તા. પેટલાક, છ. ખેડા, મુજરાત

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ
 إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (قرآن مجید ۱۰۶)

और अल्लाह तआला बुलाता है सलामतीके घर
 (जन्नत) की तरफ और जिसको चाहे सीधा रास्ता
 दिजाता है. (पारा-११, रक़ुअ-१८)

जपानीका अनमोल ખઝાના

और

કામ્યાબ જીંદગીકા અહમ ફોર્મ્યુલા

મૌ. શમ્સુલહક હાશીમ

મુ. પો. ચાંગા-૩૮૮૪૨૧.

તા. પેટલાહ, જી. ખેડા, ગુજરાત

(Handwritten signature in red ink)

✧ મુરત્તિખ ✧

(મોલાના) શમ્સુલહક હાશીમ સાહેબ ચાંગા.

કિતાબકા નામ : "જવાનીકા અનમોલ ખજાના"

મુરત્તિબ : મૌલાના શમ્સુલહક હાશીમ- ચાંગા

નવું બેર બનાવો

પહેલી ઈશાઅત

(ગુજરાતી લીપી)

૧૨૫૬૧૬ -

દુસ્રી ઈશાઅત -

૧૨૫૬૧૬ -

મોહરમ ૧૪૧૭ હી

માહે - જુન ૧૯૯૬

૩૦૦૦

જગાદીલ અલ્લા ૧૪૧૭ ૧૧.

મારે સરેઅર- ૧૯૯૬

૧૦૦૦

તઅદાદ : ૩૦૦૦

→ મોર અફાર તિયે ૩૫-૦૦ -

હેદીયા : રૂ. ૩૦-૦૦ + (૩/- રૂ. પોસ્ટેજ અલગ)

મુખ પૃષ્ઠ : યાસિન વૈધ, નડીઆદ ફોન ૩૮૨૧૧

મુદ્રણ વ્યવસ્થાપક : સેસ્તુ પુસ્તક ભંડાર, નડીઆદ ફોન : ૩૮૨૫૮

લેસર ટાઈપ સેટીંગ : ન્યૂ-ટેક. ફોટો કમ્પોઝર, નડીઆદ ફોન : ૬૨૦૦૮

→ પત્ર વ્યવહારનું સરનામું : મૌલાના શમ્સુલહક હાશીમ

મુ. પો. ચાંગા (૩૮૮૪૨૧)

તા. પેટલાદ જ. ખેડા-ગુજરાત

ફોન : (૦૨૬૯૨) ૨૬૯૮૬

કિતાબ મળવાનું

બીજું સરનામું : સ્ટેશન મસ્જીદ નડીઆદ

→ નામો પુરું -

(સુધારેલા નવી રાખતિ) વૃજાબ.

ફેહરિસ્ત :

૧.	પેશ લઈઝા	૧૫
૨.	હરફે અપ્પલ	૧૬
૩.	અર્ઝ મુઅલ્લિક	૧૭
૪.	નવજવાનો સે બાતચીત	૧૮
૫.	દોસ્ત કી જરૂરત	૨૨
૬.	નેક દોસ્ત કી પહેચાન	૨૩
૭.	જીંદગી અનમોલ નેઅમત હૈ	૨૪
૮.	ગંદી નાવિલે	૨૫
૯.	જવાની કી શરૂઆત	૨૭
૧૦.	અપની કદર કીજીયે	૨૮
૧૧.	નવજવાનો કી પરેશાની કા સબબ કયા હૈ ?	૨૯
૧૨.	નફસ ઔર રૂહ	૩૦
૧૩.	તૌબા ઔર દુઆ	૩૨
૧૪.	સચ્ચેદુલ ઈસ્તિગ્ફાર	૩૩
૧૫.	દીની ઔર દુન્યવી તાલિમ	૩૫
૧૬.	ઈલ્મે દીન	૩૭
૧૭.	નસીહત	૩૮
૧૮.	સ્કુલ - કોલેજ	૪૧
૧૯.	હોસ્ટેલ	૪૨
૨૦.	મુતાલા (વાંચન)	૪૩
૨૧.	અચ્છે તાલીમે ઈલ્મ કી ખુબીયાં	૪૫
૨૨.	ખરાબ આદતો	૪૭
૨૩.	ત્રીન ખરાબ આદતો	૪૭
૨૪.	ઊમ્દા કિસ્મ કે ખાને	૪૭
૨૫.	ઝિયાદા બાતો કરના	૪૮
૨૬.	નજર બાઝી	૫૦
૨૭.	નજરે બદ કા તિબ્બી નુકશાન	૫૧

૨૮.	બદ નજરી કા ઈલાજ	૫૧
૨૯.	શયતાન કા જાલ	૫૨
૩૦.	શેહવત કે નશેમે શાદી (પ્રેમલગ્ન)	૫૨
૩૧.	મૌજુદા દૌર કી તરકકી	૫૪
૩૨.	જનાઝા નિકલ ગયા	૫૪
૩૩.	ક્રિકેટ કા બુખાર	૫૫
૩૪.	ખતરનાક નશે	૫૭
૩૫.	ઝિન્ના	૫૮
૩૬.	અશઆર	૬૦
૩૭.	અજનબીકે ઈશક કા ઈલાજ	૬૧
૩૮.	નિકાહ	૬૧
૩૯.	આજકલ કે નવજુવાન કેસી ઔરતકો પસંદ કરતે હૈ ?	૬૪
૪૦.	બીવીકી સુરત દેખકર	૬૫
૪૧.	આજકલ કા ફૈશન	૬૫
૪૨.	આદાબે નિકાહ	૬૬
૪૩.	ફુજુલ ખર્ચા	૬૬
૪૪.	શાદીમેં ખાના પીના	૬૬
૪૫.	દઅવત નામા	૬૭
૪૬.	નિકાહ કરનેકી બેહતરીન જગા	૬૮
૪૭.	મહેર	૬૮
૪૮.	મહેર અદા ન કરને પર સખ્ત વર્ઈદ	૭૦
૪૯.	મહેર અદા કરનેકા તરીકા	૭૧
૫૦.	મહેર કી મિકદાર	૭૧
૫૧.	કમસે કમ મહેર કી મિકદાર	૭૨
૫૨.	મહેરે ફાતમી	૭૨
૫૩.	જહેઝા (દહેજ)	૭૩
૫૪.	હઝરત ફાતમા (રદી.) કા જહેઝા	૭૪
૫૫.	ઘરમેં સુકુન કીસ તરહ પૈદા હોતા હૈ	૭૫
૫૬.	મા ઔર બીવીકા ઝગડા	૭૮

૫૭.	શોહર ઓર બીવીકા મામલા	૭૮
૫૮.	તલાક	૮૦
૫૯.	તલાક કે આદાબ	૮૧
૬૦.	ઔલાદકી પરવરીશ ઓર તરબિયત	૮૪
૬૧.	બચ્ચોંકી તરબિયત	૮૫
૬૨.	અવલાદ નહોના યા લડકીયાં પૈદા હોના	૮૮
૬૩.	સેહત ઓર તંદુરસ્તી	૮૧
૬૪.	આદતો ઓર તંદુરસ્તી	૮૩
	* ખોરાક	૮૩
	* હાજત	૮૩
	* નિંદ	૮૩
	* વરઝી શ	૮૪
	* ગુસલ	૮૫
	* દિમાગી સેહત	૮૫
	* દાત	૮૫
	* હાથોંકી સફાઈ	૮૫
	* આરામ ઓર નિંદ	૮૫
	* પેટકી હિફાજત	૮૭
	* આખે બડી નેઅમત હૈ	૮૭
૬૫.	ખાનગી સેહતકી હિફાજત	૮૮
૬૬.	ગુસલ કબ વાજબ હોતા હૈ	૮૮
૬૭.	ખાનેખીને કે આદાબ	૧૦૦
	* ખાને કે વક્ત	૧૦૨
	* ખાને કે બાદ	૧૦૪
	* ખાનેકે મુતફરિક આદાબ	૧૦૫
	* ખીનેકે આદાબ	૧૦૬
૬૮.	સોનેકે આદાબ	૧૦૭
૬૯.	લિબાસ કે આદાબ	૧૧૦

૭૦.	ઝેવર કે આદાબ	૧૧૩
૭૧.	મકાન બનાવેકે આદાબ	૧૧૪
૭૨.	હજામત કે આદાબ	૧૧૫
૭૩.	પાકી ઔર સફાઈકે આદાબ	૧૧૬
૭૪.	ખુશી ઔર ગમીકે આદાબ	૧૧૭
૭૫.	કામ્યાબી કે રાજ	૧૧૮
૭૬.	મજલીસ કે આદાબ	૧૨૧
૭૭.	મોહલ્લે ઔર કોલોની	૧૨૨
૭૮.	ખતરનાક ગલતીયાં	૧૨૪
૭૯.	હુકુક (ફરજ)	૧૨૫
૮૦.	અલ્લાહકે હુકુક	૧૨૭
૮૧.	અહકામે દરબારે ખુદાવંદી	૧૨૮
૮૨.	રસુલે અકરમ (સ.અ.) કે હુકુક	૧૩૧
૮૩.	ઈર્શાદતે તાજદારે મદીના હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.)	૧૩૩
૮૪.	મા - બાપ કે હુકુક	૧૩૬
૮૫.	ઈન્સાની ભાઈચારા	૧૩૮
૮૬.	યે કામ હરગીઝ ન કરે	૧૩૯
૧.	ઔબ દેખના	૧૩૯
૨.	છુપકર કીસીકી બાત સુનના	૧૩૯
૩.	બગૈર ઈજાઝત કીસીકે મકાન મેં દાખલ હોના	૧૩૯
૪.	બુરે લકબસે કિસીકો પુકારના	૧૩૯
૫.	ઓલમા-અવલિયાકી બેઅદબી કરના	૧૪૦
૬.	અલ્લાહકે નામકી બે અદબી	૧૪૨
૭.	બીવીકો શોહર કે ખિલાફ ભડકના	૧૪૩
૮.	એકહી વક્તમેં એકસે ઝિયાદા તલાક દેના	૧૪૩
૯.	માપ તોલ મે કમી કરના	૧૪૪
૧૦.	નઝુમીસે ગૈબ કી બાતે પુછના	૧૪૪
૧૧.	બરચોંકો ના જાઈઝ લિબાસ યા ઝેવર પહેનાના	૧૪૫
૧૨.	મસ્જિદમે નાપાકી યા બદબુંકી ચીઝ દાખલ કરના	૧૪૫

૧૩ મસ્જિદમે દુનિયાકી બાતે યા કામ કરના	૧૪૫
૧૪. નમાઝકી સર્ફોકો દુરુસ્ત ન કરના	૧૪૫
૧૫. ઈમામસે આગે નિકલ જાના	૧૪૬
૧૬. ગુરુસેકા નુકશાન ઔર ઈસ્કા ઈલાજ	૧૪૬
૧૭. હસદ (અદેખાઈ કરના)	૧૪૮
૧૮. બદગુમાની કરના	૧૪૮
૮૭. થોડી દેરકા સાથી	૧૪૯
૮૮. અપની પસંદકા શોખ (Hobbys)	૧૫૩
૮૯. વક્તકા ઈસ્તેમાલ	૧૫૬
૯૦. હિમ્મતકા ઈનામ	૧૫૭
૯૧. માયુસીકા વબાલ	૧૫૮
૯૨. ઊમ્દા જંદગીકા રાઝ	૧૫૯
૯૩. ખુદ એઅતેમાદી (આત્મવિશ્વાસ)	૧૫૯
૯૪. ખાસ બાતે	૧૬૧
૯૫. રોઝી કમાનેકા મક્સદ	૧૬૨
૯૬. ઈસ્લામકી મુકરર હદે	૧૬૩
૯૭. હલાલ રોઝી	૧૬૪
૯૮. મુસલમાન તાજર (વેપારી) કા અમલ	૧૬૫
૯૯. હરામ રોઝી	૧૭૦
૧૦૦. દુકાનદાર હઝરાત ધ્યાન દે	૧૭૨
૧૦૧. લોગ હરામ કમાઈ કયું કરતે હૈ ?	૧૭૩
૧૦૨. તરકકી કે ઊમ્દા રાઝ	૧૭૪
૧૦૩. રોશન ચેહરે	૧૭૫
૧૦૪. દુનિયા ઔર આખેરતકી કામ્યાબી કા રાઝ	૧૭૭
૧૦૫. બુઝુર્ગીને દીન કી હિકાયતે	૧૭૯
૧. અચ્છી નિયતકા સવાબ	૧૮૦
૨. ઈતાઅત કરને વાં લોં કો અલ્લાહકી મદદ	૧૮૦
૩. ઈબ્રત ઔર નસીહત	૧૮૦
૪. યહી હકીકત હૈ	૧૮૧

૫. બુરાઈકા બદલા ભલાઈસે	૧૮૧
૬. દીનકે બદલે મેં દુનિયા તલબ કરનેકા અંજામ	૧૮૧
૭. કબ્રકી આવાજ	૧૮૨
૮. મા-કી નાફરમાની	૧૮૨
૯. દુરુદ શરીફકી બરકત	૧૮૩
૧૦. ખિદમતે ખલક	૧૮૩
૧૧. આલિમકી ઝિયારત (દિખના)	૧૮૩
૧૨. નયે મકાનમે દુઆકી દરખાસ્ત	૧૮૪
૧૩. દુનિયાસે તૌબા	૧૮૪
૧૪. જામેઅ મસ્જિદકા સંગે બુનિયાદ	૧૮૪
૧૫. લંબી ઊમ્મીદે	૧૮૪
૧૬. અમાનત કા અદા કરના	૧૮૫
૧૭. હઝરત ઊસ્માન (ર.દી.) કી અંગુઠી	૧૮૫
૧૮. શેખ અ. કાદીર જીલાની (ર.હ.)કી નસીહત	૧૮૫
૧૯. હકપરસ્ત વાઈઝ કી પહેચાન	૧૮૬
૨૦. હર દિલ અઝીઝ (સબકો પસંદ)	૧૮૭
૨૧. જીંદગીકે ગુનાહ	૧૮૭
૨૨. નફસકો સગ્ર દેના	૧૮૭
૨૩. વહેમ પરસ્તી	૧૮૭
૨૪. નફસકી હાલત	૧૮૮
૨૫. ચાર બાતે	૧૮૮
૨૬. તોહફા ઔર રિશવત	૧૮૮
૨૭. પગેશી કી હમદદી	૧૮૮
૨૮. યુગલ ખોરીકી નહુસત	૧૮૮
૨૯. હમારા હિંદુસ્તાન	૧૮૮
૧૦૬. સુકુન ઔર દુઆ	૧૮૮
૧૦૭. હિકમત કે મોતી	૧૮૩
૧૦૮. અકવાલે બર્જુઆનેદીન	૧૮૬
૧૦૯. શેખ સઅદી (ર. હ.) કે અશઆર	૧૮૮

હસરત :

અયકાશ ! મੈં ઓર દુનિયાકે
તમામ ઈન્સાન ઈસ હદીસપર
અમલ કરનેવાલે બન જાયે.

પાય ચીઝોં કો પાય ચીઝોં સે
પહેલે ગનીમત જાનો.

૧. જવાનીકો બુઢપે સે પહેલે

૨. સેહતકો બિમારી સે પહેલે

૩. માલઘરી કો ગરીબીસે પહેલે

૪. ફુરસદકો મશગુલ હોને સે પહેલે

૫. જીંદગીકો મૌતસે પહેલે.

અર્જે મઅર્જે રત :-

વપું બિર

વપું લખા(ગ) લેવું.

આરમ્બ

કુર્આન-હદીસ-દીની કિતાબોંકી
ઈશ્આત. ઈન્સાનિયતકી
ખિદમત, રોઝે કયામત. હુઝુરે
અકરમ (સ.લ.) કી શિફાઅત.
કલમ ઓર જબાનકી સહી
ખિદમત, હલાલ ઓર પાકીઝ
દૌલત. ઔલાદ કી સહી
તરબિયત ઓર વાલેદૈન કે લીયે
હજજે બયતુલ્લાહ કી સઆદત.

અપની સોચ

મેં મુસલમાન હું ઔર ફપ્રકે સાથ મેહસુસ કરતા હું કે મુસલમાન હું ઈસ્લામકી શાનદાર રિવાયતેં મેરે વીરસેમેં આઈ હૈ. મેં તૈયાર નહી કે ઈસ્કા છોટે સે છોટા હિસ્સાભી હાથસે જાનેદું, ઈસ્લામકી તઅલીમ, ઈસ્લામકી તારીખ, ઈસ્લામકે ઊલુમ ઔર ફન, ઈસ્લામકી તહઝીબ(રીતરસ્મ), મેરી દૌલતકા સરમાયા હૈ. ઔર મેરા ફર્ઝ હૈ કે મે ઈસ્કી હિફઝત કરૂ.

ઔર સાથ હી એક ઔર એહસાસ રખતાહું કે મેં ફપ્રકે સાથ મેહસુસ કરતા હું કે મેં હિંદુસ્તાની હું.

(મોલાના અબુલકલામ આઝદ રહ.)

હરબેહાલ

મેરા પસંદીદા શેઅર :

أَحَبُّ الصَّالِحِينَ وَلَسْتُ مِنْهُمْ
لَعَلَّ اللَّهَ يُزِيلَنِي صِلَاها

લાંગોંસે

મैं नेक लागों से मोहब्बत रખता
हुं मगर ખુદ ઈન્મેસે નહી હું
(और मोहब्बत ईसलीये रખता
हुं) કે શાયદ ઊન્કી મોહબ્બતકી
બરકતસે અલ્લાહ તઆલા મુઝે
નેક બના દે. (આમીન)

ઈન્તીસાબ

(અર્પણ)

બ હુમૂર

ઈમામુલ અંબિયા

ખાતિમુન્ન બિરયીન

રહમતુલ લીલ આલમીન

હઝરત મુહમ્મદુર્રસુલુલ્લાહ

સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَىٰ مُحَمَّدٍ كُلِّمَا ذَكَرَهُ ۚ
وَكُلِّمَا غَفَلَ عَنْ ذِكْرِهِ ۚ الْغَافِلُوْنَ ۝

મયાખિજ :

યે કિતાબ તૈયાર કરને મેં નીચે લીખીગઈ કિતાબોંસે મદદ લી ગઈ હૈ.

- (૧) મઆરિફુલ કુર્આન (તફસીર)
- (૨) તામીરે હયાત લખનો (પખવાડીક)
- (૩) ઈઝઝતકી જંદગી ઔર મુસલમાનાને હિંદ
- (૪) નિદાએ શાહી (મુરાદખાદ) (માસિક)
- (૫) જન્નતકી કુંજ.
- (૬) રૂહકી બિમારીયાં ઔર ઊન્કા ઈલાજ
- (૭) મુસ્લિમ પતિ પત્નિ.
- (૮) ઈસ્લાહે. ઈન્કીલાબ.
- (૯) ખાતુને ઈસ્લામ
- (૧૦) ઈમદાદુલઅવગ્ગન.
- (૧૧) કીશ્કુલે મઅરેફત.
- (૧૨) ખુલ્લાતે મવઈજત
- (૧૩) અચ્છી બીવી.
- (૧૪) નવજવાનોં કે મસાઈલ
- (૧૫) આદાબે મઈશત.
- (૧૬) મખ્જને અખ્લાક.
- (૧૭) ઈર્શાદતે હકીમુલ ઊમ્મત
- (૧૮) ગુનાહોં બે લઝઝત.
- (૧૯) ફેશન પરસ્તી ઔર ઈસ્કાઈલાજ
- (૨૦) તલાક
- (૨૧) ફઝઈલે આમાલ

કમઈલ્મ - કમ અમલ - કમ ફિકર હું - ફીરભી મુખ્તલીફ મુફીદ દીની બાતોંકા મજમુઆ. “માજુને મુરકકબ” કી શકલ મેં પેશકિયા હૈ તો હોસકતા હૈ ઊસ્મે ભુલહોગી. કોઈ જુમ્લા કાબિલે એઅતેરાઝ ભી હોસકતા હૈ. ઈસ્લાહ ઔર મદદ કા તલબગાર હું જરૂર મુત્તલેઅ કરમાયે.

વસ્સલામ.

૧. પેશલફઝ :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَزَلْ وَلَا يَزَالُ وَصَلَّى اللَّهُ
 تَعَالَى عَلَى رَسُولِهِ الْكَرِيمِ الْمَبْعُوثِ إِلَى الْأَبْيَضِ
 وَالْأَسْوَدِ وَالْأَحْمَرِ

અલ્લાહ તઆલા હંમેશા અપને નેક બંદોકો ખૈરકા કામ કરનેકી તૌફીક દેતે હૈ. યાહે વો તસ્નીફી લિહાઝસે યા તાલીમ વ તઅલ્લુમ કે લિહાઝ સે હો. યા દઅવત યા તબ્લીગકે એઅતેબાર સે હો અલ્લાહ તઆલા મજકુરા સિક્ત કભી ફરદન ઈનાયત ફરમાતે હૈ તો કભી એક જાત કે અંદર જમા કર દેતે હૈ. ચુંનાચે જામેઆ તાલીમુલ ઈસ્લામ આશંદ કે ફાઝિલ હઝરત મૌલાના શમ્સુલહક સાહબ કી તસ્નીફ કરદા “ગુદસ્તએ અત્ફાલ” ખેરાજે તહસીન ખાસ વઆમ હાસિલ કરચુકી હૈ. ઔર દુસરી કિતાબ “જવાની કા અનમોલ ખઝાના” પેશે ખિદમત હૈ. ઈસકો બંદાને પહેલેસે આખિરતક બનજરે ગાઈર (બારિક નજર સે) મૌલાના યાકુબ સાહબ નવલપુરી કે વાસ્તેસે સુના.

માશાઅલ્લાહ કિતાબ- ફુર્આનીઆયાત અહાદીસે મુબારકા અકવાલે- અતિબ્બા-આરાએ મુજર્રબાત- કા એક બેહતરીન કીશ્કુલ હૈ. મેરી દીલીખ્વાહીશ હૈકે હર ઈન્સાન ઈસ્કો જરૂર પઢે. તાકે વો અપની મુસ્તકબીલ કી જીંદગી સવાર સકે.

બંદા દુઆગો હૈ કે અલ્લાહપાક હઝરત મૌસુફ કો અપની શાયાને શાન અજરે અઝીમ અતા ફરમાયે.

આમીન

અહકર : મુહમ્મદ ઊસ્માન સહારસવી
 ગોકેરલહું

૨ જુલહજ ૧૪૧૬ હી
 તા : ૨૧-૪-૮૬

ઊસ્તાઝેહદીસ
 જામેઆ તાલીમુલ ઈસ્લામ
 આશંદ. જી. ખેડ

૨. હરફ અવલ :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ وَكَفَى وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى

તસ્નીફ વ તાલીફ કી પુરખાર (કાંટો સે ભરી) વાદીમે કદમ રખના હર કસો નાકસ કા કામ નહી.

ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ

ખુદા જીસે ચાહતા હૈ મૈદાનમૈ લે આતા હૈ. ઈસી મૈદાને તસ્નીફ વ તાલીફકે એક મદે બાહિમ્મત જામેઆ અરબિયહ આણંદ કે ફરજંદ હઝરત મૌલાના શમ્સુલહક સાહબ ચાંગવી (દા.બ.) કી મકબુલે આમ કિતાબ “ગુલદસ્તએ-અસ્ફાલ” કે બાદ હઝરત મૌસુફકી દુસરી અનમોલ તસ્નીફ “જવાનીકા અનમોલ ખઝના.” જો આપકે હાથો-મેહૈ. ઊસ્કા જગા જગાસે બગોર મુતાલા કિયા-

માશાઅલ્લાહ ! મૌલાના મૌસુફ ને પુરી અર્ક રેઝીકે સાથ આયાતે-ફુર્આની-અહાદીસેનબવી (સ.અ.) અકવાલે ઓલમા વ અતિબ્બા. ઔર મુફીદ માલુમાતસે મુઝયનહ ઈલ્મી ખઝીના ઊમ્મતકે લીયે ઔર ખાસકર નવજવાનાને ઊમ્મતકે લીએ પેશ ફરમાદીયા હૈ. ઈસ્કી જાની કદરકી જાયે કમ હૈ.

હર ફરદે કૌમ વ મિલ્લતકે લીએ ઔર ખાસકર નવજવાનાને કૌમ કે લીયે લાઝીમ હૈ કે ઈસ કિતાબ યાની “જવાની કા અનમોલ ખઝના” કા બગોર મુતાલા કરે ઈસે અપના સચ્ચા રેહબરે જીંદગી સમજે. ઔર અપની જીંદગીકો ઈસ્લામકે સાચેમે દાલનેકી કોશીષ કરે ઈન્શા અલ્લાહ કિતાબ હર મોડ પર રેહનુમાઈ કરેગી.

દુઆ કરતે હૈ અલ્લાહતઆલા મુસન્નીફ (મ.જી.) કી તસ્નીફ કો મકબુલે આમ વખાસ બનાકર નાફેએ - ખલાઈફ બનાયે. ઊન્કે ફોયુઝકો તાદેર બાકી ફરમાયે ઔર અપની શાયાનેશાન અજરે અઝીમસે નવાઝે ઔર ઝખીર એ આખિરત બનાયે -

ફક્ત વસ્સલામ

આમીન યારબબલ આલમીન.

બંદા. ગુલામરસુલ ગોધરવી

ખાદીમે તદરીસ વલઈફતા

જામેઆ અરબિયહ તાલીમુલ ઈસ્લામ આણંદ

૩. જુલહઝા હી- ૧૪૧૬

૨૨, એપ્રિલ ૧૯૯૬

૩. અર્ઝમુઅલિફ :

ગિસ્મિલાહિર્હમા નિર્હીમ

મેરે ગુમાન મેં ત્મી યે બાત ન ગુજરી થી કે મુઝ બંદએ નાચિઝ કી કિતાબ “ગુલદસ્ત-એ-અઝ્ઝાલ” ઈસકદર મકબુલિયત હાસિલ કરેગી. ખુદાવંદ તઆલાકે ફઝલો કરમસે ઈસમેં તવકકુઅ સે જયાદ કામ્યાબી હુઈ. ગુજરાત ઔર દૂસરે સુબોંસે ખતોંકે ઝરીયે મુબારક બાદીસે બંદકી હોંસલા અફઝાઈ કીગઈ. મેં દીલસે ઊન તમામ ખૈર ખ્વાહોંકા શુક્ર ગુજાર હું.

એક તરફ મેં અપની કમઈલ્મી ઔર ઔર દુસરી તરફ કિતાબકી મકબુલિયત દેખતાહું તો બે ઈખ્તિયાર મેરા સર આસ્તાનએ ખુદાવંદી પર સજદે કે લીએ ઔર દીલ હમ્દે બારીસે લબરેઝ હોજાતા હૈ. કે ઊસ્ને અપને ફઝલોકરમસે એક આજઝ ઔર કમઝોરકો દીનકી ખિદમતકી તૌફીક બક્ષી.

“જવાનીકા અનમોલ ખજાના” દૂસરી કિતાબ આપકી ખિદમતમે પેશ હૈ. નવજવાનોં કે લીયે ગુજરાતી લીખી મેં કોઈ કિતાબ નજર સે નહી ગુજરી, જીસ્કે ઝરીયે નવજવાન અપની ખુબીયોં કો સમજે ઔર ઊસ્કો અપનાકર પાકીઝ જીંદગી દૂનિયાકે સામને પેશ કર શકે. ઊમ્મીદ હૈ કે નવજવાન દોસ્ત ઈસ તોહફેકો પસંદ ફરમાયેંગે.

મેં અપને પચ્ચીસ સાલકે તજુરબે સે યે બાત પુરે યકીન કે સાથ કેહ સકતા હું કે નવજવાનોંકો જવાનીકે શુરૂમે જીન્ની રૂહાની ઔર અખ્લાકી રેહનુમાઈકી જરૂરત હૈ જવાન હોજાનેકે બાદ ઈન્ની જરૂરત નહી રેહતી. લેકીન હમારે યહાં ઈસ લાઈન કી કિતાબોંકી બે હદ કમી હૈ. કયું કે જો કિતાબેં લીખી જાતી હૈ. ઊન્મેં કોઈ એક મૌજુ (વિષય) પર લીખા જાતા હૈ. એસી કિતાબેં તો મૌજુદ હૈ. મગર નવજવાનોં કો ઈસસે દીલચસ્પી નહી.

લેહાઝા ઈસ કિતાબમેં નવજવાનોં કે લીયે રૂહાની ઔર અખ્લાકી ઔર સેહત તંદુરસ્તી કે સાથ ઊન્કે મસાઈલકા હલત્મી પેશ કિયા હૈ. ઔર ઈસબાતકી પુરી કોશીષ કી ગઈ હૈ. કે નવ જુવાનોં કે હર કિસમકે મસાઈલ ઊન્કી જબાનમેં લીખે ઔર સમજાયે જાયે. તાકે ભરપુર ફાયદા ઊઘસકે.

બાપ બેટેકો - ઊસ્તાદ શાર્ગિદકો - ભાઈ ભાઈકો ઓર દોસ્ત અપને દોસ્ત કો યે કિતાબ તોહકે કે તૌર પર દેકર અપના અખ્લાકી ફર્જ પુરા કર સક્તા હૈ. કયું કે ઈસ્કો પઢને કે બાદ ઈન્શા અલ્લાહ કોઈ નવજવાન ગલત રાસ્તા ઈખ્તેયાર નહી કરેગા બલકે દુસરોં કો ભી ઈસ રાસ્તે સે રોક દેગા.

યાદ રખીયે ! ઈલ્મ ઓર દૌલત દોનોં બે ફાઈદા હૈ. જબતક કે ઊસ્કો મુનાસિબ તરીકે સે ન ફેલાયા જાયે. ઈલ્મ ઓર દૌલત વો નહીં જો તુમ અપને સીને ઓર જૈબમેં ડાલચુકેહો. બલકે ઈલ્મ ઓર દૌલત વો હૈ જો તુમ ખલકે ખુદા કે ફાઈદે લીયે અપને સીને ઓર જૈબસે નિકાલ ચુકે હો. લિહાઝા ઈસ ફર્જકો અપને ઈલ્મ ઓર નાકિસ ફેહમ (અધુરીસમજ) સે મૈને પુરા કરદિયા. જસસે ફાયદા ઊઠના યા નઊઠના આપકે ઈખ્તેયારમે હૈ.

અલ્લાહ તઆલા ઈસ કોશીષકો કુબુલ ફરમાયે. ઓર નવજવાનોં કો ફાયદા ઊઠનેકી તૌફીક અતાફરમાયે.

(આમીન)

અહકર

મૌ શમ્સુલહક હાશીમ ચાંગા.

ફરમજાનુલમુબારક - ૧૪૧૬ હી.

તા. ૨૭-૧-૮૬

૪. નવજવાનોંસે બાતચીત :

મેરે દોસ્તો !

આપ ઈસવક્ત જવાનીકે કિંમતી દૌર સે ગુજર રહે હો. ઔર જીંદગીકા અજીબ મંજર આપકે સામને હૈ. દુનિયાકી રંગીનીયા આપકો અપની તરફ ખીંચ રહી હૈ. ઔર દુસરી તરફ જિંમેદારીયાં આપકા ઈન્તેઝર કર રહી હૈ. એસે નાણુક વક્ત મેં આપ હોશિયારીસે કદમ આગે બઢાયે, ક્યું કે ઊમ્મીદોં ઔર ઊમંગો કા તુફાન આપકો અંદર હી અંદર બે ચૈન કરતા હૈ. લેકીન તમામ અરમાનોંકો પુરા કરના ન અપને બસમેં હૈ ન કિસ્મત મેં હૈ. ઔર દુનિયા આપકી મરજીકે મુતાબિક નહી ચલ સક્તી ઈસલીયે આપ બે બસ હોકર રેહ જાતે હૈ.

એક જાને નાતવાં હૈ સો અઝબે જીંદગી

દુનિયા ઈસવક્ત આપકો ખુબસુરત બાગ માલુમહોતી હૈ. ક્યું કે આપ જવાન હૈ. ઔર જવાની દીવાની હોતી હૈ. જોકીસી જીંમેદારીકો કુબુલ નહી કરતી. બલકે ઈસ દીવાનાપનકે દૌરમેં અખ્લાક ઔર જીંમેદારીયોંકી હદોંકો તોડ દેતી હૈ. મગર સમાજ ઔર અખ્લાક ઔર મઝહબ આપકો ઈસસે રોકતા હૈ.

ઈસ રંગીન દુનિયામેં આપ અપની મરજીકે મુતાબિક બહોત કુછ ચાહતે હૈ.

જૈસેકે :

- (૧) હસીન ઔર રંગીન ખ્યાલો કી દુનિયામેં ખોયે રહે ઔર કોઈ ઊસ્મે રૂકાવટ ન કરે.
- (૨) આપકી જેબ હર વક્ત દૌલત સે ભરી રહે. આસ્માનસે સોને ચાંદીકી બારિશ હોતી રહે. આપ ખઝાનેકે માલિક બનજાયે. ફીર જબ ચાહે જહાં ચાહે બે ઘડક રૂપિયા ખર્ચ કરે. ઔર ખઝાને મેં કોઈ કમી નહો. આપકો મહેનત ઔર તકલીફસે કમાના ન પડે. ઔર આપકો ખર્ચ કરનેસે કોઈ રોકનેવાલા નહો. ઔર આપ હર વક્ત એશો આરામ કરતે રહે.
- (૩) મા-બાપ - દોસ્ત બિરાદર ઔર હુકુમતભી આપકે મશ્વરે પર અમલ કરે. કીસીકો આપકે ખિલાફ કરનેકી હિમ્મત નહો. ઔર હર કિસમકે આદમી આપકે હુકમ કો માને.
- (૪) સમાજ ઔર ખાનદાન કા હર આદમી આપકી અકલમંદી ઔર હોશિયારીકો માનકર આપકો લીડર બનાવે.

- (૫) અખબારોં મે આપકી તસ્વીરોં તકરીરે છપે. મહેફીલોંમેં આપકા ચર્ચા હો. જીસ મજલીસમેં આપ જાયે. વહા આપકા પુરજોશ ઈસ્તીકબાલ હો. ઔર આપહીકા બોલ બાલા હો. ગોયા આપ હી બાદશાહે વક્ત હો.
- (૬) આપ ફીલ્મી હીરો બન જાયે મશહુર આશિક હોજાયે. જહાં કિસીસે નજરે મીલેં મેહબુબ ખટસે આપકે પાવ મેં આકર ગીરે. ખેલકુદ કા મયદાન હો યા સિયાસતકા, આપ હર જગા હીરો બનકર ચમકતે રહે.
- (૭) ઝીમ્મેદારીકા બોઝ કિસી તરહ ભી આપકે કંધો પર ન ડાલા જાયે. ઔર ઈમ્તેહાન જૈસા ઝેહરીલા પ્યાલા કીસી વક્ત ભી આપકે સામને ન લાયા જાયે. બલ્કે બેફીકરી ઔર આઝદીકી હરબાત આપકે લીયે આસાન બનાદી જાયે.
- (૮) આપકે પાસ સ્કુટર યા કાર હો દોસ્તોંકા ટોલા આપકે સાથહો ઔર દુનિયા ભરમેં સૈર કરતે ફીરે. ઔર ઊસ્મે કોઈ રૂકાવટ યા ઊલજન પૈદા ન હોને પાયે.
- (૯) આપ સદા તંદુરસ્ત ઔર જવાન રહે. આપકી જવાની હરવક્ત ઝામગાતી રહે. હરવક્ત ખુશહાલ રહે.
- (૧૦) દુનિયા ભરકી દિલચસ્પ કિતાબે. ચટપટે નાવિલ ઔર રંગીન તસ્વીરોંકી કિતાબેં હરવક્ત આપકે મેઝ પર મૌજુદ રહે જીસે ઊસ્કા મઝા હાસિલ કરે.
- (૧૧) આપહો આપકે દોસ્ત હો. ઔર ખાને પીનેકી ચટપટી ચીઝેંહો. રંગીન મહેફીલ હો. બસ ! યે સબ મજલીસ કી ઝિંનત બની રહે.

મેરે અઝીઝ દોસ્તો ! યે હૈ આપકે સપનોં ઔર આરઝુઓંકા એક નકશા !

લેકીન આપકો એક કદીન હકીક્ત સે ખબરદાર કરના ચાહતા હું. વો યે કે સપનોંકી ઈસ દુનિયા કે બહોત નજદીક જીતી જાગતી ઔર મેહસુસ હોનેવાલી એક દુનિયા દુસરી ભી મૌજુદ હૈ. જીસ્કો લોગ દુખકાઘર, અમલકાઘર, આખેરતકી ખેતી, મોમીન કેલીયે કેદખાના વગેરહ કે નામસે યાદ કરતે હૈ. યે બાતેં કહને વાલે બડી ઊમ્મ કે તજુરબાકાર લોગ હોતે હૈ. જો અપની ભરપુર જવાનીમેં આપકી તરહ દુનિયામેં સિર્ફ રંગીનિયાહી તલાશ કરતે રહે ઔર જવાની જબ ગુજર ગઈ તો હસરત સે પુકાર ઊઠે.

“જો કુછ દેખા ખ્યાબ થા. જો સુનાથા અફસાના થા.”

યાદ રખીયે ! યે દુનિયા ખ્યાલી જન્નત નહી હૈ. ઈસ્મે દુખ ઔર સુખ ઈસતરહ મીલે હુએ હૈ. જીસ તરહ હમારી રૂહ ઔર બદન આપસમેં જુડે હુએ હૈ. ઈસ દુનિયાકી થોડી સી જીંદગી મેં આપકો બહોત કુછ કરના હૈ. ઔર સાથ મે યે તકલીફ ભી હૈ.

કે “સબકુછ” આપકી મરજીકે મુતાબિક નહીં હો સકતા.

ક્યું કે જસ મુલક મેં ઔર જસ ખાનદાનમેં આપ રહેતે હૈ. ઊસ્કી તરફસે આપ પર કુછ પાબંદીયા ભી હોતી હૈ. જસ્કો તોડના આપકે લીયે બહોતહી ખતરનાક હો સકતા હૈ.

આપને દેખા હોગા. કે જો શમ્સ ટ્રાફિક કે કાનુનકે ખિલાફ કરતા હૈ. વો કિસી બસ યા ટ્રક કે નીચે કુચલ જાતા હૈ. ઈસી તરહ જો આદમી મિલ્લતકી તરફસે લગી હુઈ પાબંદીયોકે ખિલાફ ચલતા હૈ વો દુનિયામેં ભી ઝખીલ ઔર બદનામ હોતા હૈ. ઔર આખેરત મેં ભી બરબાદ હો જાયેગા.

આપકી બગાવત ઔર શરારતકા અસર સિર્ફ આપકી જાત તક નહીં રહેતા. બલકે ઊસ્કા અસર આપકે ખાનદાન ઔર મુલક પર ભી પડતા હૈ. ઈસલીયે આપકો કોઈ આઝદ છોડને કો તૈયાર નહીં હોસકતા. ઔર બાત ભી યે હૈ કે આપકી તમામ આરઝુયે સિર્ફ ઈસી સુરત મેં પુરી હો સકતી હૈ. જબકે આપકે પાસ પૈસે હો. ઔર ઈખ્તિયારાત (પાવર) હો. મગર જાહીર હૈ યે સબ ચીઝેં આપકે હાથસે દુર હૈ. વક્ત કીસીકે રોકનેસે નહીં રૂકતા. પૈસા બગેર મેહનતકે હાસિલ નહીં હોસકતા. ઔર ઈખ્તિયાર (પાવર) હોને કે બાદ ભી ઈન્સાન અપની હર ચાહત પુરી નહીં કર સકતા.

મેરેનવજવાન દોસ્તો ! આપ ઈસ વક્ત જીંદગીકે ફરેબી મૈદાન કે સામને ખડે હૈ. યે ઊમ્મ કા વો હસીન હિસ્સા હૈ. જસ્કી યાદ મૌત તક રહેતી હૈ. ઈસ ફરેબી મૈદાન મેં દુર દુરતક પગ ડંડીયા. ભી દીખાઈ દેતી હૈ. ઔર હર પગડંડી પર કઈ કઈ મોડ હૈ. જન્કો આપ તઅજજુબસે દેખ રહે હૈ. ઈસ વક્ત આપકો દોસ્તોંકી ખાસ જરૂરત હૈ. તાકે વો હર મંઝીલ ઔર હર મોડ પર આપકા સાથ દે સકે હર પરેશાની મેં આપકી દીલ જોઈ કર શકે. આપકો દેખકર વો ભી ખુશીકે નારે લગાયે. ઔર ગમકે મોકે પર આગે બઢકર આપકો સહારા દે સકે.

લેકીન મુશ્કીલ યે હૈ કે આપકો એસે દોસ્ત કમ મીલેગે. જો હકીકત મેં દોસ્ત કહેલાને કે લાયકહો. ઈસ્કી વજહ યે હૈ કે ઈસ દુનિયામેં મતલબ પરસ્ત ઔર બેવફા લોગ. દોસ્તોંકા રૂપ બનાવેતે હૈ. અસલમેં એસે હી દોસ્તોંકે રૂપ મેં શયતાન હુમલા કરતા હૈ. યહીં દોસ્ત ગુમરાહ કરતે હૈ. ક્યું કે એસે બનાવટી દોસ્ત આપકો દુનિયાકે એશો આરામ કા લાલચ દેકર ફરેબી જાલમેં આપ જૈસે માસુમ (ભોલો) નવજવાનોંકો ફસા દેતે હૈ.

બુદ્ધ ન કરે. આપ ઐસે દગાબાઝોંકે જાલમેં એક મરતબા ફસ ગયે તો ફીર વો આપકો ગુમરાહી - બિમારી - જીલ્લત - પરેશાની - મુફલિસી ઓર બરબાદીકી ખાઈમેં અકેલા છોડકર ઈસતરહ આખેં ફેર લેગેં જૈસે કે આપકો પહેચાનતે હી નહી. ઓર જૈસે વો કબી આપકે દોસ્તહી નહી થે. ફીર વો ભુલકર ભી આપકી તરફ તવજ્જુ નહી કરેગે. બલકે કીસી દુસરે શિકાર કી તરફ ચલે જાયેગેં.

૫. દોસ્તકી જરૂરત :

જીંદગી ગુજારને કે લીયે આપકો જરૂર દોસ્તકી જરૂરત પડતી હૈ. આપ દોસ્ત કે બગૈર નહી રહ સકતે “રાઝકી બાતે” દુખ દર્દકી દાસ્તાન સુનાને ઓર ખુશીમેં શરીક હોને કે લીયે દોસ્તકી જરૂરત હોતી હૈ. ક્યું કે બાઝ નાઝુક મામલોં મે ભાઈ ભી આપકે કામ નહી આ સકતા. બલકે આપ ઊસસે રાઝકી બાત છુપાયેગેં તાકે વો આપકી રાઝકી બાતોંસે વાકીફ નહો સકે. ઈસલીયે યે હકીકત હૈ કે ખુલે દીલ કે વફાદાર દોસ્ત કે બગૈર યે દુનિયા ઊદાસ ઓર વેરાન નજર આયેગી.

ઈસલીયે અકલમંદોને દોસ્તો કે બારે મેં ચંદ અહમ કિંમતી બાતેં કહી હૈ. જીંકો હમ યહાં આપકી રહનુમાઈ કે લીયે લીખતે હૈ.

(૧) “ભાઈ બાઝું હોતે હૈ. ઓર દોસ્ત દીલ”

ઓર દીલકે બગૈર કોઈ ઈન્સાન ઝિંદા નહી રહ સકતા. ચાહે ઊસ્કે બાઝું ક્યું મૌજુદ નહો.

(૨) દોસ્ત ઐસે ભેદોં સે વાકીફ હોતા હૈ જીસ્કા ઘરવાલોં કો ગુમાન ભી નહી હો સકતા.

(૩) દોસ્ત વો નહી જો દસ્તરખ્વાન પર ખાનેકે લીયે આપકે સાથ મૌજુદ હો. બલકે સચ્ચા દોસ્ત વોહૈ જો હર મુશ્કીલ મેં આપકા સાથ દે.

(૪) સચ્ચા દોસ્ત હંમેશા અચ્છ મશવરા દેતા હૈ.

(૫) નેક ઓર વફાદાર દોસ્ત બહોત બડી નેઅમત હૈ.

(૬) શેખ સઅદી (રહ.) ને ફરમાયા હૈ કે દોસ્ત ચાહે કીત્નાહી પ્યારા ક્યું નહો. ઊસસે દીલકા રાઝ ન કહો. ક્યું કે જબ કબી તુમસે ઝગાડા કરેગા. તો સબસે પહેલે ઊસી રાઝકો જાહીર કરકે તુમકો ઝલીલ કરેગા.

૬. નેક દોસ્તકી પહેચાન :

આપકો દોસ્તકી જરૂરત માલુમ હો ગઈ છે. ઈસલીયે હમ આપકો દોસ્તીકા મૈયાર ઔર અરછે દોસ્તોં કી પહેચાન બતાતે હૈ. જીસ પર આપ ખુદભી પુરે ઊતરે ઔર જો દોસ્ત ઈસ મૈયાર પર પુરા ઊતરે ઊસ્કી દીલો જાનસે કદર કરે. ક્યું કે દોસ્ત સિર્ફ રાજદાર હી નહી હોતા. બલકે જીંદગી કે હર મોડ પર એક વફાદાર સાથી ભી હોતા હૈ. ઈસ સિલસિલેમે એક ખાસ ઊસુલ યાદ રખો કે અગર આપને ખુદ કો અચ્છ દોસ્ત સાબિત કિયા તો ઈ.અ. આપકો ભી અચ્છે દોસ્ત હી મીલેગે.

અલ્લાહતઆલા ને ફરમાયા :

- (૧) અપને રફીકો (દોસ્તો) સે એહસાન કરો.
- (૨) તુમ્હારી દોસ્તી અલ્લાહ ઔર રસુલ (સ.અ.)કે બાદ સિર્ફ ઈમાનદાર લોગોંસે હોની ચાહીયે. જો નમાઝ કાયમ કરતે હો - ઝકાત દેતેહો - રૂકુઅ કરને વાલે હો. નેક બાતોંકા હુકમ દે તે હો. ઔર બુરી બાતોં સે રોકતે હૈ.
- (૩) જીન લોગોને દીને ઈસ્લામકો ખેલ તમાશા બના રખ્યા હૈ. ઔર વો દીન ઔર અઝાનકા મઝક ઊડાતે હો ઔર ગુમરાહી કે ફરેબમે ફસે હુએ હો ઊન્સે દોસ્તી મત રખો ઊન્હે છોડ દો.
- (૪) અલ્લાહકે દુશ્મનો કો ઔર ઊન લોગોં કો જીનપર ખુદાકા ગજબ નાઝીલ હુઆ દોસ્ત મત બનાઓ.
- (૫) એસે લોગોં કી સોહબત ઈખ્તીયાર કરો જો સુબહ શામ અપને રબકો પુકારતે હૈ. ઔર ઊસ્કી રઝમંદી ચાહતે હૈ.
- (૬) આપસમેં અલ્લાહ કે લીયે મોહબ્બત કરો.
- (૭) એસે લોગોંસે દોસ્તી મત કરો જો કિયામત ઔર રિસાલતકા ઈન્કાર કરે.

હુઝુર નબીયે કરીમ (સ.અ.)ને ફરમાયા :

- (૧) મુસલમાન આપસમેં ભાઈ હૈ વો ઈન્સે ખયાનત નહી કરતા. ઊસસે જુઠ નહી બોલતા. ઔર ન વક્ત આને પર કિનારા કશી કરતા હૈ. હરમુસલમાન પર દુસરેકી આબરૂ માલ ઔર ખુન હરામ હૈ.
- (૨) તુમમે કોઈ શખ્સ ઊસ વક્ત તક કામીલ ઈમાનવાલા નહી હો સકતા જબતક વો અપને (મુસલમાન) ભાઈકે લીએ વો ભલાઈ નચાહે જો અપને લીએ ચાહતા હૈ.

(૩) અપને દોસ્તમેં કોઈ ઐબ નજર આયે તો ઊંસે મોહબ્બત ઔર એહતિયાતસે આગાહ (ખબર) કરો તાકે વો ઈસ ઐબ કો દુર કરે ઔર કીસી દોસ્તકે લીએ યે બાત અચ્છી નહી હૈ. કે જબ ઊસ્કો અપના ઐબ બતાયા જાયે તો વો ઊસ્કો બુરા માને. કયું કે યે ઊસ્કી ભલાઈકી બાત હૈ.

(૪) દોસ્તો સે બહસ (વાટાઘાટ) કરતે વક્ત યે બાત ધ્યાન મેં રખનાચાહીયે કે ઈસસે દીલો મેં રંજ પૈદા નહોને પાયે અગર બહસ જીતકર દોસ્ત ખો દીયા તો યે બડે નુકશાન કા સૌદા હૈ.

ઊમ્મીદ હૈ આપકો અચ્છે ઔર બુરે દોસ્તકા ફર્ક સમજમે આગયા હોગા. ઔર દોસ્તી નિભાનેકે ઊસુલભી સમજ ગયે હોગે.

મેં અપને દોસ્તોં કો બરબાદ હોતે દેખતાહું તો બહોત અફસોસ હોતા હૈ. કયું કે યે અક્સર ચાલાક ઔર ખરાબ કિસમકે લોગોં કે હાથ લગજાતે હૈ. તો બહોતસી બુરીબાતેં ઊન્કોં બતા દેતે હૈ. ઔર બહોતસી બુરી બાતે અપની નાદાની કી વજહસે ખુદહી સીખ લેતે હૈ. અક્સર મરતબા કુછ બાતે અપને મા-બાપ ઔર દોસ્તોસે પુછતે હુએ શરમાતે હૈ. ઈસ લીયે ગુમચાહ હોજાતે હૈ. ઔર ગલત રાસ્તા ઈખ્તિયાર કરકે અપની તબાહી ઔર બરબાદીકો દઅવત દેતે હૈ.

ઈસ્કી એક વજહ યે ભી હૈ કે આપકો અચ્છી કિતાબેં નહી મીલતી જો આપકી ઊલજનોંકા હલ બતાયેં ઔર આપ ઊસસે રહનુમાઈ હાસિલ કર સકે. આપકી ઈસ પરેશાનીકો સામને રખતે હુએ યે કિતાબ લીખ રહા હું આપ ઈસ્કો ધ્યાન સે પઢે ઔર પરેશાની કે વક્ત ઈસસે રહનુમાઈ હાસિલ કરે અલ્લાહતઆલા આપકી મદદ ફરમાયે. ઔર આપ હંમેશા સીધા રાસ્તા ઈખ્તિયાર કરે

આમીન.

૭. જીંદગી અનમોલ નેચમત હૈ :

ઈન્સાની જીંદગીકે ત્રીન દૌર હૈ.

(૧) બચપન (૨) જવાની (૩) બુદ્ધપા.

૧૪-૧૫ સાલ ખત્મ કરકે ઈન્સાન જવાની કે દૌરમેં કદમ રખતા હૈ ઔર જીંદગીકા વો ભરપુર દૌર શુરૂ હોતા હૈ. જીસ્કો જવાની કહેતે હૈ. ઔર યહી દૌર સારી જીંદગીકા નિયોડ ઔર ઊમ્મ ભર કા સુનેરી ઝમાના હોતા હૈ. ઈન્સાનમેં ઊમંગે ઈસી જમાનેમેં પૈદા હોતી હૈ. ઔર જીન્સી જીંદગી (sex) કા પુરકૈફ ઝમાના શુરૂ હોતા હૈ. મર્દ ઔર ઔરત દોનોં મે જીન્સી ઝીંદગીકા જઝબા (તરંગ) ઊભર આતા હૈ. ઔર ફીર આપસમેં મુલાકાતકી ખ્વાહીશ પુરજોર મેં પૈદા હોતી હૈ. યહી વક્ત સમજને

સવંરને ઔર સમલનેકા હૈ. ઈસી દૌરમે કદમ કદમ પર ઢોકરે લગતી હૈ ઔર સોચ સમજકર કદમ ઊઠના પડતા હૈ.

લેકીન જવાનીકા નશા ઔર ભરપુર તાકતકા નશા. સમઝદારી પર ગાલિબ આ જાતા હૈ. ઔર સિર્ફ જોશ હી જોશકી હુકુમત હોતી હૈ.

બેશક દુનિયામે હંમેશા તાકતકી કદર હોતી રહી હૈ. લેકીન ઈન્સાન સિર્ફ અપની તાકતકી વજહસે અશરફુલ મખ્લુકાત (શ્રેષ્ઠ) નહી હૈ.

બલકે અકલ અખ્લાક ઔર રૂહાની તાકત કી વજહ સે વો દુસરી મખ્લુકસે અફઝલ હૈ. ઈન્સાનકી બકા ઔર કામ્યાબીકે લીયે જીસ્માની (બદનકી) અકલકી ઔર રૂહાનિયત કી તરકકી લાઝીમ હૈ.

ઔર ઈસ તરકકી કી બુન્યાદ ઈસી જવાની કે ઝમાને મેં પડતી હૈ. ઈસલીયે જરૂરી હૈ કે પહેલે અપને નફસ ઔર ખ્વાહીશાત (અરમાનો) પર કાબુ કીયાજાયે.

જીસ્કે લીયે અપને બદનકો પાક રખના જરૂરી હૈ. નેકીસે જીંદગી બસર કી જાયે તાકે દીલકે ખ્યાલાત ઔર સોચ ઔર બોલચાલ બુરી બાતોં સે પાક રહે. ઔર યે અજીબ બાત હૈ કે બુરે ખ્યાલાત દીલમે ચોરી સે દાખીલ હો જાતે હૈ. જૈસે ચેપીરોગ કે જરાસીમ (જવાણુ) ખોરાક ઔર સાસ કે સાથ હમારે બદનમે દાખીલ હોજાતે હૈ. લેકીન બદન અગર તંદુરસ્ત ઔર બિમારીયોં સે પાક હોતો ઐસે જરાસીમ બદને નહી પાતે ઈસી તરહ ઈન્સાન કે બદન ઔર જીંદગી કે પાક રહને કે લીયે ખ્યાલોકા પાક હોના જરૂરી હૈ.

૮. ગંદી નાવિલે :

આજકલ સબસે જાદા નુકશાન નાપાક રિસાલે ગંદીનાવિલે ઔર અફસાને ઔર વાહીયાત કિતાબે પઢનેસે હોતા હૈ. કયું કે પઢને વાલેકા દીલ ઊસ્મે ખુબ લગતા હૈ. ઔર ઊસ્કી સોચ મેં હી ચટખારે લેતા રહેતા હૈ. ઈસતરહ ગંદે ખ્યાલાત ઔર અધ્યાશી કે ખ્યાલ ભડકને લગતે હૈ.

ફીર લીખને પઢને કે શોખમે કમી હોને લગતી હૈ. ફીર ઐસે ગંદે રિસાલે પઢનેકા શોખ પૈદા હોતા હૈ જીસ્મે ઈશ્કી અફસાને કહાનિયા સેર તફરીહ. મારફાઝ ઔર મુલ્કો સઝકી કહાનિયા હો. ઝ્યાદા સે ઝ્યાદા સિનેમા - ટેલીવીઝન દેખનેકી ખ્વાહીશ બઢ જાતી હૈ. ફીર કુછ ટાઈમકે બાદ સ્કુલકી કિતાબે પઢને બલકે દેખનેકો દીલ નહી ચાહતા. ઔર જ્યાદા વક્ત ઐસી બેહુદા કિતાબે પઢને મેં દીલ લગજાતા હૈ. ફીર સ્કુલ કી કિતાબે બેકાર માલુમ હોને લગતી હૈ.

ઈસવીયે જબ પઢઈસે દીલ ઊઘાટ હોને લગે તો ફુઝુલ કિતાબેં પઢના બંદકરે નેક દોસ્તોંકી મજલીસમેં બેઠે. નેક ઈન્સાનોંકી ઝીંદગી કે હાલાત પઢે. ઔર તારીખી કિતાબે પઢે તાકે આપકા દીલ ઊઘાટ નહો.

બાઝ કિતાબેં સિર્ફ ચખલેને કે કાબિલ હોતી હૈ. ઔર બાઝ નિગલ જાને કે લાયક હોતી હૈ. ઔર બહોતકમ કિતાબેં ઐસી હોતી હૈ જીન્હો ચખાને ઔર હઝમ કરનેકી જરૂરત હૈ. તાકે સાલેહ (નેક) ખુન પૈદા હો સકે યાની ઊન્કે નતીજે અચ્છે હાસિલ હો.

દસ અચ્છી કિતાબેં પઢકર આપ કહીં એક સીડી પર ચડોગેં ઈસ્કે બરઅકસ (ઊલટા) સિર્ફ એક ગંદી કિતાબ પઢકર આપ દસ સીડીયા નીચે ગીર જાઓગે.

યાદ રખીયે ! જો કિતાબ કઈ મરતબા પઢનેકે લાયક નહી વો પઢને હી કે લાયક નહી.

કિતાબેં ઐસે બુઝુર્ગોં કે મદફૂન (દફનકરનેકી જગ્યા) હૈ જો મરને કે બાદ ભી નહી મરતે.

દુનિયાકે મક્તબમે ઈન્સાનકે લીયે ઈન્સાન હી આસાન ઔર મુફીદ કિતાબ હૈ. જીસ્કે મુતાલેસે વો હરવક્ત કુછ ન કુછ સબક સીખતા હૈ. બસ ! જો લોગ અપને નાપાક અખ્લાકકા બુરાનમુના લોગોં કે સામને પેશ કરતે હૈ વો ન સિર્ફ ઈન્સાની જીંદગીકો બરબાદ કર રહે હૈ. બલકે નિઝમે કુદરત મેં બદનજમી ફેલાનેકે મુજરીમ હૈ.

(મખ્જને અખ્લાક)

ફુઝુલ ચીઝોંમે એક અહમચીઝ યે હૈ કે આજ હમારે બચ્ચોંકો પઢને કે લીયે ઐસા લિટ્ટેચર લાકર દીયા જાતા હૈ જો સરાસર બકવાસ ઔર જુદી મનઘડત કહાનીયોં ઔર કાર્ટૂનોં વાલા હોતા હૈ. ખાસકર માલદાર ઘરોં મેં હર પઢને વાલે બચ્ચેકે હાથમેં કોમીક્સ-ઔર કાર્ટૂની કહાનીયા નજર આયેગી. જીન્હે ન કોઈ દુન્યવી ફાયદા હૈ. ઔર ન કોઈ દીની ફાઈદે કી ઊમ્મીદ હૈ. બલકે નુકશાન યે હોતા હૈ કે શુરૂહીસે બચ્ચેકા જહેન ઘોકાદેના-મારફાડ-ઔર કર્તબ બાઝીકી તરફ ચલને લગતા હૈ. શુરૂસે બચ્ચેકો ઐસી લાયાની (બેકાર) બાતોંસે બચાને કી જરૂરત હૈ. અલ્લાહ તઆલા હમેં નેક, તૌફીક અતાફરમાયે.

(નિદાએશાહી ૪-૯૬)

૯. જવાનીકી શરૂઆત :

બાલિગ હોનેકી ઊંમર આબોહવા - ખોરાક - હાલાત ઔર માછેલ કે હિસાબસે હર મુલકમેં અલગ અલગ હોતી હૈ. હિંદુસ્તાન મેં અકસર પંદરહ સાલકે લડકે બાલિગ હો જાતે હૈ. બાલિગ હોનેકે બાદ વાલે ઝમાને કો "ઊન્ફવાને શબ્દ" (ભરપુર જવાની) કહેતે હૈ. જો અઘરહ-બીસ સાલ તક જારી રહતા હૈ. ઈસ ઝમાનેમેં બદન કે આઝા (અવયવ) કે સાથ દિમાગ-અકલ ઔર સમજદારી પુરી પુખ્તગી હાસિલ કરકે લડકા એક પુખ્તા આદમી બન જાતા હૈ. ઔર ઈસ કાબિલ બનજાતાહૈ કે ઝીંદગી કા બોઝ ઊઠા સકે. ઔર બાપ બન સકે.

બાલિગ હોને કે ઝમાને મેં બદન કે આઝા ઔર ઊસ્કે કામમેં બહોત તબ્દીલીયા પૈદા હોતી હૈ. ઈસ્કી વજહસે બદન મેં બહોત કીસમકી તુફાની ઊમંગો પૈદા હોને લગતી હૈ. તરહ તરહ કે ખ્યાલાત આને લગતે હૈ. જૂઠે વહેમ ઔર તમન્નાયેં પૈદા હોતી હૈ. લડકા બેચૈન રહતા હૈ. ઊસે સમજમેં નહી આતા કે ક્યા કરે ? અકસર ઊદાસ રહેતા હૈ. માબાપ ઔર ઊસ્તાદકી રોક થામસે અકસર ભડક ઊઠતા હૈ. બલ્કે કભી બેકાબું હો જાતા હૈ. કભી વો મઝહબ કી તરફ ઝપાઘ રગબત કરતા હૈ. ઔર કભી આવારા- પન કી તરફ જાનેકી કોશિષ મેં રહેતા હૈ. ઊસ્કે દિમાગમેં અકસર શેહવત (sex) કે ખ્યાલાતા પૈદા હોને લગતે હૈ. લડકીયોંસે મીલનેકી ખ્વાહીશ પૈદા હોતી હૈ. દિન મેં ખ્યાલી પુલાવ પકાતે રહેતે હૈ. ઔર રાતકો ગંદે ખ્યાલોકી વજહસે નિંદમે એહતિલામ (સ્વપ્નદોષ) હોને લગતા હૈ.

યે તમામ બાતે પુરે બાલિગ હોને કી અલામત હૈ. અબ ઊસ્કો સુકુન ઔર આરામકી જરૂરત હૈ. ઈસલીયે જબ એસે તુફાન ઊઠે. તો સાદા ખોરાક ખાયે સાફ ઔર હલકી હવામેં વરજીશ કરે.

કુરસદકે વક્ત કો અપને જરૂરી કામોમેં યા ઈલમ હાસિલ કરને મેં ગુજારના ચાહીયે નેક લોગોંકી સોહબત ઈખ્તીયાર કરે નમાઝ કી પાબંદી કરે ગંદીનાવિલો ઔર અફસાનોં સે પરહેઝ કરે. ક્યું કે ઈન્કો પઢને સે દિમાગ ગંદા હોજાતા હૈ. ઔર જીન્સી (sex) ખ્વાહીશકા ધ્યાન બઢને લગતા હૈ. ફીર હક બાત દીલમેં અસર નહી કરતી. અમલકી તાકત ઘટ જાતી હૈ.

બલ્કે અકસર લોગોંકો ગંદી કિતાબે પઢનેકી વજહસે જો બુરે ખ્યાલાત દિમાગમેં જમ જાતે હૈ તો મૌત તક રોતે રહેતે હૈ. ઈસલીયે એસી કિતાબે પઢનેસે બેહતર હૈ કે કીસી ઔર કામમેં મશ્ગુલ હોજાયે. અગર ફીરભી બેચેની રહેતો દવા કા ઈસ્તમાલ

કરના ચાહીયે.

ઐસે વક્તમેં અંગર ઈન બાતોં પર કાબુ પાકર હિમ્મતસે કામ લીયા જાયે તો હર નવજવાન અપની તાકત ઔર દીલ ચસ્પી દુસરે મુકીદ કામોં મે ખર્ચ કર સક્તા હૈ. જૈસે કે કારીગરીકા કામ મીકેનીકકામ પેઈન્ટીંગકામ ઘડીરીપેરીંગ વગેરહ.

સબસે જયાદા જરૂરી યે હૈ કે ખ્વાહીશાત કે ખ્યાલોમેં વક્ત બરબાદ કરને કે બજાયે કામકી તરફ પુરા ધ્યાન દીજીયે.

૧૦. અપની કદર કીજીયે :

મેરે અઝીઝ નવ જવાનોં ! આપ અપને મા બાપ કી તમન્નાઓંકે મરકઝ હૈ. ઊન્કી આખોં કી ઠંડક હૈ. મુલક ઔર કૌમ કી ઊમ્મીદે આપસે લગી હુઈ હૈ. આપકે ખાનદાનકી ખુશીયા. આપકી મોહતાજ હૈ.

ક્યા ? આપને કભી યે સોચા હૈ કે આપ દુસરોં કે લીયે કીસકદર કિંમતી સરમાયા હૈ ? આપકે અંદર ખાનદાન ઔર મુલકો મિલ્લતકે બહોત અહમ કામોં કો અંજામ દેનેકા બેપનાહ જઝબા ઔર હિમ્મત છુપી હુઈ હૈ. ખુદાવંદત આલાને આપકો બે શુમાર ખુબીયા અતા ફરમાઈ હૈ.

યાદ રખીયે ! દુનિયા કા કોઈ ઈન્કીલાબ ઊસ વક્ત તક કામ્યાબ નહી હો સક્તા જબતક ઊસ્મેં નવજવાન શામિલ નહો. ઈસ્લામી તહરીક કી કામ્યાબીમેં હઝરત અલી (રદી.) ઔર હઝરત સઅદ બિન અબીવક્કાસ (રદી.) જૈસે નવજવાનોંકી જવામર્દીસે કોન વાકીફ નહી ?

હમારે મુલ્કે હિંદુસ્તાનકે નવજવાન જવામર્દોને જો કિરદાર મુલક કો આઝાદ કરાને મેં પેશ ક્રિયા હૈ. ભલા ઈસે કૌન ભુલા સક્તા હૈ ?

યે સારી બાતેં આપકો ઈસલીયે બતાઈ જારહી હૈ કે આપ અપની કદર કરના સીખે ઔર અપને કો આનેવાલી ઝિંમેદારીયોંકા બોજ ઊઠાનેકે લાયક બનાયે. લેકીન યે સબ સિર્ફ ઊસ વક્ત કર સક્તે હૈ. જબકે આપ તંદુરસ્ત હો. દિમાગી - અખ્લાકી - રૂહાની તાકતોંસે માલામાલ હો. તાકે ઝીંદગીકે હર મૈદાનમેં કામ્યાબી આપકે કદમ ચુમ સકે.

અગર આપ ઈસ નાઝૂક વક્તમેં ઈન ખુબીયોં સે મહઝમ હોગયે. તો આનેવાલા વક્ત આપકે લીયે ખુશીયોંકા પૈગામ નહી લા સકેગા. બલ્કે માયુસી આપકો ચારોં તરફસે ઘેર લેગી.

જવાનીકે દૌર મેં જ્વાહીશૌકી વજહસે નવજવાન અપના તવાજુન (બેલેન્સ) કાયમ નહી રખ સકતે ઔર ઈધર ઊધર ભટકને લગતે હૈ. ઈસલીયે હમને યે અદના કોશિષકી હૈ. કે આપ ઈસ્કે ઝરીયે સે રહેનુમાઈ હાસિલ કર સકે. ઔર હર બુરાઈ ઔર બિમારી ઔર ગંદી આદતોંસે બચજાયે. જો આપકો બરબાદીકે ઘડે તક પહોંચા સકતી હૈ.

(નવજવાનોંકે મસાઈલ)

જવાની કર ફિદા ઊસપર કે જીસ્ને દી જવાનીકો

કિસી ખાકી પે મતકર ખાક અપની જીંદગાનીકો.

ઈસ શેઅર કા મતલબ યે હૈ કે એક બ્લોક (ઈટ) જીસસે યહાં મકાન તામીર કીયે જાતે હૈ. અગર ઈસ્કો કીસી મામુલી ઈન્સાનકે મકાનમેં લગાદે. ઔર ઈસીકીમતકી દુસરી ઈટ બયતુલખલા (સંઝાસ) મે લગાદે. ઔર ઈસી કીમતકી તીસરી ઈટ મસ્જીદકી તામીર મેં લગાદે. ઔર ચોથી ઈટ ઈસી કીમત કી મસ્જીદે નબવી (સ.અ.) મેં લગાદે. ઔર પાચવી ઈટ ઈસીકીમતકી ખાનઅે કાબામેં લગાદે. તો આપ ખુદ ફેસલા કરેગે. કે યે સબ ઈટેઅપની કીમતકે હિસાબસે બરાબર હૈ. અગર મૌકાકી જગા મેં ઈસ્તીમાલ કિયા. ઈસ્કી વજહસે ઈન્કી હૈસિયત ઔર શરાફતમેં ફર્ક પૈદા હો ગયા. કયા ? સંઝાસમેં જો ઈટ લગી હૈ વો મસ્જીદમેં લગી હુઈ ઈટ કે દર્જે કે બરાબર હોસકતી હૈ ?

બસ ! યે જવાની અગર તુફાની જ્વાહીશ પર કુરબાન કરદી તો મરને સડને વાલી લાશો પર જવાની કી ઈટ લગકર જવાની બે કીમત હો ગઈ મીટ્રી સે બના આશિક મીટ્રીસે બને આશિક પર ફિદા હોકર તબાહ હોગયા.

ઔર અગર જવાની કો અલ્લાહતઆલાકી ઈબાદતમેં ખર્ચ કિયા ઔર ઊસ્કી રઝામંદી કે તાબે કર દીયા. તો ગોયા જવાનીકી ઈટકો રઝાએ ઈલાહી કે મહેલમેં લગા દીયા. ફીર યે જવાની કિસ કદર કિંમતીહોગી. અલ્લાહ તઆલા કી ઈસ તૌફીક પર વો નવ જવાન જીસ કદરભી શુક કરે હકઅદાનહી હો સકતા ઔર કયામત કે દીન ઈસ જવાન કો અર્શે ઈલાહીકા સાચા અતા હોગા. ઔર ઈન્આમોં સે નવાઝ જાયેગા.

(રૂહકી બિમારીયા ઔર ઊસ્કાઈલાજ)

૧૧. નવજુવાનોંકી પરેશાનીકા સબબ કયા હૈ ?

ઓમાન (OMAN) મે એક મુકાલમા થા ઊસ્તાઝ કામિલ શરીફ જો આજકલ વઝીરે અવકાફહૈ. વો ઔર મૌલાના સુલેમાન નદવી સાહેબ ઔર સાઉદી અરબકે એક ફાઝિલ શેખ અહમદ જમાલ તીનોં સે સવાલ કીયે જારહેયે મુકાલમા

રેડીયોપરભી નશર હુઆથા. મૌલાના સુલેમાન સાહબસે પુછગયા. ઈસ વક્ત કી સબસે બડી મુસીબત ખાસકર નવજવાનોંકી પરેશાનીકા અસલ સબબ કયા હૈ ? તો મૌલાના ને કહા. “જીંદગીકા તજાદ” (અલગ અલગ બાતોં કા ટકરાવ)

નવજુવાન એકહી વક્ત મેં ઈત્ની મુતજાદ (અલગ અલગ) ચીઝેં દેખતે હૈ. ઘરકા નકશા કુછ દેખતે હૈ. બાપદાદાકી રિવાયત કુછ સુનતે હૈ. સ્કુલ કોલેજ મેં કુછ દૂસરા સુનતે હૈ. દોસ્તોંકી મહેફીલમેં કુછ ઔર સુનતે હૈ. લિટ્ટેચર દેખતે હૈ તો ઊસ્મેકુછ ઔર બાતોંકી દઅવત પાતે હૈ. ટેલીવીઝન-રેડીયો પર વો તફરીહ હાસિલ કરતે હૈ વો ઊન્કો કુછ ઔર દેતા હૈ. ઈન મુતજાદ (અલગ અલગ ચીઝોને) ઐસા કન્ફ્યુઝન (Confusion) પૈદા કર દીયા હૈ ઔર એક ઐસા દિમાગી તજાદ ઔર ઈન્તેશાર (ગરબડ) પૈદા કરદી હૈ. કે ફેસલા નહીં કર પાતે. નવજુવાનોંકી હાલત યે હૈ કે એકગાડીમેં દો ઘોડે જોતે હુએ હૈ. એક મગરિબકી તરફ ઔર દુસરા મશરીફ કી તરફ લેજારહા હૈ. ઈસગાડી પર બેઠને વાલે મુસાફીરકા અલ્લાહહી હીફાજત કરનેવાલા હૈ. યે તજાદ (ટકરાવ) સોસાયટીસે હમારે તાલીમી નિઝમ (બંદોબસ્ત) સે ખતમહોના ચાહીયે.

મગરીબને સિખાયા ઊન્હે ફન શિશાગરીકા

દીલ તોડ ગઈ ઈન્કા દો સદીયોંકી ગુલામી

૨૫/૪/૮૪

દેખીયે ! અગર આપને ઈસકિતાબકો પઢકર કોઈ સબક હાસિલ ન કિયા ઔર ઈન સુનેરી બાતોં પર અમલ ન કિયા તો ફીર પછતાના પડેગા.

૧૨. નફસ ઔર રૂહ :

મેરે નવ જવાન દોસ્તો ! ખુદાવંદ તઆલાને હમારે અંદર એક ઐસા દોસ્ત પૈદા કિયા હૈ. જો હરવક્ત હમેં બુરી બાતોં સે રોકતા હૈ. અલ્લાહતઆલાકી ફરમાબરદારી ઔર ઈતાઅતકી રગબત દેતા હૈ. દુનિયા ઔર આખેરતમેં સલામતી કી બાતેં બતાતા હૈ. યે દોસ્ત બહોત ઊમદા હૈ. જો ખાસ લોગોં કે (નેક) દીલસે કભી દૂર નહી હોતા.

યુનાચેં જબહમકીસી બુરે કામકા ઈચાદા કરતે હૈ. તો વો ઘડકને લંગતા હૈ. ગોયા “ખતરેં કી ઘંટી હૈ” જો બજને લગતી હૈ. ઔર અંદર સે એક આવાઝ સુનાઈ દેતી હૈ. જો હમસે કહેતી હૈ.

યેકામ ન કરો યે ગુનાહ હૈ. ઈસસે અલ્લાહનારાઝ હોગા

ખાનદાનકી ઈઝઝત જાતી રહેગી. તુમ હંમેશાકે લીયે બદનામ હોજાઓગે. અબ ભી ઈસસે રૂક જાવ. હમારે ઈસ ઊમ્દા દોસ્ત કા નામ હૈ “રૂહ” અલ્લાહપાકને ઊસ્કો હમારા મુહાફીઝ બના રખ્યા હૈ.

દૂસરા બુરા દોસ્ત ભી મૌજુદ હૈ. જો આદમી કો શહવત કી તરફ રગબત દેતા હૈ. યાહે વો હરામહો ઔર બુરે કામોં પર ઊભારતા હૈ. ઔર દુનિયા આખેરત મેં બરબાદીકી બાતેં સીખાતા હૈ. દીલ ફરેબ નકશે બાઘતા હૈ. ઔર બાર બાર યે કહેતા રહેતા હૈ.

ક્યું ? ગભરાતે હો યાર ! આગે બઢ કર યે કામ કરલો. ઈસ્કામઝા ઊઠાઓ ફીર જો હોગા દેખા જાયેગા. જુઠ બોલકર અપની જાન બચાલેના દેખો ! ઈસ મૌકે કો હાથસે ન જાને દેના.

ઈસ બુરે દોસ્તકા નામ હૈ “નફ્સ” યે બહોત ખતરનાક દોસ્ત હૈ. ઈસસે હરવક્ત હોશિયાર રહીયે.

યાદ રખીયે ! જબ હમ કીસી કામકા ઈરાદા કરતે હૈ. તો હમારે અંદર રૂહ ઔર નફ્સ મેં લડાઈ હોતી હૈ. દોનોં અપની અપની બાતેં કબુલ કરાને પર મજબુર કરતે હૈ. આખીર મેં હમ કીસી એક કા હુકમ માનલેતે હૈ.

જૈસેકે :

અગર હમ આમકે બાગસે ગુઝરે જહાં પકકે આમ અપની બહાર દીખા રહે હો ઔર વહાં રખવાલા ભી મૌજુદ નહો. તો નફ્સ ફોરન કહેગા. આહ ! કિતને મીઠે આમ હૈ ? વાહ ભાઈ વાહ ! માલી ભી નહી હૈ. બસ મઝે હી મઝે હૈ. આગે બઢો ઔર આમ તોડલો.

મગર “રૂહ” કા હુકમ આડે આયેગા ઔર કહેગા. ના ભાઈ યે કામ ન કરના. યે ચોરી હૈ. ગુનાહ હૈ. ઈસ્કી સઝા મીલેગી.

ઈસપર નફ્સ કહેગા અરે મીયા ! કૌન પુછતા હૈ. આગે બઢકર આમ તોડલો. આખીર ઈત્ની “બુઝદીલી” ભી કયા ? આમ તોડલો ઔર ભાગ નિકલો દેખુંગા. તુમહે કૌન પકક સક્તા હૈ ?

લેકીન “રૂહ” ઈસ બુરે કામસે રોકનેકી પુરીકોશીષ કરેગી. ઔર કહેગી. મીયાં સાહબઝાદે ! અગર તુમ માલીક કી નિગાહસે બચ ગયે તો ખુદકી નિગાહસે કેસે

બયોગે ? જો હર હાલતમેં તુમ્હે દેખતા હૈ. છોટી બરી કોઈ ચીઝ ઊસસે છુપી નહી. વો તુમ્હે ઈસ ચોરીકી સઝ જરૂર દેગા- તુમ્હારી ઈસ ચોરીકી ફિલ્મ બન જાયેગી જોક્યામત કે દીન અલ્લાહકે દરબાર મેં દિખાઈ જાયેગી ઔર તુમ્હારે બદનકે આઝ (અવયવ) ગવાહી દેગેં ફીર તુમ ઊસ વક્ત ક્યા કરોગે ? જરા ઠેહરો ઔર સોચો આમ કા મઝ ચંદ મીનતોમેં ખત્મ હોજાયેગા લેકીન ઊસ્કી સઝ ઔર બદનામી બહોત જયાદ હૈ. ફીર ક્યું બેવકુફ બનતે હો.

મતલબકે રૂહ ઔર નફ્સ મેં યે લઝઈ ઈસ વક્ત તક ચલતી હૈ. જબતક આપ કીસીકા હુકમ નહી માન લેતે.

અગર આપને રૂહ કા હુકમ માન લીયા તો દુનિયા આખેરતકી કામ્યાબી આપકે કદમ ચુંમેગી. ઔર અગર આપને નફ્સ કા હુકમ માન લીયા તો દેનોં જહાનકી રૂસ્વાઈ હોગી. જીસ્કો કોઈ અકલમંદ પસંદ નહી કરતા.

યે ભી યાદ રખીયે કે આપ જીસ દોસ્તકા હુકમ જમાદ માનતે રહેગેં ઊસ્કી તાક્ત બઢતી રહેગી. ઔર આહિસ્તા આહિસ્તા વો આપકા હાકિમ બન જાયેગા.

અબ અગર રૂહ આપકી હાકિમ બનજાતી હૈ તો દુનિયા આખેરતકી બુલંદી ઔર કામ્યાબી આપકી કિસ્મત બન જાયેગી. ઔર અગર નફ્સ હાકિમ બન ગયા તો દુનિયામેં ભી રૂસ્વાઈ. ઔર આખેરતમેં બરબાદીકા શિકાર બનના પડેગા.

અબ ! આપ ખુદહી ફેરવા કરલો. કે આપ નફ્સકા ફેરવા માનોગે યા રૂહ કા ?

હમારા હમદર્દી વાલા મશ્વરા યહી હૈ કે આપ હંમેશા રૂહ કા હુકમ માનના ઔર કભી ભુલકરભી નફ્સકી બાત પર કાન ન લગાનાં.

હા- અગર ગલ્તીસેં ઐસા હો જાયે તો ફોરન તૌબા કરકે આઈન્દા એહતિયાત સે રહેનેકા પકકા ઈરાદા કરલેના. ઈસીમે આપકી કામ્યાબી ઔર તરકકી કા રાઝ હૈ-

(નવજવાનો કે મસાઈલ)

૧૩. તૌબા ઔર દુઆ :

આપને અબતક જો જીંદગી ગુજારી હોગી-હોસકતા હૈ ઊસ્મે આપસે ગલતીયા ઔર કોતાહી ઔર ગુનાહ હુએ હો. ઈસ લીયે પહેલે ઈનસે તૌબા કરલે અલ્લાહ તઆલાસે માફી માગલે ઔર આઈન્દા કેલીયે પકકા અહદ કરે કે ઈસસે બચતે રહેગે ક્યું કે અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા હૈ કે “ઔર અગર કભી ઊન્સે કોઈ ફોહશ (ખરાબ) કામ હો જાતા હૈ. યાવો અપને ઊપર કભી જયાદતી કર બેઠ્ઠે હૈ. તો ઊન્હે

પુદાયાદ આજાતા હૈ. ઔર ઊસસે અપને ગુનાહોં કી માફી ચાહતે હૈ. ઔર પુદા કે સિવા કૌન હૈ ? જો તુમ્હારે ગુનાહોં કો માફ કર સક્તા હૈ. ઔર જાનબુજકર અપને ક્રિયે પર હરગીઝ ઈસરાય નહી કરતે.”

“હુજુર નબીયે કરીમ (સ.અ.)ને ફરમાયા” તમામ ઈન્સાન ખતાકાર (કુસરવાર) હૈ. બેહતરીન ખતા કરનેવાલે વો હૈ જો બહોત જ્યાદ તૌબા કરતે રહેતે હૈ.”

ઈસતરહ તૌબા કરનેસે આપકી જીંદગીમેં પાકીઝા ઔર અચ્છે તરીકે પર જીંદગી ગુજારનેકા હોંસલા પૈદા હોગા. ઔર આપકે ઈરાદે મેં મજબુતી પૈદા હોગી પુદાકી રહમત કે ઊમ્મીદ વાર રહીયે. ઔર યકીન રખીયે કે પુદા આપકે ગુનાહોં કો માફ કર દેગા.

(પુદાતઆલાકા ફરમાન હૈ.)

“અયમેરે બંદો જો અપની જાનોં પર જ્યાદતી કર બેઠે હો પુદાકી રહમતસે હરગીઝ માયુસ ન હોના પુદા તુમ્હારે સારે ગુનાહ માફ કર દેગા. વો બહોત જ્યાદ માફ કરનેવાલા બઝાહી મહેર બાન હૈ.”

“ઔર તુમ અપને રબકી તરફ રૂજુઅ હોજાઓ ઔર ઈસ્કી ફરમા બરદારી કરો. ઈસસે પહેલે કે તુમ પરકોઈ અઝાબ આ પડે ઔર ફીર તુમ કહીસે મદદ ન પા સકો.

બસ ! અપને ગુનાહોં કો યાદ કરકે પુદા કી બારગાહમેં રોતે હુએ માફી માગો. અપની બુરી હરકતો પર અફસોસ ઔર શરમીંદગી જાહીર કરો. ઔર ઓહદ કરો કે ઈન્શા અલ્લાહ આઈન્દા એસે ખરાબ કામ નહી કરેગે. ઔર યકીન રખીયે પુદા તઆલા આપકે ગુનાહ માફ ફરમા દેગા ઔર આપકો સીધીરાહ પર ચલનેકી તૌફીક અતા કરેગા.

યાદ રખીયે ! જબ ગુનાહકા એહસાસ પૈદાહો ઔર આપ યે મેહસુસ કરને લગે કે આપને ગુનાહ ક્રિયા હૈ. તો સમજ લીજીયે કે “અબ આપકે સુધરનેકા વક્ત આગયા હૈ.” ઔર પુદાકી રહમત કા દરવાજા આપકે લીયે ખુલ ગયા હૈ. બસ ! આજીસે અલ્લાહકી તરફ રૂંક જાઈયે અલ્લાહ તઆલા કા ફરમાન હૈ.

“ઔર વહી તો હૈ જો અપને બંદોકી તૌબા કુબુલ કરતા ઔર ઊન્કી ખતાઓં કો માફ કરતા હૈ. ઔર વો સબ કુછ જાનતા હૈ જો તુમ કરતે હો.”

૧૪. સચ્ચેદુલ ઈસ્તિગફાર :

હુજુર ન બીયે કરીમ (સ.અ.)ને તૌબા કરને કી યે દુઆ બતાઈ હૈ.

“અલ્લાહુમ્મ અન્તરબ્બી લાઈલાહ ઈલ્લા અન્ત ખલક્તની વઅન્ના અબ્દુક

વઅંના અલા અહદીક વ વઅદીક મસ્ત તઅતુ-અઊઝુબિક મિનશરે મા સનઅતું અબુઊ લક બિનિઅમતીક અલય્ય વઅબુઊ બિજન્બી ફગફીરલી ફઈન્નહું લા યગફીરજુનુબ ઈલ્લા અન્ત.”

“અયઅલ્લાહ તું મેરા રબ હૈ તેરે સિવા કોઈ માબુદ નહી. મુજકો તુને પૈદા ક્રિયા ઔર મૈં તેરા બંદા હું ઔર મૈંને તુજસે બંદગી ઔર ઈતાઅત કા જો અહદ ક્રિયા હૈ. ઊસપર અપને બસભર કાઈમ રહુંગા- ઔર જો ગુનાહ મુજસે હોજાયે ઊસ્કે બુરે અંજામ સે મૈં તેરી પનાહ માગતા હું તુને મુઝે જન નેઅમતોં સે નવાજા હૈ. મૈં ઈસ્કા ઈક્રાર કરતા હું. ઔર મૈં અપને ગુનેહગાર હોનકા ઈક્રાર કરતા હું. અય મેરે પરવરદિગાર મેરે ગુનાહોંકો માફ ફરમાદે તેરે સિવા મેરે ગુનાહોંકો ઔર કૌન માફ કરનેવાલા હૈ ?

તૌબા કરને ઔર આઈન્દાસે એહતિયાત કરનેકા અહદ કરનેકે બાદ જુંદગી કે હર મુશ્કીલ કામમેં અલ્લાહ પાકસે મદદ માગને કો અપના કામ બનાવે. કયુંકે સબ કુદરતોં ઔર ખજાનોંકા માલીક તો અલ્લાહ હી હૈ. ઔર વો બક્ર મહેરબાન હૈ. ઈસલીયે ઈસસેહી દુઆ કરે જો કુછ માગના હો ઊસીસે માગે.

સબ નબી - વલી - ઔર બુરૂઝ ઊસીકે દરકે સવાલી હૈ. વો હર કીસીકી સુનતા હૈ. ઔર કુબુલ કરતા હૈ.

દુઆ કે બયાન પર (ઈ.અ.) કીસી દુસરે બાબમેં રોશની ડાલેગે. અલ્લાહ તઆલાકા ફરમાન હૈ.

“ખુદાકો પુકારનાહી બરહક હૈ. ઔર જો લોગ ઊસ્કો છોડકર દુસરી હસ્તીયોંકો પુકારતે હૈ. વો ઈન્કી દુઆકા જવાબ નહી દે સકતે. ઊન્કો પુકારના તો ઐસા હૈ જૈસે કોઈ શખ્સ દુર સે અપને હાથ પાનીકી તરફ ફેલાકર ચાહે કે પાની દુર સે હી ઊસ્કે મુંહમેં આ પહોંચે હાલાકે પાની ઊસતક હરગીઝ નહી પહોંચ સકતા બસ ઈસતરહ કાફીરોંકી દુઆએ બે નતીજા ભટક રહી હૈ.

યાદ રખીયે ! અલ્લાહ પાક સે વહીં માગે જો હલાલ ઔર પાક હૈ. ગુનાહ વાલી ચીઝોંકા માગના બહોતગલત કામ હૈ. યે તો ગોયા ખુદ અજાબકો દઅવત દેના હૈ.

જબબી દુઆ માગે તો ગહેરે દીલ ઔર પાકીઝ નિયત સે માગે. ઔર ઈસ યકીનસે માગે કે આપ અલ્લાહ તઆલાસે જો માગ રહે હૈ. ઊસ્કો આપ કે હાલાતકા પુરા પુરા ઈલ્મ હૈ. ઔર વો સબકુછ દેને પર કુદરત રખતા હૈ. અલ્લાહ તઆલાકા ફરમાન હૈ.

“और अथ रसुल (स.अ.) जब आपसे मेरे बंदे मेरे बारेमें पुछे तो गिन्हे बता दीज्ये के मैं गिन्हे करीब हूं”

પુકારને વાલા જબ મુઝે પુકારતા હૈ તો મૈં ગિસ્કી દુઆ કબુલ કરતા હું લિહાજા ગિન્હે મેરી દઅવત કબુલ કરની ચાહીયે. ઔર મુઝ પર ઈમાન લાના ચાહીયે તાકે વો સીધે રાસ્તે પર ચલે.

હુઝુર (સ.અ.) કા ઈર્શાદ હૈ “અપની દુઆઓકે કબુલ હોનેકા ચકીન રખતે હુએ (હાજરદીલસે) દુઆકીજીયે ખુદા ગિસ દુઆ કો કબુલ નહી કરતા જો ગાફીલ ઔર બે પરવાહ દિલસે નિકલી હો.

અપને રબકો આજીઝી ઔર ઝરી (રોનેકીહાલત)મૈં પુકારના ચાહીયે. ઔર બરાબર દુઆ કરતે રહેના ચાહીયે ના ગિમ્મીદ હોનેકી જરૂરત નહી. અલ્લાહ તઆલા જો કરેગા. વો જરૂર બેહતર હી હોગા.

દુઆ કરના બંદેકા કામ હૈ ઔર નતીજા અલ્લાહ પાક કે હાથ મૈં હૈ.

૧૫. દીની ઔર દુન્યવી તાલીમ :

દુન્યવી તાલીમ :

તાક્ત કો હાસિલ કરનેકા બહોત બઝ ઝરીયાં તાલીમ હૈ. દીનીતાલીમભી ઔર દુન્યવી તાલીમ ભી તાલીમકે ઝીરીયેસે હી કૌમ ઔર મિલ્લત આગે બઢ સક્તી હૈ. ઔર દુસરૌં કે દરમ્યાન હરિકાઈ કે મૈદાનમૈં કામ્યાબી ઔર ઈઝત્ત હાસિલકર સક્તે હૈ. તાલીમ હાસિલ કરને કે મામલે મૈં હમારે નવજવાનકો શોખ નહોનેકી વજહસે કમ હિમ્મત-ઔર કમઝોર હોગયે હૈ. મહેનતસે ચોરી કરના હમારા મિજાઝ બન ગયા હૈ. ઈસલીયે હમારા ખાનદાન ઔર કૌમ દીની ઔર દુન્યવી પેશવા ઔર રેહબરૌંસે ખાલી હો ગયા. હાલાંકે આજ ઊમ્મત કો ઈન્કી બહોત જરૂરત હૈ. જો આજકે કઠીન હાલાતમૈં ઊમ્મતકી સહી રહનુમાઈ કરે ઔર ઊમ્મતકો બરબાદીકે દલદલસે નિકાલ સકે.

યે બાત ચકીની હૈ હમારી ઈઝત્ત ઔર બુલંદી ઔર તાક્ત કા દામન તાલીમહીસે જુઝ હુઆહૈ. અપને કો ઔર કોમકો તાક્ત વર બનાકર બુલંદી પર લે જાના હૈ તો ગિસ્કો તાલીમકે હર મૈદાનમૈં અપની સલાહીયત (લાયકાત) ઔર બરતરી સાબિત કરનેકી કોશીષ કરની હોગી.

પ્રાઈમરી તાલીમ કેલીયે ઔર દીની તાલીમ કેલીયે હર શહેર ઔર ગાવમૈં સ્કુલ-મદ્રસે ખુલે હૈ મગર હમારે અકસર બચ્ચૈં આજભી તાલીમ સે મેહરૂમ હૈ.

સ્કુલ ઓર મદ્રસે મેં જાકર જાંચ કીજીયે તો હમારે બચ્ચે સબસે કમ હોગે. યે બાતભી સહી હૈ કે હમારેભાઈ ગરીબી ઓર ગફલતકી વજહસે સ્કુલકી ફીસ નહી ભર સકતે- ઈસલીયે અપને બચ્ચોસે કામ ઓર મજદુરી કરાને કે લીયે મજબુર હૈ.

લેકીન યે બાત ભી જરૂર હૈ હમારે બચ્ચો મેં લીખને પઢને કા શોખ ભી કમ હૈ. ઓર ઊંકે મા-બાપકો બચ્ચોકી તાલીમ કી ફીકર ભી નહી હૈ.

ઈસ બાતકો કૌન નહી જાનતા કે તાલીમસે મહેરૂમ જાહીલ તીસરે દજકે શહેરી બનેગે ઓર યે મુલકમેં અપના કોઈ અહમ રોલ અદાકરનકે લાયક નહી હો સકેગે-

જરૂરત હૈ કે હમ અપને આપકો તાલીમસે આરાસ્તાકરે ઓર કીમ મેં તાલીમ હાસિલ કરનેકા શોખ પૈદા કરે.

જીસ ઘરમેં એક આદમી બિમાર રેહતા હૈ. ઘરવાલે સબહી દુખી હોજાતે હૈ. બસ ! જીસ મુલકમેં ૮૦% લોગ જહાલતકી ખતરનાક બિમારીમેં મુબ્તલાહો. વો કેસે ખુશહાલ રહ સકતે હૈ. .

સ્કુલ-કોલેજ મેં અરછે. નંબરો સે કામ્યાબ હોનેકી પુરી કોશીષકરે કોચીંગ સેન્ટર ખોલે. જો લોગ તાલીમચાહ્તા હૈ. વો દૂસરોંકી મદદ કરે.

ઓર ઈમ્તેહાનમેં સિફ પાસ હોનેકી ફીકર નહો બલકે અપને અંદર સલાહિયત ઓર કાબેલીયત ભી પૈદા કરે.

ડીગ્રી તાલીમ હાસિલ કરને મેં તો હમારે નવ જુવાન દોસ્ત બહોત કમ હૈ. સાયન્સ - ટેકનોલોજી - વકીલાત - મેડીકલ- જૈસે કોર્સ મેં હમારે નવજવાન બહોત પીછે હૈ. વો ઈન મૈદાનોંમેં આગે બઢનેકી હિમ્મત હી નહી કરતે બુઝદીલી કે શિકાર હૈ.

સાથ મેં યે બાત ભી હૈ કે હમારે પાસ ડીગ્રી તાલીમ હાસિલ કરને કે અસબાબ કમ હૈ. ગરીબી બડી રૂકાવટ હૈ. ઈસલીયે યે બાત તસ્લીમ કરના પડતી હૈ કે કુદ્ર મજબુરીયાભી હૈ.

લેકીન યે દુનિયા મુકાબલેકા મયદાન હૈ. યહાં તો જો મુકાબલે મેં આયેગા વો આગે બઢેગા. ઓર જો મુકાબલે મેં આનેકી હિમ્મત નહી કરેગા. ઊસ પર કોઈ રહેમ નહી કરેગા. બલકે ઊસ્કો કુચલ દિયા જાયેગા.

અગર હમ મેં આગે બઢનેકા પકકા ઈરાદા હૈ તો ઈન મજબુરીયોં કે બાવુજુદ મહેનત ઓર કુરબાની સે હમ ઈન્શા અલ્લાહ કામ્યાબ હો સકતે હૈ.

હોંસલા ઓર હિમ્મત બુલંદ રખીયે ! ઈન્શા અલ્લાહ આપભી આગે બઢેગે

ઔર કૌમ ઔર મિલ્લતકા નવજવાનભી સરફરાજ હોગા.

દુન્યવી તાલીમ કો હાસિલ કરને કે સાથ ઈઝ્ઝતકી જાંદગી ગુજારને કે લીયે ઔર દીન પર કાયમ રહેનેકે લીયે દીની તાલીમભી હાસિલ કીજીયે.

અગર આપકો રસુલે અકરમ (સ.અ.) સે દીલી મોહબ્બત ઔર તઅલ્લુક હૈ ઔર આપકે લાયે હુએ દીનસે મોહબ્બત હૈ. તો ફીર આપ (સ.અ.) કે દીન કા ઈલ્મ હાસિલ ન કરના કીસકદર મહેરૂમી ઔર બેઅકલીકી બાતહોગી કે આપ રસુલે અકરમ (સ.અ.) કી સિરત સે વાકીફ નહી. કે આપ (સ.અ.) કી જાંદગી કેસી થી ખુદાસે આપકા તઅલ્લુક કેસા થા ? ખુદાકે બંદો કે સાથ તઅલ્લુક કેસાથા. ઔર દીનકે લીયે આપને કેસી કેસી કુરબાનીયા દી. ઔર તકલીફે ઊઠાઈ. ઔર ઊમ્મતકી કામ્યાબી કે લીયે કયા કયા બાતે ઈશ્આદ ફરમાઈ.

ઈસલીયે આપ મેહનત ઔર શોખસે દીન કા ઈલ્મભી હાસિલ કીજીયે. ઔર ઈસ પાકીઝા દીન કે મુતાબિક અપને કો ઔર મિલ્લત કે નવજવાનોં કો ચલાનેકી કોશીષ કીજીયે. જહાં ઈન્સાનને યે ખ્યાલ ક્રિયા કે મેં કામિલ હો ગયા. વહીં ઈસ્કા ખ્યાલ (પડતી) શુરૂ હોગા.

જો શખ્સ ઈલ્મકી તલાશમે હૈ. વો આલિમહૈ. જસ શખ્સને યે સમજા કે મૈને ઈલ્મ હાસિલ કરલીયા. વો જાહિલ હૈ. યાહે વો કેસાહી આલિમહો.

ઈલ્મ રૂહકો ગની કરતા હૈ. ઔર માલ બદનકો. જસને ઈલ્મ હાસિલ નહી કીયા. ઊસ્ને રૂહકો મુક્લીસ બના દીયા.

જો નવજવાન અપને પ્યારે નબી (સ.અ.) કે દીનસે ગાફીલ હોતા હૈ. વો “દોરકદી પતંગ” કીતરહ હોજાતા હૈ. કે કદીપતંગ ખબર નહી કહાં જાકર ગીરેગી.

(ઈઝ્ઝતકી જાંદગી ઔર મુસલમાનાને હિંદ)

૧૬. ઈલ્મેદીન :

નબીયેકરીમ (સ.અ.) ને ફરમાયા. “ઈલ્મ હાસિલ કરના ફર્જ હૈ હર મુસલમાન પર”

હર મુસલમાન મર્દ ઔર ઔરત પર ફર્જ હૈ કે ઈસ્લામકે સહી અકાઈદ કા ઈલ્મ હાસિલ કરે. ઔર પાકી નાપાકી કે અહકામ સીખે નમાઝ રોઝા ઔર તમામ ઈબાદત જો શરીઅતને ફર્જ ઔર વાજબ કરાર દીયે હૈ. ઈન્કા ઈલ્મ હાસિલ કરે. જો ચીઝેં હરામ ઔર મકરૂહ હૈ. ઊન્કા ઈલ્મ હાસિલકરે. જસપર હજજ ફર્જ હૈ. વો હજજકે

મસાઈલ માલુમ કરે જો તિજારત કરતે હૈ. યા કારીગરી ઔર મજદૂરી કરતે હૈ. ગિનપર ફર્જ હૈ કે ઈસ લાઈનકે મસાઈલ માલુમ કરે. જબ નિકાહ કરે તો નિકાહ કે મસાઈલ ઔર હુકુક ઔર તલાક કે અહકામ માલુમ કરે મતલબ યેકે જો કામ શરીઅતને હર ઈન્સાન કે ઝિમ્મે ફર્જ ઔર વાજબ કિયે હૈ. ઈન્કે અહકામ ઔર મસાઈલકા ઈલ્મ હાસિલ કરના હર મુસલમાન મર્દ ઔરત પર ફર્જ હૈ.

કુર્આન મજીદ મેં ઈલ્મે દીનકી હકીકત એક હી લફઝમેં બતાદી ગઈ. “લિયત ફકકહુ ફિદદીન” યાની દીનકી સમજ બુઝ પૈદા કરને મેં પુરી મેહનત ઔર તકલીફ ઊંઘર મહારત હાસિલ કરે.

ઈસ્મે ઈસબાતકી તરફ ઈશારા હૈ કે દીન સિર્ફ પઢવેના યા જાનવેના કાફી નહી કયું કે વોતો યહુદી ઔર નસરાનીભી પઢતે હૈ. ઔર શયતાનકો સબસે જમાદા હાસિલ હૈ.

ઈલ્મે દીન સે મુરાદ દીન કી સમજ પૈદા કરના હૈ. યાની યે સમજે કે ઈસ્કી હર બાત ઔર અમલકા ઔર તમામ હરકતોંકા આખેરતમેં હિસાબ લીયા જાયેગા. દુનિયા મેં હમેં કિસ તરહ રેહના ચાહીયે અસલ ઈસી ફિકર કા નામ દીન કી સમજ હૈ. (મઆરીફુલ કુર્આન જુલ્દ/૪ પેજ ૪૮૮)

આખેરતમેં નજાત કા તઅલ્લુક અમલસે હૈ. આજકલ લોગોંમે ઈલ્મકી કમી નહી. ઈલ્મકે વસાઈલ (ઝરીયે) બહોત બઢ ગયે હૈ લેકીન ઈસપર અમલ કરને કો જ નહી ચાહતા. ઔર બગૈર અમલકે ઈલ્મ કા નફા નહી હોતા. જો લોગ ઈલ્મપર અમલ કરતે હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઊન્કો પાકીઝા જંદગી અતા કરતા હૈ. અલ્લાહતઆલા કુર્આન મજીદમેં ફરમાતે હૈ. “જો આદમી ઈમાન ઔર નેક અમલ ઈખ્તિયાર કરેગા. હમ ઊસ્કો પાકીઝા જંદગી અતા કરેગે.”

જો બડે ઊયેં દર્જેકી હોગી દુનિયામેં ભી મઝા ઔર આખેરતમે ભી અલ્લાહપાક હમકો અપને ઈલ્મપર અમલકી તૌફીક અતા ફરમાવે. આમીન.

૧૭. નસીહત :

દીની ઈલ્મ ઔર મસાઈલ હર કીસીસે હાસિલ નહીં કરને ચાહીયે બલ્કે જો લોગ એહલે ઈલ્મ- દીનદાર પરહેઝાપાર-ખુદાસે ડરને વાલે. ઔર ઈખ્લાસ વાલે હો ઔર ઊન્કા અમલ દીન કે મુતાબિક હો. ઊન્સે દીની ઈલ્મ હાસિલ કરે.

જન લોગોંકો અરબી યા ઉર્દૂ કે ઝરીયે અપની માલુમાત હો મગર અમલ ન કરતે હો. ઔર ઊન્કી શકલ સુરતસે દીન દારી માલુમ ન હોતી હો એસે લોગોંસે

દીની તાલીમ હાસિલ નહી કરના ચાહીયે. ઔર ઈન્કી બાતોંકા દીન કે બારે મેં એઅતેબાર નહી કરના ચાહીયે. બુર્જુઆને દીન એસે લોગોં સે ઈલ્મેદીન હાસિલ નહી કરતે થે બલ્કે પહેલે ઈસ્કી નમાઝ ઔર જાહેરી હાલત (ચાલચલગત) દેખ લીયા કરતે થે.

આલીમોંસે બદ ગુમાની કરના ખતરનાક વબાલ હૈ. આજકલ ઓલમાસે બદગુમાની પર બસ નહી હૈ. બલ્કે ઊંસે મુકાબલા. ઔર ઝલીલ કરનેકી હરકતેં હોરહી હૈ. યે બાત દીન કે લિહાજસે બહોત ખતરનાક હૈ.

ઈસ્મે શક નહી કે દુનિયામેં હર જમાઅતમેં જહાં અચ્છે લોગ હોતે હૈ વહાં બુરે ભીહોતે હૈ. યહી હાલત આલીમોંકી ભીહૈ. બુરી ખસલત વાલે આલિમ અચ્છે આલિમોં મેં મીલે હુએ હૈ. લેકીન જબતક કીસીકી બુરાઈ સાબિત ન હો વહાંતક હરગીઝ કોઈ હુકમ નહી લગાના ચાહીયે.

દુસરી જરૂરી બાત યે હૈ કે અચ્છે આલિમ ભી બશર હૈ. મઅસુમ નહી હૈ મઅસુમ (બેગુનાહ) હોના તો નબીયોંકી શાન હૈ. ઈસલીયે ઈન્કી ગલતીયોંકી ઝિંમેદારી ઊન પર હૈ ઔર અલ્લાહસે ઊંન્કા મામલા હૈ. ચાહે વો માફ કરે યા સજા દે.

બલ્કે ગાલિબ ગુમાન યહી હૈ કે ઈન્શાઅલ્લાહ ઊંન્કી ગલતીયાં માફ હો જાયેગી. ઈસલીયે કે સખી માલિક અપને ઊસ ગુલામસે જો અપના કારોબાર છોડકર ખુદકે કામ મેં લગજાયે. ઔર હરવક્ત ઊસ્મે લગારહે તો અકસર દરગુજર ક્રિયા કરતા હૈ. ઔર અલ્લાહ તઆલાકે બરાબર કોઈ કરીમ (સખી) નહી હોસકતા. લેકીન અગર વો ઈન્સાફ કરકે પકડભી કરે તો વોઊંન્કા અપના મામલાહે.

ઈસ વજહસે લોગોંકા આલિમોસે દુર રહેના- બદગુમાની કરના-નફરત કરના લોગોંકે લીયે બદ દીનીકા સબબ હૈ. એસા કરને વાલોંકે લીયે બગ વબાલ હૈ. જીસ્કીસજા આખેરતકે અલાવા દુનિયામેંભી મીલતી હૈ.

કુર્આન મજીદ હીફ્ઝ કરને સે દિમાગી તાકતમેં નિખાર પૈદા હોતા હૈ. હાફીઝ ઔર મા-બાપકો બલ્કે પુરે ખાનદાનકો ઈઝ્ઝત ઔર વકાર નસીબ હોતા હૈ. રોઝીકી તંગી દુર હોકર હંમેશા કે લીયે તંગીસે નજાત મીલ જાતી હૈ. ઊસ્કે મા-બાપકો ક્રિયામત કે દીન એસા તાજ પહેનાયા જાયેગા. જીસ્કી રોશની સુરજ સે ભી જ્યાદા હોગી.

કુર્આનમજીદકો હીફ્ઝ કરનેકી બરકતસે ગુમરાહી ઔર ગલત અકીદોંસે

હિફાઝત હોતી હૈ. ઔર ઊલ્તે બેલ્તે કુછ પઢને સે પુરી જંદગી ઈબાદત બનજાતી હૈ. કુર્આનમજીદ કી બરકતસે હાફિઝકી ખેલ તમાશે કી જંદગીસે કુછ હદતક હિફાઝત હોજાતી હૈ.

હાફિઝ કી શિક્ષારીશ સે ઊસ્કે ખાનદાન કે દસ શખ્સોંકો નજાત દીજાયેગી. (અગર મુસલમાન હોં)

હાફિઝે કુર્આન કી હિફાઝત કે લીયે અલ્લાહ તઆલા કી તરફસે ફરિશ્તે મુકર્રર કર દીયે જાતે હૈ.

હાફિઝ કો જન્મતમ્ બુલંદ મકામ દીયા જાયેગા. જુસે વો ખુદ અપને લીયે પસંદ કરેગા. (નિદાએ શાહી ૧૮૮૮/૮૧/૮૪)

હદીસ શરીફમેં હૈ “ઈલ્મેદીન કો ઈસલીયે ન સીખો કે ઈસ્કે ઝરીયે દૂસરે ઊલ્મા સે મુકાબલે મેં ફઘ્ર ઔર ઈજ્જત હાસિલ કરો. યા કમ ઈલ્મ લોગોં સે ઝખ્ઝ કરો. યા ઈસ્કી વજહસે લોગોંકો અપની તરફ કરલો. જો ઐસા કરેગા વો આગ મેં હૈ.

(ઈબ્ને માઝ)

ઈસલીયે ઊલ્માએ એહલે હક કા મામલા યે થાકે કે ઈલ્મી મસાઈલમેં ઝખ્ઝ ઔર ફસાદ હરગીઝ જાઈઝ નહી સમજતે થે. દઅવતે હક કે લીયે ઈત્ના કાફી હૈ કે જુસ્કો ખતા પર સમજે ઊસ્કો નરમી ઔર ખૈર ખ્વાહીસે દલીલોકે સાથ ઊસ્કી ગલ્તી પર ખબરદાર કરે ફીર વો કબુલ કરલે તો બેહતર વરના સુકુત (ચુપરહેના) ઈખ્તીયાર કરે- ઝખ્ઝે ઔર બદગોઈસે બિલકુલ પરહેઝ કરે.

આજકલ એક દુસરે કે ઐબોંકો અખ્બારો ઔર પરચોં કે ઝરીયે પબ્લીકકે સામને લાનેકો દીનકી ખિદમત સમજ લીયા ગયા હૈ.

અલ્લાહ તઆલા હમ સબકો અપનેદીન ઔર ઊસ્કી દઅવતકી સહી બસીરત ઔર આદબકે મુતાબિક ઊસ્કી ખિદમત કી તૌફીક અતા ફરમાયે.

(મઆરિફુલકુર્આન જુલ્દ/૫ પેજ ૪૩૧)

આખીરમે યે બાત બતાનાભી જરૂરી હૈ કે. કુર્આન હદીસકે તમામ મસાઈલ ઔર અહકામ કી પુરી તફ્સીલ હર મુસલમાનકે બસ કી બાત નહી. ઈસ લીયે શરીઅતને ઈસઈલ્મકો ફર્જ કિયા. કરાર દિયા હૈ !

અલબત્તા હર શહેર ઔર ગાવમેં એક આલિમ હોના ચાહીયે જો ઈન તમામ ઊલુમકા માહિર હો તો બાકી મુસલમાન ઈસફર્જ સે છૂટકારા પાચેગે.

ઔર જુસ શહેર યા ગાવમેં એકભી આલિમ ન હોતો શહેર વાલોંપર ફર્જ હૈ

કે અપને મેસે કીસીકો આલીમ બનાયે યા બાહરસે કીસી આલીમ કો બુલાકર અપને શહેર મેં રખે તાકે જરૂરત કે વક્ત બારીક મસાઈલ કો ઈસ આલિમસે પુછકર માલુમ કરકે અમલ કર સકે.

(મઆરીકુલ ફુર્આન જુલ્દ/૪ પેજ ૪૮૯)

૧૮. સ્કુલ-કોલેજ :

અબ હમેં સ્કુલ-કોલેજ મેં તાલીમ હાસિલ કરને મેં જીન ખતરોં સે બચના હૈ. ઊસપર રોશની ડાલતે હૈ. તાકે ઊસસે બચા જાયે. ઓર અપને મક્સદમેં ભરપુર કામ્યાબી હાસિલ હો.

(૧) ઈન્સાની જીંદગી ખતરોં સે ભરપુર હૈ. ઓર આપકોભી ઈસસે વાસ્તાપરેગા. ઈસલીયે હમ આપકી ઊમ્મ કો સામને રખકર ઈન ખતરોંકા બચાન કરેગેં જીન્કા જ્યાદા તઅલ્લુક આપ સે હૈ. જીન્સે બચના આપકે લીએ બેહદ જરૂરી હૈ.

અગર હમ સ્કુલ યા કોલેજ મેં પઢતે હૈ તો વહાંભી આવારા લડકોંસે ખતરા હોતા હૈ. ક્યું કે અગર યે દોસ્ત બને ઓર યે ગંદી જબાન વાલે હોગેં તો આપભી ઈન્કો દેખાદેખી ગાલીયાં બકને વાલે બનેગેં. ફીર ગંદી બાતે કરના આપકા ઘંઘા બનજાયેગા. ફીર આપ અચ્છી સોસાયટીમેં બેઠને કે કાબિલ નહી રહેગેં.

ફીર મોહલ્લે કે બદમઆશ લોગ આપકો લાલચ દેકર બુરેકામો મેં ફસાનેકી પુરી કોશીષ કરેગેં ઓર આપ નાદાની કી વજહસે ઊન્કે ચુંગલમેં ફસ જાયેગેં.

ઐસે લોગોંસે બચના ઐસા જરૂરીહૈ જૈસે “એક્સીડન્ટ” સે બચના જરૂરી હૈ.

ઐસે લોગ આપકો મીઠાઈકા લાલચ દેકર પૈસા દેકર યા તફરીહ (ટૂર) કા લાલચ દેકર અપને સાથ લે જાયેગે. ઓર ફીર આપકો બુરેકામમેં ડાલ દેગે. ઐસોંકો આપ અપના દુશ્મન નંબર-૧ સમઝે ઓર ઊન્સે દુર રહેને કી પુરી કોશીષ કીજીયે. અગર કોઈ બાત બઢ જાયે તો અપને મા-બાપકો ઈસ બાતકી ખબર કરે. તાકે વો આપકી મદદ કર સકે ઓર આપકો તબાહીસે બચા સકે.

(૨) સ્કુલમે ગંદે ઓર વાહિયાત લડકે આપકો ફસાને કી કોશીષ કરેગેં. ઈસલીયે ઈન્કે સાથ બિલકુલ દોસ્તી ન રખ્ખે વરના વો આપકો અખ્લાક મેં તબાહ કર દેગેં - અગર એક મરતબા આપ ઊન્કે કાબું મેં આ ગયે તો વો આપકો કબી ઊસસે નિકલને નહી દેગેં - બલ્કે દૂસરે ગંદે ઓર વાહિયાત લડકોં કે પાસ લે જાયેગેં.

હા- યે બાત આપકો એકબાર ફીર કહેતે હૈ કે કે આજકલ સ્કુલો મેં લડકો કે સિવા કુછ ટીચર ભી એસે મીલતે હૈ. જો માસુમ શાગીર્દોંકી ઈઝઝતસે ખેલતે હૈ ઔર ઊન્સે બદકારીકા કામ કરતે હૈ.

એસે જાલીમોં સે દૂર રહીયે. ક્લાસ સે બહાર ઊન્કે પાસ હરગીઝ ન જાઈયે. કીસી દુકાન યા મકાનપર બુલાયે તો સાફ ઈન્કાર કર દીજીયે. અગર વો તંગ કરે યા બાર બાર બુલાયે યા કીસી ખરાબ બાત પર જીદ કરે યા મુક્ત ટયૂશન પઢાને મદદ કરને તોહફાદેને યા ટૂરમેં લે જાને કે બહાને સે આપકો કીસી દુસરી જગા બુલાયે તો ફીરન અપને મા-બાપ ઔર હેડમાસ્ટરકો ખબર દો તાકે એસે બદમઆશ ટીચર આપકો દો બારા ફસાનેકી કોશીષ ન કરે. અગર આપને ગલતી કી યા ખામોશ રહે તો હંમેશા કે લીયે તબાહ હોજાઓગે.

૧૮. હોસ્ટેલ :

મેરે અઝીઝ નવજવાનો !

સ્કુલ-કોલેજ યા મદ્રસોં કે હોસ્ટેલ હોટલ ઔર મુસાફીરખાનોં કી તરહ રહેને ઔર એશો આરામ કરને કે લીયે કાયમ નહી કીયે ગયે. હોસ્ટેલ ઔર દર્સગાહોં કો બનાનેકા મક્સદ તાલીમ હાસિલ કરનેમેં મદદ પહોંચાના હૈ. ઊસ્મેં એક મિનીટ ભી ગફલત નહીં કરના ચાહીયે.

હોસ્ટેલ મેં રહેને વાલે હર તાલીબેઈલ્મ (સ્ટુડન્ટ)કા ફર્જ હૈકે વો સ્કુલ મદ્રસા ઔર હોસ્ટેલમેં ઈલ્મ ઔર તાલીમમેં લગે રહેને વાલોં સે તઅલ્લુક રખે. ઔર ઈન્સે મુફીદ ઈલ્મી ઝખીરા (ખંડોળ) બઢાતે રહે.

- (૧) હોસ્ટેલમેં દીલ ચસ્પી કી જો મેહફીલે કાઈમ હોતી હૈ. ઊન્સે અલગ રહકર તાલીમ હાસિલ કરને મેં લગા રહે.
- (૨) તલબા (સ્ટુડન્ટ)કો અપને ક્લાસકે સબકમેં પાબંદીસે શરીક રહેના ચાહીયે.
- (૩) હોસ્ટેલમેં રહેને વાલે તલબા હી સબકમેં ગેરહાજર રહેગેં તો સ્કુલ ઔર હોસ્ટેલ બનાનેકા મક્સદ ખત્મ હો જાયેગા.
- (૪) તાલીમ કે વક્ત મેં બારબાર અપને કમરોં મે આનાજાના નહી ચાહીયે. ઔર નહી ઈન વક્તોમેં બાહર કે કીસી આદમીકો અપને યહાં બુલાના ચાહીયે.
- (૫) ચલને ફીરનેમે ઊઠને બેઠનેમેં બોલચાલમે અદબ ઔર અખ્લાક કા ખ્યાલ રખે. બાતચીત હલકી આવાઝ મેં કરે દોડભાગ ન કરે. બલ્કે દરમ્યાની ચાલસે ચલે.

દરવાઝે ખોલને બંદ કરને મેં એહતિયાત કરે કે ઝોરસે અવાજ પૈદા ન હો. યે તમામ બાતેં તહજબકે ખિલાફ હૈ.

- (૬) હોસ્ટેલ કે ટ્રસ્ટીઓંકા અદબ કરે કિસી મામલે મેં ઊન્સે બે અદબી ન કરે.
- (૭) હોસ્ટેલ મેં રહનેકે લીયે જો કાનુન બનાયે ગયે હૈ. ઊન પર પાબંદીસે અમલ કરે- ખિલાફે કાનુન કોઈ હરકત ન કરે.
- (૮) ફર્નિચર, અખબાર, લાઈટ, પંખે, પલંગ વગરેહ કો હિફાઝત સે ઈસ્તેમાલ કરે.
- (૯) જાજર-બાથરૂમ ઔર કમરોંકો સાફ રખ્ખે.
- (૧૦) કીસી ચીઝકા ફુજુલ ઈસ્તેમાલ ન કરે.

ઔર આદમી ચાહે કિત્તાહી હોશિયાર ઔર ઈલ્મકા શોકીન હો. અગર ઊસ્કો તઅલ્લુકાતકા ચસ્કા હૈ તો વો અપને જૌહર ખોકર રહેગા,

(આપબીતી-ભાગ-૧ પેજ-૧૦)

તાલીમ હાસિલ કરને કે ઝમાને મેં તઅલ્લુકાતકો જાના કમ કરેગા- ઈસ્કા જરૂર ફાયદા હોગા,

(નિદાએ શાહી-૧૨/૮૦)

૨૦. મુતાલા (વાંચન) :

ઈમામ ગિઝલી (ર.હ.) જંગલસે ગુજરે તો આપકો ડુંગર મીલગયે. જબ ડુંગરોંકો આપકે પાસ સે કુછ ન મીલા. તો ઊન્હોને આપકી કિતાબોંકા બસ્તા ધીન લીયા. આપકો બહોત અફસોસ હુઆ. કે કોઈ બાત દેખના હોગી તો કયા કરુંગા ? આખિર નિહાયત આજીઝી સે કહા કે મેરા બસ્તા મુઝે વાપસ દેદો. કયુંકે ઈસસે તુમ્હે કોઈ ફાયદા ન હોગા- ડુંગર આપકી આજીઝી સે નરમ હુઆ. ઔર યે કેહકર બસ્તા વાપસ કર દીયા કે “ઐસે ઈલ્મસે કયા ફાયદા” કે જબ કિતાબેં જાતી રહે તો આદમીકો કુછ ભી યાદ ન રહે.

ઈમામ ગિઝલી (ર.હ.) પર ઈસ બાતકા ઐસા અસર હુઆ કે આપને તમામ જરૂરી બાતેં હીફઝ (મુંહપર) યાદ કરલી.

ઈસ કિસ્સે સે યે સબક મિલતા હૈ કે અગર આદમી ખુબ શોક ઔર તડપસે કુછ હિફઝ કરના ચાહે તો બહોત આસાનીસે કર સકતા હૈ. યહાં તકકે બહોત સે બુઠેં આદમીયોં ને કુર્આન શરીફ તક હીફઝ કર લીયા.

દિમાગસે કામ લેના ચાહીયે. સિફ કિતાબોં કી મદદ કામ નહી દેતી. દિમાગસે આપ જીના કામ લેગેં ઈત્નીહી કુવ્વત બઢેગી. ઔર યાદ હોનેમે આસાની હોગી.

- (૧) અપની તંદુરસ્તીકા ખ્યાલ કરો.
- (૨) બિમારીકા ફોરન ઈલાજકરો જો આપકે દિમાગકો કમઝોર કરને વાલી હો જૈસેકે- આખોંકી કમઝોરી-હંમેશા સરકાદદ, મુતાલે મેં દીલ ન લગના, ચકકર આના, આંખોસે પાની નિકલના, કાનોંમે તકલીફ, ઘતોંકી ખરાબી, બદનકી કમઝોરી, વગેરહ.
- (૩) મુતાલે સે પહેલે રોશની હવા ઔર બેઠનેકી જગાકા મુનાસિબ બંદોબસ્ત કરે.
- (૪) એક જગા જમકર મુતાલા કરનેકી આદત ડાલે ઔર મુકરર વક્તમેં મુતાલા કરે.
- (૫) અગર હો સકે તો કલાસમે પઢાયે જાને વાલે સબકકો અપને ઘરસે પહેલે મુતાલા કરકે જાયે.
- (૬) પુરે ધ્યાન ઔર તવજજુસે કામ કરે.
- (૭) પઢતે વક્ત છોટે છોટે નોટ તૈયાર કરતે જાયે જો બાદમેં કામ આયે.
- (૮) અપનાકામ ઈસનિચ્ચતસે કરે કે આપકો સીખના ઔર યાદ કરના હૈ.
- (૯) બગૈર જરૂરત કીસીકી મદદ નલે.
- (૧૦) નયા સબક પઢનેસે પહેલે ઈસપર સરસરીનજર ડાલે.
- (૧૧) ઔસી રફતાર સે કામ કરતે રહે કે ઊસ્કો નિભાસકે ઔસાનહો કે થોડે દિન તો બહોત જોશ સે કામ કરે ઔર ઊસ્કે બાદ સુસ્ત હો જાયે.
- (૧૨) યાદ કરનેકા બેહતરીન વક્ત સુબહકા હૈ. ક્યું કે દિમાગ તાઝ હોતા હૈ. ગુસલ કરકે નમાઝ પઢે. ફીર મુનાસિબ જગામે બેઠકર કમસે કમ એક ઘંટે તક ધ્યાનસે અપના સબક યાદ કરે ઈ.અ. યાદ હો જાયેગા ફીરકભી નહી ભુલેગા.
- (૧૩) જો જયાદ જરૂરી હો ઊસ્કી તરફ જયાદ ધ્યાન દે.
- (૧૪) જયાદ દેરતક મુતાલે કી આદત ડાલે તાકે ખુબ દીલ લગાકર મેહનત કરનેકી આદત હોજાયે. મગર જબ થકાવટ હોને લગે તો મુતાલા બંદ કરકે. ખેલકુદ યા સેરતફરીહ મેં મશગુલ હોજાઓ જીસે દિમાગકી થકાવટ દૂર હો જાયે ઔર કમઝોર નહોને પાયે.
- (૧૫) મુતાલા કરતે વક્ત મુકીદ બાતોં પર નિશાન લગાતે જાયે. જબકે કિતાબ અપનીહો. યે નિશાન વાલી બાતેં આપકો દૂસરી મરતબા યાદ કરતે વક્ત બહોત કામ દેગી ઔર યાદ કરનેમેં આસાની હોગી.

- (૧૬) કિસી ચીજકો હિફ્ઝ યાદ કરને કે લીયે ઊસ્કો હિસ્સોમેં તકસીમ કરેક હિફ્ઝ કરના પુરા યાદ કરનેસે જયાદ બેહતર હૈ.
- (૧૭) યાદ કરતે વક્ત બુલંદ આવાઝસે પઢના જયાદ મુફીદ હૈ.
- (૧૮) ઊસ્તાદ કા લેકચર સુનતે વક્ત અગર કુછ નોટ લીખનેકી જરૂરત હો તો મુખતસર લીખે તાકે લેકચર સુનને સે મેહરૂમ નહો.
- (૧૯) ખુશખતી (સુંદર લખાણ) કા ખાસ ખ્યાલ રખે ક્યું કે યે તાલિબેઈલ્મકા ઝૈવર હૈ.
- (૨૦) અપની લીખનેકી ઔર તકરીરોંકી તાક્ત કો બઢાતે રહે. ઊસ્કે લીયે મશક (પ્રેક્ટીશ) કી જરૂરત હૈ.
- (૨૧) અગર દો તાલિબે ઈલ્મ એક દુસરે કો અપના સબક સુનાયે તો દોનોં કો યાદ હોજાયેગા. યે બહોત આસાન મુફીદ ઔર ઊમ્દા તરીકા હૈ.
- (૨૨) બદામ ખાયા કરે ઈસસે યાદ દાશત બઢતી હૈ. દુરૂદ શરીફ પઢાકરે ઈસસે બરકત હોતી હૈ. ઔર હર ફર્ઝ નમાઝકે બાદ પેશાની પર હાથ રખકર “યા કવીયું” ૧૧ મરતબા પઢે. (નવજવાનોં કે મસાઈલ)

૨૧. અરછે તાલીબે ઈલ્મ કી ખુબીયા :

અરછે તાલીબે ઈલ્મ મેં નીચે લીખી હુઈ ખુબીયોંકા હોના જરૂરી હૈ. વરના ઊસ્કી શખ્સીયત મુકમ્મલ નહોગી.

- (૧) ખૌફે ખુદ.
- (૨) દીન ઔર શરીઅતકી પાબંદી.
- (૩) હુઝુરેઅકરમ (સ.અ.) કી મોહબ્બત ઈતાઅત ઔર અઝમતકા જઝબા.
- (૪) કૌમસે મુહબ્બત વતનકી વફાદારી ઔર હુકુમતકી તાબેદારી.
- (૫) સ્કુલમેં વક્તકી પાબંદીસે હાજરી દેનેકો અપના નિશાન બનાયે યુનિફોર્મ પહેને કિતાબે નોટબુક સાફ રખ્ખે અપને બાલ નાખુન લિબાસ હાથ પાવ સાફરખે.
- (૬) રોજકા કામ રોજ કરે લેકચર ખુબ ધ્યાનસે સુને સુકુનસે બેઠે. ઊસ્તાદકી તાબેદારી ઔર ઈઝત કરે અપની જમાઅતકે સાથીઓસે મુહબ્બત હમદદી ઔર અખલાકસે પેશ આવે.
- (૭) ખરાબકામોં મે હડતાલ, ઔર પાર્ટીબાઝી સે દૂર રહે. યે બાતે તાલિબે ઈલ્મકે લીયે કલંક કા ટીકા હૈ.

- (૮) ઝિંદા દીલી ઔર મુસ્કુરાહટકો અપના દસ્તુર બનાયે.
- (૯) અપને સાથીઓં કે હુકુક કા ખ્યાલ રખે દંગાફસાદ ન કરે.
- (૧૦) ઊસ્તાદકા અદબ કરે. ઊન્કો અપના રૂઢાની બાપ સમજે. ઔર ઊન્કી તરફસે દીગઈ ઝિમમેદારીયોં કો ખુબીસે પુરા કરે.
- (૧૧) સ્કુલ-કોલેજ મે નામ રોશનહો અપને સ્કુલ યા કોલેજકે ખિલાફ કોઈ હરકત ન કરે અપને ઊસ્તાદ કે લીયે ફખ્રકા ઝરીયા બને.
- (૧૨) દોસ્તોંસે હસી મંઝૂકમેં હદસે ન ગુજરે. ઔર બદતમીઝ ન બને.
- (૧૩) વક્તકી પાબંદીસે સો જાયે ઔર વક્તપર જાગે.
- (૧૪) રહેન સહેન ઔર બાતચીતમેં અદબકા ખ્યાલ રખે તાકે સબકી નઝરમેં ઈઝઝત વાલા બને.
- (૧૫) બગૈર જરૂરત ખાંસી ઔર ખંખારને ઔર થુંકને સે પરહેઝ કરે.
- (૧૬) અપને મા-બાપ ઔર ખાનદાન વાલોંકી ઊમ્મીદો ઔર આરઝૂઓકા ખુન ન કરે.
- (૧૭) યાદ રખ્ખે ! ઈલ્મ સવાલકે ઝરીયે હાસિલ હોતા હૈ. ઈલ્મ ખજાના હૈ. ઔર સવાલ ઊસ્કી કુંજ હૈ. લેકીન બગૈર જરૂરત કે સવાલ નહી કરના ચાહીયે. શાર્ગિદકો ચાહીયેકે ઊસ્તાદસે પહેલે બોલના શુરૂ ન કરે ઊસ્તાદકી જગા પર ન બેઠે. યાહે વો વહાં હાજર ન હો.

હુતુર (સ.અ.)ને ફરમાયા કે ઈલ્મ હાસિલ કરને લગોતો બુદબાર બન જાઓ. અપની ઈઝઝત ઔર દૂસરોં કી આબરૂકા ખ્યાલ રખો. જસસે ઈલ્મપદો ઔર જસકો પદ્મઓ દોનોં સે નરમી બરતો.

- (૧૮) સિકંદર બાદશાહકો કિસીને પુછા આપ બાપ પર ઊસ્તાદકો ક્યું ઊંચા દર્જા દેતે હો. સિકંદરને કહા બાપતો મુઝે આસ્માનસે જમીન પર લાયા. (યાની મેરી પેદાઈશકા ઝરીયા બના)

લેકીન મેરે ઊસ્તાદ અરસ્તુને મુઝે જમીનસે ઊઠકર આસ્માન પર પહોંચા દીયા. (યાની ઈલ્મકી દૌલતસે યે શોહસ્ત પાઈ) બાપકી વજહસે જો જંદગી મીલી વો આની જાની હૈ. લેકીન ઊસ્તાદને મુઝે એસી જંદગી બખ્શી હે કે ઊન્કે સિખલાયે હુએ ઈલ્મકી વજહસે રેહતી દુનિયાતક યાદ ક્રિયા જાતા રહુંગા.

૨૨. ખરાબ આદત :

સિગારેટ પીના, ગુટકે ખાના, તમાકું ચખાના, સિનેમા દેખના, આવારા બનના ઔર નશા કરનેકી આદત બનાના યે સબ સેહત ઔર પૈસા બરબાદ કરને વાલી બુરી આદતો હૈ. ઔર જબ ઊન્કા ખર્ચ પુરા કરનેકે લીયે પૈસે નહી મીલતે તો સમજાદાર બચ્ચે Part time કામકરને લગતે હૈ. ઔર બાકી ગુમરાહ હોકર ચોરી કરતે હૈ. યા બદકારી સે પૈસે કમાતે હૈ. યા જુઠ બોલકર ઘોકાદેકર ઘરવાલોંસે રકમ વસુલ કરતે હૈ. ઈસતરહ ઈન્કે અખલાક બરબાદ હો જાતે હૈ.

અપના હિસાબ ખુદ કીજીયે ઔર દેખીયે આપ કીસી ખતરેકી જાલમેં તો નહી ફસ ગયે હૈ ?

ક્યુંકે ઈન સબ ખતરોંસે બચના આપકે લીયે બહોત જરૂરી હૈ. ઊન્કા ખાસ ખ્યાલ રખે.

૨૩. તીન ખરાબ આદત :

(૧) ઊમ્દા કિસમકે ખાને (૨) ઝપાદા બાતોં કરના. (૩) લડકિયોં યા લડકોં કી તરફ દેખના.

ઈન્કા ઈલાજ ભી જરૂરી હૈ. અગર મજબુત ઈરાદેસે ઈસ પર અમલ કિયા જાયે તો ઊન્કા ઈલાજ ભી આસાન હો જાતા હૈ.

૨૪. ઊમ્દા કિસમકે ખાને :

યે યકીન મજબુત કરનેકી જરૂરત હૈ કે રોઝી દેનેવાલા અલ્લાહ તઆલા હૈ. ઊસ્ને જો હમારે નસીબમેં લીખ દીયા હૈ. ઊત્ની રોઝી પર રાજી રહેના હમારેલીયે ફાયદા મંદ હૈ. ઊસસે અલ્લાહ પાકકી ના શુક્રી નહી હોગી ઔર દુસરે કનાઅત (સંતોષ) કી ખુબીયા પૈદા હોગી જીસ્કી વજહસે લજજતવાલે ખાનોંકી ખ્વાહીશ દબ જાયેગી. ઔર ઈસતરહ બહોતસી પરેશાનીયોંસે ખુદ બખુદ નજાત હો જાયેગી.

હઝરત ઊમર ફરૂક (ર.દી.) ને ફરમાયા કે બહોત ખાને પીને સે બચો ક્યું કે વો બદનકો ખરાબ કરતા હૈ. બિમારીયા પૈદા કરતા હૈ. અમલમેં સુસ્તી પૈદા કરતા હૈ. ખાને પીનેમેં દરમ્યાની તરીકા ઈખતીયાર કરો. કે વો બદનકી તંદુરસ્તીકે લીયે મુસીદ હૈ. ઔર ફુરુલખર્ચોંસે બચાવ હૈ.

બુર્જુઆને દીનને ઈસબાતકો ફુઝુલખર્ચી બતાયા હૈ કે આદમી હરવક્ત ખાને પીને કે ઘંઘે મેં મશગુલ રહે. યા ખાને પીનેકો દૂસરે અહમ કામોં મેં મુકદમ જાને જીસસે યે સમજા જાયે કે ઈસ્કા મકસદે જીંદગી યહી ખાના પીના હૈ. બુર્જુઓ ? મશહુર મકુલા (કલાવત) હૈ.

“ખુરદન બરાયે જીસ્તનસ
ન જીસ્તન બરાયે ખુરદન”

યાની ખાના ઈસલીયે હૈ કે જીંદગી કાયમ રહે. યે નહીકે જીંદગી ખાને પીને હી કે લીયે હો.

રસુલેઅકરમ (સ.અ.)ને ઈસ્કોભી ફુઝુલખર્ચી મેં દાખીલ કિયા હે કે “જબ કીસી ચીઝ કો જીયાહે ઊસ્કો જરૂર હી પુરા કરલે” (ઈબ્ને.માઝ)

હઝરત આઈશા (ર.દી.) કો એક મરતબા રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને દેખા કે દિન મેં દો મરતબા ખાના ખાયા. તો ઈર્શાદ ફરમાયા અય આયશા કયા તુમ્હે યેપસંદ હૈ ? કે તુમ્હારા શુગલ (કામ) સિર્ફ ખાના હી રહ જાયે. (બયહકી)

ઔર ખાનેપીનેમેં દરમ્યાની તરીકા સિર્ફ ખાનેપીનેકે સાથ ખાસ નહી. બલકે લિબાસ પહેનને ઔર રહને સહેને કે હર કામ મેં દરમ્યાની કેસીયત પસંદ હૈ.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (ર.દી.)ને ફરમાયા કે જો ચાહો ખાવ પીવો ઔર જો ચાહો પેહનો સિર્ફ દો બાતોંસે બચો.

(૧) ઈસ્મે ફુઝુલખર્ચી યાની જરૂરતસે જ્યાદાનહો.

(૨) ઈસ્કે ઈસ્તેમાલમે ફત્ર ઔર ઘમંડ નહો.

અગર તિબ્બી તૌર પર સોચા જાયે તો સેહત ઔર તંદુરસ્તી કે લીયે ઈસસે બેહતર કોઈ નુસ્ખાનહી કે ખાનેપીનેમેં એઅતિદાલ (કંટ્રોલ) તમામ બિમારીયોંસે હિફાઝત હૈ.

ખલીફા હાઝન રશીદ કે પાસ એક નસરાની તબીબ ઈલાજકે લીયે રહતા થા. ઊસ્ને અલીબિન હુસૈન બિન વાકીદસે કહા કે તુમ્હારી કિતાબ યાની કુર્આન મેં ઈલ્મે તિબ કાકોઈ હિસ્સા નહી. હાલાકે દુનિયામેં દોહી ઈલ્મ હૈ.

(૧) ઈલ્મે અધ્યાન (દીનીઈલ્મ)

(૨) ઈલ્મે અબ્દાન જીસ્કાનામ તિબ હૈ.

અલી બિનહુસૈન ને ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલાને તમામ તિબકે ફન કો ઔર હિકમત કો આઘી આયતે કુર્આનમેં જમા કર દિયા હૈ. કુર્આનમે ઈર્શાદ હૈ “કુલુ

વશરબુ વલાતુસ્ત્રીકું” યાની ખાવ પીવો ઔર ફુરુલ ખર્ચો ન કરો.

ફીર નસરાની તબીબને કહા અચ્છ તુમ્હારે રસુલ (સ.અ.) કે કલામમેં ભી તિબકે બારેમેં કુછ ફરમાન હૈ.

તો અલી બિન હુસૈનને ફરમાયા કે રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ચંદ કલેમાત મેં તમામ તિબ કે ફન કો જમા કર દીયા હૈ.

આપ (સ.અ.) ને ફરમાયા મેદા (જઠર) બિમારીયોંકા ઘર હૈ. ઔર નુકશાન કરનેવાલી ચીઝોંસે પરહેઝ કરના હર દવા કી અસલ હૈ. ઔર હર બદનકો વો ચીઝ દો જીરકો ઊસ્કી આદત હો. (હલાલ ચીઝેં, હરામનહી)

નસરાની તબીબને યે સુનકર કહા કે તુમ્હારે કુર્આનને ઔર રસુલ (સ.અ.)ને હકીમ જાલીનુસ કે લીયે કોઈ તિબ નહી છોડી.

(મઆરીફુલ કુર્આન જીલ્દ/૩ પેજ ૫૪૫)

૨૫. ઝિયાદા બાતે કરના :

ઈસ્કા ઈલાજયે હૈ કે અપની જબાનકો સચ બોલનેકા પાબંદ ક્રિયા જાયે યાની જો બાત કહી જાયે વો સચ્ચી હો. ઈસસે ફુરુલ બાતે કરનેકી આદત છૂટ જાયેગી.

ફુરુલ બાતોં કરને સે ઈન્સાન ખતરે મેં પડજાતા હૈ. ઔર ગુનાહોં મે ફસ જાતા હૈ.

હઝરત મઆજ (ર.દી.) સે નબીયે કરીમ (સ.અ.)ને ફરમાયા. “ગુનાહોંસે બચનેકી તરકીબ યે હૈ કે જબાન કો રોકલે. (તિર્મીઝી)

હુઝુર (સ.અ.)ને હઝરત અબુઝર (ર.દી.) સે ફરમાયા તુમ ખામોશ રહા કરો. ખામોશી શયતાન કો દૂર કરતી હૈ. ઔર દીનકે કામોમેં મદદ કરતી હૈ. (ઈબ્નેહબ્બાન)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ (ર.દી.)સે રિવાયત હૈ કે નબીયેકરીમ (સ.અ.)ને ફરમાયા આદમીકી અકસર ખતાયે જબાન હીસે હોતી હૈ. (તિબરાની)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઊમર (ર.દી.)સે રિવાયત હૈ કે આપ (સ.અ.)ને ફરમાયા. “જો ખામોશ રહા ઊસ્ને નજાત પાઈ.” (તિર્મીઝી)

(જન્નતકી કુંજ પેજ-૨૭૫)

ઈસસે માલુમ હુવા હે બહોતસે મુસલમાન જો બિલ્કુલ ફુરુલ બાતોંકી તહકીકમેં લગે રહતે હૈ જૈસે કે હઝરતમુસા (અ.લ.) કી વાલેદા કા કયા નામથા ? ઔર હઝરત નુહ (અ.બ.) કી કશ્તી (હોડી) કી લંબાઈ ચોડાઈ કીત્ની થી ? વગેરહ ઈન બાતોંકો

જાનને કા અસર ઈન્સાનકે અમલ પર નહી. એસે સવાલ કરના બુરા હૈ.

ખાસકર જબકે યેભી માલુમ હોકે એસે સવાલ કરને વાલે ઈન્સાન અકસર જરૂરી ઔર અહમ દીની મસાઈલ સે બેખબર હોતે હૈ.

ફુજુલ બાતોં મે પડનેકા યહી નતીજા હોતા હૈ કે આદમી જરૂરી કામોંસે મહરૂમ હોજાતા હૈ.

ઈસ્લામકી તાલીમ મેં એક બાત યે ભી હૈ કે ઈલ્મહો યા અમલ કોઈ કામહો યા કોઈ બાત જબતક ઊસ્મેં દીની યા દુન્યવી ફાયદા નહો. ઊસ્મે ઊલઝકર વક્ત બરબાદ ન કરે.

(મઆરીફુલ કુર્આન જલ્ડ/૩ પેજ ૨૩૬)

૨૬. નજરબાઝી : (લડકીયો ઔર લડકોં કી તસ્ફ દેખના)

બુરી નજર શૈતાનકે તીરોં મે સે એક ઝેહરીલા તીર હૈ. ઈસલીયે નજરે નીચી રખીયે. ઔર ઔરતપર નજર પડતેહી નિગાહ નીચી કર લીજીયે.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્ઉદ (ર.દી.) સે રિવાયત હૈ કે જો શખ્સ આખોંકી હિફાઝત કરેગા. (યાની કીસી અજનબી ઔરત યા હસીન લડકે કો દેખને સે નિગાહ મહફુઝરખે) ઔર ન દેખને સે જો તકલીફ હો ઊસ્કો બરદાશત કરે તો અલ્લાહ તઆલા કી રહમત સે વો અપને દીલમેં ઈમાનકી હલાવત (મિઘસ) પાવેગા. સુબ્હાનલ્લાહ ! કિત્ના બડા ઈનામ હૈ અલ્લાહતઆલાકે તઅલ્લુકકીમિઘસ ઔર શિરીની કિત્ની બડી દૌલત ઔર નેઅમત હૈ. યે નેઅમત તો દોનોં જહાન સે બઢકર હૈ. જો થોડીસી તકલીફ કે બદલે મેં અતા હોતી હૈ.

બસ ! જબ મોમીન અપની આખોંકો અજનબી ઔરતો સે ઔર ખુબસુરત લડકોંસે બચાનેકી તકલીફ ઊઘતા હૈ. ઔર દીલકો ઈસ્કા મઝા લેનેસે રોકતા હૈ. તો યે બાત નફસ કો સખ્ત ના પસંદ હોતી હૈ. ઔર દીલ ઈસ મુજાહીદે કે રંજ મે ટૂકડે ટૂકડે હો જાતા હૈ. જીસસે અલ્લાહ તઆલા કા નુર ઊસ્કે દીલકી ગહરાઈમેં દાખીલ હો જાતા હૈ.

એસે શખ્સ કા ખુદાકે કરીબ હોનેકા મકામ ન પુછીયે કિત્ના હોગા ?

“તિફલેરૂહ કો શયતાન કા દુધ પીને સે રોકો” ઊસ્કે બાદ ફરિશ્તોં કે સાથ તુમ્હારી દોસ્તી શુરૂહોગી.

નફસ ઔર શયતાન દોનોં દુશ્મનોં સે બહોત હોશિયાર રહેના ચાહીયે. વરના દુનિયા ઔર આખેરત દોનોં ચોપટ ઔર તબાહ હોજાયેગે.

(રૂહકી બિમારીયા ઔર ઊન્કા ઈલાજ પેજ/૫૮/૭૪)

૨૭. નજરે બદકા તિબ્બી નુકશાન :

મસાને (પેશાબકીનાલીયા) કમઝોર હો જાતે હૈ. જીસસે પેશાબકે કતરે (ટીપે) આતે રહતે હૈ. વુઝુ ઔર નમાઝમેં મુશ્કીલ પૈદા હોજાતી હૈ. બદનજર કે બિમારકો જીરયાનકી શિકાયત હોજાતી હૈ. ક્યું કે ખ્યાલાતકી ગંદકી ઔર બદનિગાહીસે મની (વીર્ય) પતલી હોકર પેશાબકે સાથ યા એહતીલામ (સ્વપ્નદોષ) મે બરબાદ હોને લગતી હૈ. જીસસે દિમાગકી કમઝોરી દીલકીકમઝોરી ઔર ગભરાના. કમર મેં દર્દ પીન્ડલીયોમેં દર્દ સરમેં ચક્કર આખોં કે સામને અંધેરા છા જાના. સબક યાદ નહોના. યાદ હોકર જલ્દી ભુલજાના. કીસીકામમેં દીલ ન લગના. ગુસ્સા બઢજાના નિંદકમ આના. હિમ્મત ઔર ઈરાદા કમઝોર હો જાના વગેરહ. યે બિમારીયા લગ જાતી હૈ.

મની (વીર્ય) કિંમતી સરમાયા હૈ. જીસ્કો બરબાદ કરનેસે ઊપરકી બિમારી યોંકા હોના એક કાનુની બાત હૈ. લિહાઝ તાલિબેઈલ્મોકો નવજવાની મેં બુરી સોહબત ઔર બદ નિગાહીસે બચના ચાહીયે.

(રૂહકી બિમારીયા ઔર ઊસ્કા ઈલાજ પેજ/૪૬)

૨૮. બદ નજરીકા ઈલાજ :

બદનજરીકી બિમારી હોના યે અલ્લાહ કા એક અઝબ હૈ. જીસકો દુનિયા ઔર આખેરતકી બરબાદી મંજૂર હો વહી ઈસ્કે ઈલાજ સે ગફિલત કરતા હૈ. એસે બિમારોં કો ચાહીયે કે ફોરન કીસી રૂહાની હકીમ યાની અલ્લાહ વાલે શેખે કામિલકો અપના હાલ બતાકર ઈલાજ શુરૂ કરદે. ઔર યે હરગીજ ખ્યાલ નકરે કે અલ્લાહવાલે હમારે એસે બુરેહાલાત સુનકર ઝલીલ સમજેગેં યા નફરત કરેગેં-બલકે યે હઝાત એસે બિમારોં પર બહોત જયાદ શફકત ઔર મહેરબાની કરતે હૈ. ઔર ઈસ ખિદમતકો અપની ખુશકિસ્મતી ઔર અલ્લાહકી રઝા કા ઝરીયા સમજતે હૈ. ઔર ઈનહાલાતકો અમાનત સમજકર કીસી મખ્લુક પર જાહીર ભી નહી કરતે.

મા-બાપસે ભી જયાદ રહમત ઔર શફકત ઔર મહેરબાની અગર દેખનાહોતો અલ્લાહ વાલોંકી સોહબતમેં દેખો.

ઈન્શાઅલ્લાહ અલ્લાહવાલોંકે પાસ આને જાને કે એહતેમામકો ઔર ઈન્કે મશ્વરે પર અમલકો ઈસ ખતરનાક બિમારી કે લીયે અકસીર ઔર ફાયદામંદ પાયેગે.

(રૂહકી બિમારીયા ઔર ઊન્કા ઈલાજ)

૨૯. શયતાન કા જાલ :

આજકલ બે હયાઈ (બેશરમી) જોર પર છે. મા-બાપકી શરમ ઔર ખુદાકા ખૌફ નહીં છે. બસ ઔશ કરનેકી ધુન સવાર છે. બનાવ સંગાર કરકે લડકીયા બઝારોં મે આઝાદીસે ગુમતી ફીરતી છે. ઔર લડકે ઊંનકા પીછા કરતે છે. દોનોં એક દુસરે કો બુરી નજરોં સે દેખતે છે. ફીર નફસ કહેતા છે કે આપસમેં દોસ્તી કરલો. ઔર એક દુસરે કે જીસ્મસે લઝઝત હાસિલ કરો.

મેરે અઝીઝ દોસ્તો ! ફીર આપ શયતાનકે જાલ મે ફસકર યે સમજને લગતે છે કે કુલાનો બહોત ખુબસુરત છે. ઈસલીયે પુરાદીન ઈસ્કા પીછા કરકે આવારા બનતે છે. રાતકો સોતે વક્ત ભી ઈસ્કા ખ્યાલ હોતા છે. ઔર ખ્યાબભી ઊસી કે દેખતા છે. ફીર નતીજા યે હોતા છે લીખને પઢનેકો જી નહીં ચાહતા ઔર આવારા પનકી વજહસે એક દિન અપની ઔર ખાનદાન વાલોંકી નાક કટવા બેઠતે છે.

ઔસે લડકોંકી મિસાલ ઊસ મુસાફિર જૈસી છે. જો સ્ટેશન પર પહોંચને કે બદલે રાસ્તે મેં ખેલ તમાશા દેખતા રહે. ઔર ગાડી નિકલ જાનેકે બાદ સ્ટેશન પર પહોંચે.

મતલબ કે લડકે લડકીયોં કે ચક્કરમેં ફસકર અપની ઊમ્ર ઔર સેહતકા સુનેરા ઝમાના બરબાદ કરતે છે. બાદમેં ફીર પુરી ઊમ્ર પછાતે રહેતે છે. મગર ગયા વક્ત ફીર હાથ આતા નહીં.

૩૦. શેહવતકે નશોમે શાદી : (પ્રેમલગ્ન)

યાદ રખીયે ! અગર કીસી લડકીસે આપકી દોસ્તી હોજાયે. ઔર આપ યું સમજે કે ઈસસે લુલ્ફ (મઝા) ઊઠાને યા શાદી કરને મે બહોત મઝા છે. તો યકીન જાનીયે આપ બિલકુલ નાદાન છે.

ક્યું કે જો શાદી મા બાપ કી મરજી કે ખિલાફ હોતી છે. વો અકસર કામ્યાબ નહીં હોતી. અગર જીદ કરકે ઊસસે શાદી કરભી લેં તો ચંદ મહીનોં કે બાદ આપકો એક દુસરેસે નફરત હો જાયેગી ફિર જીંદગીકા મઝા ખાકમેં મીલ જાયેગા.

યે બાત હરગીઝ ન ભુલીયે કે જો લડકી ખુદા ઔર રસુલ (સ.અ.) કે અહકામ કી ના ફરમાની કરકે ઔર અપને મા બાપ કી ઈઝઝત ખાક મેં મીલાકર આપસે ના જાઈઝ તઅલ્લુક (સંબંધ) પૈદા કર સકતી છે. તો વો કીસી દીન આપકી ભી ઈઝઝત બરબાદ કરકે કીસી દુસરેકી બીવી યા મેહબુબા બન સકતી છે.

જબ જવાનીકા ઊબાલ ઊતર જાતા છે ઔર ઘરકી જીંમેદારીયા સરપર આ પડતી છે. તો દોનોંકી અસલીયત જાહીર હોને લગતી છે. પહેલે તો વો દોનોં એક

દુસરે કો અચ્છે સે અચ્છ બનકર દિખાનેકી કોશીષ કીયા કરતે થે. લેકીન અબ હર વક્ત સાથમેં રહનેકી વજહસે ઊંન્કી છુપી હુઈ બુરાઈયાં-કમઝોરીયાં-ઔર બે વક્ફી જાહીર હોને લગતી હૈ ઔર દોનોં મે તુતુ-મેમે હોને લગતી હૈ. યાદ રખીયે ! હર ચમકને વાલી ચીઝ સોના નહી હોતી. ઔર હર મહબુબા અચ્છી બીવી નહી બન સકતી.

આપને અખ્બારોંમે પઢા હોગા. યુરોપ મે તલાક ખુદ કુશી (આપઘાત) બહોત જ્યાદા હોતી હૈ. ઊસ્કી વજહ યે હૈ કે લડકે લડકીયા જવાનીમેં ઔશ ઈશરત કરતે રહેતે હૈ. ફીર બાદમેં એક દુસરેકી શકલ દેખને તકસે બેઝાર હોજાતે હૈ.

નસીહત :

આવારગીકે બારે મેં આપકો અલ્લાહ ઔર રસુલ (સઅ.) કે ઈર્શાદાત બતાતે હૈ તાકે આપ ઊંન્કો યાદ રખે. ઔર અમલ કરે. ઔર દુનિયામે અમન કે સાથ ખુશીકી જીંદગી ગુજાર સકે. ઔર આખેરતમે ભી કામ્યાબી નસીબ હો.

(૧) હર મઝહબમેં એક અનોખા અખ્લાક હોતા હૈ ઈસ્લામકા અનોખા અખ્લાક “શરમ” કરના હૈ.

(૨) હયા (શરમ) કરના ઈમાનકી શાખોમેં એક શાખ હૈ.

(૩) હયા ઔર ઈમાન સાથ સાથ હૈ. જબ એક ચીઝ ગઈ તો સમજો દુસરી ભી ગઈ.

(૪) હયા કા મતલબયે હૈ કે ખ્યાલાત પર પુરા કબું રખા જાયે. પેટકો હરામસે બચાયા જાયે. મૌતકો યાદ રખે. કબ્રમેં અપની હડકીયોકે ગલ સડ જાને કા ધ્યાન રખે.

હઝરત ગૂનેદ બગદાદી (રહ.)સે પુછા ગયા કે હયા કયા ચીઝ હૈ ? તો ફરમાયા કે અલ્લાહતાઆલાકી બેશુમાર નેઅમતોં ઔર અપની કોતાહીયોંકો દેખકર નફ્સમેં જો હાલત પૈદાહો વો હયા હૈ.

(૫) જો આખેરતકી કામ્યાબી ચાહતા હે વો દુનિયાકી ઝિનત ઔર ઔશઈશરત કો છોડ દેતા હૈ. જીસ્ને યે કામ કીયે ઊસ્ને અલ્લાહકી હયાકા હક અદાકીયા.

(૬) યાદ રખો ! અગર અજનબી ઔરત પર નજર પડ જાયે ફીર દો બારા ઊસ્કો ન દેખો. ક્યુંકે દો બારા દેખના ગુનાહ હૈ. ઔર ઔસી આખમેં કયામતમેં પીઘલા હુઆ શીશા ડાલા જાયેગા.

(૭) ઔરત છુપાને કે કાબીલ હૈ ઈસલીયે જબ ઔરત બે પર્દા હોકર બાહર નિકલતી હે. તો શૈતાન ઊસ્કી તરફ દેખને કે લીયે મર્દોકો રગબત દીલાતા હૈ.

- (૮) જીરુને પરાઈ ઔરત કી તરફ બુરી નજરસે દેખા ઊરુને આખોંકા ઝિના કિયા.
 (૯) ઝિના ગુનાહે કબીરા હૈ. ઔર ઝિના કરને વાલે મર્દ ઔર ઝિનાકર ઔરત કે લીયે સખ્ત સઝ હૈ.

(નવજવાનોં કે મસાઈલ)

૩૧. મૌજુદા દૌરકી તરકકી :

આજકલ નઈ નઈ ચીઝોંકી ઈજાદત (શોધખોળ) ઔર ઐશો આરામકી જ્યાદતી. ઔર અખ્લાક સુવ્વર ઔર કુત્તેસે બુરે હસદ (ઈર્ષા) દુશ્મની - કિના - જહાઝોંકા લુટના. આદમીયોંકો અગ્વા (બાનમે) કરના. ચોરી મારફાડ- સાઈન બોર્ડ પર ઔરતોંકી તસ્વીરે. ઔરતોંકા પેટ ખુલા. હાથ ઔર સિનાખુલા. ઐસી બેહયાઈ ઔર બે શરમી કા નામ તરકકી ઔર ફેશન હૈ.

નવ જવાન લડકે લડકીયોંકા સાથ મેં તાલીમ હાસિલ કરના. હદ હૈ ઈસ બે હયાઈ યાની બેશરમીકી.

અલ્લાહ હમેં અપની હિકામતમેં રખે આમીન.

(મઆરિફુલ કુર્આન)

૩૨. જનાઝા નિકલ ગયા :

ટીવીને હમારે સમાજ મે દાખીલ હોકર હમારી ખાન્દાની શરમ ઔર હયા કા જનાઝા નિકાલ દીયા વો રૂહાનીયત જો હમારે સરકા તાજ હમારી સર બલંદી કી અલામત ઔર હમારી પેશાની કા ચમકતા હુવા નુરથી. ઊસે ટીવીકે ગંદે ઔર રૂહ કો બરબાદ કરને વાલે પ્રોગ્રામો ને જડ સે ઊખાડ ફેકા. ઘર ઘર સિનેમા હોલ બન ગયે. ગલી ગલીમે ખરાબ અહે કાયમ હો ગયે. ઘર વાલોંકી આખોંસે ગૈરતકા પાની ખતમ હો ગયા જો રહી સહી કસર થી વો વીડીયો ફિલ્મ ને પુરી કરદી. ઊસ એન્ટેનાને સોને પર સુહાગેકા કામ કીયા. ઔર શરમો હયા કી લૂંટ કી હદ હોગઈ ! દીન ઔર રાત કા કોઈ વક્ત ઐસા નહી કે ઈસ શયતાની ઊબ્બે પર ખરાબ મન્જર ન દીખાઈ દેતે હો અફસોસ ટીવી કે ઈજાદ હોનેકા નહી. અફસોસ ઈન પ્રોગ્રામો પર નહી. રંજ ઈન શયતાની કોશીષોં પર નહી. રંજ કા મુક્રમ સીફ ટેલીવીઝન ઔર ઈન જૈસે આલાત કા દૂનીયામે હોનેકી વજહસે નહી. બલ્કે અફસોસ ઔર હજાર બાર અફસોસ કી બાત યેહૈ કે યે લાનત આજ “ગંદી જીંદગી કે દુશ્મન” ઈન્સાનીયત કે રૂહાની પુતલે” ઔર નબીએ રહમત હઝરત મુહમ્મદ (સ.લ.) કે ગુલામોં” ઔર નામ

લેવાઓ કે” ઘરોંમે દુકાનો ઔર ફેક્ટરીઓમેં દાખીલ હો ચુકી હૈ. ઔર હદ યેહૈ કે ઈસ લાનતકો લાનત નહી સમજા જાતા. ઈસ બુરાઈકો બુરા માનનેકે લીયે કોઈ તૈયાર નહી. બેટીકો જહેઝ દેનાહો યા બહુ કે લીયે આરામ કે અસ્બાબ ખરીદનાહો તો તોહફોંકી ફેહરીસ્તમેં ટી.વી. વી.સી.આર ઔર સાથમે ડીસ એન્ટેના કી છત્રી કા નામ પહેલા હોતા હૈ. ઔર અફસોસ હૈ નઈ રોશની કે લોગ ઈસ વબાલ કી બુરાઈ કી યે બાતોં સુનના તક પસંદ નહી કરતે.

(નિદાએ શાહી ૧-૮૫)

૩૩. ક્રિકેટ કા બુખાર :

પીછલે મહીને પુરા મુલક ક્રિકેટકે સખ્ત બુખારમેં મુખ્તલા રહા. ઘર ઘર ઔર ગલી ગલીમેં સિફ ઈસીખેલકા ચર્ચા થા. જસ મજલીસમેં જાઈયે. યહી બાતોં. જો અખ્બાર ઊઠયે ઈસીકી ખબરોંસે ભરપુર. અપની જાતકો અકલમંદ સમજને વાલે સે બાત કીજયે ઊંઝે મેચ પર બાતચીત કરતા હુઆ નજર આતાથા. નવજુવાન બુદ્ધે. બચ્ચે મર્દ ઔર ઔરતે. સબ ઈસી ખેલ કે ચસ્કે મેં મુખ્તલાથે. સટ્ટા બાઝ ઔર શર્તલગાને વાલેભી મયદાન મેં આગયે થે. હર મેચ કી હારજીત પર બડી બડી શરતે લગાઈ જારહીથી અહમ મેચોં કે વક્ત ખાસ બઝાર. સરકારી દફતર વેરાન બસો ઔર રેલમેં ભી ભીડ બહોત કમથી.

ઔર અફસોસ કી બાત યે હૈ કે ઈસ ફુજુલ વક્ત બરબાદ કરને મે હમારે મુસલમાન ભાઈ શાયદ સબસે આગેથે ઔર હિંદુસ્તાન-પાકિસ્તાન કે મેચ કે વક્ત તો ઐસા માલુમહોતાથા. કે જિહાદકા મુકદ્દસ ફરીઝ અંજામ દિયા જારહાહૈ. ઔર ગોયા કે પાકિસ્તાન કી જીતસે ઈસ્લામકી ઈઝઝતમેં જબર દસ્ત ઈઝ્તફા (વધારો) હોનેવાલા હૈ. કિન્ને ઐસે લોગ થે જો હિંદુસ્તાની હોનેકે દાવે કે બાવુજુદ પાકિસ્તાનકી જીતકે મુતમન્ની રહે. ઔર પાકિસ્તાનકી હાર પર મુંહ લટકાકર બેઠ ગયે. જૈસે ઈનપર કોઈ ગમકાપહાડ ટૂટ પડાહો. ગર્જ કે ઈન મેંચોંકી વજહસે લોગોં કો ન નમાઝકા હોશ રહા ન જમાઅતકા હરવક્તકા યહી એક મશગલા બન ગયા થા.

સવાલ યે હૈ કે ઈન ખેલોંસે દિલ ચસ્પી ઔર ઈન્કી રીપોટે સુનને યા દેખને સે દુનિયા ઔર દીનકા કોનસા ફાઈદા હોતા હૈ ? દુન્યવીફાઈદા ઊન ખેલાડીયોં કો તો હો સક્તા હૈ જીઝે ખેલનેપર ઈનામ યા તનખ્વાહ (પગાર) મીલતી હૈ. ઔર બડીબડી કંપનીયા અપની એક્વર્ટાઈઝ ઔર ટીકીટોં કો બેચનેકા ફાઈદા ઊઠ સક્તી હૈ. વો લોગભી ફાઈદા ઊઠ સક્તે હૈ જો ટીકીટોં કે બ્લેક કા કારોબાર કરતે હૈ. જૈસા

કે કલકત્તામે હુવા કે ૫૦૦/- રૂ. કા ટીકીટ દસ હજાર રૂપિયેમે બીકા- લેકીન તમાશા દેખને વાલોં ઓર ઘર ઘર બહસ કરતે વક્ત એક દુસરે કે સર હોને વાલોંકો સિવાય દિમાગ કે બુખાર ઓર ટાઈમ બરબાદ કરનેકે કોઈ ફાઈદા હાસિલ નહી. હોતા- બલ્કે આપસમેં રંજશેં હોજાતી હૈ. ઓર કહીં કહીં તો હારજીત પર ખુદકુશી (આપઘાત) ઓર હાર્ટફેલ કે કિસ્સે હોતે હૈ.

ઈસ્કે અલાવા એક મોમિન કે લીયે સબસે જયાદા નુકશાનકી ખાતયે હોતી હૈ કે યે ખેલ અલ્લાહકી યાદસે બિલકુલ ગાફિલ કરદેતા હૈ. દીલ સખ્ત હોજાતા હૈ. ઓર ઈબાદત કા શૌક બાકી નહી રહેતા.

કુર્આનમજીદમે એક અહમ નિશાની કામ્યાબ ઈમાન વાલોં કી યે બયાન કી ગઈ હૈ કે વો લગ્વ (બેકાર કામોં) સે એઅરાજ (મુંહફેરને વાલોં) હોતે હૈ. ઓર રહમાન કે બંદોકી સિફાત બયાન કરતે હુએ ઈર્શાદ ફરમાયા “ઓર જબ ગુજરતે હૈ ખેલકી ખાતોં પર તો નિકલ જાયે બુર્જુગાના-

ઈન કુર્આની હિદાયાત કે ખિલાફ આજ હમને અપની જીંદગી કે અકસર હિસ્સો મે લગ્વ (બેકાર) ચીઝેં શામિલ કરલી હૈ. આજ હમેં લગવીયાતસે જીત્ની દિલચસ્પી હૈ. ઊસ્કા દસવા હિસ્સાભી કામકી ચીઝેં ઓર દીની આમાલસે દિલચસ્પી નહી હૈ.

ખેલકુદ શેર શાયરી ગાના બજાના રંગ બેરંગી તકરીબાત (પ્રસંગો) કો સંવારને ઓર બનાને મે હમારી ઊમરે ખપ રહી હૈ - ઓર જો અસલ મક્સદ દુનિયામેં હમારે પૈદા હોનેકા હૈ ઈસસે ગફલત બઢતી જારહી હૈ. આજ હમારે અંદર ઈન ખેલોંસે જીત્ની દિલચસ્પી હૈ અગર ઈસસે આઘી દિલચસ્પી ભી દીનકી તબ્લીગ ઓરેં અપની ઈસ્લાહ કે લીયે હોજાયે તો હમારે મુઆશરે (સમાજ)કી કાયા પલટ હો સકતી હૈ -

યે અફસોસનાક સુરતેહાલ હમારે લીયે બડી ફીકરકા મામલાહૈ. હમકો અપની સલાહીયતોં કો એસી બેકાર ખાતોંમે બરબાદ કરને કે બજાયે મુફીદ કામોમેં ખર્ચ કરના ચાહીયે. ઓર ઈન ખેલોંકોં કીસીભી કિમત પર કશીદગી (તનાવ) ઓર નફરત ઓર ઝઘડે કા સબબ નહીં બનાના ચાહીયે.

અલ્લાહ તઆલા હમારી ઈસ્લાહ ફરમાયે ઓર અકલે સલીમસે નવાઝે આમીન.

(નિદાએ શાહી ૪/૮૬)

૩૪. ખતર નાક નશે :

તમાકુ - ગાંજા - ચરસ - શરાબ - અફીન - હેરોઈન સખ્ત ખતરનાક નશે હૈં
 યે દુનીયા મેહી ઈન્સાન કો અધમુઆ કરકે બરબાદ કર દેતે હૈં અગર આપને જવાની
 મેં ઈસસે પરહેઝ ન કીયા તો ચલતી ફીરતી લાશ બનકર રહ જાઓગેં ક્યું કે નશે
 વાલી ચીઝેં દીલ - દિમાગ - રૂહ ઔર બદન કી મોત કે બરાબર હૈં. જો આહીસ્તા -
 આહીસ્તા બદન કો પિથલાકર રખ દેતી હૈં.

યાદ રખીયે ! હુઝુર (સઅ)ને નર્શોવાલી તમામ ચીઝેં કો બિલકુલ હરામ કરાર
 દિયા હૈં. જો સબકી સબ ઝહેરે હલાહલ કા દર્જા રખતી હૈં. ફર્ક સિર્ફ ઈત્ના હૈં કે ઝહેર
 ફીરન હલાક કરદેતા હૈં. ઔર નર્શોવાલી ચીઝેં રક્તા રક્તા (ધીમે ધીમે) બદન કે
 આઝ (અવયવ) કો ખોખલા કરકે હલાક કરતા હૈં. જંદગી ભર ઊસ્કી આદત
 ડાલનેવાલે લોગોંકી લાનત કે શિકાર બનતે હૈં ઔર દુનિયા સે બે ખબર હોકર
 જંદગી ગુજારતે હૈં. સોસાયટી ઊન્કો પાગલ કરાર દેતી હૈં. ફરાઈએ દીનીપર અમલ
 કરનાતો દૂરકી ખાત હૈં. અપની રોઝી કમાને કે કાબીલભી નહી રહેતે. ઔર ઘર ઘર
 પરં ફકીરીકા પેશા-ચાલ બાઝી-ઔર ઘોકા બાઝી કે કરતબ આઝમાતે હૈં.

ઈસી તરહ તમાકું નોશી-ભી બે શુમાર નુકશાનકો લીયે હુએ હૈં. ઔર ઊસ્કે
 ઝહેર કા નામ નિકોટીન હૈં. તમાકુંકે હુઝુરસે કીસીને અચ્છા ફકરા બનાયા હૈં.

تَمْبَاکو تَم مِت بِنُو استعمال کرنے والے

ઈસીતરહ અફ્યુન (અફીણ) ભી નુકશાન કરતા હૈં. એક શેઅર કામતલબહૈં.
 “અફ્યુનકા બઢના ઔર જીસમકા ઘટના લાઝીમ મલજુમ હૈં. જીનાતુ અફ્યુન ખાતા
 હૈં. ઊત્નાહી અફ્યુન તુઝે ખાતી હૈં.”

આખિરમેં સિર્ફ ઈત્ના લીખના કાફી હૈં કે દુનિયામેં ઊસ શખ્સસે જયાદ
 બદનસીબ કોઈ શખ્સ નહી હૈં. જો કીસી નશેકા આદી હોજાયે. ચાહે વો બાદશાહ ક્યું
 નહો ? ઔર ઊસ શખ્સસે બઢકર કોઈ ખુશનસીબ નહી હૈં. જોકીસી નશેકા આદી
 નહો ચાહેવો કિત્ના હી ગરીબ ક્યું નહો. ઔર અકલ ભી ઊસ્કી મુખાલીફત (વિરોધ)
 કરતી હૈં. રોઝનાકે તજુરબે (બનાવ) ઊસ્કા ખતરનાક હોના સાબીત કરતે હૈં. નશા
 કરને સે બેશુમાર ગુનાહ વુજુદ મેં આતે હૈં. લાખોંકી કમાઈ ગારત હોતી હૈં. હઝારોં
 ઘર બરબાદ હોતે હૈં.

લતીફે : (ચટપટી વાતો)

અખાખા : ખજાના તો

8

ઓફિસર : કલાર્ક અગર તુમ શરાબ પીનેકી આદતમેં મુબ્તલા નહોતે તો આજ સુપ્રિટેન્ડેન્ટ હોતે.

કલાર્ક : જનાબ સુપ્રિટેન્ડેન્ટી કી કયા હકીકત હૈ. મેં શરાબ પીકર અપને આપકો ડોક્ટર ખ્યાલ કરતા હું.

કોમકો શરાબકી ખબાસત કયા કહું નેક કો શૈતાન કરદેતી હૈયે.

એક જોહર હૈ ફક્ત ઈસ્મે મુફીદ- ખુદકુશી આસાન કરદેતી હૈયે.

પહાંતકકે યુહા (ગિંદર) ભી બિલ્લી કો મુકાબલેકી ચલેંજ દેતા હૈ. કહેતે હૈ કોઈ યુહા શરાબ કે બરતનમે જાગીરા ઔર નિકલતેહી દુમ (પુંછડી) કે બલ ખડે હો કર લલકારને લગા. લાવતો તમામ બિલ્લીયોંકો ! આજહી સબકા સક્ષાયા કરદું. ગોયા અપની મોતકી બિલકુલ પરવા નહી યુનાયેં ઈસ આરજી (થોડીદેરકી) બહાદુરી કે નતીજે મે દંગા-ફસાદ મારપીટ-ક્તલ આમ તોર પર દુનિયામેં તરકકી પર હૈ. ઈબ્રત-હયરત.

(મખઝને અખ્લાક)

૩૫. ઝિન્ના :

મેરે નજવાન દોસ્તો ! શયતાનકે જાલસે બચકર રહેના. ક્યુંકે વો હંમેશા આપકો બુરેકામકી તરગીબ દેતા હૈ. ઔર જબતક આપ સ્કુલ કોલેજમેં પઢતે રહેગેં યે એસેહી ખરાબ કામ કરને પર આપકો ઊભારતા રહેગા. ક્યુંકે વહાં એસી હરકતેં કરનેકા જમાદ મૌકા મીલતા હૈ. વો હસ્તરહ કી કોશીષ કરેગા કે આપ ઝિન્ના મેં મુબ્તલા હો જાયે.

યાદ રખીયે ! અપની બીવીસે લુટ્ફ ઊઠાના જાઈઝ હૈ. લેકીન કીસી દુસરી ઔરત કે બદનસે લુટ્ફ ઊઠાનેકો ઝિન્ના કહેતે હૈ. જો ગુનાહે કબીરા (બઝાગુનાહ) હૈ.

ઊસ્કી સઝ બાજ હાલતમેં કોડે મારના ઔર સંગસાર (પત્થર મારના) હૈ. ઝિન્ના કરને સે બેહદ કમઝોરી હોજાતી હૈ. ઔર ખરાબ બિમારીયોં કે સાથ એઈઝઝ જૈસી ખતરનાક બિમારી લગજાતી હૈ. જીસ્કા ઈલાજ મૌતકે સિવા કુછ નહી હૈ.

ઝિન્નાકે બારે મેં અલ્લાહ ઔર રસુલે અકરમ (સ.અ.) કે ઈર્શાદાત ભી સુન લીજીયે.

(૧) ઝિન્ના કરને વાલે મર્દ - ઔર ઝિન્ના કાર ઔરત અગર શાદી કીયે હુએ નહો તો (યાની કુવારે હોતો) દોનોમેસે હર એક કો સો-સો કોડે મારો ઔર અલ્લાહકા યે હુકમ જારી કરતે વક્ત તુમકો ઈન પર રહમ (દયા) નહી આના ચાહીયે. અગર તુમ અલ્લાહ પર ઔર કિયામત પર ઈમાન રખતે હો.

ઈસ સગ્રકો જારી કરતે વક્ત એક જમાઅત મુઅમીનોંકી વહાં મૌજુદ હોની ચાહીયે તાકે લોગ ઈસસે ઈબ્રત હાસિલ કરે.

- (૨) ઝિન્ના કે કરીબ ન જાઓ. ક્યુંકે યે બેહ્યાઈ કા રાસ્તા ઔર બુરા રાસ્તા હૈ.
- (૩) જો શખ્સ ઝિન્ના કરતા હૈ. વો અપને ઘરતક ઔસી સડક તૈયાર કરતા હૈ. જુસપર ચલકર દુસરે લોંગ ઊસ્કે ઘર પર ઝિન્ના કરને આયેગે.
- (૪) શાદી કીયે હુએ મર્દ ઔર ઔરત ઝિન્ના કરે તો ઊન્કો સંગસાર (પત્થર મારના) કરો તાકે દોનોં હલાક હો જાયે.
- (૫) યે તો દુનિયામેં દી જાને વાલી સગ્ર હૈ. અગર વો કીસી તરીકેસે ઈસ સગ્રસે યહાં બચ ગયે તો અલ્લાહકે યહાં ઊન લોગોં કે લીયે દર્દનાક અગ્રબ તૈયાર હૈ.

ઝિન્ના કરને સે ખુદ કા ગજબ જલાલમેં આતા હૈ. ઔર જવાન મોતે હોને લગતી હૈ. રોઝીકી ઔર જુદગીકી બરકત ઊઠ જાતી હૈ. ચહેરે કા નુર ખતમ હોજાતા હૈ. ઔર ચહેરે પર નહુસત ઊતર આતી હૈ. ખુદ બદનામ હોકર ખાનદાનકો બદનામ કરતા હૈ.

આતિશક ઔર સોજાક (ગુપ્તરોગ) જૈસી ખરાબ બિમારીયાં લગજાતી હૈ. હિમ્મત કમઝોર હોજાતી હૈ. ફિકર ઔર પરેશાની શુરૂ હોજાતી હૈ. ઔર આખેરતમેં ખુદકે અગ્રબમેં ગિરફતાર હોતા હૈ.

અગર આપ દુનિયા ઔર આખેરતમેં ઈઝ્ઝત ઔર ક્રમ્યાબી ચાહતે હે તો ઈસ બુરી હરકત કે પાસ ન જાયે.

ઔર કભી આપકે દીલમેં ઔસી બુરી ખ્વાહીશ પૈદા હોતો ખુદસે ડરે ઔર ઊસસે મદદ માગે. ઔર શયતાની ખ્યાલાતકો દિમાગસે નિકાલે ઈસતરહ કરને સે આપકે અંદર તાક્ત પૈદા હોગી. ઔર આપ શૈતાનકા શિકાર હોનેસે બચ જાયેગે :

પરાયે લડકોં ઔર લડકીયોંસે ઔર ઔરતોસે મીલાપ નરખે. ઔર ઊન્સે બે તકલ્લુફી (ખુલકરબાતચીત) ન કરે. અગર કોઈ ખુદ આપસે બુરી નિયતસે મુલાકાતકી કોશીષ કરે તો ઊસ્કો સખ્તીસે ધુત્કાર દે.

યાદ રખીયે ! ઝિન્ના કરને સે જહાં શરમો હયા- ઈઝ્ઝત આબરૂ ઔર અખ્લાક બરબાદ હો જાતે હૈ. વહાં સંહત ઔર તંદુરસ્તી ઔર દૌલત ભી બરબાદ હોજાતી હૈ. ઔર અલ્લાહ ઔર રસુલ (સઅ) કી તરફસે લઅનત (ફીટકાર) પડતી હૈ.

આપને દેખા હોગા જો લોગ ઔસી ગંદે ચાલચલન રખતે હૈ. વો તરહ તરહ કી ખતરનાક બિમારીયોં કે શિકાર હોજાતે હૈ. એઈઝસકી બિમારી યાની પેશાબ કી જગામેં ફોગ્ર હોજાતા હૈ. ઊસ્મે ખુજલીભી હોતી હૈ. દર્દ ઔર જલન ભી હોતી હૈ.

પુન નીકલતા હૈ. પેશાબ કરતે વક્ત સખ્ત તકલીફ હોતી હૈ. બદન ગલને લગતા હૈ. ઔર કભી બદન કા રંગકાલા હોજાતા હૈ. ચહેરા મનુસ હો જાતા હૈ. કભી ઔસી બિમારીયોસે તંગહોકર આદમી ખુદકુશી (આપઘાત) કરનેકે લીયે મજબુર હોજાતા હૈ. ઈસલીયે ઔસી બુરી હરકતોસે બચના બહોત જરૂરી હૈ.

૩૬. અરઆર :

- (૧) બિગાડ દીનકો અપને કહી દુન્યાહી બન જાયે.
ન કુછ દીન હી રહા બાકી ન દુન્યા કે મઝે પાયે-
બડી દૌલત મીલે ઊસ્કો જો હો અલ્લાહકા આશિક.
ઊમ્મીદે અજરે ઊકબાપર યે દુનિયા ઊસસે છુટ જાયે. (આખિરત)
- (૨) જવાની કર ફિદા ઊસ પર કે જીસ્ને દી જવાની કો.
કિસીબાકીપે મતકર ખાક અપની જાંદગાનીકો.
- (૩) અબતો ગભરાકે યે કહેતે હૈ કે મર જાયેગેં
મરકેભી ચેન ન પાયા તો કિધર જાયેગેં
- (૪) તબીયતકી રવ જોર પર હૈ તું રૂક
નહીતો યે સરસે ગુજર જાયેગી.
હટાલે ખ્યાલ ઈસસે કુછ દેરકો
ચઢી હૈ યે નદી ઊતર જાયેગી.
- (૫) કર નફ્સ કા મુકાબલા હા. બાર બાર તું
સો મરતબાભી હારકે હીમ્મત ન હાર તું
ઊસ્કો પદખડકે ભી ન પદખા હુઆ સમજ
હરવક્ત ઈસ કમીનસે રેહ હોશિયારતું-
- (૬) ચોરીયાં આખોંકી ઔર સીનેકા રાઝ
જાનતા હૈ સબકો તું અય બે નિયાઝ
- (૭) ગર હવાપે ઊડતા હૈ. વો ચત દીન.
તરકે સુન્નત જો કરે શયતાન ગીન.
- (૮) યે આલમ એશો ઈશરતકા યે દુનિયા કેફે મસ્તી કી.
બલંદ અપના તખયુલ કર યે સબ બાર્તે હૈ પસ્તીકી.
વહાં દર અસલ વેરાના હૈ. ગો સુરત હૈ બસ્તીકી
બસ ઈત્નીસી હકીકત હૈ ફરેબે ખ્વાબે હસ્તીકી.

૩૭. અજનબી કે ઈશક કા ઈલાજ :

જીસસે ઈશક હો ઊસ્કી સોહબત ફોરન છોડ દો. ઓર ઊસસે બહોત દુરી ઈખ્તિયાર કર લીજીયે. જાહીરી દુરી ઓર બાતીની દુરી દોનો બહોત જરૂરી હૈ.

જાહેરી દુરી યે હૈ કે ઊસસે ન બોલો ન ઊસ્કી આવાજ કાનમેં પડને દો. ન ઊસ્કો દેખો ન ઊસ્કા તજકેરા કરો ન ઊસ્કી બાતેં કીસીસે સુનો-

બાતીની દુરી યે હૈ કે જાન બુજકર ઊસ્કા ખ્યાલ દીલમે ન લાવો. અગર ખ્યાલ આ જાયે તો દુસરે કીસી કામ મેં લગ જાઓ. ઓર અલ્લાહ તઆલાસે દુઆભી કરતે રહો. ઓર અલ્લાહકે ઝિક્રમેં લગે રહો. યાહે દીલ ન લગે. ઓર મૌત ઓર મૌત કે બાદ કી હાલત કો સોચા કરો.

હદીસમેં હૈકે અગર જુદાઈકે સદમે કા ગમ બરદાશત કરતે કરતે કીસીકો મૌત આ જાયે તો વો શહીદ હોગા-

(રૂહની બિમારીયા.)

૩૮. નિકાહ : (લગ્ન)

જબ આપકી શાદી હોજાયેગી તો આપકી જીંદગી એક નયે મોડ પર આજાયેગી.

યાદ રખીયે ! શાદી કે મામલેમેં અપને વાલેદૈન કી મરજીકા પુરા એહતરામ કરના જરૂરી હૈ. ક્યું કે વો અપને તજુરબા (અનુભવ) કી ઓર હમદર્દી કી વજહસે આપકે લીયે જરૂર અરદાહી રિશ્તા તલાશ કરેગેં.

અગર આપને સિર્ફ અપની મરજીસે ક્રિયાતો કીસી વક્ત નુકશાન ઊઠ સકતે હૈ.

શાદી એક મસરત (ખુશી) ભરી જીંદગીકી શરૂઆત હૈ. જહાં આપકો કિસમ કિસમકે તજુરબે હોગેં -

કભી નાદાન યા ચાલાક દોસ્ત આપકો શાદીસે પહેલે ખાલી ડરાના શરૂ કરદેગેં. મગર યાદ રખીયે યે તો એક પાક ઓર મુફીદ કામ હૈ. ઓર તમામ અંબિયા (અ.લ.) કી મુબારક સુન્નાત હૈ. ઈસસે ડરનેકી જરૂરત નહી હૈ.

અલ્લાહ તઆલાકા ઈર્શાદ હૈ. “દેખો યે અલ્લાહતઆલાકા કિન્ના બડા એહસાન હૈ કે ઊસ્ને તુમ્હારા જોડા (જીવનસાથી) તુમ્હારી હી નસલ સે પૈદા ક્રિયા તાકે તુમ ઊસસે સુકુન હાસિલ કરો. ઓર દોનોં મે પ્યાર મોહબ્બત ડાલ દિયા તાકે ચૈન સે રહો.”

“તુમ્હારી ઔરતે તુમ્હારે લીયે લિબાસ (પોશાક) હૈ ઔર તુમ ઊન્કે લીયે લિબાસ હો.”

યાની જીસ તરહ બદન ઔર લિબાસ કા બહોત કરીબી ઓર જરૂરી તઅલ્લુક હોતા હૈ. ઈસતરહ મીયા બીવીકા તઅલ્લુકભી બહોત કરીબી ઔર જરૂરી હોતા હૈ. લિબાસ મૌસમકી સખ્તીસે બચાતા હૈ. સતર ઘૂપાતા હૈ. ઈસ્કે બગૈર જાંદગી નહી ગુજાર સક્તા. ઈસીતરહ શોહર ઔર બીવી એક દુસરે કે બગૈર ચૈનકી જાંદગી નહી ગુજાર સક્તે. મુસીબત ઔર તકલીફમેં દોનોં એક દુસરે કે મદદગાર ઔર ઢાલ બન જાતે હૈ.

લિબાસ ઈઝાજત આબરૂ કી હિકાજત કરતા હૈ. નંગેપન ઔર બે હયાઈસે બચાતા હૈ. ઈસી તરહ શોહર ઔર બીવી ભી એક દુસરેકી ઈઝાજત આબરૂકી હિકાજત કરતે હૈ. ઔર એક દુસરેકો બે હયાઈ ઔર બદકારી સે બચાતે હૈ. ઔર લોગોંકી નજરોમેં બદનામ નહી હોને દેતે.

જીસ તરહ સાફ ઔર ખુબસુરત લિબાસ સે ઈન્સાનકો ફરહત (ખુશી) હાસિલ હોતી હૈ. ઈસી તરહ અચ્છે મીયા-બીવી એક દુસરે કે લીયે ફરહત કા સામાન હોતે હૈ.

રસુલે અકરમ (સ.અ.) કા ઈર્શાદ હૈ. નિકાહ મેરી સુન્નત હૈ. જો ઈસ સુન્નત સે એઅરાજ (પસંદન કરે) વો મુઝસે નહી હોગા. લિહાજ તુમ નિકાહ કરો. કયુંકે તુમ્હારી કસરત (જયાદતી)કી વજહસે મેં દુસરી ઊમ્મતોં પર ફખ કરુંગા.

કુર્આન ઔર હદીસકી રોશનીમેં યે બાત સાબીત હૈ કે ઝિન્ના કા ડર હો યા નહો નિકાહ કરના બહરહાલ સુન્નત હૈ.

રસુલે અકરમ (સ.લ.) ને ફરમાયા જબ બંદને નિકાહ કર લીયાતો ઈસ્કા આઘા દીન મહફૂઝ હોગયા. બાકી આઘા દીન બચાને કે લીયે તકવા ઈખ્તીયાર કરે.

(બયહકી)

નિકાહ ઐસી ઔરતસે કરે જો દીનદાર હો. હદીસમેં હૈ કે દુનિયા સિર્ફ એક ઈસ્તીમાલકી ચીઝ હૈ. ઔર દુનિયાકી ચીઝોં મે કોઈ ચીઝ “નેક ઔરત” સે અફઝલ નહી. (યાની દુનિયામેં અગર નેક ઔરત મીલ જાયે તો યે ખુદકી બહોત બકી નેઅમત ઔર રહમત હૈ કે ખાવિદ કી રાહત ઔર દીન દુનિયાકી કામ્યાબીકા ઝરીયા હૈ. નેક ઔરત સે નિકાહ કરને સે દુનિયાકી જાંદગીમેં રાહત મીલતી હૈ. ઔર આખેરત કે કામોં મેં ભી મદદ મીલતી હૈ. ઈસલીયે દીનદાર ઔરતસે નિકાહ કરના ચાહીયે.

અગર ઔરત દીનદાર હૈ તો યે આપકી ખુશનસીબી હૈ. ક્યુંકે ઈસસે બેહતર કોઈ ચીઝ નહી. ઔર અગરવો દીનદાર નહી હૈ. તો કોશીખ કરકે ઊસ્કો દીનદાર બનાવો. ઔર ઊસ્મે કોઈ રિઆયત (શર્મ ઔર બુઝદીલી) નકરે. ઈસતરહ કરનેસે આપકો ઈસ દીની ખિદમતકા સવાબ ભી મીલેગા. ઔર દુસરા આપકી જીંદગી બહોત મઝે સે ગુજરેગી.

(૧) હઝરત અબુહુરૈરહ (ર.દી.) રિવાયત કરતે હૈ કે હુઝુર (સ.અ.)ને ફરમાયા ઔરત સે ચાર ચીઝોંકી વજહસે નિકાહ ક્રિયા જાતા હૈ.

(૧) દૌલત (૨) ખુબસુરતી (૩) આલા ખાનદાન (૪) દીનદારી.

(૨) હુઝુર (સ.અ.) કા ઈર્શાદ હૈ જો ઔરત દીનદાર હોતી હૈ. વો અપને શોહરકી મદદ કરતી હૈ. થોડી ચીઝ પર રાઝી રહેતી હૈ. ઔર બેદીન ઔરત શોહરકો ગુનાહ ઔર ગમ મેં ડાલદેતી હૈ. ઐસી ઔરતસે વોહી બચતા હૈ. જુસ્કો અલ્લાહ તઆલા બચાવે.

નેક ઔરતસે નિકાહ કરને કે બાદ ઊસ્કે સાથ અચ્છ બરતાવ કરના ચાહીયે. ઊસ્કો તકલીફ નદે. ઊસ પર જુલ્મ ન કરે. અગર વો અપના મેહર માગે તો નારાઝ હોકર સખ્તી નકરે ઔર બદ અખ્લાકી ન કરે કે વો તલાક લેને પર મજબુર હો જાયે. ઔરત કો ઊસ્કે માબાપકી ગાલી નદે. ઐસા કરનેસે અલ્લાહ ઔર રસુલ (સ.અ.) નારાઝ હોજાયેગે.

(૩) હુઝુર (સ.અ.)ને ફરમાયા ઔરતોં કો નેક બાતોંકી નસીહત ક્રિયા કરો. તુમ ઊન્કો નસીહત કર સકતે હો ક્યુંકે વો તુમ્હારી કૈદ (નિકાહ) મેં હૈ.

(૪) ઔરત અગર કીસી મામલેમેં દુખ પહોંચાયે ઔર મર્દ ઊસ પર સબ્ર કરે તો અલ્લાહતઆલાકે યહાં વો મુજાહીદ (જિહાદ કરને વાલો) કા મરતબા પાવેગા-

(૫) મોમીનોં કો અપની બીવીસે કિના નહી રખના ચાહીયે અગર ઊસ્કી એક આદત ના પસંદ હૈ તો દુસરી પસંદ ભી હોગી-

(૬) ખુદભી ખાઓ બીવી કોભી ખિલાઓ ખુદભી પહેનો ઔર બીવીકો ભી પહેનાઓ ઊસ્કે ચેહરે પર ન મારો ઊસ્કા બુરા ન ચાહો.

નિકાહકે બાદ જબ આપકી બીવી આપકે ઘરમેં આ જાયે તો ઊસ્કે સાથ અચ્છ સુલુક કરો. ક્યુંકે વો બેચારી અપને મા બાપ ઔર ભાઈ બહેનો કો છોડકર બિલકુલ અજનબી ઘરમેં આઈ હૈ. ઈસલીયે કોઈ હરકત ઐસી ન કરો કે વો ઊદાસ ઔર પરેશાન હોને લગે ઔર આપ ઊસ્કી નજરોં મેં જાલીમ-ખુદગર્જ બનકર રેહ જાયે.

આપકે નજદીક તો શાદીકા મક્સદ સિર્ફ બીવીકે બદનસે લુટ્ફ (મગ્ગ) ઊઠાના હૈ. ઔર યહી બાત આપકે દોસ્તોને બતાઈ હોગી. લેકીન સિર્ફ યહી મક્સદ શાદીકા નહી હૈ. બલ્કે બીવીતો જીંદગી કે સફરમેં શરીક ઔર દીલ બૈહલાને વાલી ઔર ગમખવાર કી હૈસિયત રખતી હૈ.

આપ જાનતે હૈ કે અકેલે સફર કરના બડી તકલીફ કી બાત હૈ. ઈસલીયે સફરમેં સાથી કી જરૂરત હોતી હૈ. જો હમારે સાથ ખુશી ઔર હમદદી ઔર મોહબ્બત કે સાથ વક્ત ગુજારે.

બસ ! બીવી સે બઢકર ઔર કોનસા સાથી ઐસા હો સકતા હૈ. જો ૨૪ કલાક આપકી ખીદમતકે લીયે હાજર રહે.

અબ અગર દોનોં સાથી એક દુસરે કે સાથ દુખ દર્દ ઔર જરૂરીયાત ઔર હક કા ખ્યાલ રખે તો ઊન્કી જીંદગી કા પુરા સફર બહોત મઝે સે કટેગા. ઈસલીયે સિર્ફ લજજત હાસિલ કરનેકો શાદીકા મક્સદ સમજ લેના બડી નાદાની હૈ.

હા ! યે જીંદગી કી એક ખ્વાહીશ ઔર જરૂરત તો હૈ. ક્યુંકે ઈસ્કે ઝરીયે નસલ કાર્કમ રેહતી હૈ. તબીયતમેં સુકુન ઔર ખુશીકી લહેર ઊઠતી હૈ. ઔર આવારગી સે છુટકારા મીલતા હૈ.

(ખાતુને ઈસ્લામ)

૩૯. આજકલ કે નવજુવાન કૈસી ઔરત કો પસંદ કરતે હૈ :

તમન્ના હૈ યે મદદીકી કે અવરત ખુબસુરત હો.

નિહાયત નાઝનીહો હુરવશહો માહેતલઅત હો.

વો યુનિવર્સિટીકી એક ડીગ્રી યાફતા ભી હો.

સહરસે શામ તક જીસ્કો ખ્યાલે ઝૈબો ઝિનત હો.

નિહાયત ફેશનેબલ હો નહો પાબંદ પરદે કી.

કલબ ઔર સિનેમા જાનેકી જીસ્કો દીલસેરગબત હો.

હો જીસ્કી હર અદામે મગરિબી તેહઝીબકી શાને.

રૂખે સીમી પે જીસ્કે ખેલતા રંગે મહાલત હો.

જો ઝેબેતન કરે સાડી બહોત બારીક શબનમ કી.

ખુલે શાનોંકી કમર સે કદે રઅના ક્યામત હો.

દુબાલા હુસ્નકો અપને કરે સુખીસે પાવડર કી.

ગલેમે જીસ્કે નેકલેસ એક નિહાયત પુરનઝકત હો.

હિજાબ ઊસ્કો ન આપે બાત કરતે ગયર મર્દોસે
જિસે શૌખી કી આદત હો હયાસે જસ્કો નફરત હો.

જસે એક તેતરીકી જાંદગી મરગુબહો દીલ સે
કેજો હર ફુલ પર જા બેઠતી હય જસસે રગબત હો.
દુઆહૈ સિદ્દક દિલસે “શમ્સ” કી દરગાહે બારીમે
કે મર્દો કો વો દીલ દે જસ્મે ગયરત હો હમિયતહો.

(શમ્સુન્નિસા બેગમ)

૪૦. બીવીકી સુરત દેખકર :

મુઠ્ઠી ભર દાઢી તો હમ રખલે જરૂરત દેખકર
ખૌફ લગતા હૈ મગર જોરૂ કી આદત દેખકર
લાખ મેં બુદ્ધ સહી શાદી હોના ક્યા મુશ્કીલ
આજકલ તો લડકી દીજાતી હૈ દૌલત દેખકર
લડકીયોંકા આજકલ હોતા હૈ લડકોં પર ગુમાન
સાફ ચેહરે ઔર મુંઢે કી હજામત દેખકર
હઝરતે “તેજબ” કો કોઈ ડરા દે ક્યા મજાલ
ચેતો ડરતે હૈ ફક્ત બીવી કી સુરત દેખકર.

૪૧. આજકલ કા ફેશન :

લડકીયોં કો ક્યા જરૂરત મઝહબી તાલીમ કી
સિર્ફ અંગ્રેજી પઢના આજકલ ફેશનમે હૈ.
હર જગા બીવીકો લેકર સૈર કીજીયે બે ઘડક.
ચાતકો થીયેટર દીખાના આજકલ ફેશનમે હૈ.
વાઅઝ ઔર મૌલુદ સે રગબત બહોત કમ હોગઈ.
હા. મગર ગાના બજાના - આજકલ ફેશન મે હૈ.

જસ્કો દેખા ખુબસુરત ઊસ્કે આશિક હો ગયે
હર કીસીસે દિલ લગાના આજકલ ફેશનમે હૈ.

(મુસ્લિમ પત્ની પત્ની)

૪૨. આદાબે નિકાહ :

નિકાહ કરના સુન્નત છે. ઓર એક દીની કામ છે. તો નિકાહ કે અમલ કો અંજામ દેને મેં શરીઅત કે અહકામકે મુતાબીક અમલ કરના જરૂરી છે. નિકાહ કે વક્ત આજકલ બેદીન જાહીલ લોંગ ફુજુલ ખર્ચી ગાના બજાના વિધીયો કેસેટ બનાના વગેરહ જેસે ના જાઈઝ કામ કરતે હૈ. ઊસસે બિલકુલ પરહેઝ કરે. ઓર ઈસ મુબારક સુન્નત કો શયતાની હરકતોં સે ખરાબ ન કરે.

૪૩. ફુજુલખર્ચી :

નિકાહકા મસનુન તરીકા આજકલ હમારે ઘરોંસે ગાયબ હોગયા છે. આજ હમારે દીનદાર સમજે જાનેવાલે ઘરોંમે ભી સબસે જયાદા મહેંગા ઓર ફુજુલ ખર્ચીકી ચીઝ નિકાહ હૈ.

ઈસ ઝમાને મેં નિકાહ કો એક “સુન્નત” નહી બલ્કે બેહુદા ઓર રસ્મો રિવાજકા મજમુઆ બના દીયા ગયા હૈ. હાલાત કેસે હી બિગડ જાયે. કિત્ની હી મુસીબતોં ઓર પરેશાનીયોંકી ભરમાર હો. ઝખ્ખે હો. આગ ઓર ખુનકી હોલી ખેલી જારહીહો. ઓર મુલક ઓર કૌમ ચાહે કિત્નેહી પરેશાનહો. લેકીન મજાલ હૈ કે હમારી શાદીમેં કોઈ છોટીસી રસ્મ છૂટ જાયે. ઊસ્મે ઈજાકા (વધારો) તો હો સક્તા હૈ. લેકીન કમહોનેકા સવાલ નહી. ચાહે કર્ઝ લેના પડે જાયદાદ ગીરવી રખના પડે લેકીન ફુજુલ ખર્ચીસે બચનેકા ખ્યાલ તક નહી કીયા જાતા.

ઈસ ફુજુલ ખર્ચીને હમકો કિત્ના નુકશાન પહોંચાયા હૈ. ઓર ન માલુમ આઈન્દા કિત્ના પહોંચેગા.

અફસોસ ! યે બેકાર કામોં મે ખર્ચ હોને વાલી રકમ અગર કૌમકી ભલાઈમેં ખર્ચ હોતી તો કૌમકી બડી તરકકી હોતી.

અબભી વક્ત હૈ. કે હર કૌમ કે લીડર ઓર બડે ખુલુસ ઓર હમદદી સે ઈસ લાઅનત કો અપની કૌમસે મીટાયે.

વરના ક્રિયામત કે દીન વો ભી ખુદાકી બારગાહમેં હિસાબસે બચ નહી સકેગે. ઓર દુનિયામેં જો નુકશાન ઓર ઝિલ્લત હોગી ઊસ્કા તો કોઈ હિસાબ નહિ.

૪૪. શાદીમેં ખાનાપીના :

હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન ઓફ (ર.દી.) કી શાદીકે મોકે પર આપ (સ.અ.) ને ફરમાયા “અવલીમ વલવ બિશાતીન” વલીમા કરો અગરચે એક બકરી હો.

મક્સદ એ થા કે ઈસ મોકે પર અપને ખાનદાન વાલોંકી ઔર દોસ્તોકી મહેમાની કરના મુનાસિબ હૈ. લેકીન જો કુછ મૌજુદ હો ઊસીકી મહેમાની કરની ચાહીયે બેકાર કી પરેશાની ન ઊઠાવો. મગર આજકલ લોગોંકા એ હાલ હૈ કે ખાને મે ઐસી ચીઝે પકાતે હૈ કે ખાને વાલોંકો અપને ઘર સાલભરમેં મુશ્કીલસે એક દો દીન નસીબ હોતી હૈ.

ઈસ્કા મક્સદ નામવરી કે સિવા ઔર ક્યા હોસક્તા હૈ ?

નામવરી કી જો બુરાઈ શરીઅતમેં આઈ હૈ ઈસસે હર મુસલમાન વાકીફ હૈ. રિયા ઔર દીબલાવે સે બડી બડી ઈબાદત સવાબકે બજાયે અઝાબકા સબબ બનજાતી હૈ.

એક હદીસમેં નામનમુદ ઔર રિયાકારીકો એક તરહકા શિર્ક ફરમાયા ગયા હૈ.

શાદી કે મોકે પર અકસર લોગ લાખોં રૂપિયા ઊગ્રતે હૈ. ચાહે વો કરોડપતી હો. મગર શરીઅત કી હદ મેં રહેના પડતા હૈ. ક્યુંકે આજ હર કોમમેં અકસર લોગ ગરીબી ઔર તંગીમેં જીંદગી ગુજાર રહે હૈ. તંગી કી વજહસે ઊન્કે ચેહરે બે રોનક હૈ. ફટે પુરાને કપડે ઊન્કા મુકદદર હૈ. ઝમીન ફર્શ ઔર આસ્માન ઊન્કી દિશ્ત હૈ. ઐસે પરેશાન લોગ ભી હૈ જો અપને બચ્ચોંકો તાલીમ દેના ચાહતે હૈ. મગર ઊન્કે પાસ પૈસા ખર્ચ કરનેકી તાક્ત નહી. સેંકડોં કામ લોગોંકી ભલાઈકે દીની ઔર દુન્યવી બરસોંસે અધુરે હો ઔર ઊન્કે પુરાહોનેકી કોઈ શકલ નહી. ભલા ઐસી હાલતમેં હમારે લીયે એ કેસે હોસક્તા હૈ કે હમ દુસરોં કી દેખા દેખી ઊન્કી હીરસ (હરિક્ષઈ) કરે ઔર દીલકે અરમાન પુરે કરે ક્યા ! ઈત્ની મોટી બાતકો ભી સમજાનેકી જરૂરત હૈ ?

૪૫. દઅવતનામા :

દીની દુન્યવી તરકકી કે કામોં મેં ચંદ્ર લેનેકે લીયે ઐસે માલદાર લોગોંકે પાસ જાતે હૈ તો મુશ્કીલ સે દસ રૂપિયા દેતે હૈ. મગર જબ અપની લડકી કી શાદી કરતે હૈ તો લાખોં રૂપિયા ખર્ચ કરતે હૈ.

નિકાહકે મોકે પર મહેમાનોંકો બુલાને કે લીયે કિમતી દઅવતનામે (કંકોત્રી) છપાઈ જાતી હૈ. ઔર ઊસ્કો સુનેરી તાર લગે હુએ ખુબસુરત લિક્ષણોંમે રખકર રવાના કરનેકા એહતેમામ કિયા જાતા હૈ. ઈસ્કા રિવાજ ડલને વાલે યહી માલદાર લોગ હૈ. ક્યુંકે ૧૦-૧૫ રૂપિયા યા ઈસસે જ્યાદા કિંમત વાલા લિક્ષણ ઊન્કે લીયે કોઈ મુશ્કીલ બાત નહી. હઝારોં આદમીયોંકો દઅવત દેનાભી મુશ્કીલ નહી.

મગર ગરીબ ઔર દરમ્યાની દર્જે કે લોગ જબ ઈન્કા દેખાદેખી યે કામ કરતે હૈ તો બહોત નુકશાન હોતા હૈ. યે બિચારે અમીરોંકી નકલ ઊતારને મેં રોઝગારીકી ઊલઝનોંકે શિકાર હોજાતે હૈ ઔર ફીર નોર્મલ હાલત પર આનેમેં એક ઝમાના ગુજર જાતા હૈ.

નિકાહકે મોકે પર ખાનદાન વાલોંકો-દોસ્તોકોં બુલાયા જા સકતા હૈ. લેકીન ઈત્ના જરૂરી સમજના ઔર બેકાર તકલીફ ઊઠના બહોત બહીગલતી ઔર ના પસંદ હૈ. આપ (સ.અ.)ને જીસ સાદગી ઔર તકલીફ કે બગૈર લોંગો કો બુલાયા ઔર નિકાહ કરદીયા ઈસી તરહ હમકો કરના ચાહીયે.

આજકલ બુલાને વાલે ભી તકલીફ ઊઠકર બુલાતે હૈ. ઔર આનેવાલેભી તકલીફ ઊઠકર આતે હૈ. દોનોં અપની અપની હાલતસે મજબુર હૈ. અગર કોઈ નબુલાયે. યા કોઈ નઆયેતો દોનોં તરફ શિકાયતોંકા બાઝર ગરમ હોતા હૈ.

યાદ રહે ! નિકાહકી તારીખ ઔર વક્તકી ઈત્તેલાઅ કરનેકે લીયે મામુલી સાદા દઅવતનામા છપાને મેં કોઈ હર્જ નહી. હા રંગીન ચટપટે કા લિહાઝ કરના ફુલુહ ખર્ચા હૈ.

સહાબા (રદી.) કે ઝમાનેમેં બહોત નમુને એસે મીલતે હૈ કે શાદી હો જાને કે બાદ લોગોકો ખબર મીલતી થી કે ફલા સહાબ કી શાદી હો ગઈ. યહાં તકકે નબીયે કરીમ (સ.અ.) કો ખબર દેને ઔર આપ (સ.અ.) સે નિકાહ પઢકર બરક્ત હાસિલ કરનેકા પતા નહી મીલતા. હાલાંકે આપ (સ.અ.)કી મોહબ્બત સહાબા (રદી.) કે દીલોં મે જોથી વો બયાનકી મોહતાજ નહી.

મૌજુદા દૌરમેં નિકાહકી અસલ “ઈસ્લામી રૂહ” ખત્મ હો ગઈ હૈ. મુસલમાનોમેં આજ નિકાહકા જો તરીકા આમ તૌર પર નજર આતા હૈ. “વો ઈસ્લામી નિકાહ” સે જયાદા “રિવાજ નિકાહ” હૈ.

સહાબા (રદી.) કે દૌરમેં શાદી કોઈ ધુમકી ચીઝ નહી થી. વો એક એસી ચીજથી જીસ્કો સાદા તરીકેસે અંજામ દિયા જાતા થા. ઈસ્કી રસ્મેં ઔર ખર્ચ ઈત્ને મુખ્તસર હોકે દોનોં તરફ કે લોગોકો કીસી કીસ્મકા બોજ ન પડે.

સહાબા (રદી.) કે યહાં શાદીકી તકરીબ હરકીસમકે તક્લુફ ઔર નુમાઈશ સે બિલકુલ ખાલી હોતીથી.

હુસુર (સ.અ.) ને ફરમાયા સબસે જયાદા બરક્ત વાલા નિકાહ વો હૈ. જીસ્મે કમસેકમ બોજ હો. (અહમદ)

ઔર કમ બોજ વાલા નિકાહ વો હૈ જો અપની હૈસિયત કે મુતાબિક આસાનીકે સાથ હોજાયે. ઔસા ન હો કે ઊસ્કા ખર્ચ અપની બરદાશતકે બાહર હો.

૪૬. નિકાહ કરનેકી બેહતરીન જગા :

નિકાહ કરના એક ઈબાદત હૈ. ઔર ઈબાદત કરનેકી બેહતરીન જગા મસ્જિદ હૈ. અગર હમારા દૌલતમંદ તબક્કા મસ્જિદમેં નિકાહ કી મિસાલેં કાઈમ કરે તો ઊન્કા ઊમ્મતપર બડા એહસાન હોગા. ક્યુંકે ઔસા કરને સે લોગ બેકાર એહતેમામકી તકલીફ સે બચ જાયેગે.

જરૂરતસે જમાદ રોશની કરનેમેં ફુજૂલ ખર્ચી નહી કરની પડેગી. મસ્જિદમેં નિકાહ કરને સે તમામ બુરી રસ્મોસે જૈસે ગાને બાજે. ઔર તસ્વીર વગેરહસે બચાવ હોગા. લેકીન બહોતસે લોગ ઔસી બાતોં પર ચાહે જબાનસે કુછ ન કહે લેકીન દીલમેં યે જરૂર કહતે હૈ.

જાનતાહું, સવાબે તાઅત વઝોહદ.

પર તબીયત ઊધર નહી આતી

મગર ઈન્કો કોન સમજાયે.

તકદીર કે પાબંદ નબાતાતો જમાદાત.

મોમીન ફક્ત અહકામે ઈલાહી કા હૈ પાબંદ.

(તામીરેહયાત- ૧૦-૮૧)

૪૭. મહેર :

શરીઅતને જુસ તરહ મદોકા એઅઝજ ક્રિયા હૈ ઈસી તરહ ઔરતોંકા ભી ઈકરામ ક્રિયા હૈ. ઔર હરતરહ સે ઊન્કી પાક દામની કો મહફૂઝ ક્રિયા હૈ.

ઈસી વજહસે હર મર્દ પર યે બાત લાઝીમ કી ગઈ કે જબભી તુમ કીસી ઔરતસે નિકાહ કરો તો ઊસ્કે મીલકે બુજા (શર્મગાહ)કા અવેજ મેહરકી શકલમેં જરૂર તય કરો ઔર ઊસ્કો ખિલવત (સોહબત) સે પહેલે અદા કરો.

અલ્લાહ તઆલાકા ઈર્શાદ હૈ.

“તુમ લોગ અપની બીવીયોંકો ઊન્કા મહેર ખુશદીલીસે દે દીયા કરો.”

ખુદ હમારે આકાએ મદની (સ.લ.) ને ભી અપની તમામ બીબીયોં કો મહેર ઈનાયત ફરમાઈથી અગર યે આપ (સ.અ.) કે લીયે બગૈર મહેર કે ભી ઔરતે

હલાલથી ઈસ્કે બાવુજુદ કોઈ વાકેઆ એસા નહી મીલતા કે આપ (સ.અ.) ને મહેર અદા ન ફરમાયાહો.

મહેરકે બારેમેં અરબો મેં કઈ કીસમકે જુલ્મ હોતેથે.

- (૧) મહેર જો લડકી કા હક હૈ. ઊંસકો નહી દીયા જાતા થા બલ્કે લડકીકે વાલી ઊંસકે શોહરસે વસુલ કરલેતેથે જો સરાસર જુલ્મથા.
- (૨) અગર કીસી ઔરત કો મહેર દેનાભી પણ તો બહોત નારાઝ હોકર તાવાન (દંડ) સમજ કર દેતેથે.
- (૩) શોહર યે સમજકર કે બીવી મજબુર હૈ કુછ નહી કરસક્તી દબાવ ડાલકર મહેર માફ કરા લેતે થે.

એસા કરને સે હકીકતમેં મહેર માફ નહી હોતા મગર વો યે સમજકર બે ફિકર હો જાતે હૈ કે મહેર માફ હો ગયા.

મતલબ યેકે જબરદસ્તી માફ કરાલેનેસે માફ નહી હોતા. એસે જુલ્મ જહાલત કે દોરમેં બહોત જયાદા હોતે થે. જન્કા કુર્આને મજ્હદમેં બયાન હૈ.

અફસોસ ! જહાલત કે જમાનેકી યે બાતેં મુસલમાનોંમે અબભી મૌજુદ હૈ.

આજકે ઝમાને મે ઔરતે યે સમજતી હૈ કે મહેર મીલને વાલા નહી હૈ. અગર સવાલ કરૂં યા માફ ન કરૂં તો બિગાડ પૈદા હોગા. ઈસલીયે મજબુરન માફ કર દેતી હૈ. એસી માફીકા કોઈ એઅતેબાર નહી.

બુરુગો ને ફરમાયા હૈ કે સરયેદીલસે મહેર માફ કરનેકા પતા ઊંસવક્ત “ચલસક્તા હૈ કે મહેર કી રકમ બીવી કે હવાલે કર દી જાયે. ઊંસકેબાદ વો અપની ખુશીસે બગૈર કીસી દબાવકે વાપસ દેદે.

કુર્આન શરીફમેં યે તાલીમ દી ગઈ હૈ કે મહેર ઔરતોંકા વાજબ હક હૈ. ઊંસકો અદા કરના જરૂરી હૈ. જસતરહ વાજબ હકોં કો ખુશી કે સાથ અદા કરના જરૂરી હૈ. ઈસી તરહ મહેર કો ભી ખુશદીલીસે અદા કરના ચાહીયે.

૪૮. મહેર અદા ન કરને પર સખ્ત વર્ણવ :

ઔર અગર ઈસ્કી નિયત મહેર અદા ન કરનેકી હૈ. ઔર ઈન અહકામ કે બાદ ભી કોઈ શખ્સ મેહર અદા નહી કરતા. તો ઈસ્કે બારે મે હદીસે પાકમેં હૈ.

રસુલેઅક્રમ (સ.અ.)ને ફરમાયા જસ શખ્સને કીસી ઔરતસે કમ યા જયાદ મેહર પર નિકાહ ક્રિયા ઔર ઈસ્કે દીલમે મહેરકો અદા કરનેકા ઈરાદા નહી હૈ. તો વો ક્રિયામત કે દીન અલ્લાહકે હુજૂર મેં ઝીનાકારકી હૈસિયત સે પેશ હોગા.

ઈસ હદીસ મેં એસે લોગોંકે લીયે બડી સખ્ત વઈદ હૈ. જો સિર્ફ ઝબાની ઔર રસ્મી તૌર પર મહેર તૈય કર લેતે હૈ. ઔર દીલમેં યે રહેતા હૈ. કે અદા કરના તો હૈ નહી. જન્ના બાધના ચાહે બાધ દે. ઈસલીયે મહેર અપની હૈસિયત કે મુતાબિક બાધના ચાહીયે. ઔર ઈસ્કી અદાયગી ભી કરદેની ચાહીયે તાકે આખેરતમેં પકડસે બચ સકે.

(નિદાએશાહી ૧૧-૮૧)

૪૯. મહેર અદા કરનેકા તરીકા :-

મહેર ઊસ રકમ કા નામ હૈ. જો એક મર્દ નિકાહ કે વક્ત અપની બીવીકો અદા કરતા હૈ.

(૧) ઈસ મહેરકા પહેલા તરીકા યે હૈ કે ઈસ્કો નિકાહકે વક્ત ફોરન અદા કર દીયા જાયે. મહેર કી ઈસ કીસમકો મહેરે મોઅજજલ કહેતે હૈ. મોઅજજલ કા લફ્જ ઊજલત સે બના હૈ. યાની જલ્દી સે દેર કીયે બગૌર અદાકી જાનેવાલી મહેર રસુલે અકરમ (સ.અ.) ઔર સહાબાકિરામ (ર.દી.) કે ઝમાનેમેં આમ રિવાજ મહેરે મોઅજજલ હી કાથા વો લોગ મુખ્તસર મહેર બાધતે ઔર નિકાહકે વક્તહી ઈસ્કો અદા કરદેતે.

(૨) મહેરકી દુસરી સુરત યે હૈકે મર્દ યે વઅદા કરે કે વો ઈત્ની મુદતમેં ઊસ્કો અદા કરદેગા. ઈસ દુસરી કીસમકી મહેરકા શરઈ નામ મહેરે મોઅજજલ હૈ. યહાં મોઅજજલ કા લફ્જ અજલ (મુદત) સે બના હૈ.

મહેરે મોઅજજલકા મતલબ યે હૈ. વો મહેર જુસ્કી અદાયગીકે લીયે એક વક્ત ઔર એક મુદત મુકરર કર દીજાયે. અગર નિકાહકે વક્ત ફોરન મહેર અદા નકીયા જારહાહો તો ઊસી વક્ત ઊસ્કી અદાયગી કી મુદત કો તય કરના જરૂરી હૈ.

શરઈ લિહાઝ સે મહેરે મોઅજજલ વો હૈ જુસ્કો અદા કરને કી મુદત નિકાહકે વક્ત તય કી જાયે. ઔર વો અપને મુકરર વક્ત પર પુરી તરહ અદા કી જાયે.

૫૦. મહેરકી મિકદાર :

મહેરકી રકમ અપની હૈસિયત કે મુતાબિક મુકરર કી જાયે. વો ઈત્ની હો કે આદમી સહુલત કે સાથ ઊસ્કો ઊસી વક્ત અદા કરસકે. મહેર કી કમસેકમ હદકે બારેમેં ખુલાસાયે હૈ કે વો ઈત્ની હો કે ઊસ્કે ઝરીયે જરૂરત કી કોઈચીઝ ખરીદ સકે.

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા સબસે બેહતર

ઔરત વો હૈ જુસ્કા મહેર સબસે આસાન હો.

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા કે ઔરત કી બરકત મે સે યે હૈ કે ઊસ્કા મામલા આસાન હો ઔર ઊસ્કા મહેર કમ હો.

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા સબસે જયાદા બરકત વાલી ઔરત વો હૈ જીસ્કા મહેર સબસે આસાન હો. (ખાતુને ઈસ્લામ)

હઝરત ઊમર (ર.દી.)ને ખુતબેમેં ફરમાયા કે મહેરમેં જયાદતી મત કરો ક્યુંકે અગર યે દુનિયામે યા અલ્લાહકે નજદીક તકવા કી ખાત હોતી તો સબસે જયાદા ઊસ્કે મુસ્તહીક હઝરત રસુલે અકરમ (સ.અ.) થે (ઈસ્લાહે ઈન્કીલાબ)

પ૧. કમસેકમ મહેરકી મિકદાર :

ઈમામ અબુહનીફા (ર.હ.) કે નજદીક દસ દિરહમ હૈ યાની ઈસસે કમ મહેર જાઈઝ નહી.

અગરકોઈ નિકાહકે વક્ત ઈસસે કમ મહેર મુકરર કરેગા તો ભી દસ દિરહમ હી વાજબ હોગી.

એક દિરહમ = ૩ ગ્રામ ૪૦૨ મીલીગ્રામ ચાદી.

૧૦ દિરહમ = ૩૪ ગ્રામ ૦૨ મીલીગ્રામ ચાદી.

ચાદી કા યે વજન મહેરમે કમસે કમ હૈ ચાદી દે, યા ઊસ્કી કિમત ઈસસેકમ મહેર બાધના જાઈઝ નહી. (ઈમદાદુલ અવઝન)

પ૨. મહેરે ફાતમી :

ફાતેમા બિન્તે રસુલ (સ.લ.) કિ મહેર જો હઝરત અલી (ર.દિ.)ને કબુલ ફરમાઈથી વો ૫૦૦ દિરહમથી ૫૦૦ દીરહમ = ૧૩૧ તોલા ત્રીન માસા ચાદી હોતી હૈ હમારે જમાને મે ઈત્ની ચાંદી જીત્ને રૂપીયે કી આયે વો મહેરે ફાતમી હૈ ગુજરાતમે ૧૨૭-૫૦ રૂપિયે મહેરકા રિવાજ હૈ. તો યે પહેલે જમાને કે ભાવકે મુતાબીક ૫૦૦ દીરહમ કા વજન હૈ આજસે ૫૦-૬૦ સાલ પહેલે ચાંદીકે રૂપીયે હોતેથે ઈસલીયે ઊસ જમાનેકે આલીમોને મહેરે ફાતમી ૧૨૭-૫૦ રૂપિયે નક્કી કીથી લેકીન ઈસ વક્ત રૂપીયે કી કીમત ઘટ ગઈ ઔર ચાંદી મહેંગી હો ગઈ હૈ ઈસલીયે મહેરે ફાતમી કે રૂપીયેભી બઢ જાયેગે ઈસ લીયે જો સાહબ મહેરે ફાતમી અદા કરનેકી તાક્ત રખતે હો વો મહેરે ફાતમી અદા કરનેકી કોશીશ કરે ઔર ગરીબી કી વજહ સે મહેરે ફાતમી અદા કરનેકી તાક્ત નહો તો શરીઅત ને ઊસ્કા ભી ખ્યાલ કીયા હૈ રસુલે અકરમ

(સ.લ.) કા ઈર્શાદ હૈ કે મહેર ૧૦ દિરહમ સે કમ નહી હે. હન્કી મરલક મેં કમસે કમ ૧૦ દિરહમ હૈ યા ૧૦ દિરહમ કી ચાંદી હૈ.

નોટ : ચાંદી કી કીમત કમ જ્યાદા હોનેકી વજહસે મહેરકે રૂપિયે કમ જ્યાદા હો સકતે હૈ અગર મહેર નકદ અદા કરનેકી બાત તથ હુઈ હૈ તો ઓરત મહેર વુસુલ ન હોને તક અપની જાત કે નફા ઊઠાને સે મના કર સકતી હૈ.

પ૩. જહેઝ : (દહેજ)

શાદીમેં જહેઝ દેનેકી રસમ હિંદુસ્તાની મુસલમાનોં મે બહોત જ્યાદા બઢ ગઈ હૈ. ઈસ્કા ઈસ્લામસે કોઈ તઅલુક નહી. યે રિવાજ હિંદુસ્તાન ઔર પાકિસ્તાન કે સિવા દુસરે મુસ્લિમ મુલકો મે ભી નહી પાયા જાતા. મુસલમાનો મેં યે રસ્મ યકીની તૌર પર ગૈરકોમોંસે આયી હૈ. યે લોગ અપને રિવાજકે મુતાબિક બેટીકો વારસેમેં હક નહી દેતે. ઈસ્કે બદલે મે યે ઊન્કે યહાં યે રિવાજ પડગયા કે શાદી કે મૌકે પર લડકીકો જ્યાદા સે જ્યાદા દે દીયા જાયે. ચુંનાચે વો જહેઝ કે નામ પર બેટીકો અપની દૌલતકા એક હિસ્સા જ્યાદાસે જ્યાદા દેનેકી કોશીષ કરને લગે.

ગૈરોંકી પૈરવી મુસલમાનભી કર રહે હૈ. ઈસ્લામમેં લડકીકો વારસે મેં કાયદેસે હિસ્સેદાર બનાયા હૈ. મગર મુસલમાનોંને લડકીયોંકો ઈસ શરઈ હકસે મહેરૂમ કર રખા હૈ. ઈસ્કે બદલેમેં ઊન્હોને ગૈરોકા તરીકા ઈખ્તીયાર કર લીયા હૈ. કે શાદી કે મૌકે પર લડકીકો કાફી સામાન દેકર ખુશકર દીયા જાયે.

જહેઝ હકીક્તમેં ઈસ્લામી કાનુને વારસા સે ફરાર કી અલામત હૈ જુસ્કો ગૈર કોમસે લીયા ગયા હૈ.

કુછ મુસલમાન કહેતે હૈ કે જહેઝ રસુલે અકરમ (સ.અ.) કી સુન્નત હૈ. કયુંકે રસુલે અકરમ (સ.અ.) ને અપની બેટી હઝરત ફાતમા (ર.દી.) કા નિકાહ હઝરત અલી (ર.દી.) સે ક્રિયાતો ઊન્કો અપને પાસસે જહેઝ અતાક્રિયા થા.

ઈસ કિસમકી બાત અસલમેં ગલતી પર સરકશીકા ઈજાફા હૈ. કયુંકે રસુલે અકરમ (સ.અ.) ને જો કુછ દીયા ઊત્તરો કીસી તરહ જહેઝ નહી કહા જાસકતા. ઔર અગર જહેઝ કહા જાયે તો પુરી દુનિયામેં શાયદ કોઈએક મુસલમાન ભી નહી જો અપની લડકીકો યે પયંગબરાના જહેઝ દેનેકે લીયે તૈયાર હો.

પ૪. હઝરત ફાતમા (ર.દી.) કા જહેઝ :

વો જહેઝ ક્યાથા ? જો રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને અપની સાહબઝાદી હઝરત ફાતમા (ર.દી.) કો દીયા ઈસ્કી તફસીલ રિવાયાતમેં હૈ. ઈસસે માલુમ હોતા હૈ કે યે કોઈ જહેઝ નહી થા- બલ્કે બહોત મામુલી દર્જેકા થોડા જરૂરી સામાન થા. યહાં હમ ઈસ બારેકી રિવાયત નકલ કરતે હૈ.

હઝરત અલી (ર.દી.) ફરમાતે હૈ કે રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને હઝરત ફાતમા (ર.દી.)કો જહેઝમેં એક્યાદર એક મશકીઝા. ઔર એક ચમડેકા તકીયા દીયા જીસમેં ઘાસ ભરી હુઈથી. (બયહકી)

ઈસસે માલુમ હુઆ કે આજકલ દીયા જાનેવાલા જહેઝ નહી થા બલ્કે ચંદ જરૂરી ચીઝેંકા ઈન્તેઝમ થા.

આમ ખ્યાલ યે હૈ કે શાદીકે વક્ત લડકીકો કાફી સામાન જહેઝમે દેના ચાહીયે તાકે વો આસાનીસે અપના ઘર બસા સકે. મગર યે સરાસર જહાલત કાખ્યાલ હૈ. ઈસ્લામ મેં નિકાહ સે ઈસ્કા કોઈ તઅલ્લુક નહી. અગર યે કોઈ ઈસ્લામી ચીઝ હોતીતો જરૂર રસુલે અકરમ (સ.અ.)કી જંદગી મેં ઈસ્કા નમુના પાયાજાતા. ક્યુંકે આપ (સ.અ.) દુનિયામે ઈસીલીયે તશરીફ લાયે કે દુનિયા આખેરત કે તમામ કામોમે ખુદાકી મરજી વાલી જંદગીકા સચ્ચા નમુના કાયમ કર દે.

રસુલે અકરમ (સ.અ.) કી હઝરત ફાતમા (ર.દી.) કે અલાવા ત્રીન દુસરી સાહબઝાદીયા થી. જો બકી હુઈ ઔર ઊન્કી શાદીયાહુઈ. મગર મજકુર જહેઝ આપ (સ.અ.)ને સિર્ફ હઝરત ફાતમા (ર.દી.)કો દીયા. બાકી સાહબઝાદીયોંકો ઈસ જૈસા કોઈ જહેઝ નહી દીયા. અગર જહેઝ હકીકતમેં આપકી સુન્નત હોતી તો આપ (સ.અ.) બાકી સાહબઝાદીયોંકો જરૂર જહેઝ દેતે મગર સીરતકી કિતાબોમેં કહી નહી મીલતા કે અપને દુસરી બેટીયોંકો જહેઝ દીયા હો.

યે ફર્ક ખુદ સાબિત કરતા હૈ કે મજકુર જહેઝકો અગર જહેઝ કહા જાયે વો જરૂરતકી વજાસે થા નકે રિવાજ કી વજહ સે.

હકીકત યે હૈ હઝરત અલી (ર.દી.) જબ છોટે થે ઊસી વક્ત રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ઊન્કે વાલિદ અબુતાલીબસે કેહકર ઊન્કો અપની સરપસ્તીમે લે લીયાથા હઝરતઅલી (ર.દી.) બચપનસે આપકી કફાલત (પરવરીશ) મે થે ગોયા હઝરત અલી (ર.દી.) એક તરફ આપ કે ચચાઝાદ ભાઈથે ઔર દુસરે એઅતેબારસે આપકે બેટે કે બરાબર થે. બચપનસે આપકે તમામ ઈખરાજાતકી ફરાહમી (પરવરીશકી ઝમ્મેદારી)

આપ (સ.અ.)કે ઝિમ્મેથી ઈસલીયે બિલકુલ કુદરતી બાતથી કે નિકાહ કે બાદ નવાઘર બસાનેકે લીયે આપ ઊંચે સરપરસ્ત હોનેકી હૈસિયતસે કુછ જરૂરી સામાન દે દે.

અગર કોઈ શખ્સ યે કહે કે ઈસ્લામ એક અધુરા દીન હૈ. ઊસ્મે જીંદગી કે તમામ મામલોંકે બારેમેં અહકામ મૌજુદ નહી. તો મુસલમાન એસે શખ્સસે લડને કે લીયે તૈયાર હોજાયેગે.

મગર અમલસે મુસલમાન યે બાત જાહીર કર રહે હૈ કે ઈસ્લામ એક અધુરાદીન હૈ. યા કમસેકમ ઈસ્કી હિદાયતકે મુકાબલમેં દુસરે મઝહબ કે તરીકે જયાદા બેહતર ઔર જયાદા અમલ કે કાબિલ હૈ. (અલ્લાહ કીપનાહ) (ખાતુને ઈસ્લામ)

પપ. ઘરમેં સુકુન કિસ તરહ પૈદા હોતા હૈ :

- * બીવીકી જાઈઝ જરૂરીયાત પુરીકરતે રહો. મગર ફુઝુલ ખર્ચ નહોને દો. ઔર ખર્ચમેં તંગી ભી નકરો.
- * મીયા બીવીકો એક દુસરેકી ઈજાઝતકા એહસાસ હોના ચાહીયે.
- * અગર બીવી કીસી બાતમેં રૂઠ (નારાજ) જાયે તો ઊસ્કો નરમીસે સમજા દેના ચાહીયે. ક્યુંકે છોટી છોટી બાતોંમે ડટ દેનેસે તઅલ્લુક ખરાબ હોજાતે હૈ. ઔર પાર્ટી બાઝી હોજાતી હૈ.
- * હુઝુરુ (સ.અ.)ને ફરમાયા કે ઔરત પસ્લીકી હડડીસે પૈદા કી ગઈ હૈ. અગરતુમ સીધા કરના ચાહોગે તો ટૂટ જાયેગી.
મતલબ યે હૈ કે સબ્ર ઔર બરદાશત સે કામ લેના ચાહીયે.
- * નરમી ઔર હમદર્દીકા મતલબ યે નહી કે આપ બીવીકે ગુલામ બનકર રેહ જાયે. ઔર વો જો કહે વહી કરને લગે. યાદ રખ્ખે ! બીવીકી હર ખ્વાહીશ કો પુરાકરને વાલે ગુલામ (બીવીકે મુરીદ) પુરી જીંદગી તકલીફ ઊઠાતે હૈ.
- * ખુશ રોઅબ ડાલના હર વક્ત મુંહ ચઢા હુઆ રખના. બાત બાતમેં કાટખાના. બદમિજાઝી ઔર બેપરવાઈસે પેશ આનેકી વજહસે ઔરતકો ઈસ બાત કા મૌકા મીલ જાતા હૈ. કે વો આપકો છોડકર ગુમરાહ હોજાયે. ઈસલીયે ઊસસે ખુશ મિજાઝ સે પેશ આના ચાહીયે.
- * અગર ઔરતમેં કોઈ ખુબીહો તો ઊસ્કી કદર કરના ચાહીયે અગર કોઈ કમઝોરી હોતો ઊસ્કો દુર કરને કે લીયે મદદ કરના ચાહીયે-
- * અગર બીવી અનપઢ હોતો ઊસ્કો ખુદ પઢાઈએ. યે બડી નેકી કી બાત હૈ. ઔર ઘરમેં સુકુન પૈદા કરને કા ઝરીયા હૈ. ઔરત અગર પઢી લીખી હૈ તો ઊસ્કો

दीनी किताबें पढ़ने के लीअे दीया करो. ईससे बछोट झयदा होगा. सवाबमीलेगा. घरका कामकाज अच्छे तरीके से करेगी. बाल बच्चोंकी उम्मा परवरीश करना और उन्की अच्छी तरबीयत करना आसान होजायेगा. उसको हलाल हुरामकी तमीज हो जायेगी जो बछोट जरूरी चीज है. वो इरमा-बरदार और नेक बन जायेगी.

* बीवीको कभी सिनेमा या नायगाना देखनेकी दअवत नदे. वरना आपके घरका सुकुन बरबाद हो जायेगा.

* आपको कोई ખुशी हो या कीसी काममें काम्याबी मिले या सफरसे वापसीहो तो बीवी के लीये तोहफा लाया करे. याहे कम किमत का कयुं नहो उससे मोहब्बत बढ़ती है.

* घरके मामलेमें बीवीसे तभी मशवरा करे ताके उसको अपनी अहमीयतका ખ्याल रहे. और आपकी कदर करने लगे. मगर उसका मशवरा कबुल करना जरूरी नही हा -अगर मशवरा उम्मा होतो बेशक कबुल करले.

* बीवीको बुरी औरतो और पराये मर्दासे मिलने से सप्तीसे रोक दीज्ये. और उसमे कीसी बातका लिखाज नकरे वरना उसका नतीज बछोट ખतरनाक होगा.

* अपनी ચાલ ચलगत साइ और बे धाग रખ्णे. कीसी पराई औरत का ખ्याल मत कीज्ये. वरना आपकी बीवी आपसे नईरत करने लगेगी. ईसतरह तअल्लुक ખराब होकर घर बरबाद हो जायेगा.

* बीवीकी सहेतका ખ्याल रખीये. औसा नहोके बिमार पड जाये और ईस्का ईलाज न कराये. या शरमकी वजह से कीसीसे बात तभी नकरे.

* बीवीकी छोटी कमजोरीयो पर गुस्सा न करे बल्के सफ़रसे कामले. हा- अगर उसके ચાલ ચलगनेमें कोई ખराबी देखोतो कौरन रोक दे. बल्के अगर सज़ाकी जरूरत होतो सज़ाभी करे.

* अपने घरकी बातें और बीवीकी ખानगी बातें अपने दोस्तोसे न करे घरके भेद ખुद दुसरोको बता देने से इस्वाઈ और बहनामी होती है. अदलाह तआलाने और रसुले अकरम (स.अ.)ने बीवीकी प्राईवेट बातें दुसरोको बतानेसे सप्तीसे मना किया है.

* आपसकी सखी मोहब्बत ओक दुसरेपर तरोसा ओक दुसरेके मिज़ाजको समजना और दरगुजर से काम लो. ये औसी बातें है जससे घरमें सुकुन पैदा होता है.

- * બીવીકો ફીલ્મી એક્ટર યા નાયનેગાને વાલી ઔરત ન સમજે. ઔર ન એસા બનાને ઔર દેખનેકા ખ્યાલ દીલમે લાયે વરના આપકી રૂસ્વાઈ હોગી.
 - * કભી કભી ઘરમેં બે વક્ત આકર દેખે કે બીવી કીસ હાલમેં હૈ. એસા કરને સે વો ગુમરાહ હોને સે બચેગી.
 - * દીનકેમામલેમેં ઔરતકો આઝદ છોડેના ગુનાહ હૈ. ઈસસે ઘરકી તબાહી હોસક્તી હૈ ઔર ઈઝઝત ઔર નામકા ભી જનાઝ નિકલ સક્તા હૈ.
 - * હકીકતમેં અચ્છે ઈમાન વાલે વો લોગ હૈ જીન્કામામલા અપની બીવીયોસે અચ્છ હૈ.
 - * દુનિયાકી નેઅમતોંમે બેહતરીન નેઅમત “નેકબીવીહૈ.” અગર એસીનેઅમત મીલજાયે તો ખુદકા શુક અદા કરના ચાહીયે. (નવજવાનોં કે મસાઈલ)
 - * આદમીકા જબ તકવા બઢતા હૈ તો બીવીસે મોહબ્બત બઢ જાતી હૈ.
 - * બીવીકે તંગ કરને સે પરેશાન નહો યે ભી એક મુજાહિદા હૈ. જીસમેં તુમકો સવાબ મીલતા હૈ. સતાને દો.
 - * બીવીસે ચાહે કીત્ની હીજયાદા મોહબ્બત હોજાયે કોઈ બુરી બાત ઔર નુકશાન નહી. હા-ઊસ્કી મોહબ્બત દીન-ઔર આમાલ સે રૂકાવટ નહીં બનના ચાહીયે.
 - * મીયા બીવીકા ઝઘડા સબ ઝઘડોં કી મુરઘી હૈ યાની સેંકડો ફસાદ પૈદા કરતી હૈ.
 - * મર્દોકો અપની બીવીયોંકી કદર કરના ચાહીયે. દો વજહસે.
- (૧) એકતો બીવી હોનેકી વજહસે કે વો તુમ્હારે હાથમેં કેદ હૈ. ઔર યે બાત જવામર્દકિ ખિલાફ હૈ. કે જો ચીઝ હરતરહ અપને બસમેં હો ઊસ્કો તકલીફ પહોંચાઈ જાયે.
- (૨) દીન કી વજહસે ક્યુંકે તુમ ભી મસુલમાન હો વોભી મસુલમાન હૈ. જૈસે તુમદીનકે કામ કરતેહો વોભી કરતી હૈ. ઔર યે કીસીકો માલુમ નહી કે દીનકે એઅતે બારસે અલ્લાહતઆલાકે નઝદીક કૌન જયાદા મકબુલ હૈ.
- યે બાત કોઈ જરૂરી નહી કે ઔરત મર્દસે હંમેશા કમદર્જે કી હો.
- મુમકીન હૈ અલ્લાહ તઆલા કે નજદીક મર્દકે બરાબર બલ્કે ઈસસે જયાદા હો બસ ! ઔરતોંકો જલીલ ન સમજના ચાહીયે.
- * બીવીકો હૈસિયતસે જયાદા ઊમ્દા લિબાસ પહેનાના ઔર હૈસિયતસે જયાદા એશો આરામમે રખના ચટાકેદાર ચીઝે ખીલાના આખિર કાર ખરાબી પૈદા કરતા હૈ. ક્યુંકે ઈસસે આપ હરામકી કમાઈકી તરફ જાયેગે ઔર બીવી ફુઝુલખર્ચા કરનેવાલી ઔર અધ્યાશ હોજાયેગી.

✽ આજકલ ઔરતોંકી ઈસ્લાહ કે લીયે બસ યે કાફી હૈ. કે વો દીનકી કિતાબે પઢતી રહે. આજકલ એસા નમુના કે જીસ્કો વો ખુદ દેખકર અપને અખ્લાક દુરસ્ત કરે. એસા નમુના ઔરતો મે મીલના મુશ્કીલ હૈ.

ઔરતે ખાવિંદ કી મુઅતકીદ નહી હોતી. ઈસલીયે કિતાબે પઢયા ઔર સુનાયા કરે. ખાવિંદ કો ઊન્કી ઈસ્લાહકી કોશીષ કરની ચાહીયે. આગે ચાહે ઈસ્લાહ હો યા નહો. બસ ઊન્કો કિતાબે પઢકર સુનાયા કરે. ક્યામતકી પકડસે બરી હો જાયેગે. (કિશ્કુલે મઅરિફત)

પદ. મા ઔર બીવીકા ઝઘડા :

અગર મા ઔર બીવી મેં ઝઘડા હો જાયેતો ખુબ સોચ સમજકર કદમ ઊઠાના ચાહીયે. ક્યુંકે યે મામલા બહોત નાઝુક હૈ. એક તરફ મા કે હુકુક હૈ. ઔર દુસરી તરફ બીવીકે હુકુક હૈ. ઈસલીયે કીસીકા હક નહી છુટના ચાહીયે. આમ તોર પર ઈસ ઝઘડે કી બુન્યાદ “સરદારી” કી ખ્વાહીશ હોતી હૈ. મા ચાહતી હૈ કે સિફ મેરાહી હુકમ ચલે. ઔર બીવી ચાહતી હૈ કે મેરી અહમીયતકા ખ્યાલ કીયા જાયે ઔર મેરી ભી બાત માની જાયે. તજુરબા નહોનેકી વજહસે નાદાની મેં ગલતીયા ભી હોજાતી હૈ.

ઈસ ઝઘડે મેં રોજાના લગ્નઈ ઝઘડે ચાલુ રહેતે હૈ ઔર બેટેકી પોઝીશન બહોત નાઝુક હોજાતી હૈ. કબી તો મા ડાટતી હૈ કે “તુમને બીવીકો સરપર ચઢા રખ્યા હૈ” ઔર કબી બીવી રોતી હૈ કે “તુમ્હારી માને મેરી જીંદગી હરામ કર રખી હૈ. ઈસ તરહ બેટા ઊલજનમેં પડ જાતા હૈ કે કીસ્કા સાથ દું. અગર સબર કરતા હૈ ઔર કીસીકી હિમાયત નહી કરતા તો ઝઘડા જ્યાદા બઢતા હૈ. ઔર અગર બીવી કો કુછ કહેતા હૈ તો વો નારાઝ હોતી હૈ. ઔર મા કો કુછ કહેતા હૈ તો વો બદ દુઆએ દેને લગતી હૈ. ઔર જવાનીમેં બીવીકી નારાઝગી બરદાશત નહી હોતી. ઈસતરહ રોજ કે ઝઘડોં સે તંગ હોકર લડકા સબસે નફરત કરને લગતા હૈ. યા ઘર છોડકર ભાગ જાતા હૈ યા ટી.બી. હોજાતી હૈ. યા બીવીકો લેકર અલગ હોજાતા હૈ. ઔર મા બાપસે તઅલ્લુક તોડ દેતા હૈ. યા માયુસ ઔર પરેશાન રેહકર એહસાસે કમતરી (મેં કુછનાહી કર સકતા) કા શિકાર હોજાતા હૈ. ઔર ઘરકા સુકુન ઔર ઈત્તીઝમ બરબાદ હોજાતા હૈ. યહાં તકકે ઘર જન્નતકે બદલે જહન્નમ બનજાતા હૈ.

સચપુછીયે ! તો આપકી અક્લમંદી-શરાફત ફરમાબરદારી કે ઈમ્તોહાનકા યહી વક્ત હૈ. અગર આપ એસે નાજુક વક્તમે ખૈર ખુબીસે ગુજર ગયે ઔર આપને દોનોં કો રાજી રખ્યા તો યકીનન આપ કામ્યાબ હોગે ઔર ખુશીયા આપકે કદમ ચુમેગી.

યાદ રખીયે ! જન્મત માકે પાવતલે હૈ. યાની ઊસ્કી ખિદમત કીયે બગૈર જન્મતમેં જાના મુમકીન નહી.

ઔર ઈસ્કાભી ખ્યાલ રખે કે બીવીકેભી આપ પર હક હૈ. ઊસ્ને મા બાપ કો છોડ કર અપના નફસ આપકે હવાલે કર દિયા હૈ. ઊસ્કા હકભી ન છુટને પાયે.

બસ ! દોનોંકો નરમી મોહબ્બત-અખ્લાક-ઔર દલીલસે ફેવરમેં લેનેકે લીયે સમજાને સે કામલે ઈસતરહ મામલા ઈન્શા અલ્લાહ દુરસ્ત હોજાયેગા. ઐસે ઝઘડે કો મીટાને કે લીયે “કુછ લો ઔર કુછ દો” કા ઊસુલ બહોત મુકીદ સાબિત હો સક્તા હૈ.

મા કો સમજાયે કે યે આપકી બેટી હૈ. ઔર બેટીયા ગલ્તી કરતી હૈ. તો ઈન્હે નરમીસે સમજાયા જાતા હૈ. ઊન્કી ખતાઓં સે દર ગુજર કિયા જાતા હૈ. ઔર ઊન્કી રેહબરી કરના આપ જૈસી બુરુર્ગ ખાતુનકા કામ હૈ.

ઔર બીવીકો સમજાયે કે તુમ્હારી સાસ તુમ્હારે લીયે મા કા દરજા રખતી હૈ ઔર માકી ખિદમત કરના સઆદત હૈ. વો તુમ્હારે લીયે બુરુર્ગ હૈ. ઔર બુરુર્ગોકી ઈઝઝત કરના ઊન્કા હુકમ માનના ઔર ઊન્હે ખુશ રખના તુમ્હારે લીયે દીન ઔર દુનિયા દોનોમેં કામ્યાબી ઔર ખુશીકા સામાન હૈ.

લેહઝા હટધર્મી જીદ ઔર ગુસ્તાખી ઔર ના ફરમાનીસે કામ લેનેકી જરૂરત નહી. અગર આપ ખુશદીલી ઔર સબ વ બરદાશત સે કામ લેકર ઐસે ઝઘડો કો મીટાને કી કોશીષ કરોગી તો અલ્લાહ તઆલા આપકી મદદ કરેગા ઔર કામ્યાબ કરેગા.

પ૭. શૌહર ઔર બીવીકા મામલા :

શાદીકે બાદ કુછ ટાઈમ તક તો મીયા બીવી મેં મોહબ્બતકી લહેરકા દૌર ચલતા હૈ. ઈસલીયે એક દુસરેકી કોતાલીયોં કો નજર અંદાઝ કિયા જાતા હૈ મગર જબ યે જોશ જરા ઠંડા હોતા હૈ. તોફીર બદ ગુમાનીયા પૈદા હોને લગતી હૈ. અગર બીવીસે કોઈ ગલતી હો ગઈ ઔર શૌહરને દાટદીયા તો બીવીને અપની ગલતી કી તરફ ધ્યાન નહી દીયા. ઔર યું સોચને લગીકે અબ મીયા મેં વો મુહબ્બત ઔર પ્યાર નહી રહા. ઔર મીયા યે સોચતે હૈ. કે બીવીમે અબ પહેલે જૈસી ઊલ્ફત ઔર બેતાબી નહી રહી. હાલાકે યે સારા સોચના બુદગુમાની હૈ. અગર ઈન્કો દુર નકિયા જાયે તો મામલા ખરાબ ભી હો સક્તા હૈ. કયું કે મોહબ્બત ઔર શક મેં ચોલી દામન કા સાથ

હૈ. ઈસલીયે જરૂરી હૈ કે શુરૂઆતમેં એક દુસરેકી હદસે જ્યાદા તારીફ ન કરે. ઔર ન હરબડી અપની મોહબ્બત ઔર બેતાબી કો જાહીર કરે.

લેકીન ઈસ્કા મતલબ યે ભી નહી કે આપઅપની બીવીસે મોહબ્બત બિલકુલ જાહીર નકરે કયુંકે “દોમીઠેબોલ” ઔર “ધ્યાર ભરી ચંદ બાતે” બીવીકા દીલ મોહ લેતે હૈ. ઔર ઊસ્કે દીલમેં ભી આપકે લીયે મોહબ્બતકા તુફાન ઊઠ સકતા હૈ.

બીવીકો સલીકા (હંગા) ઔર ઘર બનાને ઔર સંવારનેકી છોટી મોટી બાતે સીખાતે રહે. તાકે ઘર સાફ સુધરા ઔર ખુબસુરત નજર આયે ઔર અડોસ પડોસ વાલે ભી કદર કી નિગાહ સે દેખે-
(નવજવાનોં કે મસાઈલ)

૫૮. તલાક :

એક મર્દ ઔર એક ઔરત જબ અપને આપકો નિકાહ કે રિશ્તેમેં જોડે હૈ. તો હંમેશા ઈસી નિયતસે જુડતે હૈ કે દોનો પુરી ઊમ્મ એકસાથ રહેગે ઔર દુખ સુખમેં એક સાથ જંદગી ગુજારેગે. ઊસ્કે બાદ કુદરત ઊન્કે દરમ્યાન એક બચ્ચા પૈદા કરતા હૈ. તો યે ગોયા- એક કિસ્મકી ઝંજીર (સાંકળ) હોતી હૈ. જો ઈસ બાતકી જમાનત (ગેરંટી) હોતી હૈ કે દોનોં જ્યાદા ગેહરાઈ ઔર મજબુતી કે સાથ એક દુસરે કે સાથ વાબસ્તા હો ચુકે હૈ.

ફીરભી ઐસે બંધનોકે બાવુજુદ કભી ઐસા હોતા હૈ કે મર્દ યા ઔરત યે ફેંસલા કરને પર મજબુર હોતે હૈ. કે દોનોં કો એક દુસરે સે મજબુર ન અલગ હોજાના ચાહીયે. પહેલે ઝમાને મેં યે હાલત બહોત કમ પેશ આતીથી. મગર મૌજુદ દૌરમેં ખાસકર યુરોપકે મુલ્કો મેં તલાક દેને કા રિવાજ જ્યાદા બઢ ગયા હૈ.

નિકાહ કા મસ્અલા જંદગીકા અસલ મસ્અલા હૈ. જબકે તલાક સિર્ફ નિહાયત મજબુરીમેં એક જરૂરતકી ચીઝ હૈ. લેકીન હાલાત કી પેચીદગી કી વજહસે તલાક કી નૌબત આતી હૈ. ઈસલીયે કાનુને ઈલાહીને ઈસ્કી બાબત અહકામ મુકર્રર કિયે.

(ખાતુનેઈસ્લામ)

ઈસ્લામને તલાક કે મામલે મેં જલ્દી કરને સે સખ્તીસે મના કીયા હૈ કે ઈસ્કા તઅલ્લુક દો શખ્સ, દો ખાનદાનોં સે હૈ ઔર ઈન્કી ઈઝઝત આબરૂ કા મામલા હૈ.

શરીઅતમેં મજબુરીમેં અગર યે તલાક દેના જાઈઝ હૈ. લેકીન ઈસ તરીકેસે કે ઔરતકી હૈસિયતમેં કોઈ ફર્ક ન આયે ઔર ઔરતકો ખિલોના ઔર એશકા સામાન ન બનાયે.

અગર કોઈ શખ્સ અપની ઈસ્લામી તાલીમકો છોડકર અપની દુનિયા ઔર આખેરત ખરાબ ઔર બરબાદ કરને કે પીછે હો જાયે તો ઈસ્કા ઈલાજહી ક્યા હો સકતા હૈ ?

અગર કોઈ ઈસ્લામી તાલીમ પર અમલ કરનેવાલા હો તો ઊસ્કો મુશ્કીલાત સે દો ચાર હોના પડેગા ઔર અગરકીસી વજહસે તલાકકી નૌબત ભી આ જાયે તો ઈસ્લામી ઊસુલ પર અમલ કરનેસે વો ખુદ બખુદ દુર હોજાયેંગે.

પલ. તલાક કે આદાબ :

ઈસ્લામને તલાક દેને કી જો શર્ત ઔર આદાબ તજવીજ કીયે હૈ. વો એસે હૈ કે કોઈ શખ્સ બેહદ મજબુરીમેં ઊસપર અમલ કર સકતા હૈ. જૈસા કે હદીસ મેં હૈ.

ઔરતોંકો બદયલન હોનેકે સિવા કીસી ઔર વજહસે તલાક નદો. ઈસલીયે કે અલ્લાહતઆલા બહોત મઝ્ર ચખને વાલે મર્દો ઔર બહોતમઝ્ર ચખને વાલી ઔરતોંકો દોસ્ત નહી રખતા. (પસંદનહીકરતા) (તિબરાની)

ઈસસે માલુમ હુઆ કે અગર ઊસ્કી પાકદામની મેં કોઈ ગરબડ હો જાયે તો ઈસ્કી વજહસે અગરતલાક દેના ચાહે તો દે સકતા હૈ.

એક રિવાયતમે હૈ કે નિકાહ કરો ઔર તલાક નદો. (યાની બેગૈર મજબુરીકે) ઈસલીયે કે અલ્લાહ તઆલા બહોત મઝ્ર ચખને વાલે મર્દો ઔર બહોત મઝ્ર ચખને વાલી ઔરતોંકો પસંદ નહી કરતા. (તિબરાની)

યાની અલ્લાહતઆલાકો બગૈર મજબુરીકે તલાક દેના પસંદ નહી. હા-અગર કોઈ સખ્ત મજબુરી હો તો હરજ નહી.

એક રિવાયતમે હૈ કે નિકાહ કરો ઔર તલાક નદો. ઈસલીયે કે તલાક દેને સે અલ્લાહકા અર્શ હીલતા હૈ. (ઈબ્નેઅદી)

એક રિવાયતમે હૈ કે શયતાન દરીયામેં પાની પર તખ્ત બિઘ્રકર અપની ફૌજ કો લોગોકે દરમ્યાન બેહકાને ઔર ફસાદ ફેલાને કે લીયે બેજતા હૈ. ઈસ શયતાની ફૌજ કે સિપાહી મીયા બીવીમેં જુદાઈ કરાતે હૈ. શયતાન ઊન્કો શાબાશી દેતા હૈ. ઔર અપને સીને સે લગાતા હૈ. કે તુને બહોત અચ્છ કામકીયા. (મુસ્લિમ શરીફ)

યાની શયતાનકી બહોત બડી ખુશીયે હૈ કે મીયા બીવી મેં જુદાઈ કરાદી જાયે. ઈસલીયે જહાંતક હો સકે મુસલમાન શયતાનકો ખુશ ન કરે.

એક રિવાયતમે હૈ અલ્લાહતઆલાકો હલાલ ચીઝો મેં સબસે જ્યાદા નાપસંદ ચીઝ તલાક હૈ. (મિશકાત)

ઈસલીયે કે નિકાહ એક નેઅમત હૈં ઔર હિકાઝતે દીનકે લીયે એક બડી ગેરંટી હૈં તલાક દેનેમેં ખુદાકી નેઅમત (મીયાબીવી ઔર દોનો ખાનદાન કા મેલ મોહબ્બત)કી ના શુકી ઔર નાકદરી હૈં. દોનો ખાનદાનોમેં બરસોં તક અદાવત ઔર દુશ્મની રહેતી હૈં. ખુદાપાક નારાઝ ઔર શયતાન ખુશ હોતા હૈં. તલાક દેને સે ઔરતકો ગમ પહોંચતા હૈં. ઔર બગૈર કુસુરકે તકલીફ પહોંચાના જુલ્મ ઔર ગુનાહ હૈં.

કુર્આન મજીદમેં અલ્લાહ તઆલાકા ઈર્શાદ હૈં અગરવો (જાઈઝ કામોમેં) તુમહારી ફરમાબરદારી કરતી હૈં. તો ઊંકે લીયે (અલગ) કરનેકા બહાના તલાશ નકરો (પારા-પ રૂકુઅ-૨)

અગર ઔરત બદ અખ્લાક હૈં યા નમાઝ નહી પઢતી. યા કીસી વજહસે પસંદ નહી તો યેજરૂરી નહી કે ઊંસ્કો તલાક હી દેદો.

એક રિવાયતમેં હૈં કે રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા કે ઔરતો કે સાથ નરમીકા બરતાવ કરનેમેં મેરી વસીયત કબુલ કરો. ક્યુંકે વો પસલી (પાંસળી)સે પૈદાહુઈ હૈં. પસ અગર તુમ ઈસ્કો સીધા કરનકી કોશીષ કરોગે તો વો ટૂટ જાયેગી ઔર અગર ઈસી તરહ રહને દોગે તો હંમેશા ટેડી રહેગી. લેહાઝા ઔરતો કે સાથ હુસ્ને સુલુક કી વસીયત કબુલ કરો. (બુખારી-મુસ્લિમ)

નબીયેકરીમ (સ.અ.)કા ઈર્શાદ હૈં તુમમે સબસે જયાદા ઈઝઝત કે કાબીલ વો મુસલમાન હૈં જુસ્કે અખ્લાક પાકીઝ હો. ઔર બીવી કે સાથ નરમી ઔર એહસાન કા મામલા કરતા હો. (જવાહીરુજ-જવાહીર)

યાની બીવી કે સાથ અરછે અખ્લાકસે પેશ આયે ઈસપર કીસી કીસમકા જુલ્મ ઔર જયાદતી ન કરે. મુંહ ન ચઢાયે લેકીન અરછે અખ્લાક યહી નહી હૈં કે ઊંસ્કો તકલીફ નદે. બલકે ઊંસ્કી તરફસે કોઈ તકલીફ પેશ આયે તો સબ્ર કરે ઔર ગુસ્સે કે

જહાન વક્ત ઔરતકી જહાન દારાઝી કરને કો ભી બરદાશત કરે

હુઝુર (સ.લ.)ને ફરમાયા કે અલ્લાહતઆલા એહલો અયાલ કે સાથ સખ્ત મિજાઝ મુતકબ્બીર ઔર જયાદા બકવાસ કરનેવાલે સખ્ત દીલ શખ્સકો પસંદ નહી કરતા. (ખુતબાતે મવઈજત)

હઝરત ઊમર (ર.દી.) જો હક કે લીયે બડે સખ્ત થે. ફરમાતે હૈં કે આદમીકો અપને ઘરમે બચ્ચોંકી તરહ રેહના ચાહીયે ઔર જબ ઊંસ્કી બહાદુરીકો અજમાયા જાયે તો ઊંસ વક્ત મર્દાનગી દીખાની ચાહીયે.

હમારા હાલ યે હૈં કે હમ બાહર બુઝદીલ હૈં. ઔર ઘરમેં મર્દાનગી દીખાતે હૈં. ઈસી તરીકેસે બીવી કી તરફસે તકલીફ બરદાશત કરનેકે અલાવા ઊંસ્કે સાથ

પુશતબીયત ઔર જાઈઝ મજાકભી કરતા રહે. કે ઈસસે ઔરતોં કે દીલ ખુશહોતે હૈ. હુજુર (સ.અ.)ભી અપની બીબીયોં કે સાથ મઝાહ ફરમાયા કરતે થે.

બીવી ખાવિંદ કે લીયે અપને ઘર બાર માબાપ અપને રિશ્તે દારોંકો છોડકર આઈ હૈ. તાકે ખાવિંદ કી બનકર રહે. અગર ખાવિંદ હી મુંહ ફેરલે ઔર ઊસ્કો બે રહમીસે તકલીફ પહોંચાયે તો યે ગરીબ ઔરત કહા જાયે. ન ઈઘરકી રહેગી ન ઊઘરકી. અપના ખાનદાન તો ખાવિંદ કી વજહસે છુટે ઔર ખાવિંદ ભી ઊસ્કા નહુઆતો ઈસ ગરીબકા કોનસા ઠીકાના રહા. વો ગમ મેં ઘુલઘુલ કર અપની જીંદગી ખત્મ કર દેગી.

અગર મીયા બીવીમેં કોઈ ઝખ્ઝ હોજાયે તો તલાક દેનેસે પહેલે અપને માબાપ ઔર સુસરાલ વાલોં કે ઝરીયેસે મામલે કો નિમટાના ચાહીયે. શાયદ મામલા સુધર જાયે. ઔર ઊમ્ર ભર પછતાના ન પડે. ક્યુંકે ગુસ્સેકી હાલતમેં તલાક દેનેકે બાદ દોનો મીયાબીવી તમામ ઊમ્ર રોતે રહેતે હૈ. ઔર બચ્ચે અલગ પરેશાનીકે આલમમેં જીંદગી ગુજરતે હૈ. ગુજરતે હૈ.

અલ્લાહતઆલા કા ફરમાનહૈ કે જબ મીયા બીવીમે નાચાકી (ઝખ્ઝ) હોકર હાલાત ખરાબ હો જાયે તો એક આદમી મર્દ કી તરફસે ઔર એક ઔરતકી તરફસે મુકર્રર ક્રિયા જાયે. જો મીલજુલકર ઊલજન કા હલ તલાશ કરે ઔર અગર નિયત સાફ હોગીતો અલ્લાહતઆલા ઈસ્લાહ (સુલહ)કી સુરત પૈદા કરેગા.

અગર તલાક હી કી નૌબત આ જાયે તો દોનોં ઈઝઝત ઔર શરાફતસે અલાહિદા હો જાયે.

કુર્આન મજીદમેં તલાક કે હુકમ કે બારેમે ઈર્શાદ હૈ. યાની જબ ઈન્હે તલાક દેકર રૂખસત કરો તો ભલે તરીકેસે ઔર શરીફાના અંદાઝસે રૂખસત કરો.

(સુરએ અહઝબ-૪૯)

તલાક દેનેમેં એક વજહ યે હોતી હૈ કે આદમી વક્તી તૌર પર ગુસ્સેમેં આકર નાદાની ઔર જુઠે પેતરે મેં ફસકર સબ્ર નહી કરપાતે ઔર ઔરતકો સઝા દેને કે લીયે ફોરન બોલ દેતે હૈ. તુમકો તલાક-તલાક-તલાક-ઈસ તરહકી તલાક હકીક્તમેં ગુસ્સે કી આખરી અલામત હૈ. જો નાદાનોંમે જાહીર હોતી હૈ. જો અપને ગુસ્સેકો રોકનેકી તાક્ત નહી રખતે ફીર ઊમ્ર ભર પછતાતે હૈ.

તલાક દેનેકા મુનાસિબ તરીકા યે હૈ કે જબ ઔરત હૈઝ (માસિક) સે પાક હોજાયે તો ઊસ્કો કેહ દીયા જાયે કે અગર ફ્લાફ્લા શિકાયત તુમસે દો બાર હુઈ યા તુમને ફ્લા ખરાબ આદત ન છોડી તો તુમકો એક તલાક હોજાયેગી.

ફીર દુસરે હેઝ આને તક ઈન્તેઝર કરે. ઈસ અરસેમેં ઔરત અપને ખાવિંદે ઘરમેહી રહેગી. લેકીન ખાવિંદે ઈસસે સોહબત નહી કરેગા- ઔરત અગર સમજદાર હોગી તો મામલેકી નજાકત ઔર અપની જાંદગી કી ફીકર કા ખ્યાલ કરતે હુએ અપને કો સુધારનેકી કોશીષ કરેગી. અગર દુસરા હેઝ આને તક હાલાત સુધરજાયે ઔર શિકાયત નરહે તો ઠીક હૈ. દોનો આપસમેં મીયાબીવીકી હૈસિયતસે રહેગેં નિકાહકી જરૂરત નહોગી.

લેકીન અગર હાલાત ખરાબહી રહે યા ખરાબી બઢ જાયે તો દુસરે હેઝ સે ફારિગ હોનેકે બાદ ઔરત કો ઊસ્કી ગલતીયા બતાકર કહે દે. તુમ અભીતક કયું નહી સુધરી લેહાઝ તુમકો દુસરી તલાક હૈ. ઊસ્કે બાદ અગર તીસરે હેઝ તક હાલાત સુધર જાયે ઔર શિકાયત ન રહે. તો સિર્ફ દોબારા નિકાહ પઢકર દોનોં આપસમેં મીયાબીવીકી હૈસિયતસે રહેગેં.

લેકીન અગર તીસરે હેઝ તક ભી હાલાત નહી સુધરે તો તીસરી તલાક દેકર યાની યે કહેકર કે તુમકો તીસરી તલાક હૈ. ઊસ્કો શરાફત ઔર અખલાકસે હંમેશા કે લીએ અપને સે જુદા કરદે. તાકે વો જહાં યાહે જાયે. ઔર નિકાહ કરે ઔર આપ દુસરી જગા નિકાહ કરલે.

અબ આપ ઔર આપકી યે તલાક હાસિલ કરનેવાલી (મુતલ્લક) બીવી ઊસ વક્ત તક દો બારા નિકાહ નહી કર સકતે જબતક વો બીવી કીસી દુસરે આદમીસે નિકાહ ન કરે. ઔર સોહબત કરકે વો અપની મરજહસે તલાક ન દેદે. ઈસકીસમકી ઔરત કો હલાલા કહેતે હૈ.

તાકીદ : યે બાતભી યાદ રખીયે કે એક બારમે તીન તલાક દેનેસે યા તીન બાર તુએ તલાક હૈ. કેહ દેનેસે ભી હંમેશા કે લીયે તલાક હોજાતી હૈ. ઔર દોનોં મીયાબીવીકી હૈસિયતસે સાથમેં નહી રેહ સકતે લેકની યે તરીકા મુનાસિબ નહી હૈ.

એક યા દો તલાક દેકર અલગ કર દે અગર બાદમેં સુલહ હોગઈ તો સિર્ફ નિકાહ કરકે અપને નિકાહમે લા સકતે હૈ. હલાલા કરનેકી જરૂરત નહી.

૬૦. ઔલાદકી પરવરીશ ઔર તરબિયત :

મા બાપકે લીયે અવલાદ કા મીલના અલ્લાહ તઆલાકા બહોત બડા ઈનામ હૈ. અગર અવલાદકી તરબિયત કી જાયે. તો યે દુનિયા મેં મા બાપકે લીયે રાહત ઔર આબેરતકા ઝખીરા હૈ.

અલ્લાહતઆલા અપની મરજીસે જીસ્કો ચાહે ઔર જો ચાહે અવલાદ અતા કરતા હૈ. કુર્આનમજીદમેં ઈર્શાદ હૈ. “જીસ્કો ચાહતા હૈ બેટીયા અતા કરતા હૈ. જીસ્કો ચાહતા હૈ. બેટે અતા ફરમાતા હૈ ઔર જીસ્કેલીયે ચાહે બેટે ઔર બેટીયાં દોનો અતા ફરમાતા હૈ. ઔર કીસીકો બિલકુલ બાઝ કરદેતા હૈ. (સુરએ શુરા-આયત-૪૮) બાઝ

અવલાદકી બનાવટ મેં મા બાપ કા કોઈ દખલ નહી. મજકુર આયતમેં બચ્ચોંકી કિસ્મે બયાન કરને મેં અલ્લાહને પહેલે લડકીયોં કા ઝિક્ક ફરમાયા હૈ. લડકોંકા ઝિક્ક બાદમેં કિયા હૈ.

હઝરત વાસેલા (ર.દી.)ને ફરમાયા કે જીસ ઔરતકે પેટ સે પહેલે લડકી પૈદા હો વો મુબારક હોતી હૈ. (કરતબી)

ઐસા નહો કે લડકા પૈદા હોતો ખુશ હો ઔર લડકી પૈદા હોતો ગમગીન હો ઈસલીયે કે હમકો માલુમ નહી કે ભલાઈ કીસકે અંદર હૈ. કયુંકે લાયક ફરમા બરદાર બેટી નાફરમાન બેટે સે બહોત જયાદા બહેતર હૈ.

લડકયોં પર રહમ કરને ઔર ઊંન્કે સાથ હમદર્દી કરનેકી હંદીસમેં ફઝીલત ઔર સવાબ બયાન કિયા હૈ.

રસુલેઅકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા જીસ્કે યહાં લડકી પૈદા હો ઔર વો ઈસ્કી પરવરીશ કરે. ઊસ્કો અચ્છા અદબ સીખાયે ઔર ઈસ્કે સાથ હમદર્દી કરતા રહે. તો કયામત કે દીન દોઝખસે બચાને કે લીયે ઊસ્કે હક મેં વો લડકી લશ્કરકી તરહ હોગી યાની દાહની-બાઈ-હરતરફસે આકર ઊસ્કો બચાયેગી.

હદીસમેં હૈ કે જીસ શખ્સકી દો લડકીયાહો ઔરવો ઈન્કે સાથ નેક સુલુક કરે તો અલ્લાહ તઆલા ઊસ્કો ઊસ્કેબદલે જન્નતમેં દાખીલ કરેગા.

બચ્ચેકે પૈદા હોનેકે બાદ ઊસ્કો ગુસલ દેકર દાહનેકાનમેં અઝાન ઔર બાયે કાનમેં તકબીર કહે. કયુંકે હુઝુર (સ.અ.)ને હઝરત હસન (ર.દી.)કી પૈદાઈશ કે બાદ ઊન્કે દાહને કાનમેં અઝાન ઔર બાયે કાનમેં તકબીર પઢીથી.

સાતવે દીન સરકે બાલ મુંડાયે અચ્છાનામ રખ્ખે ફીર અકીકા કરે. જબ બચ્ચા બોલના શુરુ કરે તો ઊસ્કો કલ્મા સીખાયે.

૬૧. બચ્ચોંકી તરબિયત :

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા હૈ કે અપની ઔલાદકો અચ્છા અદબ સીખાઓ. ઊન્કી ઈઝત કરો. યાની ઊન્કો ગાલીયા નદો. લઅનત-મલામત નકરો ઔર અચ્છી તાલીમ દો. ઈસ્મેં સવાબભી હૈ. ઔર મા-બાપકી ઝિમ્મેદારી ભી પુરી હોતી હૈ.

કોમકે બચ્ચે મુસ્તકબીલ કે સિતારે ઔર વક્તકા સરમાયા હૈ. બચ્ચોંકી તરબિયત જસતરહ હોગી આગે તરકકી ભી ઈસી અંદાજ સે હોગી.

આજકલ હમારે યહાં બચ્ચોંકી સહી તરબિયતમેં જસકદર કોતાહી ઔર બેપરવાઈ હોરહી હૈ. ઈત્ની શાયદ કીસી ઔર કોમમેં નહી.

દીન સે બેરગબતી કેશન પરસ્તી મા બાપકે સાથ બેરહમીકા બર્તાવ ઔર નાફરમાની વગેરા જો અફસોસનાક કિસ્સે સામને આતે હૈ વો સબ ઈસી બેપરવાઈ કા નતીજા હૈ.

હર ઘરમેં ટેલીવીઝન કી લાનત ને માહોલ બીગાડને ઔર અખ્લાક બરબાદ કરનેમેં જલતી પર તેલ કા કામ ક્રિયા હૈ. જો બચ્ચા આખ ખોલતેહી ટીવી કે પરદેપર ગંદી તસ્વીરે દેખેગા. ઔર ફીલ્મી ગાને સુનેગા ઔર યાદ કરેગા. તો ઈસસે બડે હોકર ઈન નાપાક હરકતોં કે સિવા કીસી ઔર ખુબી કી ઊમ્મીદ કેસે કી જાસકતી હૈ ? તરબીયત કે બારેમેં બચપન સે લેકર જવાની તક કુછ ઊસુલ હૈ જન્કે બગૈર તરબિયત નહી હોતી.

- * બચ્ચોંકો હંમેશા સાફ સુથરા રખના તંદુરસ્તીપર ઊસ્કા અસર પડતા હૈ.
- * બચ્ચોંકો અકસર સફેદ કપડા પહેનાયા જાયે તાકે ઊસ્કે દીલમેં શુરૂસે સફેદ કપડોંકા શોખ પૈદા હો ક્યું કે સફેદ લિબાસહી મર્દોંકા અસલ લિબાસ હૈ.
- * બચ્ચોંકે હાથ સે ગરીબોં કો ખાના-પૈસા વગેરહ દીલાયા જાયે તાકે બચપનસે હી ઊન્કે અંદર સદકા ખૈરાતકી આદત હો ઔર બડે હોકર અપનાયે.
- * ઊન્કી હર જ્હ કો પુરા ન કીયા જાયે. બલ્કે બહેલાકર જ્હ કરનેસે રોકા જાયે. વરના યે આદત બન જાને સે બડે હોનેકે બાદ ભી ખત્મ નહી હોતી. જ્હકા નતીજા ખુદ બચ્ચોંકે હકમેં ઔર મા બાપ કે હકમેં નુકશાન ઔર તકલીફ કા સબબ બનતાહે. ઔર ઊન્મેં ફરમાબરદારીકા જઝબા કભી પૈદા નહી હોતા.
- * બચ્ચોંકો ખરાબ બચ્ચોંકે સાથ ખેલને સે રોકાજાયે. વરના યે ભી બિગાડ જાયેગે. ઈસલીયે શુરૂ સેહી બાઅદબ બચ્ચોંકે સાથ ખેલનેકા બંદો બસ્ત કીયા જાયે. ઔર બુરે લડકોં સે દુર રહેનેકા આદી બનાયા જાયે. કે વો ખુદ ઊન્સે મીલના ઔર બાત કરના પસંદ ન કરે.
- * બચ્ચેસે અગર ખિલાફે અદબ યા મઝહબ કે ખિલાફ કોઈ બાત હો જાયે. તો ઊસે પહેલે અચ્છી તરહ સમજા દીયા જાયે. અગર ન માનેતો જબાનસે ડટ દીયા જાયે. ફીરભી ન માને તો મુનાસીબ તરીકે સે દુસરી સઝા કરે.

- * મા બાપકા બચ્ચોં પર કંટ્રોલ ઈસીવક્ત હોતા હૈ જબ કે મોહબ્બત ઔર પ્યાર કી હદ મુકરર હો. મોહબ્બત ઔર પ્યાર કે સાથ અપના રોબ શુરુસે કાયમ રખે એસા બરતાવ હરગીઝ ન કરે કે રોબ ખતમ હોજાયે વરના ઊનપર માબાપ કી ડટ ઔર નસીહતકા કોઈ અસરન હોગા.
- * બચ્ચોંકી ગલત હરકતોં ઔર ગંદી ગાલીયા બોલને પર ભી બાજ મા બાપ ખુશ હોતે હૈ. ઈસસે ના સમજ બચ્ચે યે ખ્યાલ કરતે હૈ કે વો શાયદ અચ્છી બાત કેહ રહે હૈ. ફીર ઊસ્કી હીમંત ખુલ જાતી હૈ. ફીર ઊસ્કો મના કરને સે ભી ગલત હરકતોં સે બાઝ નહી આતે.
- * બચ્ચોંમે શુરુસે લોગોંકી ચીઝોંસે બેપરવાઈ ઔર ખુદદારીકા જઝબા પૈદા કરના ચાહીયે. વો ગરીબહો યા માલદાર કીસીકી કોઈ ચીઝ દેખકર લલ્ચાયે નહી. કીસીકો ખાતે દેખકર ઊસ્કી ફરમાઈશ ન કરે કીસીસે કોઈ ચીઝ ન માગે. ઔર ન કીસીસે કોઈ ચીઝ લેનેકી આદત ડાલે. ઈસ તરહ બચ્ચા ઊમ્દા અખ્લાક કા માલીક હો જાતા હૈ. સબલોગ એસે બચ્ચોંસે પ્યાર કરતે હૈ.
- * બચ્ચોંકો હર વક્ત પૈસા દેના બહોત ખતરનાક હૈ. ઈસસે બચ્ચે હરવક્ત ખાને પીનેકી ધુનમેં રેહતે હૈ. ઔર પૈસા ખર્ચ કરનેકી આદત હોજાતી હૈ.
- * ઊન્કે ખાને પીનેકી ચીઝે ખુદ લાકર દી જાયે લેકીન ઊસ્મેભી યે ખ્યાલ રહે કે જયાદા મંગાકર નદે.
- * જબ કોઈ ચીઝ લાકર દી જાયે તો અકેલા બેઠકર ન ખાને દે. બલ્કે અપને દુસરે ભાઈ બહેનો કો તક્સીમ કરે. ઈસસે બચ્ચોં કે દીલમેં કુશાદગી ઔર સખાવત કી આદત પૈદા હોતી હૈ ઔર બડે હોનેકે બાદભી અકેલા ખાજાનેકી આદત નહી હોતી.
- * જબ ખાને બેઠે તો ખાને કે આદાબ સીખાયે ખુદાકાનામ યાદ કરાયા જાયે. સલામ કરનેકી આદત પૈદા કરાઈ જાયે. જયાદા ખાનેકી બુરાઈ સમજાઈ જાયે.
- * બુરી આદતે જૈસે કે : ગુસ્સા, જીદ, યુગલખોરી, જુઠ ઔર હસદ ખિલખિલાકાર હસના, બડોકા અદબ નકરના, ઈન બાતો સે સખ્તીસે રોકના ચાહીયે.
- * સુબહ જલ્દી ઊઠનેકી આદત ડાલની ચાહીયે.
- * જબ સાત સાલકા હોજાયે નમાઝકી તરગીબદી જાયે તાકે શુરુસેહી નમાઝકા પાબંદ બન જાયે.
- * અગર કોઈ અચ્છા કામ કરે તો ઊસપર ઊન્કો શાબાશી દીજાયે. ઔર કભી ઈનામભી દીયા જાયે. ઈસસે ઊન્કા શૌક બઢતા હૈ. ઔર અચ્છે કામોંકી તરફ જયાદા ધ્યાન દેતે હૈ.

- * બચ્ચોંકો જહાંતક હોસકે ઈલ્મકા શોખીન બનાયે જબ વો કુછ સીખે તો ઊન્કી તારીફ કરે એસી કિતાબો નાવિલોસે રોકા જાયે. જો અખલાકી તૌર પર નુકશાન કરે ગંદીનાવિલ ઈશ્કીબાતે પઢનેસે રોકાજાયે.
- * બચ્ચે મદસા ઔર સ્કુલમેં જાયે તો તાકીદ કરે કે ઘરસે રૂખસત હોતે વક્ત ઔર મદસાસે વાપસી પર સબકો બુલંદ આવાઝ સે સલામ કરે. ઔર ઈસ્કી આદત પેદા કિ જાયે.
- * એસે ખેલ કે લીયે પૈસે ન દીયેજાયે જો દીની ઔર દુન્યવી લિહાઝ સે ખતરનાક હે.
- * બચ્ચોંકો ઈઘર ઊઘર કી બેકાર કહાનિયાં સુનાને કે બજાયે બુરુગો-ઔર દીની રેહનુમાઓકે કિસ્સે સુનાયે જાયે, તાકે ઊન્કે અંદર બુરુગોંકે નકશે કદમ પર ચલનેકા શોક પૈદા હો, ઔર ઈસસે અદખ્ખ સબક હાસિલ કર સકે.

(અચ્છી બીવી)

નસીહત :

- * બચ્ચે જન્મતકે ફુલ હૈ.
- * જહાં બચ્ચે નહીં વહાં બરકત નહી.
- * બચ્ચોંકી પૈદાઈશ ખુશીમેં જયાદતીકા ઝરીયા હૈ.
- * અલ્લાહકા યે તોહફા ખુશદીલી ઔર શુક કે સાથ કબુલ કીજીયે.
- * બચ્ચોંકી પૈદાઈશ પર ના શુકી ઔર તંગદીલી જાહીર ન કરે.
- * અલ્લાહ આપકો રોઝી દેતા હૈ ઊન્કો ભી દેગા.
- * વાલેદૈનકા સબસેબઝા ઈનામ ઔલાદકી સહી તરબિયત ઔર તાલીમ હૈ.
- * મોહબ્બત શફક્ત ઔર હમદદી સે તરબિયત કીજીયે.

૬૨. ઔલાદ ન હોના યા લડકીયા પૈદા હોના :

કુછલોગ બીવીસે કહેતે હૈ કે કમબખ્ત તુઝે તો ઔલાદ નહી હોતી. તો ઊસ્મે વો બિચારી કયા કરે. ઔલાદકા હોના નહોના ઊસ્કે બસમે થોડા હૈ ?

બાજ મરતબા બાદશાહોં ઔર માલઘરોંકે ઔલાદ નહી હોતી. હાલાં કે વો હર કિસમ કા ઈલાજ કરાતે હૈ દવાએ ખીલાતે હૈ. મન્નતેં માનતેં હૈ. ફીરભી નહી હોતી. યે તો સિર્ફ ખુદતઆલા કે કબ્જે ઔર ઈખ્તીયારમે હૈ ઊસ્મે ઔરતોંકા કયા કુસુર હૈ ?

બાજ મર્દોંકો દેખા હૈ કે વો અપની બીવીસે ઈસબાતસે નારાઝ હોતે હૈ કે કમબખ્ત તેરેકો લડકીયા હી પૈદા હોતી હૈ. તો ઊસ્મે ઔરત કા કયા કુસુર હૈ ? (બલ્કે

ગ્રેકટરી કરાઓગે તો આપકાહી કુસુર બતાયેગા) યે નારાઝ હોને કી બાત નહી.

આપકો યાદ હોગા કે હજરત ખિજર (અ.લ.)ને જીસ લડકેકો કતલ કર દીયા થા ઊસ્મેભી ઊસ્કે મા બાપકે લીયે મસ્લેહતથી. ઈસી તરહ હજરતે ખિજર (અ.લ.)ને કિશ્તીમેં સવાર હોકર ઊસ્કા તખ્તા તોડ દીયા થા જાહીરમે કશ્તીકો ઐબદાર કર દીયા થા મગર ઊસ્મે ભી મસ્લેહત થી.

રિવાયાત સે માલુમ હોતા હૈ ઊસ લડકે કે કતલ હોનેકે બાદ અલ્લાહ તઆલાને ઊસ્કે મા બાપકો એક લડકી દી જીસ્કી ઔલાદમેં અંબિયા પૈદા હુએ.

તો બતાઈયે અગર આપકો લડકા હોતા ઔર ઔસા હોતા જૈસા વો લડકા થા જીસ્કો હજરત ખિજર (અ.લ.)ને માર ગલાથા તો આપ કયા કરલેતે ? યે ખુદાકી મસ્લેહત હૈ કે ઊસ્ને આપકો લડકીયાં દી કયુંકે આમ તોર પર લડકીયા ખાનદાન કો બદનામ નહી કરતી, ઔર મા-બાપકી ઈતાઅત ખુબ કરતી હૈ. ઔર લડકે તો આજકલ સર હો જાતે હૈ. ખુદાકી પનાહ ! ઊન્કે હોને સે તો નહોના હી ભલા થા.

ઔર જીસ્કો અલ્લાહતઆલા કુદુખી ઔલાદનદે. ન લડકા નલડકી ઊસ્કે લીયે યહી મસ્લેહત હૈ કે ખુદાવંદતઆલા બદોંકી મસલેહત કો ઊન્સે જયાદ જાનતા હૈ.

ઔલાદકે સાથ હઝરોં ફિકરે લગી રહેતી હૈ. આજ કીસીકે કાનમેં દર્દ હૈ. કીસીકે પેટમે દર્દ હૈ. કોઈ ગીર પડા હૈ. કોઈગુમ હો ગયા હૈ. ઔર મા બાપ પરેશાન હૈ. તો મુમકીન હૈ ખુદાને ઊસ્કો ઈસીલીયે ઔલાદ ન દીહો કે ઊસ્કો આઝદ રખના ચાહતે હૈ.

એક બુઝુર્ગ લતીફ સુનાતે થે કે એક શખ્સને કીસી ઔલાદ વાલે સે પુછા કે તુમ્હારે ઘર ખૈરિયત હૈ ? તો બહોત ખફા હુઆ કે ખૈરિયત તુમ્હારે યહાં હોગી. મુઝે બદદુઆ દેતે હો ? હમારે ઘર ખૈરિયત કહા ? માશાઅલ્લાહ બેટે હૈ બેટીયાં હૈ. ઊન્કી ઔલાદ હૈ પુરા ઘર બચ્ચોં સે ભરા હુઆ હૈ. આજકીસીકે કાનમેં દર્દ હૈ. કીસીકો દસ્ત આતે હૈ. કીસીકી આખ દુખ રહી હૈ. કોઈ ખૈલકુદમે ચોટ ખાકર રો રહા હૈ. ખૈરિયત હોગી ઊસ્કે યહા જો મન્હુસહો જીસ્કે ઘરમેં બચ્ચેનહો. હમારે યહાં ખૈરિયત કયું હોતી.

તો બચ્ચોંકે સાથ ખૈરિયત કહાં હોતી હૈ. બચપનમેં બિમારીયોંકે રંજગમ હોતે હૈ. ઔર અગર બડે હોકર નેક બને તો અદખલ હૈ. વરનાતો ફીર વો નાકમેં દમ કરતે હૈ. ફીરજરા બડે હોગયે તો ઊન્કે નિકાહકી ફિકર હૈ બડી મુસીબતસે નિકાહ કીયા તો અબ ગમ યે હૈ કે ઊસ્કે ઔલાદ નહી હોતી અલ્લાહ અલ્લાહ કરકે તાવીઝ ઔર

દોરે દવાઓસે ઔલાદ હુઈ તો મીયાકી ઈત્ની ઊમર હોગઈ. કે પોતે ભી જવાન હો ગયે. અબ બચ્ચે ઊન્કો બાત બાતમે બેવકુફ બનાતે હૈ ખિદમત સે કતરાતે હૈ. ઔર યે બિચારા એક તરફ બે બસ પડા હૈ. યે ઔલાદ કા ફલ હૈ. તો ફીરલોગ ક્યું ઈસ્કી તમન્ના કરતે હૈ.

જીન્કી ઔલાદ નહી હૈ. તો દુનિયાકી હાલત દેખકર તસલ્લી કરલીયા કરે. કે જીન્કી ઔલાદ હૈ વો કેસી મુસીબતમે ગિરફતાર હૈ. ઔર ઊસસે ભી તસલ્લી નહો. તો યે સમજ લે જો ખુદાકો મંજૂર હૈ વહી મેરે વાસ્તે ખૈર હૈ. ન માલુમ ઔલાદ હોતી તો કેસી હોતી. ઔર ઈસસેભી તસલ્લીનહો તો કમસેકમ યે તો સમજે કે ઔલાદ નહોને મેં બીવીકા ક્યા કુસુર હૈ ?

બાજ લોગ સિર્ફ ઈત્ની બાત પર દુસરા નિકાહ કર લેતે હૈ કે ઔલાદ નહી હોતી. હાલાકે દુસરા નિકાહ કરના ઈસ જમાનેમેં અકસર હાલાત મેં જ્યાદતી હૈ ક્યું કે શરીઅતમે કાનુન હૈ કે એકસે જ્યાદા બીવીયોં મે ઈન્સાફ ન કર સકને કા ડર હો તો સિર્ફ એક ઔરત સે નિકાહ કરો.

આજકલ બે દીનીકી વજાસે ઈન્સાફ હોના મુશ્કીલ હૈ. હમને તો કીસી મૌલવી કોભી નહી દેખા. જો દો બીવીયોં મેં પુરા પુરા ઈન્સાફ કરતા હો. દુન્યાદારતો ક્યા કરેગા ! બસ યે હોતા હૈ કે દુસરા નિકાહ કરકે પહેલીકો છોડ દેતે હૈ.

ફીર જીસ મતલબકે લીયે દુસરા નિકાહ કીયા હૈ. ઊસકા ક્યા ભરોસા કે દુસરે નિકાહ સે ઔલાદ હાસીલ હો જાયેગી. હો સકતા હૈ કે ઊસસેભી ઔલાદન હો તો ફીર ક્યા કરોગે !

હમને યે દેખા હૈ કે એક શખ્સને અપની બીવીકો બાન્ઝ સમજ કર દુસરા નિકાહ કીયા. ઔર નિકાહ કે બાદ પહેલી બીવીકો ભી ઔલાદ હુઈ તો ફીર મુસીબતમે ગિરફતાર હોતા હૈ. ઔર દોનોંમે ઈન્સાફ ન હુઆતો દુનિયા આખેરતમે મુસીબત અલગ રહી. લોગ અકસર ઔલાદ કે લીયે ઐસા કરતે હૈ. ઔર ઔલાદકી તમન્ના ઈસલીયે હોતી હૈ કે નામ બાકી રહે.

તો નામ કી હકીકત સુન લીજીયે એક મજલીસમેં જાકર જરા લોગોં સે પુછીયે. તો પરદાદાકા નામ બહોત સોં કો યાદ ન હોગા. જબ ઔલાદકો અપને પરદાદા કા નામ યાદ નહી તો દુસરોકો ક્યા ખાક યાદ હોગા. તો બતાઈયે નામ કહા રહા ?

સાહબ ! નામતો ઈસસે ચલતા હૈ કે ખુદાકી ફરમા બરદારી કરો. ઈસસે નામ ચલેગા ઔલાદસે નહી ચલા કરતા. બલકે ઔલાદ ના લાયક હુઈ તો ઊલ્ટી બદનામી

હોતી હૈ. અસલનામ ચલનાતો યે હૈ કે કયામતમે રૂસ્વાઈ નહો. વહાં તો અચ્છે આમાલસે તારીફ હોગી. યે બાત ઔલાદસે હાસિલ નહી હોતી. બલકે નેક આમાલ સે હોતી હૈ. ઊસ્મે કોશીષ કરના ચાહીયે.

અગર કીસીકી તબીયતમે ઔલાદકી તમન્નાહો તો હમ ઊસ્કો બુરા નહી માનતે ક્યુંકે ઔલાદ કી મોહબ્બત ઈન્સાનકી તબીયતમે દાખીલ હૈ.

મક્સદયે હૈ કે ઔલાદકી તમન્ના કી વજહસે ઔરતકો કુસુરવાર ઢહેરાના કે તુઝ કો ઔલાદ નહી હોતી. યા સિર્ફ લડકીયાં હોતી હૈ. તો યે બહોત ગલત બાત હૈ. ઈસ કીસમકી બાતેં નિકાલકર ઔરત કો સતાના યા પરેશાન કરના જીસ્મે વો ખુદ મજબુર હૈ, મના હૈ.

(વઅઝ હુકુકલ બયત)

૬૩. સેહત ઔર તંદુરસ્તી :

જબ આપકે પાસ રૂપિયા પૈસા હોતા હૈ તો આપ ઊસ્કો સંભાલકર રખતે હૈ. ઔર પુરે એહ તિયાત સે કામલેતે હૈ. કે કહી ગુમ નહો જાયે. સેહતબી એક કીમતી દોલત હૈ. ઊસ્કી હિકાઝતકરના ભી બહોત જરૂરી હૈ. લેકીન આપ કમી ધ્યાન નહી દેતે ઔર ઊસ્કો બરબાદ કરનેમે આપકો ખટકા મેહસુસ નહી હોતા, હાલાકે તંદુરસ્તીકે મુકાબલેમે રૂપિયે પૈસે કી ઈત્ની અહમીયત નહી હૈ.

અગર કોઈ આપસે દસ હજાર રૂપિયા દેકર કહે કે આપકી એક આંખ નિકાલનેદો યા નાક કાટનેદો તો આપ હરગીઝ કબુલ નહી કરેગેં ઈસસે સાબિત હુઆકે આપકી આંખ-કાન-નાક કે મુકાબલે મેં દસહજાર રૂપિયા કોઈ કિંમત નહી રખતા. ક્યુંકે ઈન્સાનકી સેહત વો કિંમતી ચીઝ હૈ. જીસપર જીંદગી કે કામ્યાબ હોને કા પુરા ઘરોમઘર હૈ.

જો નવજુવાન પદ્મલીખા તેહઝીબ વાલા ઔર સમજદાર હૈ વો યકીનન સેહત ઔર તંદુરસ્તી જૈસી અનમોલ ચીઝકો બરબાદ નહી કરતા બલકે અપની જીંદગીકો નમુનેકી જીંદગી બનાતા હૈ.

આપકો યે બાત માલુમ હૈ કે તંદુરસ્તી કીત્ની બડી નેઅમત હૈ. ઈસ્કી હિકાઝત કરના હર આદમીકે લીયે જરૂરી હૈ.

સેહત ઔર બિમારીમે થોડાસા ફાસ્લાહૈ ઈસલીયે સેહત જૈસી નેઅમતસે ફાયદા ઊઠાને કે લીયે અપને રોઝના કે પોગ્રામપર કડીનજર રખના ચાહીયે. ક્યુંકે પુરે દીનકે કામકાજ ઈન્સાન કી સેહતપર અસર ડાલતે હૈ. અગર ઊન્મે તવાજુન કા

ખ્યાલ ન રખ્યા જાયે તો બિમારીયા પૈદા હોસકતી હૈ. ઈસલીયે સુબહસે શામતક તમામ કામોં કો વક્ત ઔર ઊસુલ કે મુતાબિક મુકરર કર લીજીયે શુરૂમે મુશ્કીલ માલુમ હોગા લેકીન જબ આદત બન જાયેગી તો આસાન હોજાયેગા.

અગર કોઈ ખરાબ આદત હોતો ઊસ્કો મુફીદ ઔર સહી આદતમે બદલનેકી કોશીષ કરે શુરૂમે બુરી આદત છોડના મુશ્કીલ કામ હોગા. લેકીન કુછ દીનોંકે બાદ આપકે દિલ દીમાગપર યે અચ્છી આદતોં ખુદ બખુદ અપની જગા બના લેગી ઔર આપ ઊસ્કે અચ્છે તનીજેસે લુત્ફ ઊઠાવેગોં.

તનીજ અચ્છી તંદુરસ્તી હર ઈન્સાનકી અપની જીમ્મેદારી હૈ. તંદુરસ્તીકો કૌન પસંદ નહી કરતા લેકીન બહોત કમલોગ એસે હૈ જો ઈસ્કે લીયે કોશીષ કરતે હૈ. અગરયે હર જગા ડૉક્ટર-હોસ્પિટલ-દવાખાને મૌજુદ હૈ લેકીન યે સબચીઝે કીસીકો તંદુરસ્તી સે નવાઝ નહી સકતી બલકે ઈન્સાનકો ચાહીયે કે ખુદ તંદુરસ્ત રહેનેકા પકકા ઈરાદા કરકે તંદુસ્તીકે ઊસુલો પર અમલ કરે. ડૉક્ટર-હકીમ તો આપકી તંદુરસ્તીકી હીફાઝતકે બારેમે જરૂરી હિદાયત દે સકતે હૈ નફા નુકશાનસે ખબરદાર કર સકતે હૈ. લેકીન તંદુરસ્તી ઊનકી હિદાયત પર અમલ કિયે બગૈર હાસિલ નહી હો સકતી.

હમારે મુલક ઔર સમાજકે હરઆદમીકે લીયે જરૂરી હૈ કે તંદુરસ્તીકી હિફાઝતકી સમજદારી પૈદા કરે. કયુંકે તંદુરસ્તીકો બરબાદ કરને કે લીયે બિમારીયોંસે સુલહ કરલેના હલાકત હૈ ઔર હલાકતસે સમજોતા કર લેના અકલમંદી નહી.

અપની જીમ્મેદારીયોંકો કબુલ કરકે તંદુરસ્ત જીંદગીકે લીયે અપને હકકો ઈસ્તેમાલ કરના ચાહીયે. તાકે તંદુરસ્તીસે ફાઈદા ઊઠા સકે.

દુનિયામેં હરરોજ સેંકડો આદમી બિમાર હોતે હૈ કયું કે વો બિમારીયોંસેં બચનેકે લીયે જરૂરી તદબીરે નહી કરતે ઊનહે યે એહસાસ તક નહી હોતા કે કબ સોના ઔર કબ જાગના ચાહીયે. કોનસી વરજીશ કરના જરૂરી હૈ. નાશતા કીસ વક્ત કરના ચાહીયે, ઊસ્મે કયા કુછ હોના ચાહીયે.

બદનકા કમજોર આદમી એસી નમુનેકી જીંદગી નહી ગુજાર સકતા જૈસી તંદુરસ્ત આદમી ગુજાર સકતા હૈ. કમજોર આદમી આમ તૌરપર ગલત ચસ્તોં પર ચલ નિકલતે હૈ. જો ઊનકો ઔર ભી તબાહી મેં ડાલ દેતે હૈ.

જીંદગીકે મૈદાનમેં અબ હર ઈન્સાન જયાદા બેહતર દોડને પર મજબુર હૈ. વો અપની બદનકી ઔર દિમાગીકી તાકત કો જયાદા ઈસ્તેમાલ કરતા હૈ. ઈસલીયે જરૂરી હૈ કે અપની ખોરાક એસી બનાયે જો બદન ઔર દિમાગકી તાકત કો કાયમ રખે

ઔર ખોઈ હુઈ તાક્ત કો વાપસ લાનેમેં મદદ કરે. ઈસલીયે આપકો અપની તંદુરસ્તીકા ખ્યાલ રખના ચાહીયે. (નવજવાનોં કે મસાઈલ)

૬૪. આદતો ઔર તંદુરસ્તી :

ખોરાક : જીંદગી ઔર તંદુરસ્તીકે લીયે સબસે અહમયીઝ ખોરાક હૈ આપ થોડીસી તવજજુહસે સહી ખોરાક પસંદ કરનેકી આદત ડાલ સકતે હૈ. યે આદત આપકે બદનકો બેહતરીન ખોરાક પહોંચાને મેં મદદ કરેગી. ઈસ મક્સદકો હાસિલ કરનેકે લીયે આપકો અચ્છી ખોરાક કે ફાઈદે માલુમ કરને ચાહીયે.

જબ આપકો ફાયદામંદ ખોરાક હાસિલ કરનેકે લીયે કયા કયા ખાના ચાહીયે યે માલુમ હોજાયે તો અપને લીયે ઊસ્કો પસંદ કરલેના ચાહીયે તાકે આપકો કિસીવક્ત ખાનેસે કોઈ તકલીફ યા શિકાયત પેદા નહો. ઔર યે ફાઈદા જબ હોગા કે આપ મુકરર વક્તમેં ખુબ ચબાકર ખાયે ઔર ઈતના જયાદભી ન ખાયે કે પેટમે જરાસી જગા ન રહે. કયુંકે ઈસસેનુકશાન હોતા હૈ.

હાજત : તંદુરસ્તીકે લીયે વક્તપર હાજતસે ફારિગ હોના જરૂરી હૈ. બગેર મજબૂરી કે હાજતકો રોકના યા વક્ત કો ટાલના તંદુરસ્તી કે લીયે બહોત નુકશાન દેતી હૈ. ઈસસે બિમારીયા પેદા હો સકતી હૈ.

નિંદ : જબ આપકી નિંદ પુરી ન હોગી તો આપ થકે હુએ રહેગે. ઔર ચુસ્તીમેં ફર્ક પડ જાયેગા. કામ કરનેકા દીલ નહોગા. પેટ ખરાબ ઔર દિમાગ કમઝોર હો જાતા હૈ.

આજકલ લોંગ રાતકો બહોત દેરતક સિનેમા ઔર ટેલીવીઝન દેખનેમેં મશગુલ રહતે હૈ. યા ગપશપમેં રાતકા વક્ત બરબાદ કરતે હૈ. જબ દેરસે સોતે હૈ. તો સુબહ દેરસે ઊક્તે હૈ. જીસસે તંદુરસ્તી બરબાદ ઔર આદત ખરાબ હોજાતી હૈ.

ફજર કે બાદ તુલુએ આફતાબ (સુર્યોદય) સે પહેલે હરગીઝ ન સોના ચાહીયે ઈસસે રોઝીમે કમી હોતી હૈ.

હુઝુર અકરમ (સ.લ.) એક મરતબા સુબહ કે વક્ત હઝરત ફાતમા (ર.દી.) કે પાસ તશરીફ લે ગયે. વો સો રહી થી. હુઝુર (સ.લ.)ને ઊંઝકો જગાયા ઔર ફરમાયા “ઐસે વક્ત સો રહી હો જબકે રોઝી (રિઝક) તકસીમ હો રહી હૈ.

એક હદીસમેં હૈ જોશખ્સ દિન ચડે તક સોતા રહે. શયતાન ઊસ્કે કાનમેં પેશાબ કરદેતા હૈ. યાની અપને નાપાક ઔર ગંદે અસર ઊસ્કે દિમાગમેં ડોંસ દેતા હૈ.

(તિર્મીઝી)

જલ્દી

રાતકો જલ્દી સોના ચાહીયે તાકે સુબ્હ જાદી ઊઠ સકે યાદ રખીયે ! અંગ્રેજીમે એક કહાવત હૈ. Early to bed and early to rise makes a man healthy and wise.

જલ્દી સોજાના ઔર જલ્દી ઊઠજાના આદમીકો તંદુરસ્ત ઔર અકલમંદ બનાતા હૈ.

નિંદ

ઈસલીયે મુકરર વક્તમે હર હાલમે સો જાયે ઔર મુકરર વક્તમે જાગ જાયે આમતૌર એક આદમીકે લીયે સાત-આઠ ઘંટે રોઝના કી નિંદા જરૂરી હૈ. રાત કો ઈશાંકી નમાઝકે બાદ સો જાયે ઔર ફજરકી નમાઝસે પહેલે ઊઠ જાયે. તાકે હાજત-ગુસ્લ નમાઝ વગેરહ સે ફરિગ હોકર અપને કામમે ઠીક ટાઈમ પર જાસકે. શામ કા ખાના હરગીઝ જયાદા ન ખાયે તાકે નિંદ આ જાયે.

* વરઝીશ : (કસરત)

વરઝીશકી આદત તંદુરસ્તીકે લીયે બહોત મુફીદહૈ. વરઝીશ કા રોઝના લુત્ફ ઊઠાયે. ખુલી હવામે ગહેરે સાંસલે તાકે ચુસ્તી હાસિલ કર સકે. વરઝીશકે બગેર સેહત બાકી નહી રહેતી. અગર આપ ઈસ ઊંચામે વરઝીશ નહી કરતે તો ફીર બાકી જીંદગી સુસ્ત ઔર બિમાર રહેગે. હમારા બદન ખુદાકી અમાનત હૈ. ઊસ્કો સંભાલના હર હાલમે હમારા ફરજ હૈ. કામ્યાબ જીંદગી ગુજારનેકે લીયે તંદુરસ્ત બદન તંદુરસ્ત દિમાગ ઔર પાક રૂહકી જરૂરત હૈ. તાકે દુનિયાકી જીંદગીસે ભરપુર કામ્યાબી હાસિલ કી જાયે. ઔર ઈનસબ ચીઝોંકો હાસિલ કરનેકા સહી વક્ત નવજવાનીકા ઝમાના હૈ.

વરઝીશ કરને સે બદનકે તમામ આઝ (અવયવ) ખુલ જાતે હૈ. ખુનકા દૌરા તેજ હોજાતા હૈ. લિહાઝા નીચે લીખી હુઈ બાતોં પર અમલ કીજયે.

* વરઝીશકે વક્ત મુંહ બંદ રખકર નાકસે સાસ લે. ઔર હવા ખુબ અંદર કી તરફ ખીચે તાકે ફેફડે ખુલે ઔર ગંદીહવા બાહર નિકલજાયે. ઔર ઓકસીઝન જયાદા અંદર દાખીલ હો સકે.

* વરઝીશ કરને સે ચમડીકી સત્હ પર ખુનકા દૌરા તેજ હોજાનેસે પસીના ખુબ નિકલતા હૈ. જીસસે અંદરકી ગંદગી બાહર નિકલ આતી હૈ. ખુનસાફ હોજાતા હૈ. ફીર જબ બદન ઠંડા હોજાયે તો મૌસમ કે હિસાબસે ઠંડે યા ગરમ પાનીસે ગુસ્લ કરકે બદન કો રૂમાલ સે પુંછ લે.

* વરઝીશકા બેહતરીન ટાઈમ સુબ્હ કા હૈ અગર વક્ત ન મીલે તો શામકો વરઝીશ કરે.

* સરસોં (સરસવ) કે તેલ સે ખુબ માલીશ કરે.

✽ સૈર કરનાભી વરઝીશહે લેકીન બુઢે આદમીકે લીયે હૈ. આપ જૈસે નવજુવાન કે લીયે તો ઐસી વરઝીશ ઔર ખેલ જયાદ મુફીદ હૈ. જસસે ખુબ પસીના નિકલે.

✽ હોકી - વોલીબોલ - ફુટબોલ - ક્રિકેટ - કબડ્ડી છલાંગ લગાના વગેરહ મુફીદ હૈ. અગર મૌકા ન હોતો ફીર પરેડ દંડ પીલના બેઠક લગાના ચારા કતરનેકી મશીન ચલાના કુશ્તી કરના વગેરહ મુફીદ હૈ. મૌકા ઔર વક્ત કે મુતાબિક જો કર સકે કરના ચાહીયે.

ગુસ્લ : પાબંદીસે ગુસ્લ કરનેકી આદત આપકે લીયે ખુશી ઔર મસરતકા પૈગામ લાતી હૈ. બેહતર યેહે કે જલ્દી ગુસ્લ ક્રિયા જાયે. ઔર ગુસ્લસે પહેલે વરઝીશ કરલી જાયે. બાલોમે કંગી કરના પસંદીદા કામ હૈ. ઔર તેલ લગાના ઔર સરકી માલીશ કરના બહોત મુફીદ હૈ. અપને આપકો સાફ સુથરા રખનેસે આપકી સેહત અચ્છી રહેગી- દિમાગ જયાદ કામ કરેગા સોસાયટીમે આપકો ઈજ્જતકી નિગાહસે દેખા જાયેગા. લેકીન યાદ રખીયે ફુજુલ ખર્ચા હરગીઝ ન કીજયે કયુંકે ફુજુલ ખર્ચા કરને વાલે શયતાનકે ભાઈ હૈ.

દિમાગી સેહત : જો લોગ અપને આપમે મસ્ત રહેતે હૈ. વો વહેમકી બિમારીયોં મે ફસ જાતે હૈ. કયું કે ઈન્કી સબ બાતે અપને આપતક રહતી હૈ. ઈસલીયે ઊન્કો નુકશાન હોતા હૈ. લેહાઝા દુસરોંસે મીલ જાયે ઊન્કી મદદ કરે. ઔર મદદ કરનેકી આદત ડાલે ઐસા કરનેસે દિમાગ ખુલ જાયેગા. ઔર અચ્છે અખલાક કી વજહસે આપકી ઈજ્જત બઢેગી.

દાત : દાતોંકો રોઝના સાફ કરનેકી આદત ડાલીયે કયુંકે સફાઈ વાલે દાત ખુબસુરતી કે અલાવા તંદુરસ્તી કે લીયે બેહદ જરૂરી હૈ. રોઝના ખાનેકે બાદ દાતોંકો સાફ કર લેના ચાહીયે. મિસ્કવાક બ્રશ - ટૂથ પાવડર વિ. સબ મુફીદ હૈ. જો ભી મીલજાયે ઊસસે દાત સાફ કરે તાકે દાત જલ્દી ખરાબ નહો.

હાથોંકી સફાઈ : હાથ ધોના ઔર નાખુન કી સફાઈ કરનાભી જરૂરી હૈ. ગંદે હાથ ઔર ગંદે નાખુનવાલા આદમી સોસાયટીમે નફરતસે દેખાજાતા હૈ. ઔર ઈસસે સેહતપરભી ખરાબ અસર પડતા હૈ. ઈસલીયે હાથોંકો ખાસ તૌરપર સાફ રખીયે. વરના કઈ કિસમકી બિમારીયા પૈદા હોજાયેગી પેશાબસે ફારિંગ હોને કે બાદ હાથોં કો અચ્છી તરહ ધોના ચાહીયે. યાદ રખીયે ! અચ્છી આદતેં અચ્છી સેહત અચ્છી કિસ્મત કી કુંજ હૈ.

આરામ ઔર નિંદ : આજકલ હમારી જીંદગી બિલકુલ એકમશીનકી તરહ બનગઈ હૈ. આરામ કરનેકા મૌકા નહી મીલતા ઔર હમને ખુદ અપની જીંદગીકે લીયે બરબાદીકે સામાન પૈદા કરલીયે હૈ.

મેરે અઝીઝ દોસ્તો ! આપ અકસર શામકો સિનેમા દેખતો હો. પત્તો ખેલતો હો. બેકાર બાતે કરકે દીલકો ખુશ કરતો હો. નાવિલ પઢતો હો. રાત જયાદા દેરતક ટીવીકા મઝલેતો હો. ઔર જહા યે સહુલતે નહી વહાં દોસ્તોંકી મહેફીલમે બેઠકર વક્ત બરબાદ કરતો હો. ઊસ્કા અસર યે હોતા હો કે નિંદકા વક્ત જાતા રહતા હો. ઔર આખોંકી રોશની કમ હો જાતી હો. દિમાગ કમઝોર હોજાતાહો. પઢાઈસે દિલ ફીર જાતા હો. ગંદે ખ્યાલ જમા હોકર પરેશાન કરતો હો. રાત તરહ તરહ કે ખરાબ યા ભયનાક ખ્યાલ દેખનેમેં ગુજરતી હો. નમાઝ ઔર કુર્આન મજ્હફકી તિલાવત કરનેકી રગબત પૈદા નહી હોતી. ઔર ફીર દિવાનોંકી તરહ જુંદગી ગુજરને લગતી હો. ફીર સુબહ જલ્દી ઊઠનાભી મુશ્કીલ હોજાતા હો.

હો સક્તા હો આપકો ઐસી ગલત જુંદગી ગુજારનેમેં મઝાભી આતા હો ઔર યે ખ્યાલભી ન આતાહોકે ઐસી જુંદગી ગુજારનેસે આપકો કિત્ના નુકશાનહો રહા હો. ઔર આગે ચલકર કિત્ના હોગા.

મગર યાદ રખીયે ! જબ આપકી ઊંમર ૩૦-૩૫ સાલસે જયાદા હો જાયેગી તો ઈસ ગલત જુંદગી કો બરબાદ કરનેવાલા અસર આપકો બુરી તરહ મહસુસ હોગા. ફીર આપકી સેહત એકદમ ખરાબ હોગી પેટ ખરાબ હોગા. દિમાગી ઔર મર્દનગીકી તાકતમે કમી આ જાયેગી આપ પરેશાન ઔર ઊદાસ રહેગે.

ઈસલીયે આપ જુંદગી કો અભીસે સહી મામુલસે ગુજારનેકી કોશીષ કરે ઔર ઈસ્કા આસાન તરીકા યે હૈકે આપ “નમાઝી” બન જાયે. નમાઝ કા અમલ જબ શુરૂ હો જાયેગા તો યે વક્ત પર સોને, વક્ત પર જાગને, ઔર વક્ત સબ કામ કરનેકી આદત ખુદબખુદ મજબુત કરેગી.

રાતકો જયાદા દેરતક જાગનેસે દિમાગ કમઝોર હોજાતાહો હાજમા ખરાબ હોજાતા હો.

યાદ રખીયે ! તંદુરસ્તીકે લીયે ખૌરાક જત્ના જરૂરી હો. ઈત્ની જરૂરત નિંદ ઔર આરામકીભી હો. ઈસસે થકાવટ દુર હોજાતી હો. દિલ-દિમાગ તાઝા હોજાતે હો.

ઈસલીયે કુર્આન મજ્હફમેં અલ્લાહતઆલાને નિંદકો અપના ઈનામ કહા હો. ખાલીપેટ સોના નુકશાન કરતા હો. નિંદ લાનેવાલી ગોલીયાં હરગીઝ ઈસ્તેમાલ ન કરે. ગરમ ગરમ દુધ જ્યાદા ફાયદા કરતા હો. હોમિયોપેથીમેં એક દવા *Rassi floraq*. ઈસ્કેલીયે જયાદા ફાયદા મંદ હો. એક ઘુંટ પાનીમેં ૧૫-૨૦ કતરે ડ્રોલકર પીવે થોડી દેરમે દિમાગી સુકુન હાસિલ હોગા.

પેટકી હિફાજત : આપકા પેટ ઠીક હૈ તો આપકી સેહત ભી ઠીક રહેગી. અગર પેટ મેં ગરબડ હોગીતો આપ તંદુરસ્તી કે લીયે તરસતે રહેગે. ઈસ્મે આપ ચંદ બાતોંકા ધ્યાન રખે.

- * દો વક્ત કે ખાને કે દરમ્યાન ચાર સે પાચ ઘંટેકા વક્ફા રખ્ખે જબ તક પહેલા ખાના પુરા હજમ નહો જાયે દુસરા ખાના ન ખાયે બાર બાર ખાનેસે હાજમે પર અસર પડતા હૈ. જો ચીજોં ખાયે તો તાઝી ઔર અચ્છી તરહ પકી હુઈ હોની ચાહીયે. કચ્ચી બાસી બેમઝ ચીજોં ખાનેસે હાજમા ખરાબ હોજાતા હૈ.
- * સચ્ચી ભુક બગૈર ખાના હરગીઝ ન ખાયે ઔર બગૈર મજબુરી કે ભુક લગને પર ખાનેમેં દેર ન કરે વક્તકી પાબંદીસે ખાના ખાયા જાયે તો હાજમા ખુબ અચ્છી તરહ કામ કરતા હૈ.
- * ખાનેકે લીયે બેઠે તો ફિકર ઔર રંજકો દુર રખીયે કોઈ પરેશાની કી બાત ન કરે ખાતે વક્ત ખુશ રહેના ચાહીયે.
- * ખાના બેચેની કે વક્ત ન ખાયે જલ્દી જલ્દી નખાયે. ઈતમિનાન ઔર સુકુનસે ખાના ખાયે.
- * ભુકસે જ્યાદા ન ખાયે થોડી ભુક બાકી રહે ઔર ખાના છોડ દે.
- * જ્યાદા ગરમખાના ઘતોંકો ભી નુકશાન કરતા હૈ. ઔર હોજડીમેં ચાદે પડ સક્તે હૈ ખ્યાસ જ્યાદા લગતી હૈ. ઔર હાજમા ખરાબ હોજાતા હૈ.
- * વિટામીન વાલીચીજોં જત્ની હજમ હોસકે ઈત્ની ખાયે ગોશ્ત ઔર મિઠઈયાં દેર સે હજમ હોતી હૈ. ઈસલીયે ઊંન્કો જ્યાદા ન ખાયે.
- * રોઝના ૭ સે ૮ ગ્લાસ પાની પીનેસે હાજમા ઔર આતોં કો ફાયદા કરતા હૈ.
- * ફલ હેસિયત કે મુતાબિક જરૂર ખાયે ફાયદામંદ હૈ.
- * ખાના ખાકર ફીરન કામ શુરૂ ન કરે બલકે થોડીદેર આરામ કરકે ફીર કામ શુરૂ કરે.
- * બાર બાર જુલાબ લેનેસે પેટ ખરાબ હોજાતા હૈ.
- * હાજમાકી ખરાબી કા ઈલાજ દવાસે કરને કે બજાયે ખોરાક બદલકર - ફલખાકર એકાદ વક્તખાના છોડકર ઔર કમ ખાકર કીજયે.

આખે બડી નેઅમત હૈ : આખે સબસે બડી ને અમત હૈ. કહાવત મશહુર હૈ. “આખે હૈ તો જહાં હૈ” આખોં કે બગૈર જીંદગીકા કોઈ મઝા નહી ક્યુંકે અંધા આદમી જીંદગીકે બહોતસે ફઈદે ઔર લુફ્સે મહેરૂમ રહેતા હૈ. લેકીન અફસોસ કે લોગ આખોંકી હિફાજત ઔર સલામતીકે લીયે બહોત કમ ધ્યાન દેતે હૈ. ઈસલીયે અબ

નવ જવાનભી ચશ્મે જ્યાદા ઈસ્તેમાલ કરનેકે લીયે મજબુર હોગયે હૈ. આખોંકી હિફાઝત કેલીયે યે બાતેં ધ્યાન મેં રખ્ખે.

- * કમ રોશનીમે લીખને પઢનેકા કામ હરગીઝ ન કરે.
- * પઢતે વક્ત રોશની બાઈ તરફ રખ્ખે.
- * કિતાબ-કાગઝ કમસે કમ ૧૦ સે ૧૨ ઈંચ દુર રખે.
- * લેટકર યા ચલતી સવારીમે ન પઢે.
- * ખાના ખાતે હુએ ન પઢે.
- * રાતકો સોનેસે પહેલે સુરમાલગાના ફાયદા મંદ હૈ. ઈસપર અમલ કરે.
- * રોઝના આખોંકો ઠંડે પાનીસે ધોના ચાહીયે ઊસસે મેલ સાફ હોગા.
- * ખુલી ઔર હરિયાલી વાલી જગોંમે સુબહ શામ તફરીહ કરના આખોંકે લીયે મુફીદ હૈ.
- * ધુવા ઔર ક્યરે સે આખોંકો બચાવે.
- * જ્યાદા ધુપ ઔર રોશનીમેં હલકે રંગકે ચશ્મે પહેનકર બાહર નિકલે.
- * કિતાબ પઢતે હુએ થોડી દેર બાદ આખોંકો કિતાબસે હટા લીજીએ. ઔર એકાદ મીનીટ આરામ દીજીએ ફીર પઢના શુરૂ કીજીએ. લગાતાર આખે જમાયે રખનેસે આખોં પર વજન પડતા હૈ.
- * જ્યાદા બારીક કામ-યા જ્યાદા બારીક હરફોંકો જ્યાદા દેરતક ન પઢીયે.
- * હલકી ખોરાક - ખરાબ હવાસે ભી આખોં પર ખરાબ અસર હોતા હૈ.
- * બહોત જ્યાદા રોશની ભી આખોંકો નુકશાન દેતી હૈ.
- * ફર્જ નમાઝ કે બાદ “યાનુરો” ૧૧ મરતબા દોનો હાથોંકી ઊંગલીયોંકે પોરવોં પર દમકરકે આખોં પર દમ કરનેસે આંખોકા નુર બઢતા હૈ.

૬૫. ખાનગી સેહતકી હિફાઝત :

ખાનગી આઝ (અવયવ) કો તંદુરસ્ત રખને કે લીયે ઈનબાતોંકા ખાસ ખ્યાલ રખના પડેગા.

- (૧) પેશાબકી નાલી ઔર ઈસ્કે નીચેકા હિસ્સા ઔર મસાના (પેંડું) યેસબ પ્રાઈવેટ જગ્યાયે ખુબ સાફ રખે વહાં મેલ ઔર પસીના જમા ન હોને દે.
- (૨) પેશાબકો જ્યાદા દેરતક ન રોકે બલકે જબ હાજત હો ફીરન ઈસસે ફારિગ હો જાઓ.
- (૩) રાતકો સોતે વક્ત પેશાબ કરકે સોએ.

- (૪) કબ્જ ન હોને દે.
- (૫) જયાદ સખત વરઝીશ કરતે વક્ત લંગોટ ઈસ્તેમાલ કરે તાકે ખાસ જગા પર ચોટ ન લગે. ઔર જયાદ જોર લગાને સે કભી ફોતોં કે બઢ જાને (અંતરગઢ) કા ખતરા હૈ.
- (૬) ઈન જગોં પર હોને વાલે બાલોંકોં પંદરહ દીનમે એક મરતબા જરૂર મુંડ દીયા કરે.
- (૭) અગર ઈન જગોમેં કોઈ જખ્મ હો જાયે તો ફોરન ઈસ્કા ઈલાજ કરે.
- (૮) આઠ ઘંટે તક નિંદ પુરી કરે ચાતકો જલ્દી સોજાયે સુબહકો જલ્દી ઊઠે.
- (૯) બિસ્તર સખત ઔર ઓઢને વાલા કપડા નરમ ઈસ્તેમાલ કરે અપને બિસ્તર પર કીસી દુસરે કો ન સોને દે.
- (૧૦) દુસરોં કે સાથ સોના સેહતકો નુક્શાન કરતા હૈ. ઈસસે બચના ચાહીયે.
- (૧૧) એકવર્તઈઝ કી દવાએ, બનાવટી હકીમ, ઔર ઠગ કિસમકે ડ્રેક્ટરો સે હંમેશા બચતે રહીયે.

૬૬. ગુસલ કબ વાજીબ હોતા હૈ :

પહેલે એક જરૂરી બાત યાદ રખીયે કે જબ મની (વીર્ય) લગ્ઝતકે સાથ બદનસે નિકલતી હૈ. યાની એહતિલામ (સ્વપ્નદોષ)યા ઈન્ઝલ હોતા હૈ. યા અપની બીવીસે સોહબત કરનેસે યા ખુદ અપને હાથોંસે મની નિકાલનેસે ગુસલ વાજીબ હોતા હૈ. ફીર જબતક ગુસલ નકરે. નમાઝ પઢના કુર્આન શરીફ પઢના ઊસ્કે હાથ લગાના મસ્જિદમેં દાખીલ હોના બિલકુલ મના હૈ.

ઈસલીયે ગુસલ કરતે વક્ત પહેલે બદન પર લગી હુઈ નાપાકી કો પાનીસે ધોકર સાફ કરે ફીરવુરું કરે.

ઔર યે નિયત કરે કે “મેં નાપાકીસે પાક હોને કે લીયે ગુસલ કરતા હું” “અગર બીવીસે સોહબતકી હૈ તો યું કહે. “મેં જનાબત સે પાક હોને કે લીયે ગુસલ કરતા હું” ફીર ગરારહ કરકે ગલે કો ખુબ સાફ કરે (અગર રોઝા હોતો સિર્ફ ફુલ્લીકરે) ફીરનાકમેં પાનીશલ કર ખુબ સાફ કરે ઊસ્કે બાદ પુરેબદનપર ત્રીનમરતબા પાની બહાયે કે બાલ બરાબર ભી કોઈ જગા બાકી ન રહે. અગર સાબુન વગેરહ ઈસ્તેમાલ કરના ચાહે તો કરલે.

ખાને સે પહેલે નિચ્ચતકો દુરૂસ્ત કરે ક્યું કે ઈન્સાન ઈબાદત કે લીયે પૈદા હુઆ હૈ. ઈસલીયે ખાને મેં યે નિચ્ચત કરની ચાહીયે કે ઈબાદત કી કુવ્વત પૈદા હો. લગ્ગત ઔર નફ્સ કી ખ્વાહીશ કે લીએ ન ખાયે.

હઝરત ઈબ્રાહીમ બિન શયબાન (રહ.) ફરમાતે હૈ કે મૈને ૮૦ સાલસે એક લુકમા ભી નફ્સકી ખ્વાહીશ કે લીએ નહી ખાયા”

પેટ ભરકર નખાયે ઈસસે ઈબાદતમેં સુસ્તી પૈદા હોતી હૈ. જબતક ભુક ન લગે ખાયે નહી ઔર પેટ ભરનેસે પહેલે હાથ ખીંચ લે. સાદા ખાના ખાયે. લગ્ગીઝ ઔર મુરગ્ગાન ઔર કિસમ કિસમ કે ખાનો કે પીછે ન પડે. ઈસસે સહેત ઔર માલ દોનોં સેઈલ બરબાદ હોતે હૈ. સાદા જંદગી ઔર સાદગી વાલા રહેન સહેન બડીનેઅમત હૈ - જસસે દીલકે સુકુન કે અલાવા સેકડોં બિમારીયોંસે હિફ્ઝત રહેતી હૈ ઔર ડોક્ટર-હકીમ કી જરૂરત નહી પડતી. ખાને મેં ચંદ આદાબકા લિહાઝ રખ્ખે.

(૧) ખાના દસ્તરખાન પર રખ્ખે મેઝ યા ઊંચી ચોકી પર ખાના સુન્નાત કે ખિલાફ હૈ. યહુદ- નસારા કા તરીકા હૈ, ઈસસે બઝાઈ પૈદા હોતી હૈ, ઔર બે દીનો કે સાથ મુશાબહત હોતી હૈ જો ખુદા ઔર રસુલ (સ.અ.) કો ના પસંદ હૈ.

(૨) ખાને સે પહેલે હાથ ધોના સુન્નાત હૈ. મેલે ગંદે હાથોંસે ખાના તમીઝ ઔર સફાઈ કે ખિલાફ હૈ. બાજ મરતબા હાથ નાપાક હોતે હૈ. યા નાખુન મેં મેલ યા નાપાકી લગી હોતી હૈ. ઔર ઈસ્કી ખબર નહી હોતી. ઈસલીયે ખાનેસે પહેલે હંમેશા હાથ ધોનેકી આદત રખના ચાહીયે.

હદીસ શરીફમે હૈ કે ખાનેસે પહેલે હાથ ધોના બરકત કા ઝરીયા હૈ. ઔર રોઝી કી તંગી કો દુર કરતા હૈ.

(૩) ખાના શુરૂ કરને સે લેકર આખીરતક એક હી હાલતમે બેઠા રહે. ખાને કે લીયે બેઠને કે તીન તરીકે હૈ.

(૧) ઊકડું બેઠના (૨) દોનોં પેરોં પર બેઠના જેસા કે કાઈદા મે બેઠતે હૈ (૩) દાહને પાવ પર બેઠના ઔર બાયા પાવ ખડા રખના, જો તરીકા મુનાસીબ હો ઊસ તરીકે પર બેઠકર ખાના ચાહીયે. ઈસસે મેદા (પાયનશકિત) કો તંદુરસ્ત રખને મેં મદદ મીલતી હૈ.

(૪) તકીયા (ટીક) લગાકર ખાનાપીના દોનોં મકરૂહ હૈ. ઔર લેટકર ખાના ઔર ભી બુરા હૈ. બગૈર મજબુરી કે ખડે હોકર ખાના પીના ભી અચ્છ નહી હૈ. ઈમામ નવવી (રહ.) ફરમાતે હૈ કે અગર કોઈ શખ્સ ખડે હોકર ખા. પીલે તો

ઈસ્કે લીયે અચ્છ યહી હૈ કે ઈસ્કો કે (ગિલ્ટી) કર દે.

(પ) અકેલા ખાના મુનાસિબ નહી બલકે સાથ મીલકર ખાના ખાયે. અગર કોઈ ન હો તો અપને બાલ-બચ્ચોંકો શરીક કરલે.

હુઝુર (સ.અ.) કા ઈર્શાદ હૈ ખાના સાથ મીલકર ખાયા કરો ઈસસે ખાને મેં બરકત હોગી.

હઝરત અનસ (ર.દી.) ફરમાતે હૈ કે હુઝુર (સ.અ.) કભી તન્હા ખાના નહી ખાતે થે.

હદીસમે હૈ કે “બેહતરીન ખાના વો હૈ જીસ્મે કસરતસે હાથ પડે”

* ખાને કે વક્ત :

પહેલે બિસ્મિલ્લાહ પઢે. બિસ્મિલ્લાહ પુરી પઢના ચાહિયે. સિર્ફ બિસ્મિલ્લાહ ભી કાફી હૈ. આવાઝસે પઢનેમે હરજ નહિ. તાકે દુસરેંભી પઢે.

અગર શુરુમે બિસ્મિલ્લાહ ન પઢી હો તો જીસ વક્ત યાદ આયે પઢ લે. ઔર ચંદ અલ્ફઝ દૂસરે બઢા દે. યાની બિસ્મિલ્લાહી અવ્વલહું વ આખેરહું - પઢે. સુન્નત આયે હૈ કે દાહને હાથસે ખાયે. બાયે હાથસે ખાના ઔબ કી બાત હૈ-તીન ગિનાલીયોસે ખાયે. અગર જરૂરત હો તો ચોથી ઔર પાચવી ગિનાલીકો શરીક કરે.

અપને સામને સે ખાયે. દુસરે કે સામને સે ન ખાયે. ઔર બીચ મે સે ખાના ના પસંદ હૈ. સાલન કો રોટી પર ન રખમે. હાથ કો રોટીસે ન પુંછે. છોટા લુકમા બનાયે. આહિસ્તા આહિસ્તા. ખુબ ચલાકર ખાયે. મુંહકા નિવાલા ખત્મ હોને સે પહેલે દુસરા લુકમા ન બનાયે.

કીસી ખાનેકી બુરાઈ ન કરે. પસંદ હો વો ખાલે વરના છોડ દે. ખાને કે બીચમેં બગૈર જરૂરત પાની ન પીયે જ્યાદા ગરમ ખાના ન ખાયે - ગરમ ખાને મે ફુંક ન મારે ક્યું કે સાંસમે ગંદી હવા હોતી હૈ ઔર ઊસ્મે જાયસીમ (જીવાણુ) ભી હોતે હૈ. ખાના ઠંડા હોનેકા ઈત્તેઝર કરે. દુધી કાટે સે ખાના ઈસ્લામી તરીકા કે ખિલાફ હૈ.

ખાતે વક્ત અગર લુકમા ગીર જાયે તો ઊસ્કો ઊઠાકર સાફ કરકે ખાલે. ઊસ્કો ઐસાહી ન છોડ દે.

હુઝુર (સ.અ.) ને ફરમાયા અગર લુકમાગીર જાયે તો ઊસ્કો શયતાનકે લીયે ન છોડે. સાફ કરકે ખુદ ખાલે યા દુસરોકો ખીલા દે. અલબત્તા અગર નાપાક હો ગયા હોતો બિલ્લી મુરઘી વિ. કિસી જાનવર કો ખિલા દે.

ખાને કે બાદ હાથ ધોને સે પહેલે ઊંગલીયોંકો ચાટ લેના ચાહીયે. ખાને સે ભરી હુઈ ઊંગલીયોંકો ઐસે હી ધો દેના ખુદાકી દી હુઈ નેઅમત કો બરબાદ કરના હૈ. યે કોઈ નાપાક ઔર ગંદી ચીઝ નહી હૈ. બલ્કે વહી ચીઝ હૈ જીસ્કો અમી તુમ ખા ચુકે હો.

હદીસ શરીફ મે હૈ કે “ઈન્સાન કો માલુમ નહી કે ખાને કે કોનસે હિસ્સેમેં બરકત હૈ.” ઈસલીયે ઊંગલીયોં પર લગે હુએ ખાને કો ચાટ લેના ચાહીયે હો સક્તા હૈ અલ્લાહતઆલાને ઊસી બચે હુએ ખાને મેં ખૈર વ બરકત રખી હો.

મુંહ મેં રખને સે પહેલે લુકમા દેખ લે. જાનવરોંકી તરહ ખાને પર ન ગીરે દેખભાલ કર ઈત્મીનાનસે ખાયે, અકસર જલ્દીમેં કોઈ ખરાબ ચીઝ લુકમો કે સાથ ગલેમેં ચલી જાતી હૈ.

દસ્તર ખાન પર “સિરકા” હોના મસનુન હૈ. રોટી છોટી પકાયે. હદીસ શરીફમેં હૈ “રોટી છોટી બનાવો ઔર અદદ મે બદ્દઓ તો ઊસ્મે બરકત દી જાયેગી-

મુસ્તહબ યે હે કે પેટ ભરનેસે પહેલે ખાના છોડ દે ઔર કુછ હિસ્સા પેટ ખાલી રખ્ખે. શર્ઈદા : ખાના ઔર પીના જૈસે ઈન્સાન કે બદનકી હયાત કે લીયે જરૂરી હૈ- ઈસીતરહ ઈન્સાન કી રૂહ કે લીયે યે ખાના પીના. મુરદની ઔર હલાકત કા બાઈસ હૈ બદન કસીફ (બિગડનેવાલી) ચીઝ હૈ. વો કસીફ ચીઝોં સે પરવરીશ પાતા હૈ. રૂહ એક લતીફ જોહર હૈ વો કસીફ ઔર સકીલ ચીઝ કો કૈસે બરદાશત કર સક્તી હૈ.

સુફીયાએ કિરામ ફરમાતે હૈ. કે ખાના-પીના ઈન્સાનકો નફસ ઔર ખ્વાહીશાત કા તાબેદાર બના દેતા હૈ. ઊસ્કી દવા ઔર ઈલાજ યે હૈ કે ખાતે વક્ત અલ્લાહતઆલા કે ઝિક્રસે ગાફીલ ન રહે. ખાતે વક્ત ખુદવંદે આલમ કે ઈનામ વ ઈકરામ કો સોચના ઔર ખુદાકી સિફતોં કો સોચના ભી ઝિક્ર ઔર ઈબાદત હૈ.

જૈસે કે દાતોંકી બનાવટ મેં સોચે યે દાત ઔર દાઢે. ખાને કે કામમેં કૈસા કામ કરતે હૈ. હજમ કરનેકી કુવ્વત. મેદા-દીલ- ઔર દુસરે આઝા કે અમલ કોદેખે કે ખુદાકી દી હુઈ નેઅમતે પાતા હૈ ઔર ઊસ્કો દાતોં કી ચક્કી મેં પીસકર મેદે કી હાંડીમે ઝલકર પકાયા જાતા હૈ. ઔર ફુજા (ગંદગી) અલગ નિકાલકર જીર કે મશીનમેં સાફ ખુન બનતા હૈ. જીસકો જીર રગોં કે ઝરીયે સે તમામ બદનમેં ભેજતા હૈ. ઔર ઊસી પર ઈન્સાનકી જંદગીકા ઘરો મદાર હૈ.

હરહર ચીઝ સે અપને પરવર દિગાર કી કુદરત ઔર લુહ્ફીકરમ નજર આ રહા હૈ.

સુબ્હાનક રબબના મા ખલ્કત હાઝા ખાતિલા ફતબારકલ્લાહું - અહસનુલ ખાલિકીન.

* ખાને કે બાદ :

ખાને સે ફારિગ હોને કે બાદ ઊન્ગલીયોં કો ચાટલે ઔર ખાનેકે રેઝે-ટુંકે દસ્તર ખાન પરસે ચુનલે.

હદીસ શરીફમે હૈ કે દસ્તર ખવાન પર સે રેઝે ઔર ટૂંકે ચુનકર ખાનેવાલા રોઝીકી તંગીસે મેહફૂઝ રહેગા.

દૂસરી હદીસમે હૈ દસ્તરખવાન કે ટૂંકોંકો ચુનના જન્નત કી હુરોં કા મહેર અદા કરના હૈ.

ખાને કે બરતનકો સાફ કર લેના ચાહીયે હદીસમેં હૈ કે બરતન સાફ કરને વાલે કે લીયે દુઆએ મગફીરત કરતા હૈ.

ઈમામ ગિઝલી (રહ.) ફરમાતે હૈ કે જો શાખ્સ ખાને કે બાદ બરતનકો સાફ કરતા હૈ ઊસ્કો એક ગુલામ આઝાદ કરને કે બરાબર સવાલ મીલતા હૈ.

ખાને કે બાદ ખિલાલ કરે ઔર જો કુછ દાતોં મેસે નિકલે ઊસ્કો થુંક દે. ઔર અચ્છી તરહ કુલ્લી કરકે મુંહ કો સાફ કરે ઔર હાથોં કો ધોયે. ફીર કીસી સાફ રૂમાલ યા કપડે સે હાથોંકો ઔર મુંહ કો સાફ કરે. અગર સાબુન હો તો ઈસસે હાથોં કો ધોના બેહતર હૈ.

ખાને કે બાદ સચ્ચે દીલસે રાઝીકે હકીકીકા શુક અદા કરે ખુદા તઆલાકા ઈર્શાદ હૈ.

“ખાઓ તુમ ઉમ્દા નેઅમતોં હમારે દીયે હુએ રીઝકસે ઔર અલ્લાહકા શુક અદા કરો.”

દીલસે નેઅમતોંકી કદર કરે ઔર જબાનસે અલ્હમ્દુલિલ્લાહ કહે.

* હદીસ મે હૈ કે અગર હલાલ ખાના ખાયા હો તો યે દુઆ પઢે - અલ્હમ્દુ લિલ્લાહીલ્લઝી - બિનીઅમતેહી તતીમ્મુસ્સાલિહાતો વતુનઝઝેલું બરકાત અલ્લાહુમ્મર ઝુકના. તથેબન વસ્તઅમિલ્ના સાલેહા.

* અગર શકશુબા વાલી ચીઝ ખાધી હો તો યેદુ આ પઢે. અલ હમ્દુલિલ્લાહી અલાકુલ્લી હાલ અલ્લાહુમ્મ લા તજઅલ્લુ કુવ્વતન લના. અલા મઅસિયતીક-

* અગર દુસરે કે યહાં ખાના ખાયા હોતો યુ દેઆ પઢે. અલ્લાહુમ્મ બારિક લહું - ફી મા રઝકત હું - વયરસીર લહું - અંય - યફઅલ ફીહે ખયરા વતન ફઅહું બિમા આતય તહું - વજઅલ્ના વઈય્યાહું મિનશ્શા કેરીન.

- * અગર કીસીને રોઝા ઈફતાર કરાયા હોતો યે દુઆ પઢે “અફતર ઈન્દ કુમુસ્સાઈમુન વઅકલ તઆમુકુમુલ અબરારુ વસલ્લત અલયકુમુલ મલાઈકલ-”
- * અગર ખાના ઊમ્દા ઔર પસંદ કા ખાયા હો તો યે દુઆ પઢે
“અલ્લાહુમ્મ બારિક લના ફિમા રઝકતના વરઝુકના વઝીદના મિન્હુ-”
- * અગર ખાના બેમઝ-તબીયત કે ખિલાફ ખાય હો તો યે દુઆ પઢે. ખાયા
“અલ્લાહુમ્મ બારિકલના ફિમા રઝકતના વરઝુકના ખયરમ મિન્હુ”

* ખાને કે મુતફરિક આદાબ :

- * અગર કોઈ બઝા આદમી યા બુઝુર્ગ ખાને મે મોજુદ હો તો ખાના શુરુ કરને મેં ઊસ્સે પહેલ ન કરે
- * ખાતે વક્ત બિલકુલ ચુપચાપ ન બેઠે બલકે કભી કભી અચ્છી બાતેં ઔર અચ્છે કિસ્સે બયાન કરતે રહે. જુસ્સે તબીયતમેં ફરહત રહે
- * હદીસ મે હૈ કે તીન કિસમકે ખાનોં કા હિસાબ નહી હૈ
(૧) સેહરી કા ખાના (૨) ઈફતાર કા ખાના (૩) મુસલમાનભાઈયોંકે સાથ ખાના.
ઈસલીયે બુઝુર્ગોં કી યે આદત રહી હૈ જબ કભી મજમા કે સાથ ખાના ખાતે તો ખુબ સેર હોકર ખાતે જબતન્હા હોતે તો બહોત થોડા ખાતે
- * બગૈર દઅવત કે ખાને કે લીયે જાના. ગુનાહ હૈ. અલબત્તા અગર યે યકીન હો કે બગૈર બુલાયે જાનેસે વો નારાઝ નહોગા બલકે ખુશ હોગા તો કુછ હરજ નહી
- * અગર કોઈ મહેમાન આયેં તો પુછકર ઊસ્કી પસંદકા ખાના ખીલાયે. કીસીકો ઊસ્કી પસંદકા ખાના ખીલાના સવાબકી ચીઝ હૈ
- * આનેવાલે સે ખાને કો ન પુછે બલકે અગર કુછ મોજુદ હો ઔર ખીલાના ચાહતા હો તો સામને લાકર રખદે. મહેમાન દારી
- * હુઝુર (સ. અ.) ફરમાતે હૈ કે “જો લોગ મહેમાનદારી નહી કરતે ઊસ્મે ખૈર ઔર બરકત નહી”.
દુસરી હદીસમે હૈ જો શખ્સ મહેમાનકો નારાઝ કરે ઊસ્ને ખુદાકો નારાઝ કીયા. ઔર જુસ્ને ખુદાકો નારાજ કીયા ઊસ્કો ખુદા ભી નારાજ કરેગા.
- * હઝરત અનસ (રદી.) ફરમાતે હૈ જુસ ઘરમેં મહેમાન ન આયેં ઊસ ઘરમેં ફરિશ્તે ભી નહી આતે.
- * હુઝુર (સ.અ.) કા ઈર્શાદ હૈ કે જબ મહેમાન કીસીકે યહાં આતા હૈ તો અપની રોઝી સાથ લેકર આતા હૈ. ઔર જાતા હૈ તો ઊન્કે ગુંનાહોંકી મગફરત કે સાથ જાતા હૈ.

યાની જબ મહેમાન જાતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા અપને ફઝલોકરમસે ઘરવાલોંકે ગુનાહો કી મગફરતે ફરમા દેતે હૈ. મતલબ યે હૈ કે મહેમાનદારી કરને મેં બડી ખુબીયાં હૈ. થોડી સી સમજવાલા ભી ઈસનેઅમતકી કદર કરેગા.

* નેક લોગોંકી દઅવત કરે ફાસિકોં ઔર બદમઆશોંકો ન બુલાયે. હુરુર (સઅ.) ને ફરમાયા. તુ સિર્ફ પરહેઝગાર ^{કલ} ખાના ખા ઔર તેરા ખાના પરહેઝગાર હી ખાયે.

કલ
અપનો * અપને ઘસ્તો - રિશ્તેદારો ઔર જાનપહેચાન વાલોંકો જરૂર શરીક કરે આપનો કો દોડના આપસમેં રંજ ઔર તઅલ્લુક તુટનેકા સબબ હૈ.

* દઅવત કરને મેં ફખ્ર ઔર નામવરી નહો સુન્નત સમજકર દાવત કરે.

* દઅવત કબુલ કરના સુન્નતે મુઅકકદા હૈ. અમીર - ગરીબ હર એક કી દઅવત કબુલ કરે એસા ન હો કે માલદારોંકી દઅવત ખુશી ખુશી કબુલ કરે. - ઔર ગરીબોંકી દઅવત કબુલ કરનેસે કતરાયે. યે તકબુર ઔર બઝાઈ કી આદત હૈ. જો ખુદા ઔર રસુલ (સઅ.)કો સખ્ત ના પસંદ હૈ.

હુરુર (સઅ.) કી આદતે મુબારક યે થી કે ગુલામ ઔર મિસ્કીન કે યહાં ભી દઅવત કબુલ કરતે થે.

* ખાના ખીલાને કે બાદ મહેમાનકો દરવાજે તક પહોંચાયે ઔર ખુશ મિજાઝ ચેહરે કે સાથ ઊંકો રૂખસત કરે.

* અગર મેઝબાન સે કુછ કુસુર હોજાયે તો ઊંસ્કો દરગુજર કરના ચાહીયે.

* કીસીકે યહાં મહેમાન બનકર તીન દીનસે જયાદ ન ઠેહરના ચાહીયે અલબત્તા અગર મેઝબાન મોહબ્બતકી વજહસે જયાદ ઠેહરને પર મજબુર કરે તો કુછ હરજ નહી.

* ખાને કે બાદ ફોરન તેઝ ચલના - દોડના - મુશ્કીલ કામકરના યા સોજાના નુક્શાન કરતા હૈ. બલ્કે ખાનેકે બાદ થોડી દેર ટહેલના જરૂરી હૈ.

(આદાબે મઈશત)

* પીને કે આદાબ :

* પીને સે પહેલે ભી બિસ્મિલ્લાહ પઢે ઔર પીને કે બાદ અલહમ્દુલિલ્લાહ કહે.

* પીને કા બરતન ઘાહને હાથમે લે ઔર બેઠક પર પીયે. લેટકર યા સહારા લગાકર કીસી ચીઝકો ન પીયા જાયે. ઈસી તરહ ખડે હોકર પીના સુન્નત કે ખિલાફ હૈ.

* પાનીકા બરતન મુંહકો લગાકર સાસ ન લે. યે સેહત કે લીયે નુક્શાન કરનેવાલા હૈ.

- * એકદમ તમામ પાની ન પીએ બલ્કે ઠેર ઠેર કર ત્રીન સાસમેં પીયે - ત્રીનમરતબા પીનેસે પ્યાસ ભી જલ્દી બુઝ જાયેગી - ઔર તબીયત સૈર હો જાયેગી ઔર કોઈ નુકશાન ન હોગા. એકદમ પાની પીના મેદા ઔર જીગર કો નુકશાન કરતા હૈ.
- * ઠંડા પાની પીના રસુલે અકરમ (સ.અ.) કી સુન્નત હૈ ઔર ખુદાકી દી હુઈ એક બહોત બડી નેઅમત હૈ.
- * બઔર પ્યાસ કે ખાલી જ્યાદા પાની ન પીના ચાહીયે.
- * જ્યાદા ચાય પીના નુકશાન કરતા હૈ. ખાસકર હોટલ મે પુરા દીન પકને વાલી ચાય તો બેહદ નુકશાન દેતી હૈ.
- * સિગરેટ પીના તબાહી હૈ ઈસસે હર હાલમેં પરહેઝ કરે.
- * ચુટકી - ગુટખે વિ. ખાના નુકશાન સે ખાલી નહી, આજકલ પૈસા ખર્ચ કરકે સેહત બરબાદ કરનેકા સૌદા ક્રિયા જારહા હૈ હદ હૈ નફસ પરસ્તી કી -

૬૮. સોનેકે આદાબ :

- સોને સે પહેલે જરૂરીયાતસે ફારિગ હોના ચાહિયે. પેશાબ-પાયખાના રોકના નુકશાન કરતા હૈ. ઔર ખતરનાક બિમારીયા પૈદા કરતા હૈ.
- * સોને સે પહેલે ખાને પીને કે બરતનોં કો બિસ્મિલ્લાહ પઢકર ઢાક દે. તાકે શયતાનકે અસર સે મહફુઝ રહે. શયતાન ઢકે હુએ બરતન કો નહી ખોલ સકતા. ઔર આસ્માનસે જો બલા ઔર આફત નાઝીલ હોતી હૈ વો હરખુલે હુએ બરતનમેં દાખીલ હોતી હૈ. અગર બરતન ઢાંક કર સોનેકી આદત હો તો હર કિસમ કી બલા ઔર આફતસે હિફઝત રહેતી હૈ.
 - * સોનેસે પહેલે ચિરાગ બુઝદેના ચાહિયે. ઔર આગકો ઠંડા કર દેના ચાહીયે. હુઝુર (સ.અ.)કા ઈર્શાદ હે જીસવક્ત સો જાઓ તો ઘરોંમે આગ જલતી હુઈ ન છોડો.
 - * રાત કે શુરૂ હિસ્સેમેં અપને બચ્ચોં ઔર જાનવરોં કો ઘરસે બાહર ન જાને દો તાકે જિન ઔર શયતાન કે બુરે અસર સે મહફુઝ રહે.
 - * જીંદગીકા ભરોસા નહી. ઔર મૌત કા વક્ત માલુમ નહી ઈસલિયે હરરાત સોનેસે પહેલે અપને ગુનાહોંકી શરમીંદગીકે સાથ તૌબા કર લીયા કરે. ઔર ઈસતરહ તૈયાર હોકર સોયે કે ગોયા દુનિયાસે રૂખસત હો રહા હૈ. અગર હો સકે તો કર્ઝકો અદા કર દે. વરના કર્ઝ કી તફ્સીલ લીખકર સોએ. હો સકતા હૈ અચાનક મૌત આ જાયે ઔર દૂસરોંકે હુકુક ગરદન પર રહે. જો કયામત કે દીન ઊંન્કો અદા કરના પડેગા-

* દાહની કરવટ પર લેટના યે ઊલમા-ઔર સુન્નત કી ઈત્તે બાઅ કરને વાલોં કા તરીકા હૈ બાઈ કરવટ પર સોના. યે બાદશાહોં ઔર તકબ્બુર કરનેવાલોંકા તરીકા હૈ.

ઊધે સોના યે શયતાનોંકી આદત હૈ. ચીત (છતા) લેટ કર સોને મેં કોઈ હરજ નહી.

હઝરત ઊમર (ર.દી.) ઔર હઝરત ઊસ્માન (ર.દી.) કભી કભી ચીત લેટા કરતે યે. અલબત્તા ઔરરતકો ચીત લેટ કર આસ્માન કી તરફ મુંહ કરકે ન સોના ચાહીયે. ઊધે મુંહ સોના મર્દ ઔર ઔરત દોનોં કે લીયે ના પસંદ હૈ. ઔર શયતાની આદત હૈ.

* હુઝુર (સ.અ.)ને એક શખ્સ કો ઊધે મુંહ સોતે હુએ દેખાતો ઊસ્કો મના ફરમાયા. ઔર ઈર્શાદ ફરમાયા કે ઈસ હથ્થઅત (હાલત)કો ખુદા ઔર ઊસ્કે રસુલ (સ.અ.) ના પસંદ કરતે હૈ. (મસ્નદે અહમદ)

* જબ બિસ્તર પર લેટે તોયે દુઆ પઢે.

બિસ્મિક રબ્બી વદઅતુ જમ્બી વબિક અરફઊહું - અન્ન અમ્સક્ત નફ્સી ફઅરહમ્હા વઈન અરસલ્તાહા ફહફજહા બિમા તહઝુ બિહી ઈબાદિકસ્સાલિહીન-

* શરદીયોંમે ધુપ-મે ન સોના ચાહીયે. ઈસ્સે બદનમે (સુસ્તી) ઔર આઝમે કમઝેરી પૈદા હોતી હૈ.

* અલ્લામા ઈબ્ને ઝવજ્જ(ર.હ.) ફરમાતે હૈ કે ચાદનીમેં ન સોના ચાહીયે. ઈસસે રંગ પીલા પડજાતા હૈ. ઔર સર ભારી ભારી રહેતા હૈ.

* આઘા ધુપ ઔર આઘા સાયેમેં બેઠને ઔર સોને કી હદીસ શરીફ મેં મનાઈ આયી હૈ.

* ફઝરકે બાદ તુલુએ આફતાબ (સુર્યોદય) સે પહેલે ફરગીઝ ન સોના ચાહીયે. ઈસસે રોઝીમેં કમી હોતી હૈ.

હુઝુર (સ. અ.) એક મરતબા હઝરતે ફતિમા (ર.દી.)કે પાસ સુબહ કે વક્ત તશરીફ લે ગયે. તો વો સો રહીથી હુઝુર (સ.અ.)ને ઊન્કો જગાયા ઔર ફરમાયા એસે વક્ત સો રહી હો જબ કે રોઝી તકસીમ હો રહી હૈ.

તિર્મીઝી શરીફમેં આયા હૈ. જો શખ્સ દીન ચઢે તક સો રહેતા હૈ શયતાન ઊસ્કે કાનમેં પેશાબ કર દેતા હૈ. યાની અપને નાપાક ઔર ગંદે અસર ઊસ્કે દિમાગમેં ઠોંસ દેતા હૈ.

- * અસર કે બાદ નહીં સોના ચાહીયે. અલ્લામા સુયુતી (રહ.) ફરમાતે હૈં દીનકે શુરૂ હિસ્સેમેં સોના તંગી પૈદા કરતા હૈં ઔર ઝવાલ કે વક્ત સોના અક્લ કો જયાદ કરતા હૈં. ઔર દીનકે આખીર હિસ્સેમેં સોના અક્કલ ઔર હોશિયારીકો બરબાદ કર દેતા હૈં.
- * ખુલી છત જહાં દિવાલ ઔર કોઈ રોક નહો વહાં નહીં સોના ચાહીયે હદીસ મેં ઊસ્કી મનાઈ ફરમાઈ હૈં. એસી જગા સોના એહતિયાત ઔર સમજદારીકે ખિલાફ હૈં.
- * તન્હા (અકેલા) નહીં સોના ચાહીયે, રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ઘરમેં તન્હા સોનેસે મના ફરમાયા હૈં તન્હા સોનેમેં બાઝ મરતબા ઈન્સાનકો એસે મામલોં સે વાસ્તા પડતા હૈં. જુન્કા નતીજા પરેશાની હોતા હૈં.
- * દો મર્દોં યા દો ઔરતોં કો નંગા હોકર એક બિસ્તરમેં નહીં સોના ચાહીયે.
- * દસ સાલ સે જયાદ ઊંઝ વાલે લડકેકો કીસી ઔરત યા લડકી કે પાસ નહીં સોના ચાહીયે. યહાં તકકે મા ઔર બહેન કે પાસ સુલાના ભી એહતિયાત કે ખિલાફ હૈં, એસે હી દસ સાલસે જયાદ ઊંઝવાલી લડકીકો કીસી મર્દ કે પાસ ન સોના ચાહીયે. યહાં તકકે બાપ ઔર ભાઈ કે પાસ સોના ભી ખતરનાક ગલતી હૈં.
- * ફર્જ નમાઝકા વક્ત હો જાને કે બાદ સોના મકરૂહ હૈં. અગર નમાઝ કઝા હોનેકા ખતરા હો તો ફીર સોના હરામ હૈં. ખાસકર ઈશાંકી નમાઝસે પહેલે નહીં સોના ચાહીયે. નબીયે કરીમ (સ.અ.) ઈસ્કો ના પસંદ ફરમાતે થે. (બુખારી - મુસ્લિમ)
- * મજમો મેં સોના અદબ કે ખિલાફ હૈં. અગર નિંદકા ગલ્બા હોતો એક તરફ જાકર સો જાયે. એસે હી અગર કોઈ શખ્સ બેઠા હો ઔર ઊસ્કી પરવા ન કરના ઔર સો જાના બદ તમીઝી હૈં. ન સોયે હુએ કે પાસ બેઠે - ઔર ન જાગતે હુએ કે સામને સોવે.
- * સોનેસે પહેલે અપને બિસ્તર કો જાડકર અચ્છી તરહ સાફ કરલેના ચાહીયે.
- * રાતકો જયાદ દેરતક જાગના ઔર સુબહ દીન ચઢેતક સોતે રેહના નુકશાન કરતા હૈં. ઈસસે તંદુસ્તી ખરાબ હોતી હૈં.
- * જયાદનરમ બિસ્તર ઈસ્તેમાલ કરનેસે એહતિલામ (સ્વપ્નદોષ) હોનેકા ખતરા હૈં. ઔર એશમેં રહનેકી ખ્વાહીશ પૈદા હોતી હૈં.
- * સોનેસે પહેલે કુર્આન શરીફ કી જો આયતેં યાદહોં ઊસ્કી તિલાવત કરે. ઔર

- દીનભરકી ગલતીયોં કી ખુદાસે માફી માગે. ઔર નેક કામોં પર અલ્લાહકા શુક્ર અદા કરે કે ઊરને આપકો તૌફીક દી ફીરઅલ્લાહકા ઝિક્ર કરતે હુએ સો જાયે.
- * ગંદે ખ્યાલાત દિમાગમે લેકર સોનેસે બુરે ખ્વાબ ઔર એહતિલામ હોનેકા ખતરા રહેતા હૈ. ઔર નિંદમેં ડર ભી લગ સકતા હૈ.
 - * મુંહ પર કપડા લપેટકર સોનેસે તંદુરસ્તી ખરાબ હોતી હૈ કહ્યું કે તાઝા હવા નહી મીલતી. ઈસલીયે મુંહ ઢાક કર ન સોયે.
 - * રાતકો આખરી વકતમેં ઊઠનેકી આદત ડાલે તાકે હાજતસે ફારિગ હોકર ફઝર કી નમાઝ પઢ સકે ઈસ તરહ આપ દીનભર ચુસ્ત રહેગેં.
 - * અચ્છ ખ્વાબ દેખે તો અલ્લાહકા શુક્ર અદા કરે ઔર બુરા દેખે તો ભી ઊસ્કી અચ્છી તાબીરકી ઊમ્મીદ રખે.
 - * અગર ડરાવના ખ્વાબ દેખે તો “લાહવલ વલાકુવ્વત ઈલ્લા બિલ્લાહીલ અલીય્હીલ અજ્જમ” ઔર અઊરુ બિલ્લાહી મિનશાયતાનીર્જમ પઢે. ઔર બાઈ તરફ થુંક દે. ઈ.અ. બુરે ખ્વાબ દેખનેસે હિફઝત રહેગી.
 - * ખાના ખાને કે બાદ ફોરન નહી સોના ચાહીયે. બલકે થોડી દેરકે બાદ સોયે. કે ખાના હજમ હોજાયે. (આદાબે મઈશત)

રસુલે અકરમ (સ.અ.)કા ઈર્શાદ હૈ ખાને પીનેકો અલ્લાહ કે ઝિક્રસે હજમ કરો. યાની ખાને કે બાદ અલ્લાહકા ઝિક્ર કરો - ઔર ખાકર ફોરન મત સો જાઓ કે તુમ્હારે દીલ સખ્ત હો જાયે.

- * જબ જાગે તો ફોરન અલ્લાહતઆલાકા ઝિક્ર કરે. ઔર કલ્મા ઈસ્તિગફર પઢે. હુઝુર (સ.અ.) જબ જબ નિંદસે બેઘાર હોતે તો યે દુઆ પઢતે.
“રબ્બીગ ફીર વરહમ વહદીસ્સબીલલ અકવમ” હમકો ભી ચાહીયે કે સુન્નાતકી પેરવીમેં ઈસ દુઆકો એહતિમામસે પઢે કયું કે સુન્નાતકી પેરવી કરના દુનિયા ઔર આખેરત કી કામ્યાબી હૈ. (આદાબે મઈશત)

૬૯. લિબાસ કે આદાબ :

લિબાસ અલ્લાહ તઆલાકી અતાકી હુઈ એક નેઅમત હૈ. જો ઈન્સાન કો બદન છુપાને કે લીયે અતા કી ગઈ હૈ. ઈન્સાનકી ઈઝ્ઝત ઔર શરાફતકી વજહસે ઊસ્કો લિબાસ અતાક્રિયા ગયા હૈ. ઔર જાનવરોંકી તરહ ઊસ્કો નંગા નહી છોડા. લિબાસકી વજહસે ઈન્સાન ઈન્સાન દીખાઈ દેતા હૈ. ઔર દુસરે જાનવરોંસે અલગ નજર આતા.

હૈ. ઔર ખુશનુમા ઔર ઈઝઝતવાલા દીખાઈ દેતા હૈ.

અલ્લાહ તઆલા કા ઈર્શાદ હૈ. “અય આદમકી ઔલાદ હમને ઊતારી તુમપર પોશાક કે ઢાંકે તુમ્હારે ઐબોંકો ઔર રોનક હો તુમ્હારે લીયે”

બસ ઈસ અઝીમુશ્શાન નેઅમતકી કફ્દાની ઔર અસલ શુક ગુજારી યે હૈ કે ઈસ નેઅમતકો ઈસ તરહ ઈસ્તેમાલ કરે જીસ તરહ ઈસ્તેમાલ કરનેકા હુકમ દિયા ગયા હૈ.

લિબાસ ન ઈત્ના હલ્કા ઔર ખરાબ હોકે દૂસરે નફરત કરે ઔર નફરતસે દેખે ઔર ન ઈત્ના કિમતી હો કે અલગ નજર આયે, ઔર પહનને વાલેંકી હૈસિયતસે બદ્દ હુઆ હો, નબીયે કરીમ (સ.અ.)ને દોનોં કિસ્મકે લિબાસ સે મના ફરમાયા હૈ. ન બહોત કિમતી હો ઔર ન બિલકુલ કમ કિમત બલકે લિબાસ અપને હાલકે મુનાસિબ ઔર હૈસિયત કે મુતાબીક હોના ચાહીયે.

અપની હૈસિયતસે કમતર (હલ્કા) લિબાસ કમીનાપન શુમાર હોતા હૈ. ઔર અપની હૈસિયતસે જયાદ કીમતી લિબાસ દિખાવા ઔર નામવરી શુમાર હોતા હૈ.

નબીયેકરીમ (સ.અ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા “જો શખ્સ દિખલાવે ઔર નામવરી કે લીયે કપડા પહનેગા કયામતમેં ઝલીલ ઔર ફુસ્વા હોગા.

કપડા બદન ઘુપાને કે લીયે હૈ ઔર ખુદકા હુકમ ભી હૈ. ઈસી હૈસિયતસે ઊસ્કો ઈસ્તેમાલ ભી કરના ચાહીયે.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ (ર.દી.) ને ફરમાયા “અરઘ્ન ખાઓ ઔર અરઘ્ન પહેનો. મગર દો બાતોં સે પહરેઝ કરો. “એક ફુગુલખર્ચી ઔર દુસરા બઝાઈ.”

લિબાસ સાફ ઔર પાક હો ગંદા ઔર મેલા ન હો. અલ્લાહ તઆલાકા ઈર્શાદ હૈ. “ઔર અપને કપડોંકો પાક રખ - ઔર નાપાકી છોડ દે”

નબીયે કરીમ (સ.અ.) ને એક શખ્સકો મેલે કપડોં મે દેખકર ઈર્શાદ ફરમાયા. “કયા યે શખ્સ અપને કપડે નહીં ઘો સક્તા. માના કે તંગી અલ્લાહ કી તરફસે હૈ લેકીન યે મેલાપન ઔર ગંદગી કયું હૈ. અલ્લાહ તઆલા મેલાપન ઔર ગંદગી કો પસંદ નહી ફરમાતે.

હદીસમે હૈ અલ્લાહ તઆલા ખુદ ભી જમીલ હૈ ઔર જમાલ () કો પસંદ કરતા હૈ.

હદીસમે હૈ જો શખ્સ ખુશનુમા લિબાસ પહનનેકી તાક્ત રખતા હો ફીર ભી

અલ્લાહકી રજામંદી કે લીયે ઊસ્કો ઈસ્તેમાલ ન કરે તો ક્યામત મેં અલ્લાહતઆલા ઊસ્કો ઈજ્જત ઔર શરાફતકા લિબાસ પહેનાયેગે.

લિબાસ સાદા ઔર કમ કીમત હો. જ્યાદા કિમતી પોશાકસે બઝાઈ પૈદા હોતી હૈ. જો ખુદાકો ના પસંદ હૈ

નબીયે કરીમ (સ.અ.) કા ઈર્શાદ હૈ કે મોટા (જાડ) કપડા પહેના કરો તાકે તકબુરી ઔર નામવરી તુમ તક ન પહોંચ સકે. ઈસલીયે સહાબા (ર.દી.) અવલિયાએ કિરામ કી યે આદત રહી કે કમ કીમત લિબાસમેં જંદગી બસર ફરમાતે થે,

લિબાસ વહી પસંદીદા હૈ જો ઊમ્મત કે બુઝુર્ગોકા લિબાસ હૈ ઔર સુન્નતકે મુતાબિક હો. ગૈર ઈસ્લામી લિબાસ કીસી તરહ દુરૂસ્ત નહી.

હુઝુર (સ.અ.) ને ઊનમર્દો પર લઅનત ફરમાઈ હૈ જો ઔરતોં જૈસા લિબાસ પહેને ઔર ઊન ઔરતોં પર જો મર્દો જૈસા લિબાસ પહેને (બુખારી)

લિબાસમેં વો શાન ઈષ્ટેયાર ન કરે જસસે બઝાઈ ઔર નખરે જાહીર હો. ઈસીલીયે ટખનોં તક પાયજામા ઔર લુંગી લટકાના પસંદ નહી કીયા ગયા. ઔર એસા કપડા પહેનના જો લટકતા રહે ના પસંદ હૈ.

નબીયે કરીમ (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા અલ્લાહ તઆલા ક્યામતમેં ઊસ શખ્સસે મુંહ ફેર લેગેં જો બઝાઈ કી વજહસે અપના તહેબંદ (લુંગી યા ઈજ્જર) લટકાયે ફીરતાહો. નીજ ઈર્શાદ ફરમાયા મોમીનકા તહેબંદ પીંડલીયોં તક હોના ચાહીયે ઔર ટખનોં તક કોઈ હરજ નહી. ઔર ઈસસે જ્યાદા નીચા. દોઝખમેં હૈ.

રેશમકા પોશાક મર્દો કે લીયે હરામ હૈ નબીયે કરીય (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા જસ શખ્સને દુનિયામેં રેશમકા પોશાક પહેના વો આંખેરતમેં રેશમકે લિબાસ સે મહેરૂમ રહેગા.

ઈસીતરહ રંગીન કપડેં મર્દો કો ઈસ્તેમાલ કરના મના હૈ. જો ઔરતો કે લીયે ખાસ હૈ. યા તકબુર કરનેવાલે ફાસિક લોગોંકી ખાસ પોશાક હૈ.

કપડે ખુબ અચ્છીતરહ ઈસ્તેમાલ કરે ઔર જબ તક બિલકુલ કામકે લાયક ન રહે ઈસ્તેમાલ કરતા રહે યે કપડોંકી કદર દાની હૈ.

નબીયે કરીમ (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા તીન શખ્સજન્તમેં બગૈર હિસાબકે દાખીલ હોગે.

(૧) વો શખ્સ જો કપડે બરાબર ધોતા રહે ઔર ઊસ્કો પુરાના ન સમજે.

(૨) વો શખ્સ જીસ્કે ચુલે પર દો હાંડી ન પડે.

(૩) વો શખ્સ જીસસે જબ બરતન માગા જાયે તો યે ન કહે કે કોનસા બરતન ?
યાની ઊસ્કે પાસ એક હી બરતન હો ઊસીકો ઊઠાકર દે દે.

કપડોકો ઊસ વક્ત તક પુરાના ઔર ઈસ્તેમાલ ન કરનેકે કાબીલ ન સમજે
જબતક ઊસ્મે પેવંન્દ (થીંગા) નલગે કપડોં મે પેવંન્દ લગાના રસુલે ખુદા (સઅ)
કી સુન્નત ઔર સહાબા (રદી.)કા શેઆર (નિશાન) હૈ.

હઝરત ઊમર (રદી.) અપની ખિલાફત કે ઝમાને મે ખુતબા પઢ રહે થે ઔર કુર્ત
મેં ૧૪ પેવંન્દ લગે હુએ થે. જન્મે બાઝ ચમડે કે થે.

નબીયે કરીમ (સઅ.)ને હઝરત આઈશા (રદી.) કો ફરમાયા “કપડોકો પુરાના
ન સમજના જબતક ઊસ્મે પેવંન્દ ન લગાયે.

જબકપડા પહેને તો દાહની તરફસે પહેને કુર્તા વિ. જબ પહેને તો પહેલે દાહની
આસ્તીન પહેને - ફીર બાઈ આસ્તીનૂં ઈસી તરહ પાયજામા પહેને તો પહેલે દાહના
પાઈજા પહેને ફીર બાયા. જબ કપડે ઊતરે તો ઊસ્કા ઊલ્લા કરે.

જબ કપડા પહેને તો પહેલે બિસ્મિલ્લાહ પઢે ઔર અલહમ્દુલિલ્લાહીલ્લજી
કસાની હાઝા વરઝકનીહે મિનગયરે હવલીમ મીન્ની વલા કુવ્વહ પઢે.

૭૦. ઝેવરકે આદાબ :

મર્દ કો ઝેવર પહેનના હરામ હૈ. સિર્ફ ચાદીકી એક અંગુઠી એક નંગ વાલી
સાડેચાર માશા સેકમ વજનકી જાઈઝ હૈ. (૪ ગ્રામ ૭૭૪ મીલીગ્રામ સેકમ વજનકી)

હુઝુર (સલ.) ને જબ કૈસર ઔર કીસ્રા કો ખત લિખને કા ઈરાદા ફરમાયા તો
કીસીને અર્ઝ કીયા કે વો લોગ બગૈર મોહર કે ખત કબુલ નહી કરતે તો આપ
(સલ.)ને ચાંદીકી અંગુઠી બનવાઈ જીસ્મે યે નકશ થા - “મુંહમ્મદુર્રસુલુલ્લાહ”

લોહા - પિતલ તાબા-જસત વિ. ઘાતોંકી અંગુઠીયા મર્દ ઔર ઔરત દોનોંકે
લીયે હરામ હૈ. ફર્ક ઈત્ના હૈ કે ઔરત સોના પહેન સક્તી હૈ ઔર મર્દ નહી પહેન
સક્તા-

લોહા - તાબા - પિતલ વિ. કે ઝેવર પર ઊપર સે સોના-ચાદી કા ગલેટ ચઢા
હોતો ઊસકા પહેનના ઔરતોં ઔર લડકીયોંકે લીયે જાઈઝ હૈ.

મર્દ અગર અંગુઠી પહેને તો બાયે હાથકી આખરી ઊંગલીમે પહેને ઔર ઊસ્કા
નંગ હથેલીકી તરફ રખે.

હદીસમે હૈ કે હુઝુર (સ.અ.)કી અંગુઠી બાયે હાથકી આખરી ઊંગલીમેં થી
(મુસ્લિમ શરીફ)

હુઝુર(સ.લ.) જબ અંગુઠી પહેનતે તો નગીના હથેલીકી તરફ હોતા - (બુખારી)
ઔરતે નગીના હાથ કી પુશતકી તરફ રખે ક્યું કે ઊન્કા પહેનના ઝીનત કે લીયે હૈ.

૭૧. મકાન બનાવે કે આદાબ :

રહને કે લીયે જો મકાન બનાયા જાયે. અસલ મતલુબ સાદગી ઔર સફાઈ હૈ. સાદગી હર જગા પસંદ કી જાતી હૈ. ઔર ઈન્સાન કો હર ખરાબી ઔર પરેશાનીસે મહફૂઝ રખતી હૈ. ખાલી બોજ મે પડના કીસી હાલમેં અકલમંદો કેલીયે અચ્છ નહી.

જો જગા આરઝી (કામચલાઉ) રહને કે લીયે હૈ. ઊસ્કો ઈસી હૈસિયતસે રખના મુનાસિબ હૈ. બગૈર જરૂરત કે આલીશાન ઈમારત બનાના ઔર અપનીપુંજકો મીટ્ટીમેં બરબાદ કરના ફીર અફસોસ સે ઊસ્કો છોડકર દુનિયાસે રૂખસત હોના અકલમંદીકી ખાત નહી.

નબીયે કરીમ (સ.લ.)ને ફરમાયા કે

જબ અલ્લાહતઆલા કીસી બંદે કે હકમેં બુરાઈ ચાહતે હૈ તો ઊસ્કી પુંજકો મીટ્ટીગારે મેં બરબાદ કર દેતે હૈ.

દુસરી હદીસમે હૈ.

જો શખ્સ જરૂરતસે જમાદા આલીશાન ઈમારત બનાયેગા ક્યામત કે દીન ઊસ્કી ઈમારતકો ઊસ્કી ગરદન પર રખા જાયેગા.

બસ ! બેહતર યે હૈ કે અપની પુંજકો ઈન કામોં મેં ખર્ચ ક્રિયા જાયે જો સાથ જાને વાલે હૈ. ઔર હંમેશાં કામ આનેવાલે હૈ. લેકીન જરૂરતકી વજહ સે ઔર બાલ બચ્ચોંકી રાહત કે લીયે મકાન બનાના ઔબ નહી. ઈસલીયે કે અલ્લાહ તઆલાને ઈસ્કો અપના ઈનામ ઔર એહસાન બતાયા હૈ.

અલ્લાહત આલાકા ઈર્શાદ હૈ.

ઔર બનાતે હો નરમ જમીનમે મહેલ ઔર તરાશતે હો પહાડોં કે ઘર સો યાદ કરો અલ્લાહ કે એહસાન-

ફકીહ અબુલલયસ સમરકંદી (ર.હ.) ફરમાતે હૈ. કે ઈન્સાન અપની પુંજકો આખેરત કે કામોં મે ખર્ચ કરે અગર દુનિયા કે કામોં મે ખર્ચ કરે ઔર અચ્છી ઈમારત બનાયે - ઊમ્દા પોશાક ખરીદે તોયે ભી મના નહી હૈ. શર્ત યે હૈ કે તીન ખાતોંકા પાબંદ રહે.

- (૧) માલકો હરામ યા શકશુબા કે તરીકે સે હાસિલ ન કરે.
- (૨) કીસી મુસ્લિમ - યા ગૈર મુસ્લિમ પર જુલ્મ ઔર જયાદતી ઔર નાઈન્સાફી નહો.
- (૩) ફરાઈઝે ખુદાવંદી ઔર સુન્નતે નબી (સ.અ.) કી પુરી પાબંદી હો.

કીરાયે કે લીયે મકાન ઔર દુકાન બનાના બુરા નહી બલકે રોઝી કમાને મે દાખીલ હૈ. ઔર અગર ઈસ્કા મક્સદ દુસરોં કી રાહત ઔર હાજત પુરા કરના હો તો યેભી ઈબાદત હૈ. ઔર અજરો સવાબકા ઝરીયા હૈ.

અપને રહને કે લીયે મકાનકી તામીર કરને પર કીસી કીસમકા અજરો સવાબ નહી. અલબત્તા અગર નિયત નૈક હો ઔર મક્સદ અચ્છ હો ઔર નામવરી કા મક્સદ ન હો. તો પકડ ભી નહી - (ઈન્શા અલ્લાહ) (આદાબે મઈશત)

૭૨. હજામત કે આદાબ :

- (૧) ભવોં કે બાલ અગર બઢ ગયે હો તો ઊન્હે તરાશના દુરુસ્ત હૈ.
- (૨) નાકકે બાલ કૈચીસે કતરાયે ઊખાડનેસે બિમારી પૈદા હોનેકા ખતરા હૈ.
- (૩) કાટે હેએ નાખુન - બાલ - પાયખાના યા ગુસલખાના મેં ડાલના મકરૂહ હૈ. ઈસી તરહ નાફ કે નીચે કે બાલ એસી જગા ડાલના કે દુસરોં કી નજર પડે મકરૂહ હૈ.
- (૪) ચાર ચીઝોં કે લીયે હુકમ હૈ કે ઊન્હે દફન કરદીયા જાયે. નાખુન - બાલ - ખુન - હૈજ કા કપડા.
- (૫) નાપાક હોનેકી હાલતમેં બાલ મુંડના યા નાખુન કાટના મકરૂહ હૈ.
- (૬) ઝીનત કે લીયે સફેદ બાલોં કો ઊખાડના મના હૈ. હુજુર (સ.અ.) ને ફરમાયા સફેદ બાલોં કો ન ઊખાડો કયું કે વો મુસલમાનોં કા નુર હૈ.
હદીસ શરીફમે હૈ. કે સબસે પહેલે સફેદ બાલ હઝરત ઈબ્રાહીમ (અ.લ.) ને દેખા અર્ઝ ક્રિયા અયપરવર દિગાર યે ક્યા ચીઝ હૈ ? ફરમાયા અય ઈબ્રાહીમ યે વકાર હૈ અર્ઝ ક્રિયા અય પરવર દિગાર મેરા વકાર જયાદકર.
- (૭) જર્દ (પીલા) ઔર સુર્ખ (લાલ) ખિજાબ જાઈઝ હૈ. કાલા ખિજાબ મના હૈ. તિબરાનીકી રિવાયતમેં હૈ કે મોમીન કા ખિજાબ જર્દી ઔર સુર્ખી હૈ કાફીરોંકા ખિજાબ સિયાહી (કાલા) હૈ. બાલોંકે અલાવા મદોં કો હાથ પાવમેં મેંહદી લગાના જાઈઝ નહી, મગર ઈલાજ કે લીયેજાઈઝ હૈ.

૫૨મ

૭૩. પાકી ઓર સફાઈકે આદાબ :

હુજુર નબીયે કરીમ (સ.અ.) કા ઈર્શાદ હૈ કે

પાકી આદાબ ઈમાન હૈ.

યાની આદાબ ઈમાનતો યે હૈ કે આદમી રૂહકો પાક સાફ રખે. ઓર આદાબ ઈમાન યે હૈ કે આદમી બદનકી સફાઈ ઓર પાકીઝમીકા ખ્યાલ રખે. કહાવત મશહુર હૈ.

ખુદાઈ કે બાદ સફાઈ હૈ.

ખુદાભી એસે હી લોગોં કો પસંદ કરતા હૈ જો પાક સાફ રહતે હૈ. ઓર હકીકત ભી યે હૈ કે બદનકી સફાઈ કે બગૈર રૂહકી સફાઈ ભી મુમ્કીન નહી.

જો નવજુવાન પાકી ઓર ગંદગીકા ફર્ક નહી સમજતે વો પાક સાફ રૂહ યા પસંદીદા અખ્લાક વાલે કેસે બન સકતે હૈ ? ઈસ સિલસિલે મે ચંદ ઊસુલ યે હૈ.

(૧) પેશાબ કરને કે બાદ પાની યા મીટ્ટી કે ઢેલોંસે પેશાબ કે કતરોંકા સાફ કરે કયુંકે પેશાબ કી નાલીસે નિકલનેવાલે આખરી કતરોંકા પાની યા મટ્ટીસે સાફ કરના જરૂરી હૈ. ઊસ્કો ઈસ્તન્જા કરના કહતે હૈ.

કિલ્લેકી (૨) પાયખાના યા પેશાબ કરતે વક્ત મુંહ ઓર પીઠ કિલ્લેકી તરફ નહો ઈસ્કા ખ્યાલ રખો.

(૩) ખડે હોકર પેશાબ હરગીઝ ન કરે ઈસસે કપડે નાપાક હોગે ઓર યે જાનવરોંકી હરકત હૈ.

(૪) સાયેદાર દરખ્ત કે નીચે ઓર ચલનેકે રાસ્તોંમે ઓર લોગોં કે બેઠને કી જગામે પાયે ખાના ઓર પેશાબ ન કરે.

(૫) ખુલેસર - ખુલેપાવ ઓર નંગે બદન પાયખાને મેં દાખીલ નહો. ઓર બચતુલ ખલામે જાનેકી જરૂરત હોતો બાયા પાવ રખો ઓર યે દુઆ પઢે.

“અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અઊઝીબિક મિનલ ખુબુસે વલખબાઈસ”

જબ બાહર નિકલે તો યે દુઆ પઢે.

“ગુફરાનક અલ્હમ્દુલિલ્લાહીલ્લાઝી અજહબ અન્નીલ અજા વમાફાની”

(૬) લોગોં કે સામને નાક સાફ કરના, થુકના, સખ્ત ના પસંદ હરકત હૈ. ઈસસે પરહેઝ કરે.

(૭) નાપાક હો જાને પર ફૌરન ગુસ્લ કરે.

- (૮) દાત-કાન ઔર બદનકો સાફ રખને કે લીયે ગુસ્લ કરતે રહે.
- (૯) જો હંમેશા નાપાક રહે, સુસ્તીકી વજહસે નમાઝ ભી છોડ દે ઊસ્કે ઘરમેં રહમતકે ફરિશ્તે દાખીલ નહી હોતે.
- (૧૦) ઔરતોં જો નાખુનકી પાલીશ ઈસ્તેમાલ કરતી હૈ યા લીપસ્ટીક લગાતી હૈ ઊન્કા વુઝુ ઔર ગુસલ સહી નહી હોતા. ક્યું કે જીન જગો પર પાની પહોંચના ફર્જ હૈ વહા તક પાની નહી પહોંચતા. ફીર ઊન્કા નમાઝ પઢના ઔર કુરાન શરીફ કો હાથ લગાના દુરૂસ્ત નહી હોતા.

અફસોસ ! આજકલ નયે નયે ફેશનોંને ઈન કીમતી બાતોંકી અહમિયત હમારે દીલોં સે નિકાલ દી હૈ. મોડેન જીંદગી કે નશેને મુસલમાનોં કે દીલસે પાકી નાપાકી કા એહસાસ ખત્મ કર દીયા હૈ. અચ્છે અચ્છે ઘરોંમેં પાકી કા ખ્યાલ રખના ખત્મ હો ગયા હૈ. મુસલમાનોંકા ઊન્કા દીન સબસે જમાદા પાક રહને કી તરફ રેહનુમાઈ કરતા હૈ વો ઈસ વક્ત દુસરોં કી તરહ ઈસ મામલેં મેં કીસીભી એહતિયાત પર અમલ નહી કરતે.

ખડે હોકર પેશાબ કરના ઔર પાનીસે ઘોકર ઈસ્તન્જા ન કરના આમ આદત બન ગઈ હૈ.

મુસ્લિમ બચ્ચોંકા ગંદી નાલીયોંમે ખેલના મુસ્લિમ મોહલ્લેકી ખુસુસિયત હૈ. ઘરોંમે જમા કિયે હુએ પાની મેં ભી ઈહતિયાત નહી કિયા જાતા.

હુઝુરેઅકરમ (સ.અ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે પેશાબસે ખુબ પાકી હાસિલ કરો. ક્યું કે આમતૌર પર અઝાબેકહ (પેશાબ કે છીટોંસે) ન બચનેકી વજહસે હોતા હૈ.

ઈસલીયે બહોત જરૂરી હૈ કે ઈસ નાઝુક મસઅલેં પર તવજ્જુ ઔર ધ્યાન દે. ઔર અપને ઘરોંમે પાકી કા માહોલ બનાયે.

૭૪. ખુશી ઔર ગમીકે આદાબ :

યે દુનિયા ખુશી ઔર ગમ દોનોંસે ભરપુર હૈ. ઈસલીયે અગર ખુશીકા મોકા હોતો.

- (૧) ખુદા કા શુક્ર અદા કીજ્યે.
- (૨) દોસ્તોં કો ઊસ્મેં શામિલ કીજ્યે. તાકે ખુશીકા લુત્ફ દોબાલા હો જાયે.
- (૩) ખુશી કે મોકે પર ખુશી મનાઈયે. યે આપકા હક હૈ. લેકીન હદસે ન બઢીયે. જીસસે આપ તકબ્બુરી ઔર સરકશી તક પહોંચ જાયે.

અલ્લાહ પાક કા ઈર્શાદ હૈ.

ઔર ઈન નેઅમતોં કો પાકર ઈતરાને ન લગો જો ખુદાને તુમ્હે દી હૈ. ખુદા ઈતરાને વાલે ઔર બઝાઈ જતાને વાલેકો ના પસંદ કરતા હૈ.

(૪) દુસરોંકી ખુશીમેં શરીક હોજાયે તાકે મોહબ્બત બઢે.

અગર રંજ ઔર ગમકા મામલા હો તો

(૧) સબર ઔર સુકુનસે બરદાશત કીજીયે ઔર હિમ્મતસે કામ લીજીયે.

(૨) યાદ રખીયે ! રંજ ઔર ગમ સદા નહી રહેતે ઈસલીયે ઈન્સે જમાદા ગમગીન નહો કે સેહત બરબાદ હોનેકા ખતરા હૈ.

અલ્લાહ પાક કા ઈર્શાદ હૈ.

જો મુસીબતોં ભી જમીન પર આતી હૈ ઔર જો આફતોં તુમપર આતી હૈ. વો સબ ઈસસે પહેલે કે વુજુદ મેં આયે એક કિતાબ (લોહે મેહફુઝ) મેં હૈ ઈસ્મે કોઈ શક નહી. કે યે બાત ખુદા કે લીયે આસાન હૈ તાકે તુમ અપની નાકામીપર ગમ ન કરતે રહો.

(૩) જબ કોઈ ગમ યા રંજ કી બાત સુનો તો યે પઢો ઈન્નાલિલ્લાહી વઈન્ના ઈલયહે રાજેઊન,

“હમ ખુદાહી કે હૈ ઔર ઈસીકી તરફ લોટ કર જાનેવાલે હૈ.”

(૪) હુઝુર (સ.લ.)કા ઈર્શાદ હૈ.

“જીસ મુસલમાન કો કોઈ દીલકી ઠેસ યા બદનકી તકલીફ ઔર બિમારી યા કોઈ રંજ ઔર ગમ ઔર દુખ પહોંચતા હૈ (ઔર વો ઈસ પર સબકરતા હૈ) તો ખુદા ઈસ્કે ગુનાહોંકો માફ ફરમા દેતે હૈ”

(૫) કીસી તકલીફ યા આફત પર ગમકા જાહીર કરના ફીતરી ચીઝ હૈ. અલબત્તા ઈસ બાતકા પુરા ખ્યાલ રખ્ખે કે રંજ ઔર ગમકી હાલતમેં જબાનસે કોઈ એસી બાત ન નિકાલે. જો હક્કકે ખિલાફ હો ઔર સબ્ર ઔર શુક કો કીસી હાલતમેં ન ભુલે.

(૬) બિમારી કો બુરા ન કહે. ઔર શિકાયત નકરે. બલકે ઊસ્મે સબર કરકે આખેરત કે અજર કી ઊમ્મીદ રખીયે.

(૭) હક ઔર હલાલ કમાઈ. હાસિલ કરનેમેં જો તકલીફે આયે ઊન્કા હસતે મુંહસે મુકાબલા કરે ઈસ પર બહોત જમાદા અજરો સવાબ મીલેગા.

(૮) દુખ દર્દ મેં દુસરોંકા સાથ દીજીયે, ઈન્કા ગમ દુર કરનેકી પુરી કોશીષ કરે.

(૯) અગર ખુદા ન કરે બહોત જયાદા દુખ ઔર પરેશાનીયા જમા હોજાયે તો ખુદકુશી (આપઘાત) કરકે ખુદાવંદ તલાઆલા કી નાફરમાની ઔર બગાવત કરને ઔર વાહીતબાહી બકને સે પરહેઝ કરે

“અબતો ગભરાકે યે કહતે હૈ કે મર જાયેંગે.”

“ચૈન મરકે ભી ન પાયા તો કિધર જાયેંગે.”

(૧૦) હાલાત ચાહે કેસેહી ખરાબ કયું નહો હકકા રાસ્તા હરગીઝ ન છોડે કયું કે દીન ઔર દુનિયા દોનોંકી ભલાઈ ઈસીમે હૈ.

(૧૧) આજકલ હમારે મુલકમે યા હમારે પડોસમેં કીસી જમાઅત યા બસ્તી પર મુખ્તલીફ કિસમકી આફતેં આતી રહતી હૈ. કહીં સેલાબ - કહીં હવાકા તુફાન, કહીં ઝલઝલા, કહીં કોઈ આફત, કહીં કોઈ અઝાબ, કુર્આનમજીદકે ઈર્શાદ કે મુતાબિક યે આફતેં સિર્ફ ઊન બસ્તી ઔર કૌમ કી હી સઝા નહી હોતી. બલકે અતરાફ કે લોગોં કો ભી તંબીહ હોતી હૈ. પહેલે ઝમાને મેં અગર યે હુનર કી ઈત્ની બોલ બાલા નહી થી. મગર લોગોં કે દીલોમેં ખુદકા ખૌફ થા. કીસીજગા કોઈ આફતકી યા પરેશાની આતી તો વો લોગ ઔર આસપાસ વાલે ભી સહમ જાતે, અલ્લાહકી તરફ ધ્યાન લગાતે, અપને ગુનાહોંસે તૌબા કરતે, ઈસ્તિગફાર ઔર સદકા ખયરાત કો નજાતકા ઝરીયા સમજતે થે - ઊસ્કી બરકત સે અલ્લાહ તઆલા ઊન્કી મુસીબતેં ટાલ દેતા થા.

આજ હમારી ગફલતકા યે હાલ હૈ કે મુસીબત કે વક્ત ભી ખુદા યાદ નહી આતા. બાકી સબ યાદ આતા હૈ.

દુનિયાદાર લોગોંકી તરહ હમારી નજરે ભી સિર્ફ દુનિયાકી ચીઝોં પર જમ કર રેહ જાતી હૈ. ખુદાએ કાદિર કી તરફ તવજજો કમ લોગોં કો હોતી હૈ, ઈસીકા નતીજા હૈ કે ઈસ તરહકી આફતેં મુસીબતેં બરાબર આતી રહેતી હૈ જીસે દુનિયા હંમેશા બેચેન રહેતી હૈ.

(મઆરિફુલ કુર્આન-૫)

૭૫. કામ્યાબી કે રાઝ :

દુનિયા મેં ઘે કિસ્મ કે લોગ હૈ.

(૧) વો જોહર કામકો ઈસ યકીન કે સાથ શુરુ કરતે હૈ કે હમ ઈસમે જરૂર કામીયાબ હોંગે વો મુશ્કીલાત ઔર રૂકાવટો સે બહાદુરીકી જંગ કરતે હૈ, ઔર આખીરમે જરૂર કામ્યાબ હોતે હૈ, કુદરતી કાનુન હંમેશાસે ઈસકી તાઈદ કરતા ચલા આયા.

હૈ. ઔર ખુદાવંદે કરીમભી ઊન્હી લોગોંકી મદદ ફરમાતા હૈ જો અપની મદદ આપ કરતે હૈ.

(૨) ઉન કમઝોર દિલ લોગોં કી હૈ જો કામ શુરૂ કરને સે પહેલે કંઈ માહતક યે સોચતે રહેતે હૈ કે કયા હમ ઈસમે કામચાબ હો જાયેગે ? નાકામીકા ખતરા ઊન્કેદીલસે કભી નહી નિકલતા ખ્યાલી મુશ્કીલાત કે ભૂત હરવક્ત ઊન્કે સર પર સવાર રહેતે હૈ. એક મરતબાકી નાકામી કા તજુર્બા હમેશાં ઊનકે સામને રહેતા હૈ. ઔર આખીર મે ઈનહી કમઝોરીઓકી વજહસે હંમેશા નાકામ રહેતે હૈ. ઔર જીલ્લત કે ઘડે મે પડે રહેતે હૈ. કાનુને કુદરત ઊનકે સાથ કોઈ રિઆયત નહી કરતા, ઔર ખુદાકી મદદ ભી ઊનકે સાથ નહી રહેતી.

* એક શખ્સ મામુલી બિમારી મેં મુબતલા થા લેકીન ડોક્ટર ને ઊસ્કો એક બુરી બિમારી કે વહેમ મેં મુબતલા કરદીયા ઊસે યકીન હો ગયા કે મેરી મોત યકીની હૈ. ચુનાંચે વો કુછ અરસે કે બાદ મર ગયા.

* યાદ રખીયે ! કારોબારમેં બદ અખલાકી, ઔર મહેંગા બેચના, દો કુલહાડે હૈ. જો ઈસકી જડ કો કાટતે હૈ.

* જો શખ્સ મુનાસીબ હાલાત ઔર બેહતર મોકેકા ઈન્તેજાર કરતા હૈ, વો અપની કબર આપ ખોદતા હૈ. કયું કે દુનિયા મેં જીતને બડે આદમી ગુજરે હૈ. વો મુખાલીફત ઔર નાગવાર હાલાત કે બાવુજુદ કામચાબ હોતે રહે. ગોયા કામ્યાબીકા વાહીદ રાસ્તા “ના કામી હૈ” જીંદગીમેં કામ્યાબીકા રાજ્યે હૈ કે ઈન્સાન મોકે સે ફાયદા ઊઠાને કે લીયે તૈયાર રહે.

* કામ જીતના અચ્છ હૈ ઊતની હી જયાદ તકલીફે ઈસ્કો પુરા કરનેમે ઊઠાની પડતી હૈ.

* કમઝોર ઈન્સાન મોકે કે ઈન્તેજાર મે રહેતા હૈ, લેકીન બા હિંમત ઈન્સાન ખુદ મોકે પેદા કર લેતા હૈ,

* હર તાજીર કો દોનકે કમાના ચાહીયે એક ખરીદતે વક્ત દુસરા બેચતે વક્ત.

* માલધરી ઔર આસુદગી (ખુશહાલી) દૌલત ઔર દિલકા ફારીગ હોના હાથપર હાથ રખકર બેઠને, કિસ્મત પર ભરોસા કરને, ઔર મન્નતે માનનેસે હાસીલ નહી હોતી. બહેકે મહેનત ઔર બુલંદ હિંમત કો બાકાયદા કામમે લાનેસે હાસીલ હોતી હૈ.

* જીંદગીમે બાજ અવકાત એસે હોતે હૈ જો બરસોસે જવાદા કિંમત રખતે હૈ ઔર ગુજર જાને કે બાદ હમ કિંમત દેકર ભી ઊન્હે દો બારા હાસીલ નહી કર શકતે.

- * હર કામમે દુસરોંકા સહારા હુંઢેને કે બરાબર કોઈ બે ઈજજતી નહી.
- * ખતરે ઔર મુશ્કીલાત કા ઈત્મેનાનસે મુકાબલા કરના હકીકી મર્દાનગી હૈ.
- * જો મામલા ઈત્તીયાર સે બહાર હો જાયે ઊસે જૈસે બન પડે નિપટના ચાહીયે.
- * દુખ, સુખ, ગમ, શાદી, તંદુરસ્તી, કામીયાબી, નાકામી જીંદગી કે કામચાબ ના-હમવાર રાસ્તે પર સફર કરને વાલોં કે લીયે મુખ્તલીફ મંઝિલે હૈ, જો ચાહો ન ચાહો સબકો પેશ આતી હૈ બસ ! જીસ શખ્સ કા દિલ દુનિયા મે રહેને કો ચાહતા હૈ-ઊસે યહાં કી તકલીફે ભી બરદાશત કરની હોગી.
- * ઈન્સાન દુનિયા કે સમંદરમે તિન્કે કી તરહ બહા ચલાજાનેકે લીયે પેદા નહી હુઆ, બલકે ઈસલીયે ભેજા ગયા હૈ. કે મલ્લાહ કી તરહ મૌજોંકા મુકાબલા કરતા હુઆ દુસરોંકો ભી પાર ઊતારનેકી કોશીશ કરે.
- * સિકંદર સે પુછા ગયા કે બહાદુર બાદશાહકા નિશાન કયા હૈ ? કહા કે જો યે ન પુછે દુશ્મન કિત્ને હૈ બલકે યે પુછે કે કહા હૈ?
- * તુમ્હારા દિલ ઐસા હોના ચાહીયે કે કીસી સે કુછ લેના પસંદ ન કરે. ઔર તુમ્હારી જાત ઐસી હોની ચાહીયે કે કમસે કમ અપની જરૂરીયાતકો જાઈઝ તૌર પર હાસીલ કર શકે.
- * એહસાનો કે નીચે દબી હુઈ જીંદગી ઈન્સાન કી શાન કે ખિલાફ હૈ. ઔર જીસ દિલમે ખુદ મુખ્તારી કી તમન્ના નહીં વો ઈન્સાન નહી.
- * બુરી કોશીષ મે કામ્યાબ હો જાના ઈઝઝતકી બાત નહી, બલકે અચ્છી કોશીષમે હાર ખાજાના ઈઝઝતકા સબબ હૈ.
- * યે સબ મિસાલે ખ્યાલાત ઔર ઈરાદોકી બડી તાકત કો બતાતે હૈ ઈસલીયે જરૂરી હૈ કે જબ કોઈ કામ શુરૂ ક્રિયા જાયે તો કમઝોર ઔર બોદે ખ્યાલાત કો દિલસે નિકાલકર પક્કે ઈરાદે ઔર હિંમત ઔર ઊમ્મીદોકે સાથ શુરૂ ક્રિયાજાયે ઈસકા અસર યે હોગા કે આપ પુરી દિલી તવજ્જુ કે સાથ અપને કામકો અંજામ દેગો. ઔર ખુદ કે ફઝલસે ઊસ્મે જરૂર કામ્યાબ હોગો- (મખ્જાને અખ્લાક)

૭૬. મજલીસકે આદાબ :

- (૧) હંમેશા અચ્છે લોગોંકી સોહબતમેં બેઠનેકી કોશીષ કરે.
- (૨) અપનીમજલીસમેં ખુદ ઔર રસુલ (સ.અ.)કા ઝિક્કભીજરૂર કરે. ઔર મજલીસ ખત્મ હોતો ભી અલ્લાહ ઔર રસુલ (સ.અ.)કે ઝિક્ક પર હી ખત્મ કરે.

- (૩) મજલીસમેં જહાં જગાં મીલ જાયે વહાં બેઠ જાયે દૂસરોંકે કાઘોંકો ફલાગ કર ન જાયે.
- (૪) કિસી આદમીકો ઊઠાકર ઊસ્કી જગા હાસિલ કરનેકી કોશીષ ન કરે.
- (૫) અગર લોગ દાઈરા બનાકર બેઠે હોતો બીચમેં ન બેઠે.
- (૬) અગર કોઈ મજલીસસે ઊઠકર થોડી દેર કે લીયે બાહર જાયે તો ઊસ્કી જગા પર કબજા ન કરે.
- (૭) અગર દો આદમી એક દુસરે કે નજદીક હો ઔર આપસમેં બાતેં કરતે હો તો ઊન્કી ઈજાઝત કે બગૈર ઊન્કે દરમ્યાન ન બેઠે.
- (૮) મજલીસકે સદરકી ઈજાઝત કે બગૈર બોલના મુનાસીબ નહી, એક વક્તમેં એક હી આદમીકો બોલના ચાહીયે, દુસરે કી બાત પુરી હોને સે પહેલે બોલના મુનાસીબ નહી, મજલીસ વાલોં કો “અસ્સલામુ અલયકુમ” કહે.
- (૯) જબ કીસી મુસલમાનસે મીલે તો “અસ્સલામુ અલયકુમ” કેહકર મુસાફા કરે.
- (૧૦) મુલાકાત હંમેશા હસતે ચેહરે સે કરે.
- (૧૧) બગૈર ઈજાઝત દૂસરોં કે મકાનમે દાખિલ ન હો. બલકે આવાઝ દેકર યા દરવાજા ખિટખીટાકર દરવાજે સે એક તરફ હટકર ખંડ રહે ઔર ઈનતેઝર કરે અગર તીન મરતબા બુલાને પર ભી કોઈ અંદરસે બાહર ના આયે તો વાપસ લોટ જાયે.
- (૧૨) સલામ કરને મે હંમેશા પહેલ કરે કયું કે વો આદમી ખુદાકે જવાદા કરીબ હૈ જો પહેલે સલામ કરતે હૈ.

(નવજવાનોંકે મસાઈલ)

૭૭. મોહલ્લે ઔર કોલોની :

બિરાદરી આજકલ લોગોં મે તામીરીકામ કા શૌક બહોતજવાદા બદ્દ હુઆ હૈ. હરજગા લોગ અપની કૌમ ઔર બિરાદરીકે લીયે અલગ અલગ કોલોની. સોસાયટી વિ. બના રહે હૈ. મુસલમાન ભી ખુદા કે ફઝલ સે ઈસકામમેં પીછે નહી, લેકીન કોલોની-સોસાયટી ઔર મોહલ્લેકે રહેને વાલોમેં દીની જુદગી ઔર ઈસ્લામી તરીકે સે જુદગી ગુજારનેકા સલીકા ગોયા ખત્મ હો ગયા હૈ જરૂર બહોત અફસોસ હૈ.

કીસી મોહલ્લેકા નામ ઈસ્લામનગર હૈ જહાં મુસલમાન હી બસતે હૈ. (કીસીકી બુરાઈકરના મકસદનહી)

યહાં કી તંગ ગલીયાં, ટૂટી સડકે. જગા જગા પર પડી હું નાપાકી - ગંદી નાલીયોં મે ખેલતે હુએ બચ્ચે ચાપ ઔર પાનકી દુકાનોં પર ખડે હુએ આઝાદ નવજુવાન ઔર ઊંકી ગલત નિગાહેં ઔર ઈશારે, ફીર ઘરોંસે બુલંદ હોનેવાલી લડાઈ ઔર શોરકી આવાઝે ઔર બે પર્દા ઔરતોંકી ટોલીયા, યે બાતે આજકલ આમ તોરસે મુસ્લિમ મોહલ્લોંકી અલામતેં બનગઈ હૈ. ઈસલીયે હમેં મજબુરન યકીન કરના પડ કે ઈસ્લામી જિંદગી ન પાયે જાને કે બાવજુદ ભી યે ઈસ્લામનગર હૈ ઔર યહાં ઈસ્લામવાલે હીં બસતે હૈ, અફસોસ ક્યા હોના ચાહીયે થા, ઔર ક્યા હો રહા હૈ ?

યે એક મોર્ડન કોલોની હૈં ઈસ્મેં હસ્તરફ મુસલમાન બસતે હૈ. પ્લાનસે બને હુએ બંગલે ઔર ફ્લેટ્સ, ફુલો કેબાગ, ઔર બેહતરીન રોડ, ગોયા કોલોની જન્નતકા એક નમુના પેશ કર રહી હૈ. દુનિયામેં કહત (ટૂકાળ) હો યાં બારિશ ઔર સૈલાબ હો યા આંધી હો મોઅઝીનકી અઝાન હો-યા વઅઝ ઔર તકરીર-ફકીરકી સદાહો-યા મુસાફીરકી પુકાર-ખુશીકે મામલે હો યા મૌતપરરોનાઘોના, મગર અપને એશો આરામ કે બંદ દરવાજો કે બંગલોકે લોગોં પર કોઈ ચીઝ અસર નહી કરતી,

આપ ઈન્કે મકાનોંકી ખિડકી સે કાન લગાકર સુનેતો વીડીયોપર ચલતી હું ફીલ્મે-ઔર ગાનોંકી અવાજ સુનાઈ દેગી, કેહકેહે (ખડખડાટ) હસી, ઔર ઢંઢે મઝાક કે બીચમેં ચારોં દોસ્તોંકી મેહફીલે સજી હું નજર આયેગી.

ઔર ઈસ માહોલમેં પરવરીશ પાને વાલી લડકીયા. ઔર લડકે તહઝીબકે પર્દેમેં શરમ ઔર હયાકા ખુન કરતે દીખાઈ દેગે. અગર ઈન મકાનોં પર ઈસ્લામી નામોંકી પ્લેટ (તખ્તી) લગી નહોતી તો હમ ક્યામત તકભી યકીન ન કરતે કે ઈન મકાનોં મેં રહને વાલે મઝહબે ઈસ્લામ સે લગાવ રખતે હૈ.

ઔર ઈસ્લામી હમદર્દી- ભાઈચારા - ઔર મીલજુલકર રહેનેકા જઝબા ન રખનેકે બાવજુદ અપનેકો મુસલમાન કહેલાને કે મુસ્તહીક સમજતે હૈ.

ચસ્તોમેં લગે હુએ કુમકુમે તેઝ રોશની કી ચમક હમારી આખોંકો બંદ કર દેતી હૈ. કભી વહાંસે જલ્દીસે ગુજરનેકો દીલ ચાહતા હૈ. ક્યુંકે બે પર્દા ઔરતોંકી ભીડ નવજુવાનોંકી ગંદી અદાયે. ઔર દિવાલો પર નંગીતસ્વીરે, ઔર ઝોર સે બજને વાલી ફીલ્મી ગાનોંકી કેસેટે હમારી ઈમાની જિંદગીકે લીયે તકલીફ કા સામાન હૈ.

હમારે ગુમાનમે ભી યે બાત નહી આતી કે ફુઝુલ ખર્ચીકા યે દર્દનાક કારનામા અંજામ દેનેવાલા કોઈ મુસલમાનભી હોસકતા હૈ !

કુર્આન ઔર સુન્નતકી તાલીમ ઔર રસુલે અકરમ (સ.અ.) ઔર સહાબા (ર.દી.) કી સાદા ઈસ્લામી જીંદગી કે મુકાબલેમેં હમારા યે રહેનસહેન ઔર વાહીયાત કામોમે કુઝુલ ખર્ચા દેખકર કલેજા મુંહ પર આજાતા હૈ. એક તરફ ઈસ્લામ કા ઘવા દુસરી તરફ શયતાન કી કામિલ પેરવી, એક તરફ મોહબ્બતે રસુલ (સ.અ.) કા એલાન ઔર દુસરી તરફ મુબારક સુન્નતોંસે નફરત, ભલા ઐસી ટકરાવ વાલી બાતોંકા ખ્યાલ એક ઈમાનવાલેસે કેસે કીયા જાસકતા હૈ.

કોઈ એહસાસ દીલાને વાલાનહી - બિરાદરીકે જીમ્મેદાર લોગ ઔર ઈલાકે કે સમજદાર હઝરાત જીન્કે કબ્જેમેં ઈસ્લાહકી કુંજ્યા ઔર માહોલ બનાનેકે પુરે અસબાબ હૈ આખિર કીસ ઈન્તીઝરમે હૈ ?

બુરાઈકો બુરાઈ સમજનેકે બાવુજુદ ઊંસે રોકનેકી કોશીષ કયું નહી કી જાતી ? દુસરોં સે લડને કે લીયે જોશ ઔર હિમ્મત સબ કુછ હૈ. લેકીન અપની ઈસ્લાહ ઔર સુધારકે લીયે વો હિમ્મત કયું ભુલાદી જાતી હૈ.

યાદ રખીયે ! બગાવતકા યે માહોલ ઔર રબુલ આલમીન કી ખુલ્લી નાફરમાની જયાદા દીન ચલનેવાલી નહી. ખુદા કે યહાં દેર હૈ. અંધેર નહી, જબ ઈન બુરાઈયોં ઔર ગુમરાહીયોંકા વબાલ નાઝીલ હોના શુરૂ હોજાયેગા. તો આજકી બુરાઈયાં દેખકર ન રોકને વાલે લોગભી અલ્લાહકે અઝબસે ભાગ નહી સકેગે. ઐસા નામુબારક દીન આનેસે પહેલે હમેં અપના કર્ઝ, “ભલી બાતોંકા હુકમ ઔર બુરી બાતોં સે રોકને કે કામસે” ગાફીલનહોના ચાહીયે.

હુઝુર (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા હૈ કે તુમ ભલાઈયોં કા હુકમ કરતે રહો ઔર બુરી બાતોં સે રોકતે રહો. વરના અલ્લાહ તઆલા જલ્દહી તુમ પર અઝબ નાઝીલ કરેગા. ફીર તુમ દુઆ માગોગે મગર કબુલ નહી કી જાયેગી.

શહેર ઔર ઈલાકે કે ઝીમ્મેદાર ઔર મસ્જદોંકે ઈમામ ઔર માલદાર હઝરાતકો તવજજો દીલાની ચાહીયે. વો અગર અપને યહાં શરીઅત કી પાબંદી કરે તો કોઈ વજહ નહી. કે બિગડા હુઆ માહોલ ન સુધર સકે. (નિદાએશાહી ૧૧-૯૧)

૭૮. ખતરનાક ગલતીયા :

- * ઈસ ખ્યાલમે મસ્ત રેહના કે મૈં હંમેશા તંદુરસ્ત-ખુબ સુરત ઔર તવંગર રહુંગા-
- * ઈસ નિયતસે ઐબ કરનાકે સિર્ફ દો ચાર મરતબા કરકે છોડ દુંગા.
- * અપના રાઝ કીસી દુસરોંકો બતાકર ઊસ્કે પોશીદા રખનેકી દરખાસ્ત કરના.
- * હરએક ઈન્સાનકે બારેમે જાહીરી સુરત દેખકર રાય કાયમ કરના.
- * કીસીકામકો અધુરા છોડકર દૂસરે વક્ત પર મુકમ્મલ કરનેકી ઊમ્મીદ રખના.

- * અપની આમદનીસે જયાદા ખર્ચ કરના, ઔર કીસી ખુદાઈ ઈનામકા ઊમ્મીદવાર રહેના.
- અપને મા-બાપકી ખિદમત ન કરના, ઔર ઔલાદસે ઊસ્કી ઊમ્મીદરખના.
- * જો કામ અપને સે ન હો સકે ઊસે સબકે લીયે નામુમકીન સમજના.
- * લોગોંકી તકલીફ મેં હિસ્સા ન લેના ઔર ફીર ઈન્સે હમદદાકી ઊમ્મીદ રખના.
- * હર એકસે બદી કરના ઔર ખુદ આરામ મેં રહેનેકી ઊમ્મીદ રખના.
- * બેકારીમે આઈન્દાકે લીયે ખ્યાલી પુલાવ પકાના ઔર ખુશ રહેના.
- * તમામ ઈન્સાનોંકો અપને ખ્યાલ પર લગાનેકી કોશીષ કરના.
- * અપને આપકો સબસે જયાદા અકલમંદ ઔર લાયક આદમી સમજના.
- * તમામ નવજુવાનોં કો તજુરબાકાર (અનુભવી) સમજના.
- * આજમાયે હુએકો દો બારા આજમાના-ઔર હરએક શિરીન જબાનકો દોસ્ત સમજ લેના.
- * દુસરોંકી મૌતકો દેખતે હુએ અપને આપકો ઈસસે બરી (અલગ) સમજના.
- * બુરા કામ કરતે વક્ત, બુરીબાત કહેતે વક્ત, હર દિવાલકો કાન ઔર હર દરવાજોંકો આખ ન સમજના.
- * કર્ઝકી અદાયગી કે બારેમેં દીલ ફરેબ આમદનીકે નકશે સોચકર ગેર જરૂરી ખર્ચ કે લીયે બે ઘડક કર્ઝ લેના-

(મખાળને અખ્લાક)

૭૯. હુકુક : (ફરજ)

મેરે અઝીઝ દોસ્તો ! આપ આજકલ “હક વસુલકરો” કા શૌર ચારોં તરફ સુન રહે હૈ. યહાં તકકે હુકુકકે મનવાનેકે અલાવા ઔર કોઈ કામહી બાકી નહી રહા કૌમ બરબાદ હોતો હો મુલક દુશ્મનોંકે કબ્જે મે ચલાજાયેતો પરવાનહી. લેકીન હુકુકકા મુતાલીબા હરશખ્સકી જબાનપર હર વક્ત મૌજુદ હૈ. કિસાનોંકે હુકુક, મજદુરોં કે હુકુક, તલબાકે હુકુક, સ્ટુડન્ટ કે હુકુક, મતલબ “હકવસુલકરો” કા હી શૌર હૈ.

બેશક સિયાસી (રાજકીય) પાર્ટીયા નામકે ફલાહી ઈંદારે (સેવાસમિતી) બનાકર લોગોંકો બેવકુફ બનાકર ઊન્સે રૂપિયા વુસુલ કરકે અપની બિલ્ડીંગે બનાતે હૈ. ઔર વો લોગોં કો હર વક્ત નયે નયે ચક્રમેં મે ઝલ દેતેહૈ. કે હમ તુમ્હારે હુકુક કે પાસ બાન હૈ. હમારી મદદ કરો. હમ તુમ્હારે હુકુક મનવાકર દમ લેગે.

લેકીન હુકુક કે સાથ એક લફઝ ઔરભી કભી કભી સુનને મે આતા હૈ જુસ્કો

“ફર્જી અદાયગી” કહાજાતા હૈ. ઊસ્કી તરફ હંગામા કરનેવાલોંકા ધ્યાન કભી નહીં જાતા, હાલાકે હુકુક (માગણી) ઔર ફર્જી અદાયગી દોનોં એક દુસરે કે સાથ મીલે હુએ હૈ. યાની અગર એક પાર્ટીકી હુકુક કી માગ હૈ તો દુસરી પાર્ટીકી તરફસે ફર્જી અદાયગીકા મુતાલીબા હૈ, ઔર ઈનદોનોં કો જુદા નહી ક્રિયા જાસકતા.

હકીકત યે હૈ કે અગર હુકુક કા નારા લગાને વાલે ઈત્નાહી ઔર ફર્જી અદા કરને પર દૈ, તો હર તરફ અમન ઔર ખુશહાલી કા માહોલ પૈદા હોસકતા હૈ.

આજકલ સ્કુલ ઔર કોલેજો મેં યે બિમારી ફેલ ગઈ હૈ કે જરાભી કોઈ બાત હુઈ કે ફૌરન હુકુક હુકુક કે નારે લગાતે હુએ તલબા સડકોં પર નિકલ આતે હૈ. ઔર તોડ ફોડ ઔર ફિત્ના ફસાદ કા બઝા હંગામા શુરૂ હોજાતા હૈ. યહાં તકકે હુકુમત ભી ઊસ્કો કંટ્રોલ કરનેસે આજીઝ હોજાતી હૈ.

જરા સોચીયે તો સહી ! કયા યે સમજદારોંકા કામ હૈ ? યે મુલકી ખિદમતકા કોનસા તરીકા હૈ ? કે બસો દુકાનોં ઔર મકાનોં કો આગ લગાદી જાયે. ઔર ઊંકો લુંટલેનેકો ફપ્ર કા કામ સમજા જાયે. ગોયા અપને હી મુલક કો ખંડેર બનાકર ખુશીયાં મનાઈ જારહી હૈ. જસ કશ્તી (હોડી)મેં ખુદ સવાર હો ઊસ્કે તલીયે મે સુરાખ કરકે ખુશીકે નારે ઔર વાહ વાહ કે ફકરે બરસાયે જારહે હૈ. “યે ઘરફુંક તમાશાદેખ” વાલી હરકતતો વોહી લોગ કર સકતે હૈ. જન્કી અકલકા દેવાલા નિકલ ચુકા હોં કયા ? આપભી ઐસે લોગોં મે શામિલ હોના ચાહતે હૈ ?

અગર આપહી અપને મુલક કી જાયદાદ (પ્રોપર્ટી) કો તબાહ કરકે ખુશી મનાતે હૈ તો આપસે જયાદા બઝા દિવાના ઔર કૌન હોસકતા હૈ ? ફીર આપ બડે હોકર મુલક ઔર કૌમકી કોનસી ખિદમત કર સકેગે ?

કયુંકે ઈસ તરહ ફિત્ને કરના, હંગામે કરના, ફર્જી ઔર ઝિમ્મે દારીયોંસે અપનેકો બચાના આપકી તબીયત બન જાયેગી. આપકા દીલ મરજાયેગા ઔર એક આવારા ઈન્સાન બનકર હી જીંદા રહેગેં-

આપકો ચાહીયે કે અપને હુકુક મનવાને કે સાથ સાથ દુસરોં કે હુકુક ઔર અપને ફર્જીકો ભી સમજનેકી કોશિષ કરે. તાકે આઈન્દા આપ દુસરોં કે લીયે ઊલઝન પૈદા ન કરે ઔર ખુદભી ઊસ્મે ન ઊલજે.

મેરે નવજુવાન દોસ્તો ! આપ જીંદગી કે ઐસે મેદાનમેં દાખિલ હો રહે હૈ ! જહાં કામ્યાબી ઔર નાકામ્યાબી દોનોં એક દુસરે સે લિપટે હુએ હૈ.

ઈસલીયે તરકકી કરને ઔર અમન વાલી જીંદગી ગુજારનેકા મઝા ઈસ બાતમેં હૈ કે આપ દુસરોંકે હક ન મારે, તાકે દુસરા કોઈ આપકે હક પર ઝકા (તરાપ) નઝલે.

આપને અકસર દેખા હોગા કે હર ઝઘડે કી જડ સિર્ફ હુકુક કી જંગ હૈ. હર શખ્સ

યહી કહેતા હૈ કે “યે મેરા હક હૈ” અગર આપ કીસીકા હક નમારે તો કીસીકો ક્યા પડી હૈ કે વો આપસે ઊલઝે.

લેકીન અફસોસ ! જબ આપ કીસીકા હક મારેગે તો જાહીર હૈ કે વોભી આપસે લડાઈ કરેગા, ફીર આપકી તરકકી રૂક જાયેગી. અમન બરબાદ હો જાયેગા. દીલકા સૂકુન જાતા રહેગા. ઔર બેકારકી પરેશાનીમેં ફસકર જીંદગી વબાલેજાન બન જાયેગી.

અગર આપ નાહક કીસીકે મકાનપર કબજા કરતે હૈ. યા કિતાબ છીન લેતે હૈ. યા પેન માગકર વાપસ નહી કરતે તો ઈસ્કા મતલબ યેહુઆકે આપને ઊન્કા હક મારા હૈ. લેહાઝા વો લોગ આપસે જરૂર લડેગે.

યાદ રખીયે ! દુનિયામેં ફસાદ ઔર ઝઘડા ઈસ વજહસે હોતા હૈ કે હમ એક દુસરેકે હુકુક કી પરવા નહી કરતે. આઈયે હમ આપકો દુસરોં કે હુકુક ઔર આપકી ફર્જોકી એક ફેહરિસ્ત બતાદે.

(નવજવાનોં કે મસાઈલ)

૮૦. અલ્લાહ કે હુકુક :

- (૧) અલ્લાહ તઆલાને ઈન્સાનોં ઔર જિન્નાતોંકો સિર્ફ ઈસલીયે પૈદા ક્રિયા હૈ કે વો ઈસ્કી ઈબાદત કરે. ઈબાદતકા મતલબ સિર્ફ નમાઝ પઢના રોઝે રખનાહી નહી. હૈ બલકે પુરી જીંદગીકો અલ્લાહકે બતાયે હુએ તરીકે પર ગુજારનેકા નામ ઈબાદત હૈ. જીંદગીકે હરકામ ઔર હર શોબેમેં ઈસ્લામને જો કુછ કરનેકા હુકમ દિયા હૈ. ઔર જીન કામોંસે મના ક્રિયા હૈ. ઈનપર અમલ કરના ઈબાદત હૈ.
 - (૨) ખુદાકા બંદો પર હક યે હૈ કે સિર્ફ ઊસ્કી હી ઈબાદત કરે. ઔર કીસીકો ઈસ્કી ઈબાદતમેં શરીક નકીયા જાયે. અગર આપને અલ્લાહકે હુકમ ઔર હક કો પુરાન કીયા. તો દુનિયામેં ફિત્ના ફસાદકી જડે ખુદ બખુદ ફેલ જાયેગી. કીસીકા ડર બાકી નહી રહેગા. હમ દુનિયામેં શયતાની પુતલા બનકર રેહ જાયેગે. યે દુનિયા જહન્નમકા નમુના બન જાયેગી ઔર આખેરતમેં હમકો સજા મીલેગી.
 - (૩) ઈમાનવાલે અપને હર અમલમેં ભરોસા અપની કાબિલીયતપર ઔર દુસરોંકી મદદ પર નકરે. બલકે પુરા ભરોસા અલ્લાહ તઆલાકી જાત પર હોના ચ્હીયે વહી પુરે તૌર પર કુદરતવાલા ઔર કારસાઝ (કામોંકો કરનેવાલા)હૈ.
- કુર્આનમજીદમેં ઈર્શાદ હૈ. “ઈય્યાક નઅબુદુ વઈય્યાક નસ્તઈન.”
હમતેરીહી ઈબાદત કરતે હૈ તેરે સિવાકીસીકી ઈબાદત નહી કરતે. ઔર તુજસે હી મદદ માગતે હૈ તેરેસિવાકીસીસે નહી માગતે.

(૪) યે અકીદા દીલમે પકકા કરલે કે જીત્ને નેક આમાલ હૈ વો સબ કામ્યાબ કરને વાલે ઔર ફાયદામંદ હૈ. તોફીર યકીની તૌરપર ઈસસે ગફલત નહોગી. ઈસી તરહ ગુનાહકે કામોમે નુકશાન ઔર બરબાદી કા યકીન પૈદા કરલો તો ઊન્સે જરૂર બચોગે. બસ આમાલ કે નફા નુકશાન કા યકીન દીલમે જમાદો.

હુરૂર (સલ.)ને હઝરત આયશા (ર.દી.)સે ફરમાયા. અય આયશા કીસી નેક કામકો હકીર (હલ્કા) ન સમજના હરનેક અમલમે મગફેરતકી ખાસિયત હૈ, ઈસીતરહ હરગુનાહમે અઝાબકી ખાસિયત હૈ. ચાહે છોટા હોયા બઝ.

બંદેકા કામતો હર હાલમે “બંદગી” હૈ. ચાહે લુલ્હ ઔર મઝા ન આયે, દીલ ન લગે. પરેશાન નહો. બરાબર કામ કીયે જાઓ. ઘુન લગાયે રખ્ખો. ઔર યે સમજો કે ક્યા ? ખુદકા તુમ પર ઈત્ના ભી હકનહી. કે વો તુમ્કો અજમાયે. કે દેખું ? “મેરાબંદા” હૈ ! યા લઝઝતકા તલબગાર ! બંદેકો ચાહીયેકે અપને મૌલાકા તાલિબ રહે.

જીનકામો કો કરનેકા વક્ત આ જાયે. ઊન્કો હિમ્મત ઔર પાબંદી સે અદા કરે ઔર જીનકામોકા વક્ત નહીં આયા ઊસ્કેલીયે તૈયાર ઔર હોશિયાર રહે. કીસીવક્ત બે ફિકર હોકર ન બેઠે.

બસ ! ખુદકે દીનકા હક યેહૈ કે આદમી કો હરદમ એક ઘુન લગી રહે. યાતો કિસી કામ મેં લગાહુઆહો યાકીસી કામકી તૈયારીમે મશગુલહો. જો શખ્સ ડ્યૂટીપર હોતા હૈ તો ઊસ્કે ખાને ઔર બયતુલ ખલા જાને પરભી તનખ્વાહ મીલતી હૈ. ઈસી તરહ જો નમાઝ-રોઝકે ફરાઈઝ સહી તૌર પર અંજામ દેતા હૈ. ઊસ્કા ખાના, પીના, સોના, જાગના, પેશાબ, પાયખાના કરના, સબ અજર વ સવાબકા ઝરીયા હોતા હૈ. ક્યુંકે યે ડ્યૂટી પર હૈ.

મુસલમાનોકે લીયે યહીં એક ચીઝ હૈ કે વો ખુદકો રાજી કરનેકી કોશીષમે લગે રહે. અગર વો રાજી હૈ તો ઊસ્ને સબકુછ પાલીયા ઔર હાસિલ કર લીયા ઔર અગર વો રાજી નહી તો ઊસ્કો અગર તમામ દુનિયા ઔર જોકુછ દુનિયામે હૈ. સબમીલ જાયે. તોવો મચ્છરકે પરકે બરાબર ભી હૈસિયત નહી રખતી.

(ઈર્શાદતે હકીમુલ ઊમ્મત)

૮૧. અહકામે દરબારે ખુદાવંદી :

* અહકામે ખુદાકો હસી ખેલ નસમજો- ઔર ખુદાને તુમપર જો એહસાન કીયે હૈ. ઊન્કો યાદ કરો. ઊસ્કા યે એહસાન ભી ન ભુલો. કે ઊસ્ને તુમપર કિતાબ ઔર અકલકી બાતે ઊતારી હૈ. ઔર મંજૂરયે હૈ કે તુમ્હે ઈન હુકમો યા કિતાબ કે

ઝરીયે નસીહત કરે. ઔર અલ્લાહ તઆલાકી નાફરમાનીસે ડરતે રહે ! કે. અલ્લાહ તઆલા સબ કુછ જાનતા હૈ.

* મૈં વૌ ખુદ હું જીસકે સિવા કોઈ માબુદ નહી જીસ્ને મેરી રજાકો તસ્લીમક્રિયા ઔર મેરી બલાપર સબર ક્રિયા ઔર મેરીનેઅમતોં પર શુક્ર ક્રિયા- મૈં ઊસ્કો અપને પાસ સિદ્દિક લીખતાહું. ઔર જીસ્ને મેરી કઝા (ફિસલૈં) કો તસ્લીમ ન ક્રિયા ઔર મેરી બલાપર સબર નક્રિયા ઔર મેરી નેઅમતોંકા શુક્ર નક્રિયા. બસ ! ચાહીયે કે મેરે સિવા દૂસરે રબકી તલાશ કરલે.

* દોઝખકે અઝાબ સેડરતે રહો. જો નાફરમાનોં ઔર મુન્કીરોંકે લીયે તૈયાર હૈ. ઔર અલ્લાહતઆલા ઔર રસુલ (સ.લ.)કા હુકમ માનો તાકે તુમપર રહમ ક્રિયા જાયે.

* મુસલમાનો ! તુમ હમારી યાદમેં લગે રહો. તાકે હમારે યહાં તુમ્હારાભી ઝિક્રે ખૈર હોતા રહે. ઔર હમારા શુક્ર અદા કરતે રહો ઔર ના શુક્રી ન કરો.

* જીન્હોંને હમારી રાહમેં કોશિષકી હમ ઊન્કો અપના રાસ્તા બતાયેગે.

* શાયદ તુમ કીસી ચીઝકો બુરા માનો હાલાકે વો તુમ્હારે લીયે અચ્છી હો. ઔર શાયદ તુમ મોહબ્બત કરો કીસી ચીઝ સે હાલાકે વો તુમ્હારે લીયે નુકશાન કરનેવાલી હો ઊસ્કો અલ્લાહ તઆલા જાનતા હૈ તુમ નહી જાનતે.

* અલ્લાહ તઆલા કીસી કૌમકી હાલત નહી બદલતા જબતક વો ખુદ અપની હાલત ન બદલે.

* જાલિમોં પર ખુદાકી લાનત જો અલ્લાહ તઆલાકી રાહસે લોગોંકો રોકતે હૈ. ઔર લોગોંકે દીલોંમે શક (વહેમ) ડાલકર ઊન્મે કજી (ટિડાપન) પૈદા કરના ચાહતે હૈ.

* અલ્લાહ તઆલાતો તૌબા કબુલ કરતાહી હૈ. મગર ઈન્હી લોગોંકી જો નાદાનીસે કોઈ બુરી હરકત કર બેઠતે હૈ, ઔર જલ્દીસે તોબા કર લેતે હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ભી ઐસોંકી તૌબા કબુલ કરલેતા હૈ. ઔર અલ્લાહ તઆલા સબકા હાલ જાનતા હૈ. ઔર દીન દુનિયાકી મસ્લેહતોંસે વાકીફ હૈ.

* અય નબી (સ.અ.) હમને તુમ્હારે પાસ ઐસી આયતે ભેજી હૈ. જીન્કા મતલબ સાફ ઔર સચ્ચા હૈ. ઔર ઊન્સે ઈન્કાર વોહી લોગ કરતે હૈ જો નાફરમાન હૈ.

* ખબરદાર ! નેક કામમેં ખર્ચ ક્રિયે હુએ રૂપિયોં કો એહસાન જતાકર ઔર દુખ દેનેવાલે કલેમાત કેહકર ઊસ્કા સવાબ બરબાદ મત કરો.

* જો અલ્લાહ તઆલાસે ડરતા રહેગા. ખુદાતઆલા ઊસ્કે સબકામ આસાન કર

- દેગા. ઔર જો ખુદાપર ભરોસા રખે ખુદાતઆલા ઈસ્કે લીયે કાફી (બસ) હૈ.
- * ગુમરાહોંકે સિવા ઐસા કૌન હૈ ? જો અપને પરવર દિગાર કી રહમતસે ના ઊમ્મીદ હો.
 - * તુમ હર ઊંચી જગાપર બગૈર જરૂરત યાદગારે બનાતે હો ઔર બડી બડી કારીગરીકે મહેલ તૈયાર કરતે હો ક્યા તુમ હંમેશા દુનિયાહીમે રહોગે ?
 - * લોગોંને ખુદાતઆલાકી જૈસી કદર જાનની ચાહીયેથી જાની નહી બેશક અદલાહતો બગ જબરદસ્ત સબપર ગાલિબ હૈ.
 - * ઈમાન લાને વાલોંકે લીયે બદતેહઝીબી (ખરાબ હરકતોં) બુરી ચીઝ હૈ ઔર જો ઈન હરકતોં સે ન રૂકે તો વહી ખુદાકે નજદીક ઝલિમ હૈ.
 - * દુનિયાકા માલ મતા બારિશકે પાની જૈસાહૈ. યાની બારિશ અગર જરૂરત કે મુવાફીક બરસે તો નફા હોતા હૈ. ઔર જમાદા બરસેતો નુક્શાન હોતા હૈ. ઈસીતરહ માલ જરૂરત કે મુતાબિક ફાયદામંદ હૈ. ઔર જરૂરત સે જમાદા ગુનાહોંમે ગીરફતાર હોનેકા સબબ હૈ.
 - * જો શખ્સ નેક અમલ કરેગા. મર્દ હો યા ઔરત ઔર વો ઈમાનભી રખતા હો. તો હમ ઈસ દુનિયામેભી ઈસ્કી જીંદગી અચ્છી તરહ બસર કરાયેગોં. ઔર આખેરતમેં ભી ઈનકો બેહતર આમાલકા બદલા જરૂર અતા ફરમાયેગોં.
 - * ક્યા ? લોગોને સમજ રખા હૈ કે જબાનસે ઈત્ના કેહને પર છુટ જાયેગે. કે હમ ઈમાન લે આયે ! ઔર ઊનકો આજમાયા ન જાયેગા ?
 - * ખુદા તઆલાને મોમીનોંસે ઊનકે “નફ્સ ઔર માલ”કો જન્નતકે બદલેમે ખરીદ લીયે હૈ.
 - * મુસલમાનો ! ઈસ્લામમેં પુરે પુરે આ જાવો. ઔર શયતાનકે કદમ બ કદમ ન ચલો વો તુમહારા ખુલા દુશ્મન હૈ.
 - * ઈસ કુર્આનકા મક્સદ લાગોંકો સમજાના હૈ. લેકીન હિદાયત ઔર નસીહત તો ઊસસે વહી લોગ પકડતે હૈ જીનકે દીલમે ખુદાકા ખૌફ હૈ.
 - * નમાઝ પઢા કરે ઔર લોગોંકો અચ્છે કામોંકે કરનેકી નસીહત ક્રિયાકર ઔર બુરેકામોંસે મના ક્રિયા કર, ઔર તુઝ પર જૈસી પડે ઊસ્કો જૈલ બેશક યે બડી હિમ્મત કે કામ હૈ.
 - * નેઅમતકા મીલના આજમાઈશ હૈ કે તુમ શુક કરતે હો યા ના શુક્રિ.
 - * ગુસ્સે કે વક્ત અપને કુસુરવારસે બદલા લેનેસે પહેલે યે જરૂર ખ્યાલ કર લીયા કર કે તું અપને રબકા ઈસ્કી નિસ્બત જયાદા કુસુરવાર હૈ. યા કમ-ફીર

જો મામલા અપને રબકી તરફસે અપનેલીયે તુઝકો પસંદ આયે (યાની સજાયા માફી) વહી ફેસલા ઈસ્કેલીયે તજવીજ કર, કયુંકે અલ્લાહ ઈન્સાફ કરને વાલોંહી કો દોસ્ત રખતા હૈ.

- * મૌતકી બે હોંશી તો જરૂર આકર રહેગી ઔર હમ ઈસ વક્ત આદમીકો જતાદેગે યહી વો હાલત હૈ જસસે તું ભાગતા થા.
- * જો સાહીબે દીલ હૈ યા કાન લગાકર બાતકો દીલસે સુનતાહૈ ઊસ્કે લીયે તો ઊનબાતોં યાની કુર્આન મજ્દકી તાલીમ મેં કાફી નસીહત હૈ.
- * ક્યામતકા દીન વોદીન હોગા. જસદીન હમ આસ્માનકો ઈસ તરહ લપેટ લેગે જૈસે ખત લપેટ લીયા જાતા હૈ ઔર જસતરહ હમને પહેલી બાર મખ્લુક કો પૈદા ક્રિયા થા ઈસી તરહ ઈન્કો દોબારાત પૈદા કરેગે યે એક વાદા હૈ જસકા પુરા કરના હમને અપને ઊપર લાઝીમ કર લીયા હૈ.
- * અગર કોઈ તંગદસ્ત તુમ્હારા મકરૂજ હો તો ઊસ્કો ફરાખી તક મોહલત દો ઔર અગર તુમ સમજો તો તુમ્હારે હકમે યે જયાદા બેહતર હૈ કે અસલ કર્ઝ હી બખ્શ દો.
- * અય નબી (સ.લ.) તુમસે દરયાફત કરતે હૈ ખુદા તઆલાકી રાહમેં કીત્ના ખર્ચ કરે ? આપ ઈન્કો સમજાદો કે જન્ના તુમ્હારી હાજતસે જયાદા હો ખર્ચ કરદો.
- * અય નબી (સ.અ.) હમારે બંદે તુમસે હમારે બારેમે દરયાફત કરે તો ઊન્કો સમજાદો કે હમ ઊન્કે પાસ હૈ. જબ કોઈ હમસે દુઆ કરે તો હમ દુઆ કરને વાલેકી દુઆ સુનતે હૈ. ઔર મુનાસિબ હોતા હૈ તો ફુબુલ ભી કરલેતે હૈ. તો ઊન્કો ચાહીયે કે હમારે હુકમ ભી માને ઔર હમપર ઈમાન લાવે તાકે વો સીધે રાસ્તે પર લગ જાયે.
- * લોગોંસે ડરને કે બદલે ખુદાતઆલા કા જમાદા હક હૈ કે ઈસસે ડરા જાયે.
- * મુત્તકી લોગ વો હૈ જો ખુશ હાલી ઔર તંગદસ્તી દોનોં હાલતો મે ખુદાકી રાહમેં ખર્ચ કરતે ઔર ગુસ્સેકો રોકતે હૈ. ઔર લોગોં કે કુસુરોં સે દર ગુજર કરતે હૈ - ઔર અલ્લાહ તઆલા લોગોં કે સાથ નેકી કરનેવાલોંકો દોસ્ત રખતા હૈ.

દાખિલ

(મખ્જનેઅખ્લાક)

૮૨. રસુલે અકરમ (સ.લ.) કે હુકુક :

- (૧) રસુલે અકરમ (સ.લ.) કા સબસે પહેલા હક યે હૈ કે ઊન્સે મોહબ્બત કીજ્યે. ઔર દુસરા આપકી ઈતાઅતકી જાયે.
- (૨) અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા કે અય મેરે હબીબ (સ.અ.) તુમ્હારે રબકી કસમ ! યે લોગ ઊસ વક્ત તક મોમીન નહી હો સકતે જબતક આપસે મોહબ્બત ન

કરે- ઔર આપકે ફેસલોંકો ખુશીસે કબુલ નકરે ઔર ઈસ બારે મેં કોઈ તંગી ન કરે.

ઈસ્કા મતલબ યે હૈ કે હર હાલમેં હુજુર (સ.અ.) કી ખુશી, ઔર મરજીકો દેખો, રસુલેખુદા (સ.અ.) પર દુરુદો સલામ ભેજનાબી હમારા ફર્જ હૈ. આપ (સ.અ.) ને ફરમાયા જીસકે સામને મેરા ઝિક્ર ક્રિયા જાયે ઊસ્કો મુઝ પર દુરુદ ભેજના ચાહીયે. જીસને એક બાર મુઝ પર દુરુદ શરીફપદ્ધ અલ્લાહ તઆલા ઊસ પર ૧૦ મરતબા રહમત ભેજતા હૈ. ઔર ઊસ્કે ૧૦ ગુનાહ માફ ફરમાતે હૈ ઔર ૧૦ દર્જે બુલંદ ફરમાતે હૈ.

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا | عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

(૩) બાજલોંગ રસુલે અકરમ (સ.અ.)કી મુબારક સુન્નતોં પર ચલનેકો બિલકુલ અહ મિયત નહી દેતે, ઔર ઊસે એક મામુલી બાત સમજતે હૈ. તરહ તરહકી તાવીલોં કરતે હૈ. ઔર કહેતે હૈ કયા ? સુન્નતો પર ચલના જરૂરી હૈ ? યે તો સુન્નતહૈ ફર્જ નહી ! અગર હમ એસા નહીં કરેગેં તો કયા હોગા ? વગેરહ.

જૈસે કે બેઠકર પાનીપીના સુન્નતહૈ તો કહેતે હૈ કયા ? ખડે રેહકર પાની પીને વાલે સબ જહન્નમ મેં જાયેગે ? હાલા કે સુન્નતોં કો છોડના કિસ કદર નુકસાન ઔર ખોટકી બાત હૈ. સુન્નતોં કો હલ્કા ઔર કમતર જાનનેવાલે બહોત બઝીગલતી ઔર નાદાનીમે હૈ.

(૪) જીસ તરહ હુજુર (સ.અ.)કે બાદ કોઈ નબી આનેવાલે નહી. ઈસી તરહ હુજુર (સ.અ.)કે તરીકએ જીંદગી કે સિવા કીસી દુસરે તરીકેકો ઈખ્તેયાર કરનેકી ઈજાઝત નહી. કિયામત તક હુજુર (સ.અ.) કે તરીકે ચલેગેં ઊસ્મે કોઈ તબદીલી નહી હોસકતી.

હઝરત જાબિર (ર.દી.) સે રિવાયત હૈ રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા. મેં તુમહારે પાસ એક ચમકદાર સાફ સુથરા દીન લેકર આયા હું. અગર હઝરત મુસા (અ.લ.) ઝિંદા હોતે તો ઊન્હે ભી મેરી ઈત્તેબાઅ કે સિવા ચારા નથા.

નહી. ૨૫

(૫) હુજુર (સ.અ.)કા ઈર્શાદહૈ કે મેરી પુરી ઊમ્મત જન્નતમે જાયેગી. સિવાય ઊન્કે જો ઈન્કાર કરે સહાબા (ર.દી.)ને ફરમાયા યા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.) વો કૌન હૈ ? જો આપકા ઈન્કાર કરતા હૈ. આપ (સ.અ.) ને જવાબ દીયા કે જીસને મેરી ઈતાઅત કી વો જન્નતમેં દાખીલ હોગા, ઔર જીસને નાફરમાની કી ઊસ્ને મુજે ન માના ઔર ઈન્કાર ક્રિયા.

(મિશકાત)

હુઝુર (સ.અ.)કી મુબારક સુન્નતોં પર અમલ કરને સે આખેરત મેં તો કાયદા હૈ કી લેકીન દુનિયામેં ભી મુફીદ ઔર નફા બબ્શ હૈ. કબ્રમે ભી ઔર આખેરતમેભી.

અલ્લાહ તઆલા હમસબ મુસલમાનોંકો અપને નબીયે બરહક (સ.અ.)કી ઈતાઅત કી તૌફીક અતા ફરમાયે. ઔર આપકે સાથ પહેલે હી ઝુમરે મેં જન્નતમેં દાખીલ ફરમાયે. (આમીન) (ફિશન પરસ્તી ઔર ઊસ્કાઈલાજ)

૮૩. ઈર્શાદાતે તાજદારે મદીના હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.) :

- * કીસીભાઈકી હાજત પુરી કરનેવાલા ઐસા હે ગોયા તમામ ઉમર ખુદકી ખિદમતમેં ગુજારદી.
- * સલામ કરને મે પહેલ કરનેવાલેકો ૨૦ ઔર જવાબદેનેવાલે કો ૧૦ નેકિયા મીલતી હૈ.
- * પડોસી કો સતાને વાલા દોઝખી હૈ. અગરચે તમામ રાત ઈબાદત કરે ઔર તમામ દીન રોઝદાર રહે.
- * જીસ્કી શરાતસે પડોસી બે ખૌફ નહો વો મુસલમાન નહી. ચાહે વો પડોસી મુસલમાન હો યા ગેર મુસ્લિમ.
- * જબ જનાઝે મેં જાયે તો મરનેવાલે કે ગમસે જયાદ અપનાગમ કર ઔર ખ્યાલ કર વો મલેકુલમૌતકા મુંહ દેખયુંકા ઔર મુઝે અભી દેખના હૈ. વો મૌતકા કડવામઝ ચખ ચુંકા મુઝે અભી ચખના હૈ. વો ખાત્મેકે ડરસે નિકલગયા. મુઝપર અભી બાકી હૈ.
- * નારાઝગી કી હાલતમે બેહતર વોહૈ જો સુલહમે પહેલ ઔર “અસ્સલામો અલયકુમ” કહે.
- * કબરોંકી જિયારત કે લીયે જા, ખુદ ઈબ્રતહાસિલ કર, ઔર મર્દુમોં કે લીયે મગફીરતકી દુઆ કર,
- * સખી અલ્લાહસે કરીબ હૈ. જન્નતસે કરીબ હૈ. ઔર લોગોંસે કરીબ હૈ. ઔર આગસે દુર હૈ.
- * બખીલ અલ્લાહસેદુર હૈ. જન્નતસેદુર હૈ. લોગોંસે દુર હૈ. ઔર દોઝખસે નજદીક હૈ.
- * તીન બાતોંમે દેર મતકર, નમાઝ મેં જબ ઊસ્કા વક્ત હોજાયે. જનાઝેમેં જબ તૈયાર હોજાયે, બેવા (રાહેલી) કે નિકાહ મેં જબ ઊસ્કા જોડ મીલ જાયે.
- * દો નેઅમતે હૈ કે ઊન્મે અકસર લોગ નુકશાન ઊઠાતે હૈ. એક તંદુરસ્તી દૂસરા કારોબાર મેં ફુરસદ.

- * ખાઓ, ખયરાત કરો, ઔર પહેનો, ઈસ હદતક કે ફુજુલખર્ચી ઔર તકબુર ન કરો.
- * જસ શખ્સને અપની જબાન ઔર શર્મગાહકો કાબુમેં રખ્યા. મૈં ઊસ્કે વાસ્તે જન્નતકા જામીન હોતા હુ.
- * ઈમાનદાર આદમીકો ઝેબા (શોભતું) નહી કે અપને આપકો જલીલ કરે યાની એસી બલામેં હાથ ડાલે જસકે મુકાબલેકી ઊસ્કો તાક્ત નહો.
- * જમાને કો બુરા ન કહો કે ઊસકા પૈદા કરનેવાલા ખુદાએ બરતર હૈ.
- * ખુદાકે નજદીક સબસે જયાદ કીના ઊસ શખ્સકે દીલમે હૈ જોબહોત ઝંધે બખેડે ઔર બહેસ કરતા રહેતા હૈ.
- * જો શખ્સ ઈજાઝત કે બગૈર અપને ભાઈ કા ખત પઢેગા વો આગકો દેખેગા.
- * મજલુમકી બદ દુઆસે ડરો ક્યુંકે ઈસ્કે ઔર ખુદાકે દરમ્યાન કોઈ પર્દા નહી.
- * ઈમાનદાર-આદમીકા હર એક કામ ઊસ્કે લીએ અચ્છ હૈ જબ ઊસે ખુશી હાસિલ હોતી હૈ વો શુક અદા કરતા હૈ. અગર ઊસે દુખ પહોંચતા હૈ તો સબર કરતા હૈ. ઔર યે દોનોં બાતેં અચ્છી હૈ.
- * લોગોં ! નેક કામોંકો કરનેકા હુકમ દીયા કરો. ઔર બુરે કામોંસે મના કરતે રહો. વરના જલ્દી ખુદા તુમ પર અઝાબ નાઝિલ કરેગા. ફીર દુઆ કરેંગે તો કુબુલ નહી હોગી.
- * અગર કોઈ ઔરત મરજાયે ઈસ હાલમે કે ઈસ્કા ખાવિદ ઈસસે રાઝીહો વો જન્નતમેં દાખીલ હોગી.
- * ઈમાનદાર આદમી અપની ઔરતસે નારાઝ ન રહા કરે ક્યુંકે ઊસ્કી કોઈ આદત ના પસંદ હો તો દૂસરી આદત પસંદ ભી હોગી.
- * દોસ્તકે સાથ મોહબ્બત દરમ્યાની રખો. મુમ્કીન હે કે કભી બિગાડ હોજાયે ઈસીતરહ દુશ્મનકે સાથ દુશ્મની હદસે જયાદ ન કરો. હોસકતાહે કભી મોહબ્બત હોજાયે.
- * મોમીન કો ઈઝ (તકલીફ) પહોચાના ખુદા કે નજદીક કાબા કો તોડનેસે જયાદ બુરા હૈ.
- * જો શખ્સ અલ્લાહસે ડરતા હૈ વો બદલા નહી લેતા.
- * જો શખ્સ ઈસ બાતકી પરવા નહી કરતા કે વો માલ કહાસે કમાતા હૈ. અલ્લાહ તઆલા ઊસ્કી પરવા નહી કરેગા કે ઊસ્કો દોઝખમેં કહાંસે દાખીલ કરે.

- * ઈમાનદારકો ગુસ્સા દેરસે આતા હૈં ઔર રાજી જલ્દી હોજાતા હૈં.
- * આદમીકે તીન દોસ્ત હૈં (૧) રૂહ નિકલનેતક સાથ રહેતા હૈં (૨) કબરતક (૩) કયામત તક, રૂહ નિકલે તક કાસાથી માલ હૈં, કબર તકકાસાથી દોસ્ત ઔર ઘરવાલે, ઔર કયામત તક કા સાથી ઊસ્કે આમાલ હૈં,
- * જો શખ્સ અલ્લાહકો નારાઝ કરકે લોગોંકો રાઝી કરતા હૈં તો અલ્લાહ તઆલા ઊસ્કો લોગોં કે હવાલે કરદેતા હૈં.
- * જો ચીઝ બાઝરસે લાયે પહેલે લડકી કોદે ફીર લડકે કો.
- * આપસમેં તોહફા (હદીયા) ભેજા કરો. તોહફાદીલકે મેલકો દુર કર દેતા હૈં.
- * અપને ભાઈકી તકલીફ પર ખુશી જાહીર ન કરો, કે ખુદતઆલા ઊસ્કો આરામ દેગા ઔર તુજકો દુખમે મુબતલા કરેગા.
- * હલાલ ચીઝોમે કોઈ ચીઝ ખુદતઆલાકે નજદીક ઐસી બુરી નહી જત્ની તલાક.
- * આપ (સ.અ.)ને છત પર સોનેસે મના ફરમાયા હે જહસપર દિવાર નહો.
- * મર્દ બગૈર ઔરતકે મિસ્કીન હૈં. ઔર ઔરત બગૈર મર્દકે મિસ્કીના હૈં. યાહે માલદાર કયું નહો.
- * આપ (સ.અ.) સે પુછા ગયા. સબસે અચ્છ શખ્સ કૌન હૈં ? ફરમાયા જહસ્કી ઉમર લંબી ઔર આમાલ નેક હો. લોગોંને પુછા સબસે બુરા શખ્સ કૌન હૈં ? ફરમાયા જહસ્કી ઉમર લંબી ઔર આમાલ બુરેહો.
- * લોગોંને ખબરદી કે એક શખ્સને ખુદકુશી (આપઘાત)કી હૈં આપ (સ.અ.)ને ફરમાયા મેં ઊસ્કે જનાઝે કી નમાઝ નહી પઢુંગા.
- * એક શખ્સને અર્જ ક્રિયા કે ખાદીમકા કુસુર કિત્ની મરતબામાફકરું ? આપ (સ.અ.) ખામોશ રહે. ઊસ્ને ફીર વહી સવાલ કીયા ફીરભી આપ ખામોશ રહે. ઊસ્ને તીસરીબાર અપના સવાલ પુછા આપ (સ.અ.)ને ફરમાયા ૭૦ મરતબા માફીદો.
- * બેશક દુનિયા તુમ્હારે લીયે પૈદા કી ગઈ હૈં ઔર તુમ આખેરતકે લીયે પૈદા કીયે ગયેહો.
- * અગર ખાના અપની પસંદ કા નહોતો ભી ઊસ્કો બુરાન કહો.
- * અગર દુનિયાકે લોગ અપને અખ્લાકકા બુરા નમુના પેશ કરે તોભી ઈન્સાનકો અચ્છે અખ્લાક નહી છોડને યાહીયે.

✱ લોગોને એક ઔરત કે બારેમે બયાન કીયા કે વો બહોત ઈબાદત ગુજાર દીનકો રોઝરખનેવાલી ઔર રાતકો ઈબાદત કરનેવાલી ઔર હંમેશા ઝિક્ર કરનેવાલી હૈ. લેકીન ઊસ્કે પડોસી ઊસ્કી જબાનસે તકલીફ મેં હૈ આપને ફરમાયા વો જહન્નમી હૈ. (મખ્ખને અખ્લાક)

મા-બાપ કે હુકુક :

રસુલે અકરમ (સ.અ.) સે એક શખ્સને સવાલ ક્રિયા કે અલ્લાહ કે નજદીક સબસે જયાદ મેહબુબ અમલ કયા હૈ ? આપ (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા નમાઝ પઢના અપને વક્ત મેં, ઊસ્ને ફીર પુછ કે ઊસ્કે બાદ કૌનસા અમલ સબસે જયાદ મેહબુબ હૈ, તો આપ (સ.અ.) ને ફરમાયા “વાલેદૈન (મા-બાપ) કે સાથ અચ્છ સુલુક.” (બુખારી શરીફ)

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા બાપ જન્નતકા દરમ્યાની દરવાજા હૈ અબ તુમ્હે ઈખ્તેયાર હૈ કે ઊસ્કી હિક્મત કરો યા બરબાદ કરો. (તિર્મીઝી)

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે “અલ્લાહકી રજામંદી બાપકી રજામંદીમે હૈ” ઔર અલ્લાહકી નારાઝી બાપકી નારાજગીમે હૈ. (તિર્મીઝી)

એક શખ્સને રસુલે અકરમ (સ.અ.) સે અર્ઝ ક્રિયા કે ઔલાદ પર મા-બાપ કે હક કયા હૈ ? આપ (સ.અ.)ને ફરમાયા કે “વો દોનો તેરી જન્નત યા દોઝખ હૈ” મતલબયે હૈ કે ઊન્કી ઈતાઅત ઔર ખિદમત જન્નતમે લે જાતી હૈ. ઔર ઊન્કી બે અદબી ઔર નારાઝી દોઝખમે લેજાતી હૈ. (ઈબ્ને માજા)

એક શખ્સને સવાલ ક્રિયા યે જહન્નમકી વઈદ કયા ઈસ સુરતમે ભી હૈ કે મા-બાપને ઊસ શખ્સપર જુલ્મ ક્રિયાહો ? તો આપ (સ.અ.)ને ત્રીન મરતબા ફરમાયા યાહે મા-બાપને હી લડકે પર જુલ્મ ક્રિયા હો, જુસ્કા હાસિલ યે હૈ કે ઔલાદ કો મા-બાપસે બદલા લેનેકા હક નહી કે ઊન્હોને જુલ્મ ક્રિયાતો યેભી ઊન્કી ખિદમત ઔર ઈતાઅતસે હાથ ખીચલે. (બયહકી)

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જો ખિદમત ગુજાર બેટા અપને મા-બાપ પર રહમત ઔર શક્ત સે નજર ડાલતા હૈ તો હર નજરકે બદલે મે એક મકબુલ હજકા સવાબ મિલતા હૈ. લોગોંને અર્ઝ ક્રિયા કે અગર વો દીનમે સો મરતબા ઈસતરહ નજર કરેતો આપ (સ.અ.)ને ફરમાયા હા સો મરતબા ભી (હરનજર પર યહી સવાબ મિલતા રહેગા) અલ્લાહતઆલા બઝા હૈ. (ઊસ્કે ખજાને મેં કોઈ કમી નહી આતી) (બયહકી)

હુરુર (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે દુસરે સબ ગુનાહોંકી સગ્રતો અલ્લાહ તઆલા જીસ્કો યાહતે હૈ કયામત તક મોઅખ્ખર (લેટ) કરદેતે હૈ. લેકીન મા-બાપકી હક તલ્ફી (હક મારના) ઔર નાફરમાની કી સગ્ર આખેરતસે પહેલે દુનિયામેં ભી દીજાતી હૈ. (બયહકી)

ઈસ બાત પર ઓલમાકા ઈત્તેફાક હૈ કે મા-બાપકી ઈતાઅત સિર્ફ જાઈઝ કામોમે વાજબ હૈ નાજાઈઝ યા ગુનાહકે કામમેં ઈતાઅત વાજબતો કયા જાઈઝભી નહી.

વાલેદૈન કી ખિદમત ઔર ઈતાઅત હરહાલ ઔર હર ઊમ્રમે વાજબ હૈ. મા-બાપ જબ બુદ્દે હો જાયે ઔર ઔલાદકી ખિદમતકે મોહતાજ બન જાયે ઔર ઊન્કી જીંદગી ઔલાદકે રહમ વ કરમ પર રેહ જાયે ઊસ વક્ત અગર ઔલાદકી તરફસે જરાભી બે રૂખી ભી મેહસુસ હો તો વો ઈન્કે દીલકા જખ્મ બન જાતી હૈ.

દુસરી તરફ બુદ્દાપે કે હાલાત ફીતરી તૌર પર ઈન્સાનકો ચિડ ચિડ બના દેતે હૈ.

તીસરા જબ બુદ્દાપે કે આખરી દૌરમે અકલ ઔર સમજદારી કમ હોને લગતી હૈ તો ઊન્કી ખ્વાહીશે ઔર માગ કુછ ઐસીભી હોતી હૈ જન્કા પુરા કરના ઔલાદ કે લીયે મુશ્કીલ બન જાતા હૈ.

કુર્આન મજીદ ને ઈન હાલાતમેં મા-બાપકી દીલ જોઈ ઔર રાહત પહોંચાને કે સાથ ઈન્સાનકો ઊસ્કે બચપનેકા ઝમાના યાદ દીલાયા કે કીસી વક્ત તુમભી અપને મા-બાપકે ઈસસે જયાદ મોહતાજ થે જીસ તરહ વો આજ તુમ્હારે મોહતાજ હૈ. જીસ તરહ ઊન્હોને અપની રાહત ઔર ખ્વાહીશકો તુમપર કુર્આન કિયા. ઔર તુમ્હારી બેઅકલ બાતોંકો પ્યાર કે સાથ બરદાશત કિયા. અબ જબ કે ઊનપર મોહતાજકા વક્ત આયા તો અકલ ઔર શરાફતકા તકાજયે હૈ કે ઊન્કે પહેલે કે એહસાનોંકા બદલાદો. (મઆરીફુલ કુર્આન-૫)

મતલબ કે ઊન્કો આરામ પહોંચાને ઔર ખુશ રખનેમે જો કામ કરના પડે જરૂર કરે ઔર ઈસ્કે સાથ દુઆભી કરતા રહે કે અય પરવર દિગાર ઊન્કી પુરી રાહત પહોંચાનેકી ખિદમત તો મેરે બસકી બાત નહી. તુંહી અપની રહમતસે ઊન્કી સબ મુશ્કીલાત આસાન કર ઔર તકલીફોં કો દુર ફરમા, “રબ્બીર હમ્દુમા કમા રબ્બયાની સગીરા.”

મરનેકે બાદ મા-બાપ કે સાથ હુસ્ને સુલુક યે હૈ કે ઊન્કે લીયે દુઆએ મગફિરત

ઔર ઈસ્તિગફાર કિયા જાયે. નેક આમાલ (સદકા-ખયરાત) તિલાવતે કુર્આન મજીદ ગરીબોંકો ખાના ખિલાકર - કુર્બાની - હજ વિગેરહ કા ઈસાલે સવાબ કિયા જાયે. ઊન્કે અહદ કો પુરા કિયા જાયે જો ઊન્હોને કિસીસે કર રખાહો ઊન્કે નેક ઈરાદે પુરે કિયે જાયે જીન્કો વો મૌતકી વજહસે પુરાન કર સકે થે. ઊન્કે દોસ્તોંકા અદબ કિયા જાયે ઊન્કે રિશ્તે નિભાયે જાયે જો સિર્ફ ઊન્કી તરફ સે હો.

ઊન્કી કબ્ર પર જાકર કાતિહા પઢે ઔર સવાબ પહોંચાનેકા મામુલ બનાયા જાયે.

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા જો શખ્સ અપને મા-બાપ યા ઊન્મેસે કીસી એક કી કબ્ર કી ઝિયારત હર જુઆ કો કરતા હૈ વો મઆફ કર દીયા જાતા હૈ. ઔર ફરમાબરદાર લીખા જાતા હૈ. (રૂહુલ મઆની)

ઈન્સાની ભાઈચારા :

કુર્આન મજીદમેં ઈર્શાદ હૈ-

“અય ઈન્સાનો હમને તુમકો એકમર્દ ઔર એક ઔરતસે પૈદા કિયા હૈ. ઔર તુમકો મુખ્તલીફ ખાનદાનવાલે ઈસ લીયે બનાયા કે એક દુસરે કો પહેચાન સકો, અલ્લાહ તઆલાકે નજદીક તુમ સબમેં બડી ઈઝત્તવાલા (શરીફ) વો હૈ જો સબસે જયાદ પરહેઝગારહો. (સુરએ હુજરાત-૧૩)

અય ઈમાનવાલોં ન તો મર્દકો મર્દો પર હસના ચાહીયે મુમ્કીન હે કે વો ઊન્સે (હસનેવાલોંસે) બેહતર હો. ઔર ન ઔરતોંકો ઔરતોં પર હસના ચાહીયે. મુમ્કીનહૈ વો ઈન્સે બેહતર હો. એક દુસરેકો તાના (મહેશ્વા) નદો. એક દુસરેકો બુરે લકબસે ન પુકારો. (સુરએ હુજરાત-૧૧)

હુઝુર (સ.અ.)ને ફરમાયા

અલ્લાહ તઆલાને મુઝપર વહી નાઝીલ કી હૈ કે તવાજુઅ ઔર આજીઝીસે કામ લો એસા નહો કે કોઈ મર્દ કીસી મર્દ કે મુકાબલે મે ફખ્ર કરે. ઔર બઝાઈ જતાયે યે નહોકે કોઈ કીસીપર જુલ્મ કરે. (મુસ્લિમ શરીફ)

યે ઈસ્લામી તઅલીમ સે પહેલે જાહીલીયતકે જમાનેકી બાત હૈ. કે લોગ અપને બાપ દાદા પર ફખ્ર કિયા કરતેથે. અલ્લાહ તઆલાને નસલ ઔર ખાનદાન કે ફખ્ર ઔર બઝાઈકો ખત્મ કર દીયા હૈ. અબ ઈન્સાનકી તક્સીમ અખ્લાક ઔર કીરદારકે લિહાઝ સે હૈ. કે કોઈ સાહિબે ઈમાન ઔર પરહેઝગાર હૈ. ઔર કોઈ બદકાર બદ

બખ્ત હૈ. તમામ ઈન્સાન આદમ (અલ)કી ઔલાદ હૈ. ઔર આદમ (અલ)કી પેદાઈશ મીટી સે હુઈથી. (તીમીર્ઝી)

૮૬. યે કામ હરગીઝ ન કરો :

(૧) કીસીકા ઐબ દેખના.

કુર્આન મજીદકા ઈર્શાદ હૈ “કીસીકે પોશીદા ઐબ તલાશ ન કરો.

આજકલ યે વબાલ આમ હોગયા હૈ. અચ્છે બુરે સબ ઈસ્મેં મુબતલા હો ગયે હૈ. લોગોંકે પોશીદા ઐબ કી કોઈ બાત મીલજાયે તો ઊસ્કા ચર્ચા કરના રૂસ્વા (બેઈઝાત)કરના આદતમેં દાખિલ હો ગયા હૈ. ઔર ધ્યાનભી નહી હોતા કે કોઈ ગુનાહ કીયા, ઈસ્મે કોઈ દુન્યવી ફાઈદા નહી. ઔર જીંદગી ભર ન કરે તો કોઈ નુકશાન નહી, મગર અખલાકી બિમારી સે લોગ ઈસ્મે મઝા મેહસુસ કરતે હૈ. અલ્લાહ બચાવે.

(૨) છુપકર કીસીકી બાત સુનના :

હદીસમે હૈ જો શખ્સ કીસીસે અપની બાત છુપાના ચાહે ઔર યેકીસી બહાનેસે ઊસ્કો સુને તો ક્યામત કે રોજ ઊસ્કે કાનોંમે ગરમ શીસા પિધલા કર ડલા જાયેગા. યે ભી કબીરાગુનાહ હૈ ! ઔર બેફાઈદા લઝઝત હૈ. અલ્લાહ હિફઝત કરે.

(૩) બગૈર ઈજાઝત કીસીકે મકાનમે દાખિલ હોના :

રસુલેઅકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા જો શખ્સ બગૈર ઈજાઝત કીસીકે ઘરમે ઝરકે (દેખે) તો ઈસ્કે લીયે હલાલ હૈ કે ઊસ્કી આખ ફોડ દે. (બુખારી)

રસુલે અકરમ (સ.લ.) ને ફરમાયા જસ શખ્સને બગૈર ઈજાઝત કીસીકે મકાનકા પર્દા ખોલા ઔર મકાનકે અંદર નજર ડાલી તો ઊસ્ને ઐસા કામકીયા જો ઊસ્કેલીયે હલાલ નહી થા. (તિમીર્ઝી)

ઈસ હુકમકો આમલોગ જહાલતકી વજહસે ઝનાના મકાનકે સાથ ખાસ સમજતે હૈ. મર્દના મકાન મેં દાખિલ હોને યા ઝરકને કો દાખિલ નહી સમજતે અલબત્તા ઐસા મર્દના મકાન જો આને જાને વાલોંકે લીયે ખુલા રહેતા હૈ. તો ઊસ્મે ઈજાઝત લેનેકી જરૂરત નહી જૈસે દુકાન-કારખાના- મગર દુસરે વક્ત જાયેતો ઊસ્મેભી ઈજાઝત લેના જરૂરી હૈ.

(૪) બુરે લકબસે કીસી કો પુકારના :

બુરે ઔર નાપસંદ લકબ સે જોલોગોં મેં મશહુર હોજાતે હૈ. ઊન્કા ચર્ચા કરના.

ઊંઝકો એસે લકબસે પુકારના યા પીઠ પીછે એસે લકબસે યાદ કરના સખ્ત ગુનાહે કબીરા હૈ. જૈસાકે - કાના - બેહરા - ગંજા (ટાલીયા) લંગણ વિ. અગર કિસીકા લકબ ઈસ દરજા મશહુર હો ગયા હો કે બગૈર ઊસ લકબ કે પહેચાના હી નહી જાતા. તો મજબુરન ઈસ્કા બોલના જરૂરતકી વજહસે જાઈઝ હૈ.

કુર્આન મજીદમે હૈ “બુરે લકબસે એક દુસરે કો નપુકારો”

(૫) ઓલમા-ઔર અવલિયા કી બેઅદબી કરના :

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા તીન આદમી હૈ જીન્કી બેઅદબી સિર્ફ મુના ફિક્ક હી કર સકતા હૈ.

(૧) બુદ્દા મુસલમાન (૨) આલિમ (૩) ઈન્સાફ કરનેવાલા બાદશાહ.

હુઝુર (સ.લ.)ને ફરમાયા વો શખ્સ હમમેસે નહીં યાની મુસલમાન નહી જો હમારે બુદ્દોંકી ઈઝઝત ન કરે ઔર બચ્ચોં પર રહમ નકરે ઔર હમારે આલિમોંકી કદર ન કરે

(અહમદ)

ઈમામ અસાકિર (ર.હ.)ને ફરમાયા હૈ. અય અઝીઝ ! અલ્લાહ તઆલા હમેં તૌફીક અતા ફરમાયે ખુબ સમજલો. કે આલિમોંકા ગોશ્ત ઝેરવાલા હૈ. ઔર અલ્લાહ તઆલાકી યે આદત મશહુર હૈ. કે આલિમોંકી બેઈઝઝતી કરનેવાલોંકો વો રૂસ્વા કરદેતા હૈ ઔર જો શખ્સ ઓલમા પર ઐબ લગાતા હૈ અલ્લાહ તઆલા ઊસ્કો મરનેસે પહેલે દીલકી મૌતમે મુબતલા કરદેતે હૈ.

આલિમોંકા ગોશ્ત ઝેર વાલા હૈ ઈસ્કા મતલબ યે હૈ કે કીસીકી ગીબત કરનેકો કુર્આન મજીદને ઊસ્કા ગોશ્તખાના બયાન ફરમાયા હૈ. તો જો શખ્સ આલિમોંકી ગીબત કરતા હૈ વોગોયા ઊન્કા ગોશ્ત ખાતા હૈ. મગર ઊન્કા ગોશ્ત ઝેર વાલા હૈ. જો શખ્સ ઊસ્કો ખાયેગા. ઊસ્કા દીન ઔર દુનિયા તબાહ હોજાયેગે. ઔર દીલકી મૌતકા ~~કા~~ મતલબયે હૈ કે ઊસ્મે નેકી - બદી - ભલાઈ - બુરાઈ કા એહસાસ નરહે. યાની નેકી કો બુરા ઔર બદીકો અચ્છા સમજને લગે.

ગીબત ઔર જલીલ કરના કીસી શખ્સકો જાઈઝ નહી મગર જો શખ્સ આલિમોંકે સાથ એસા મામલા કરે વો શખ્સ ખુદાકે ગજબકા શિકાર બનતા હૈ. એસે શખ્સકા ખાતેમા ખરાબ હોનેકા અંદેશા (ડર) હૈ. ઔર ઈસ મામલેમેં એક ગફલત યે હોરહી હૈ કે બગૈર તહકીક કે આલિમોં પર તમામ બુરાઈયોંકી નિસ્ખત કીજાતી હૈ. કીસીકી ગલતી ઔર ગુનાહ મૌલવી પર, ઔર કીસી પર એઅતેરાજ હો નહો લેકીન આલિમોં પર જરૂર હોતા હૈ.

ઔર એક અઝબ ઊમ્મત પર પાર્ટી બાઝીકા સવાર હો ગયા હૈ કે હર પાર્ટીવાલે ઈઝમત ઔર તઅઝીમકી તમામ આયતે ઔર હદીસે સિર્ફ અપની પાર્ટી કે આલિમો કે લીયે સમજતે હૈ ઔર દુસરે ઓલમા પર જીની યાહે જબાન દરાઝી કરે ગાલીયા બકે કુર્કે ફત્વે લગાયે કોઈ પરવા નહી.

ઈસ્મે શક નહી કે આજકલ દીનીકામોં મે ઈત્તેઝમ સહી નહોને કી વજહસે ઔર કુછ અવામ કી દીન સે લાપરવાહી કે સબબ બહોતસે લોગ જો હકીકત મેં ઈલ્મસે લગાવ નહી રખતે ઈલ્મ મે પેશ હોને લગે.

અવામ કા હાલતો યે હોગયા હૈ કે જીસ્કે ચહેરે પર દાઢી ઔર નીંચા કુર્તા દેખા ઊસકો મૌલાના કા લકબ દેદીયા યા કીસી જલ્સે મે ખડા હોકર બોલને લગા તો વો ખડા અલ્લામાં ઓર રજર્ટ મૌલાના હો ગયે. ફિર ઔસે લોગો સે જો ગલત હરકતે હોતી હૈ યા કીસી વજહસે જેલમે ચલા ગયા તો આલીમો પર ગુસ્સા ઊતારતે હૈ. ખુદને તો બગૈર તેહકીક કે કિસી રાસ્તા ચલતે કો અપના ઈમામ ઔર પેશવા બના લીયા ઔર ઊનકો મૌલાના કહેને લગે, ફીર ખુદ હી ઊનકે બુરે કામોકો તમામ આલીમો કે બુરેકામ સમજ કર સચ્ચે આલીમો પર ગાલીયાં ઔર લાનત કરકે અપના દીન ઔર દુનિયા બરબાદ કીયા.

અવામ કી ઈસ બે એહતીયાતીને બહોતસી બરબાદીયા પૈદા કી અવ્વલ તો જીનકો બગૈર કિસી સનદ ઔર તેહકીક કે અપના પેશવા બનાયા અગર વો હકીકતમેં આલીમ નહી તો વો હર કદમ પર ખુદભી ગુમરાહ હોગા. ઔર દુસરોં કો ભી ગુમરાહીમે ડલેંગે ફિર જબ લોગ ઈન્કી ગુમરાહીયો ઔર બુરેકામોં પર ખબરદાર હોકર બદ ગુમાન હોગે તો યે બદ ગુમાની ઊનકે સાથ મખસુસ ન રહેગી બલ્કે વો સબ ઓલમા સે બદ ગુમાન હો જાયેગે જીસકા નતીજા દીન કી તબાહી ઔર દુનીયા કી બરબાદી હૈ.

ઈસલીયે જરૂરી હૈ પહેલે તો કિસીકો મૌલવી, મૌલાના ! આલીમ, કહેને ઔર સમજને મે જલદી નકરે ઔર જબ તહકીક કરકે કિસીકે બારેમેં ઊસ્કે આલીમ હોનેકી તસ્દીક હો જાવે તો ફિર ઈસ પર એઅતરાજ કરને મેં ઔર ઊસ્કો બુરા કહેને મે જલ્દી નકરે બલ્કે ઊસ્કી ખુલી બુરાઈકો ભી દેખે. તો ઈસ બુરે કામકો તો જરૂર બુરા સમજે મગર ઊસ શખ્સકો બુરા ન કહે કે શાયદ વો કિસી વજહસે માજૂર હો અવામકે દીનકી હીફજત ઈસમે હૈ : (અલ્લાહ હમ સબકો નેક તૌફીક અતા ફરમાયે આમીન)

(૬) અલ્લાહ કે નામ કી બે અદબી :

આજકલ પ્રિન્ટીંગ કામ જયાદ હોને કી વજહસે અખબાર ઔર રસાઈલ કી ભરમાર કે સબબ સે યે હવ્વા ઐસા આમ હો ગયા હૈ કે કોઈ ઘર કોઈ ગલી કુચા કોઈ મુસલમાન ઈસસે ખાલી નરહા જગાજગા કાગઝ કે ટુકડે બિખરે નજર આતે હૈ. જન્મે અલ્લાહ કાનામ ઔર આયતે ઔર હદીસેં યા મસાઈલ હોતે હૈ જન્કી ઈજ્જત વાજબ ઔર બેઅદબી ગુનાહ હૈ. ખાસ કરે કુર્આન મજીદ ઔર સીપારોંકે પુરાને વરક આમ તોર પર લોગ મસ્જીદકે તાકમે રખદેતે હૈ ફીર તાકસે ઉઝકર હવાસે ગલી કુચો મેં પહુચતે હૈ. ઔર સારી બે અદબી કા ગુનાહ રખને વાલોં કો હોતા હૈ.

ઐસે કુર્આન મજીદ યા કિતાબે જો પુરાની હોકર ફટ ગઈ હો ઔર નફા ઊઠાને કે કાબિલ ન રહે ઊન્કે લીયે યે હુકમ હૈ કે કિસી પાક કપડે મે લપેટ કર કિસી મેહફુઝ જમીન મે દફન કર દીયા જાયે.

ઔર જસ તરહ ઐસે વરક કો બે અદબીકી જગા ડાલના ગુનાહ હૈ ઈસી તરહ ઐસે અખબાર ઔર રિસાલે જન્કે બારે મેં આદત સે યે માલુમ હૈ કે વો રદી મે ડાલે જાયેગે. ઉનપર કુર્આન કી આયતે યા હદીસ વગેરા ભી લીખના જાઈઝ નહી અગર ઈન અખબારોંકી બે અદબી હુઈ તો ઈસકા ગુનાહ જૈસે બે અદબી કરને વાલોંકો હોગા ઐસે હી ઉસકે લીખને ઔર છાપનેવાલોં કો ભી હોગા.

બલકે ઐસે અખબારમે અગર કોઈ મજમુન ઈસ કિસ્મ કા લિખના હો તો અસલ ઈબારત લીખને કે બદલે તરજુમા લીખને પર બસ કરે અગર યે તરજુમાભી ઈજ્જત ઔર અદબ કે કાબીલ હૈ. ઔર ઊસ્કી બે અદબીભી બૂરી હૈ. મગર ફિરભી કુછ ફર્ક હૈ.

ઈસી તરહ ખત મે આયત ઔર હદીસ નહી લીખના ચાહીયે કે વોભી આમ તોર પર રદીમે ડાલ દીયેં જાતે હૈ. ઔર શાયદ ઈસી લીયે અકાબિર સે યે તરીકા મનકુલ હૈ. કે ખત મે બજાયે બિસ્મીલ્લાહ કે ઊસ્કે અદદ ૭૮૬ લીખતે હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલા કે નામકી જગા “બિસ્મીલી તઆલા” લીખતે હૈ.

મસ્અલા : જસ કાગઝ પર કુર્આન કી કોઈ આયત યા હદીસ યા મસાઈલ લીખે હુએ હો ઊસમે કિસી ચીઝ કો લપેટના યા પેકીંગ કરના ભી બુરા હૈ. (આલમગીરી)

મસ્અલા : સાદા કાગઝભી કાબિલે અદબ હૈ. ઊસકો ઈસ્તિજા વગેરા મે ઈસ્તેમાલ કરના- જૈસે અંગ્રેજી રિવાજ હૈ યેભી જાઈઝ નહી.

નોંધ : હઝારો મુસલમાન આજ ઈન બે ફાયદા ગુનાહોંમે મુબ્તલા હૈ ઔર યે

ઐસે ગુનાહ હૈ જીસે આખેરતકી સજા કા તો ખતરા હૈ. ઊંકા વબાલ દુનિયા મેભી આમ તોર પર આફતો ઔર બલાઓ ઔર કહત (દૂષ્કાળ) ઔર ગિરાની (મોંઘવારી)કી સુરતોં મે જાહિર હોતા હૈ જીનમે આજકલ સારી દુનિયા મુબતલા હૈ મગર અફસોસ કે ઊંકો દૂર કરનેકી તરફ કિસી કી તવજજો નહી.

(૭) બીવીકો શોહર કે ખિલાફ ભડકાના :

રસુલે અકરમ (સ.લ.)ને ફરમાયા જો શખ્સ કિસીકી બીવીકો ઊસ્કે શોહર કે ખિલાફ યા નોકર કો માલિક કે ખિલાફ ભડકાયે (યાની દિલમેં અદાવત કે જજબાત પેદા કરે)વો હમ મેસેં નહી. (અહમદ)

ઈસી તરહ કિસી ઔરતકે શોહરકો ઊસ્કી બીવી સે નારાજ કરાના ઔર ઊસ્કે દીલમે નફરત પૈદા કરનાભી ઈસીકે હુકમ મે દાખિલ હૈ. (ઝમાજિર)

ઈસકો ઓલમાને કબીરા ગુનાહોંમે શુમાર કીયા હૈ ઔર હદીસ મેં ઈસ કામકો શયતાનકા સબસે બઝા કરનામા બતલાયા ગયા હૈ. (મુસ્લીમ)

નોંધ : આજકલ આમ આદત હો ગઈ હૈ કે કીસીકી બીવી યા નોકરકો ઊસ્કે શોહર યા માલિક સે જરા શિકાયત હુઈ તો સુનનેવાલે ઊસ્કે દિલ સે શિકાયતકો દુર કરનેકે બજાએ ઊસ્કો અપને શોહર ઔર માલિક સે નેક ગુમાન કાયમ રખનેકી કોશીશ કરતે લેકીન ઊલ્ટા તરહ તરહસે ઊસ્કી દુશ્મની ઔર નફરત કો બઢાતે હૈ. ઈસીકો ઈસ ઔરત ઔર નોકરકી હમદર્દી ઔર દોસ્તી સમજા જાતા હૈ.

હા ! હમદર્દી ઔર દોસ્તી ઈસ્મે હૈ કે ઊંકો યે સમજાયા જાયે કે વો મજબુર થા ઔર દેખો અગર તુમ્હે ઈસ્સે એક તકલીફ પહુચી હોતો હઝારો રાહતે ભી પહોચી હૈ. ઈન્કા ખ્યાલ કરકે ઈસ તકલીફ કો નજર અંદાઝ કરદો, ઔર શોહર ઔર માલિક કો કિસી નરમ બાત ચીતસે ઐસે તરીકે પર સમજાયે કે ઊસ્કો કોઈ બદ ગુમાની બીવી ઔર નોકર પર પૈદા નહો. ઈસી તરહ શોહર કો બીવી સે શિકાયત હોતો ઊસ્કે દિલસે નફરત ઔર ગુસ્સે કો કમ કરનેકી તદબીરે કરે ઔર બીવીકો કીસી મુનાસીબ બાત-ચીત સે ઈતાઅત ઔર મેલ-મિલાપ કી તલકીન કરે.

(૮) એકહી વક્ત મેં એકસે જયાદ તલાક દેના :

અગર કિસી શરઈ મજબુરી સે બીવી કો તલાક દેના પડે તો સુન્નાત તરીકા યે હૈ કે ઐસે વક્તમે તલાક દે જબકે ઔરત માહવારી (હૈજ) સેફરીગ હો ઔર સીફ એક તલાક દે. ઔર એક હી વક્ત મે ત્રીન તલાકે દે દેના, જો આમ તોર પર જાહીલો મેં રિવાજ હૈ બઝા ગુનાહ હૈ, અગર યે તલાક હો જાતી હૈ.

અવામ ઔર નાવાકિફ લોગ આમ તોર પર ઈસમે મુબતલા હૈ કે તલાક દેગે તો તીનસે કમપર સાંસ ન લેગે, યહાં તક કે સરકારી કાગઝ લીખને વાલેંકો ભી યે આદત પડ ગઈ હૈ કે તીન તલાક લિખતે હૈ યે સબ ગુનાહ ઔર બે ફાયદા થીઝે હૈ.

અગર કિસી વજહ સે યહી મંજૂર હો કે દોબારા ઔરતસે રજઅતકા (દોબારા નીકાહ કરને કા હક) ન રહે તો એક તલાક કોંભી બાઈન કિયા જા સકતા હૈ. તીન તક પહોંચનેકી કીસી હાલમેં જરૂરત નહી. (દૂર્રુમુખ્તાર)

(૯) માપતોલ મે કમી કરના :

જબ કોઈ કોમ માપ તોલમે કમી કરને લગતી હૈ તો ઊંન્કો કહત ઔર ગિરાની (દૂકાણ અને મોંઘવારી) ઘેર લેતી હૈ યાહે બારિશ હો યા નહો. ઉનપર લોગોંકે હક ઔર કર્જ જયાદ હો જાતે હૈ ઔર ઊંન્કે હાકિમ ઊંન પર જુલ્મ કરને લગતે હૈ.

કોઈ તાજર સારે દીન માપ તોલમે કમી કરતા રહે તો શાયદ દિન ભરમે શેર-દોશેર બચાવેગા, ઔર ગુનાહોં કે બડે અંબાર કે બદલેમે શેર દોશેર અનાજ યા મીટર-દો મીટર કપડા મીલા યે કિતને બડે નુકશાન કા સૌદા હૈ. ઈસી લીયે બુઝર્ફોને એસે લોગોં કે બારે મેં ફરમાયા હૈ કે બરબાદી ફીર બરબાદી હૈ. ઊંન લોગોં કે લીયે જો એક દાને કે લીયે જન્નતકી નેઅમતોં કો બરબાદ કરે. ઔર જહન્નમ કા વો દર્દનાક અઝાબ ખરીદે જસસે પહાડ પીગલ જાયે.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઊમર (રદી.) જબ બાઝર તશરીફ લે જાતે તો દુકાન દારોંકે પાસ ખડે હોકર ફરમાતે કે માપ-તોલ મે ખુદા સે ડરો. કયામતકે દીન માપતોલ મેં કમી કરનેવાલે એસે મેદાનમે ખડે કીયે જાયેંગે કે વહાંકી તકલીફ કે સબબ લોગોંકા પસીના દરીયાકી તરહ બહેતા હુઆ ઊંન્કે કાનોતક પહુંચ જાયેંગા અલ્લાહ તઆલા મુસલમાનોંકો ઈસ બલાસે નજાત અતા ફરમાયે. (આમીન)

(૧૦) નઝુમી સે ગૈબ કી ખાતે પુછના :

જો શખ્સ આઈન્દા કી ગેબી ખબરે બતલાને વાલેકે પાસ ગયા ઔર ઊસસે ગૈબકી ખબરે પુછી ઊસ્કી ૪૦ રોઝકી નમાજ કુબુલ નહોગી. (મુસ્લીમ)

જો શખ્સ ગૈબકી ખબરે બતલાને વાલે નઝુમી કે પાસ ગયા ઔર ઊસ્કી ખાતપર યકીન કીયા ઊસ્ને વહી ઔર કલામે ઈલાહીકા કુફ કીયા જો હુઝુર (સલ.) પર નાઝીલ હુઆ હૈ. (હાકિમ)

બહોતસે મુસલમાન ઈસ ગુનાહમે ગફલત ઔર લાપરવાહી સે મુબતલા હૈ. ઔર ઈન થીઝેમે મુબતલા હોના ગુનાહ કે અલાવા જહાલત ઔર બેવકુફી હૈ. કયું

કે પહેલેતો ઊનલોગોં કી સબ બાતે અંદાજ ઔર ગુમાન પર હોતી હૈ. ઊન્કા કુછ એતેબાર નહી ફિર અગર માનલો સહીભી હૈ. ઔર આઈન્દા કી બાત પર ઈત્તેલાઅ ભી હો જાયે તો ફાયદા કયા ? જબકે હમારા યે ઈમાન હૈ કે જો કુછ મુકુદ્દર મે હૈ વો ટલ નહી શકતા.

(૧૧) બચ્ચોં કો નાજાઈઝ લિબાસ યા ઝેવર પહેનાના :

જસ તરહ મદ્દોકો રેશમ કા કપડા પહેનાના સોના ચાદીકા ઝેવર પહેનાના ગુનાહહૈ, ઐસેહી બચ્ચોં કોભી પહેનાના હરામ ઔર નાજાઈઝ ઔર સખ્ત ગુનાહ હૈ બહોત સે લોગ ગફલત સે ઈસ્મે મુખ્તલા હૈ.

૯૧૬ કો
કોભી

(૧૨) મસ્જીદ મેં નાપાકી યા બદબુ કી ચીંઝેં દાખીલ કરના :

ઈસકા ગુનાહ હોના, ઈસસે ફરીશતોં કો તકલીફ હોના, ઔર ઊસ્કા ઊસ શખ્સ કે લીયે બદદુઆ કરના હદીસોંમે મશહુર હૈ, મગર આમ તોર પર લોગ ઊસમે મુખ્તલા હૈ. જૈસા કે બચ્ચોંકો નાપાક બદન ઔર કપડોકે સાથ મસ્જીદમે લે જાના જીનસે મસ્જીદ કે નાપાક હોનેકા ખતરા હો યા કેરોસીન વાલી ફાનસ મસ્જીદ મે લે જાના યા લસણ પ્યાઝ યા તખ્માકુ ખાકર બગૈર મુંહ સાફ કીયે મસ્જીદમે જાના યે સબ ઈસીમે દાખીલ હૈ.

(૧૩) મસ્જીદમે દુનીયા કી બાતે યા દુનીયાકા કામ કરના :

મસ્જીદ મે દુનીયા કી બાતે નેકીયો કો ઈસ તરહ ખા જાતી હૈ જૈસે આગ સુખી લકડીકો, અગર કોઈ જરૂરી બાત કીસીસે કરના હો તો પહેલે મસ્જીદ સે બાહર યા વુઝુખાના વગેરો મેં જાકર કરે ઔર કભી મસ્જીદકે કોને મે કોઈ મુખ્તસર બાત કીસીસે કરવી તોકોઈ હર્જ નહી. મગર મહઝ દુનીયાકી બાતેં કરને કેલીયે મસ્જીદમે મજલીસ જમાના ઈસ વર્ઈદ મે દાખીલ હૈ. જસમે આજકલ આમ મુસલમાન મુખ્તલાહૈ ઔર જાહીર હૈ ઈસમે નકોઈ દુન્યવી ફાયદા હૈ ઔર ઊસ્કો છોડનેસે કોઈ નુકશાન ભી નહી.

૯૧૭ કો
વગેરો

(૧૪) નમાઝકી સર્ફોકો દુરુસ્ત ન કરના :

જો શખ્સ સર્ફકો મીલાયેગા ઊસ્કો અલ્લાહતઆલા (અપનેસાથ) મીલાયેગા. ઔર જો સર્ફકો તોડેગા. અલ્લાહતઆલા ઊસસે કતા તઅલ્લુક ફરમાયેગા.

ફાયદા : સર્ફકો મીલાનેકા મતલબયે હૈ કે બીચ મે જગા ન છોડી જાયે.

અપની સર્ફોકો દુરુસ્ત ઔર બરાબર કરો. વરના અલ્લાહતઆલા તુમ્હારે ચહેરે ફેર દેગા, ઔર બાઝ રિવાયતમેં હૈ તુમ્હારે દીલોંમે ઈખ્તેલાફ પડ જાયેગા.

(બુખારી-મુસ્લિમ)

સફ્તે મીલકર ખડા હોના, ઔર સફ્તો સીધા રખના વાજબ હૈ. ઈસ્કે ખિલાફ કરના સખ્ત ગુનાહ હૈ.

લેકીન અફ્સોસ ! હઝારોં મુસલમાન ઈસ ગુનાહમે બેફીકરીસે મુખ્તલા હૈ. આમ તૌરપર બીચમે કાફી જગા છોડ દેતે હૈ. અગલી સફ્તમે જગા હોતે હુએ પીછલી સફ્તમે ખડે હોજાતે હૈ. ફીર સફ્તમે ખડે હોને મે ત્બી આગેપીછે હો જાતે હૈ. યે સબ ગુનાહકી બાતે હૈ.

મસ્અલા :- હરએક નમાઝી કે ટખને દૂસરે નમાઝીકે ટખનોંકે બરાબર રહેના ચાહીયે એકી પંજા આગેપીછે હો તો હર્ઝ નહી, લેકીન ટખનોંકા બરાબર હોના જરૂરી હૈ. ઈસ્મે કોતાહી કરના બહોત બડા વબાલ હૈ.

(૧૫) ઈમામસે આગે નિકલ જાના :

કયા ? તુમમેસે કોઈ ઈસ બાતસે નહી ડરતા કે જબ વો રુકુઅ યા સિજદામે ઈમામસે પહેલે સર ઊઠાયે તો અલ્લાહતઆલા ઊસ્કાસર ગધે કે સરસે તબ્દીલ કરદે યા ઊસ્કી શકલ ગધેકી સકલમે બદલ દે ? (બુખારી-મુસ્લિમ)

રુકુઅ યા સિજદે મે ઈમામસે પહેલે સર ઊઠાયે યે બે ફાઈદા ગુના હૈ. ઈસ્મેત્બી બહોતસે નાવાકિફ મુખ્તલા હૈ. (ગુનાહેબેલિઝઝત)

(૧૬) ગુસ્સેકા નુકશાન ઔર ઈસ્કા ઈલાજ :

ગુસ્સા

અલ્લાહતઆલાકા ઈર્શાદ હૈ (ઈમાનવાલે) ગુસ્સકો પીજાનેવાલે ઔર લોગોંકી ખતાઓકો માફ કરને વાલે હૈ ઔર અલ્લાહતઆલા એહસાન કરનેવાલોંકો મેહબુબ રખતે હૈ.

ગુસ્સેકી હાલતમે અકલ ઠીકાને નહી રેહતી અંજામ ઔર નતીજા સોચનેકા હોંશ નહી રેહતા. ઈસલીયે હાથ ઔર જબાનસે એસી નામુનાસિબ હરકતેં હોજાતી હૈ. જસસે કતલ, ખુન, બે ઈઝ્તી, ઔર બાઝ મરતબા ઘરકે ઘર ઊજડ જાતે હૈ. ઔર ન જાને કિત્ની કિંમતી જાને ઔર માલ ઔર અરબાબ તબાહ હોજાતે હૈ. ઔર કિત્ની મુકદ્દમાબાઝીયોંને દિલકા સુકુન ઔર નિંદ હરામ કર રખી હૈ. જસસે દુનિયા કી તરકકી ઔર આખેરતકી તૈયારી કે લીયે વક્ત ઔર દીલકા ઈત્મીનાન હાસિલ નહી હોતા. ગુસ્સેકી તબાહકારીયોંસે કિત્ને બચ્ચેં યતીમ ઔર ઔરતે બેવા ઔર ઘરોંકે ચિરાગ બુઝાયે, ઈસ ખતરનાક બિમારી કી ફિક બહોત જરૂરી હૈ. ગુસ્સેસે ભરપુર રહેના, ઔર ખુદકી મખ્લુકકો સતાના, બહોત બડી બદ બખ્તી ઔર સંગદીલી હૈ. બુઝગોંકા તરીકા તોયે રહા કે જરને સતાયા ઊસ્કો માફ કર દિયા ઔર ઊસ્કેલીયે દુઆકાત્બી મામુલ રખા.

મૌલાના રૂમ (૨૯) કે સામને દો આદમી લડ રહેથે એકને કહા અગર તું એક કહેગાતો મુઝસે દસ સુનેગા, મૌલાના ને ફરમાયા હમકો એક હજાર કેહલો, ઔર હમસે એક ભી ન સુનોગે, બસ દોનોં પાવ મેં ગીર ગયે. ઔર તૌબાકી ઔર સુલહ કરલી.

ઈલાજ :

સબસે પહેલે યે કરેકે જીસપર ગુસ્સા આયા હૈ ઊસ્કો અપને સામને સે હટા દે અગરવો ન હટે તો ખુદ હટ જાએ ફીર સોચેકે જીસ કદર યે શખ્સ મેરા કુસુરવાર હૈ ઈસસે જ્યાદા મૈં ખુદાતઆલાકા કુસુરવાર હું ઔર જીસ તરહ મૈં ચાહતા હું કે અલ્લાહતઆલા મેરા કુસુર માફ કરદે. મુઝકો ભી ચાહીયે કે મૈં ઊસ્કા કુસુર માફ કરદું ઔર જબાનસે “અઊઝુ બિલ્લાહી મિનશયતાની રજીમ” બારબાર પઢતા રહે. ઔર પાની પીલે, વુઝુ કરલે, ખડા હો તો બેઠ જાયે. બેઠા હોતો લેટ જાયે. ફીર જબ અકલ ઠીકાને હોજાયે ઊસ વક્ત ભી અગર કુસુર પર સજાદેના મુનાસિબ માલુમહો ઔર સજા દેનેમેં ભલાઈ હો જૈસે અપની ઔલાદ કે ઊસ્કી ઈસ્લાહ જરૂરી હૈ. યા કીસી મજલુમ કી મદદ કરના હૈ. ઔર ઊસ્કી તરફસે બદલા લેના હૈ તો ખુબ સમજ લો. ઈત્ને કુસુરકી કિત્ની સજાહોની ચાહીયે જબ શરીઅત કે મુતાબિક તસલ્લી હોજાયે તો કુસુર કે બરાબર સજાદે, ચંદરોઝ ઈસતરહ કરને સે ગુસ્સા કાબુંમે આજાયેગા.

ઈમામ ગિઝલી (૨૯)ને ત્રીન હદીસેં નકલ કીહૈ ઊન્કા બાર બાર મુતાલા કરના ચાહીયે.

- (૧) હદીસે પાકમે હૈ કે પહેલવાન વો નહી જો અપને દુશ્મનકો પછાડે. બલકે પહેલવાન ઔર બહાદુર વો હૈ જો અપને ગુસ્સે પર ગાલિબ આ જાયે ઔર ગુસ્સેકો પછાડ દે.
- (૨) હદીસમે હૈ અલ્લાહ કે નઝદીક સબસે બેહતર ઘુંટ જો મુસલમાન પીતા હૈ ગુસ્સેકા ઘુંટ હૈ.
- (૩) હદીસમે હૈ જીસ મુસલમાનકો અપને બીવી ઔર બરચોં યા ઐસે લોગોં પર ગુસ્સા આયે જીનપર અપના ગુસ્સા ઊતાર સક્તા હૈ ઔર ફીર વો ગુસ્સા દબાલે ઔર તહમ્મુલસે કામલે તો અલ્લાહ તઆલા ઊસ્કા દીલ અમન ઔર ઈમાનસે ભરદેગા. ગુસ્સેકે બિમારકો ઈન આયાતકો લીખકર ગલેમેં ડાલના ઔર જાફરાન (કિસર)સે લીખકર પીલાના મુજરબ હૈ. આયત યે હૈ-

وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ
وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ۝

(૧૭) હસદ : (અદેખાઈ કરના)

કીસીકે એશા ઓર આરામ કો દેખકર દીલકો સદમા રંજ ઓર જલનકા હોના ઓર ઈસ્કે એશો આરામકી નેઅમત કે ખત્મ હોજાનેકો પસંદ કરના હસદ કહેલાતા હૈ જો હરામ હૈ.

રસુલે અકરમ (સ.અ.) ઈર્શાદ ફરમાતે હૈ કે હસદ નેકીયોંકો ઈસ તરહ ખા જાતા હૈ જસ તરહ આગ લકડીકો ખા જાતી હૈ.

અલબત્ત એસે આદમી પર હસદ કરના જાઈજા હૈ જો ખુદાતઆલા કી નેઅમતોં કો ના ફરમાનીમેં ખર્ચ કર રહા હો. ઊસ્કે માલકે ઝવાલ કી તમન્ના કરના ગુનાહ નહી. ક્યુંકે યહાં દર અસલ ઈસગુનાહકે બંદ હોનેકી તમન્ના હૈ.

હસદ દર અસલ ખુદાકે ફેસલેસે નારાજ હોનેકા નામ હૈ કે હાય ! ખુદા તઆલા ઊસ્કો યે નેઅમતોં ક્યું દેરહાહૈ, ઓર ઊસ્કી નેઅમતોંકી તબાહીસે દીલ ખુશહો ઓર અગર કીસીકી નેઅમત દેખકર યે તમન્ના કરે કે હમકોભી અલ્લાહ તઆલા અપની રહમતસે અતા ફરમાદે, તો ઊસ્મે કોઈ હરજ નહી ઈસ્કો ગીબ્તા કહેતે હૈ.

હસદ કા દીની નુકશાન યે હૈ કે સબ નેકીયા બરબાદ હોજાયેગી. ઓર દુનિયા કા નુકશાન યે હૈ કે હસદ કરને વાલેકા દીલ હરવક્ત રંજ ઓર ગમ મે જલતા રહતા હૈ.

હસદકી આગમે ક્યું જલ રહે હો : કફે અફસોસ તુમ ક્યું મલ રહે હો

ખુદાકે ફેસલે સે ક્યું હો નારાજ : જહન્નમકી તરફ ક્યું ચલ રહે હો.

(ફહકી બિમારીયા ઓર ઊસ્કા ઈલાજ)

(૧૮) બદગુમાની કરના :

મુરશીદ અપને મુરશીદ યા નેક આદમી યાકીસી મુસલમાનસે બદ ગુમાની નકરે ઓર અપનેકો સબસે હકીર સમજે, અગર ઝિક્ક ઓર ઈબાદતકી તૌફીક હોજાયેતો અલ્લાહતઆલા કા શુક્ર અદા કરે લેકીન અપને હર નેક અમલ પર કબુલ નહોનેકા ભી ડર રખે તાકે નફ્સમેં બઝાઈ ન આયે.

મસ્જીદમેં જાયે તો સબ નમાઝીયોંસે અપનેકો કમતર સમજે ઓર યું ઈરાદા કરે કે અગર યે એલાન હો કે મસ્જીદમેં જો સબસે બુરા બંદાહો વો બાહર આ જાયે ઊસસે કોઈકામ હૈ. તો ફોરન ખુદ નિકલનેકા જઝબા હો યે ફકીરીકા અસલ રાજ હૈ ઈસપર અલ્લાહતઆલા કા “ફજલ” બંદેપર હોતા હૈ.

હઝરત જુનૈદ બગદાદી (ર.અ.) કિસ્સા મનકુલ હૈ કે એલાન હુઆ જો સબસે બુરાહો મસ્જીદસે બાહર નિકલે તો ખુદ સબસે પહેલે નિકલે, હઝરત શિબ્લી (ર.અ.)

ગિન્કે મુર્શદને જબ ગિન્કા યે હાલ સુનાતો ફરમાયા કે આહ ! ઈસી તવાજુઅને ઝૂનૈદ કો ઝૂનૈદ બનાદીયા.
(રૂહકી બિમારીયા)

૮૭. થોડી દેરકા સાથી :

જીંદગીમે ઈન્સાનકો કદમ કદમ પર દૂસરોસે વાસ્તા પડતા હૈ. બાઝ તઅલ્લુક હંમેશા કે હોતે હૈ. જૈસે કે રિશ્તેદાર બાજ હંમેશા કે ચાહે નહો. લેકીન લંબી મુદ્દત કે લીયે હોતે હૈ. જૈસે પડોસી બાઝ ઐસે હોતે હૈ કે સિર્ફ ચંદ ઘંટે યા ઈસસે કમ મુદ્દત કે લીયે કીસીકા સાથ હોજાતા હૈ. જૈસે “હમસફર” જો કીસી બસ યા રેલ યા હવાઈ જહાઝ મેં સફર કરતે હુએ થોડી દેરકે લીયે એક દુસરેકે સાથ હો જાતે હૈ.

કુર્આન મજીદને બહોત બારીક તૌરપર ઈન તીનો કીસમકે તઅલ્લુક કે હુકુ રખે હૈ. ઔર ઊસ્કો અદા કરનેકી તાકીદ ફરમાઈ હૈ. પહેલી દો કિસ્મે યાની રિશ્તેદારો કે હુકુક, ઔર પડોસીઓંકે હુકુક કો લોગ કુછ ન કુછ અહમિયત દેતે હૈ, જીસ્કી વજહ યે હૈ કે ગિન્કે સાથ બદસુલુકી કરને સે ઈન્સાન બદનામ હોજાતા હૈ. ઔર યે તઅલ્લુક લંબી મુદ્દતકે લીયે હોતે હૈ ઈસલીયે બદનામીભી લંબી મુદ્દતકી હોતી હૈ.

લેકીન તીસરી કિસ્મ યાની વો લોગ જો થોડી દેરકે લીયે સાથ હો ગયે હો બહોતકમ ઈન્સાન ગિન્કે હુકુક અદા કરનેકો તૈયાર હોતે હૈ. ઊસ્કી વજહ યે હૈ કે થોડીદેર કે સાથી અકસર અજનબી હોતે હૈ. ઔર થોડી દેરકે બાદ જબજુદા હોતે હૈ તો કભીકભી પુરી ઊમ્મ ગિન્કે મીલનેકા મૌકા નહી આતા.

ઈસ લીયે અગર ગિન્કે સાથ કોઈ બદસુલુકી યા બદ અખ્લાકી હોજાયે તો ઊસ્કી વજહસે હંમેશાકી બદનામી કા ડર નહી હોતા. અકસર લોગ યે સોચતે હૈ કે અગર થોડી દેરકે લીયે ગિસ શખ્સ પર મેરે બારેમેં કોઈ ગલત અસર હો ભી ગયા તો કયા હૈ ? બાદ મે તો કભી ગિસસે મીલના નહી હૈ. ઈસલીયે ઈસ ગલત અસર સે મેરી જીંદગી પર કોઈ બુરા અસર નહી પડેગા.

યુનાચેં બસ ઔર રેલ ઔર દુસરી પ્રાઈવેટ સવારીમેં ઔર અબ તો હવાઈ જહાઝ મેં ભી જો ઘકાપેલ ઔર નફ્સા નફ્સીકા આલમ નજર આતા હૈ. કે હર શખ્સ એક દુસરેકો કોહની મારકર આગે બઢનેકી ફિકરમે રહેતા હૈ. વો ઈસી તંગ નજરી કા નતીજા હૈ.

ઈસીલીયે કુર્આન મજીદને જહાં રિશ્તેદારો ઔર પડોશીયોં કે સાથ અસ્થે સુલુક

કી તાકીદ ફરમાઈ છે. વહાં “થોડી દેરકે સાથીયો” કે હક અદા કરનેકો તાકીદસે બયાન ક્રિયા છે. થોડી દેરકે “સાથી” કેલીયે કુર્આને મજહને “અસ્સાહિબુબિલ જમ્બ” કા લફ્ઝ ઈસ્તેમાલ ક્રિયા છે. જીસ્કા ઊર્દૂ તરજુમા. “હમ પહેલું” સે ક્રિયા જા સકતા છે. ઔર ઈસસે વોશખ્સ મુરાદ છે. જો થોડી મુદત કે લીયે કીસીકે સાથ હો ગયા હો. ચાહે સફરમે ચાહે કીસી મજલીસમે, યા બસ ઔર રેલ કે સફરમે જો શખ્સ હમારે કરીબમે બેઠા છે. વો હમારા “હમપહેલું” છે.

કીસી દઅવત યા જલ્સે યા ઈજતેમાઅમે જો શખ્સ હમારે પહેલું મે છે વો હમારા “હમ પહેલું” છે.

ઔર કુર્આન મજહને ખાસ તૌર પર ઈન્કે સાથ અછબ્ર સુલુક કરનેકી તાકીદ ઈસલીયે ફરમાઈ છે કે ઈન્સાનકી શરાફત ઔર અચ્છે અખ્લાક કા અસલ ઈમ્તેહાન ઐસેહી વક્તમે હોતા છે.

બડે બડે પદે લીખે ઔર દેખનેમે બહોત તેહઝીબવાલે લોગોંકો દેખા કે અપને રોઝના કે હાલાતમે વો દેખનેમે બહોત અચ્છે અખ્લાકવાલે નજર આતે છે. લેકીન જબ કભી સફરકી નૌબત આઈ તો ઊન્કી તેહઝીબ ઔર અખ્લાક કો એક તરફ રખ દેતે છે ઔર અપને હમસફર લોગોંકે સાથ ખુદ ગરજી ઔર પત્થર દીલ હોનેકા બરતાવ કરતે છે.

ઈસલીયે હઝરત ઊમર (ર.દી.)ને એક મૌકે પર ફરમાયા થા કે કીસીકે નેક હોનેકી પકકી ગવાહી ઊસ વક્તદો જબ કે તુમ્હારા ઊસસે રૂપીયે પૈસેકા લેનદેન હો ચુકા હો ઔર તુમને ઊસ્મે ઊસ્કો ખરા પાયા હો યા ઊસ્કે સાથ કોઈ સફર ક્રિયા હો ઔર ઈસ સફરમે તુમને ઊસ્કો હકીકતમે અચ્છે અખ્લાકવાલા દેખા હો.

અસલ ખાત યેહે કે અચ્છે અખ્લાકકા બરતાવ સિર્ફ બદનામી કે ખોફસે ક્રિયા જાયે વો અછબ્રે અખ્લાક હી કહા છે ? વોતો એક દીખાવા છે. યુનાચે જબ બદનામીકા ડર દૂર હોગાતો ઈન્સાનકી બદ અખ્લાકી જાહીર હોજાયેગી.

“અચ્છે અખ્લાક” તો એક અંદરકી સિફતકા નામ છે. જો નેકનામી ઔર બદનામી સે બે પરવાહોકર ક્રિયા જાયે. જો અલ્લાહ તઆલાકી ખુશનુદી કા સબબ છે.

જબ યે સિફત કીસીકો હાસિલ હો જાયેતો ઊસ્કા મામલા હર જગા અચ્છ્ર હોતા છે. યહા તકકે ઐસી જગામે ભી અચ્છ્ર હોતા છે જહાં ઊસ્કો દેખને વાલા નહો.

ઔર યે હકીકત ઊસ્કે સામને રેહતી છે કે કોઈ દેખે યા નદેખે ખુદ જરૂર દેખ રહા છે. જીસ્કે દેખને પર જન્મત ઔર જહન્નમ કે ફેસલે હોતે છે.

ઈસ્લામને થોડી દેરકે સાથી કે હક જીસ બારીક અંદાજસે બતાવે હૈ ઊસ્કા અંદાજ ચંદ મિસાલોંસે લગાઈયે.

- (૧) જુમ્આકેદીન જબ મસ્જિદમેં લોગ ખુલ્બા ઔર નમાઝકે લીયે જમા હો તો નયે આને વાલે કે લીયે યે હુકમ હૈ કે વો ઈજતેમાઅકે આખરી હિસ્સેમેં જહાં જગા મીલે બેઠ જાયે. લોગોંકી ગરદન ફલાગકર આગે બઢનેકી કોશીષ કો સખ્તીસે મના ક્રિયા હૈ. હુજુર (સ.અ.)ને ઈસ બુરી હરકત પર સખ્ત નારાઝગી જાહીર ફરમાઈ હૈ.
- (૨) જુમ્આકે દીન નહા ઘોકર અચ્છે કપડે પહેનકર ઔર ખુશબું લગાકર મસ્જિદમેં જાનેકી તરગીબ (શોખ) દીગઈ હૈ તાકે ઈસ બડે ઈજતેમાઅમે હર શખ્સ દુસરે કે લીયે તકલીફ કે બજાયે ખુશી ઔર રાહત કા સામાન બને.
- (૩) ફુકહાએ કિરામને કહા હૈ કે જો શખ્સ કીસી ઐસી બિમારીમેં મુબતલાહો જીસસે પાસ વાલે કો તકલીફ હોસકતી હો યા નફરત હોસકતી હો ઊસ્કે લીયે જમાઅત કી નમાઝ માફ હૈ. ઔર ઊસ્કો અપને ઘરમે હી નમાઝ પઢના ચાહીયે ઈન્શા અલ્લાહ મસ્જિદકી જમાઅતકા સવાબ મીલેગા.
- (૪) જબ ચંદ આદમી સાથ બેઠકર કોઈ ચીઝ ખા રહે હો તો હુકમ યેહૈકે દુસરોંકા ખ્યાલ રખકર ખાઓ. હદીસમેં હૈ કે જબ દુસરે લોગ જબ એક એક ખજુર લેકર ખા રહે હો તો તુમ દો ખજુરે મતલો. ઈસ્મે યે ઊંસુલ બતાદીયા ગયા હૈ કે સિર્ફ અપની અપની ફિકર કરના ઔર જો હાથ લગે લે ઊઝના મોમિનકી શાન નહી. યે ભી દેખના ચાહીયે કે કુછ લોગ ઔર ભી તુમ્હારે સાથ ખાનેમેં શરીક હૈ. તુમ્હારા હિસ્સા પુરી તરહ માપતોલ કર ન સહી લેકીન દુસરોં કે સાથ ઊંન્કી બરાબરી મેં હોના ચાહીયે (આજકલ “બુફે” જૈસી દઅવતોમેં બાઝં મરતબા જો છીનાઝપટી નજર આતી હૈ ? ઔર જીસ તરહ બાઝ લોગ એક હી બાર મેં જરૂરતસે જયાદ ચીઝેં અપને બરતનમેં ભરલેતે હૈ વો ઈન અહકામકી સરીહ ખિલાફ વર્ગી હૈ.)

યે ચંદ મિસાલે મેં ને સિર્ફ યે બતાને કે લીયે દી હૈ કે ઈસ્લામી તાલીમમેં થોડી દેરકે સાથીકી કીત્ની અહમિયત હૈ. ઈસ અહમિયતકો જહેન મેં રખતે હુએ અપને મુઆશરે (રહેન સહેન)કી ચંદ દૂસરી જરૂરી બાતોં પર એક નજર ડાલ લીજીયે.

જહાં બહોતસે લોગોંકો બારી બારી કોઈકામ અંજામ દેનાહો વહા- અખ્લાકી તરીકા યે હૈ કે આનેવાલોંકી તરતીબસે એક કતાર બનાવી જાયે ઔર નંબર વાર

હર શખ્સ અપનાકામ અંજામ દેતા રહે. ઈસ તરહ સબકા ફાઈદા હૈં ઔર સબકા કામ આસાની સે હોજાતા હૈં. એસે મૌકે પર (કીસી સખ્ત મજબુરીકે બગૈર) લાઈન તોડકર આગે બઢનેકી કોશીષ કરના યા ધીંગા મસ્તી કરના યે દૂસરોં કા હક મારના હૈં.

જો બદ અખલાકી કે અલાવા ગુનાહભી હૈં. અફસોસ આજ ગેરમુસ્લિમ કૌમેં ઈસ બાતકા લિહાઝ રખતી હૈં બલકે ઈન્કા મિજાઝ હી યે બન ચુકા હૈં કે જહાં દો આદમી જમા હો ફોરન આગે પીછે હોકર લાઈન બના લેગેં લેકીન હમ જો 'હમ પહેલું' કે બારેમે કુર્આન ઔર સુન્નાત કી રોશન હિદાયત રખતે હૈં લાઈન તોડકર આગે બઢનેકો બહાદુરી ઔર કમાલ સમજ તે હૈં, ઔર યે ખ્યાલતો શાયદ કીસીકો આતાહો કે કીસી ગુનાહકો કર રહાહુ.

બસ યા રેલમેં હર શખ્સ બેઠક કા ઈત્ના હિસ્સા ઈસ્તીમાલ કરનેકા હકદાર હૈં જીત્ના એક મુસાફીર કે લીયે ગાડીવાલોને મુકરર ક્રિયા હૈં. ઈસ્મે હમારે યહાં દો તરહકી સખ્ત બુરાઈયાં હોતી હૈં.

પહેલી યે હૈં કે જીન ગાડીયોં મે બુકીંગ નહી હોતી ઊન્મેજો શખ્સ પહેલે પહોંચ ગયા વો એકસાથ બહોતસી બેઠકો પર કબ્જા કરલેતા હૈં, ઔર દુસરે મુસાફીર ખડે ખડે સફર કરને પર મજબુર હોતે હૈં. અબયે કિત્ની બે ઈન્સાફી કી બાત હૈં કે આપ એક ટીકીટ લેકર આરામ સે લેટે હૈં. ઔર દુસરા શખ્સ ઊત્તીહી રકમકી ટીકીટ લેકરભી બેઠનુસે મહરૂમ હૈં.

મૈંને તો અપને બાઝ બુઝુર્ગ ઓલમાએ કિરામ કે બારેમે યહાતક સુના હૈં કે અગર ગાડી ખાલી હોતી ઔર દુસરે મુસાફરી ન હોતે તબ ભી વો અપની બેઠકસે જ્યાદા જગા ઈસ્તીમાલ નહી કરતે થે, ઔર ફરમાતે થેકે મૈંને એક સીટકા કિરાયા દીયા હૈં. મૈં એકહી સીટકો ઈસ્તેમાલ કરનેકા હકદાર હું. ઈસસે જ્યાદા કા નહી યકીનન યે એહતિયાત ઔર તકવાકા બુલંદ મુકામ હૈં.

લેકીન ગાડીવાલોં કી તરફસે એસે મૌકે પર ખાલીજગોં કો ઈસ્તેમાલ કરને કે ઈજાઝત હોતી હૈં ! ઈસલીયે ઈસ્કો ના જાઈઝ નહી કહા જાસક્તા. મગર જહાં દુસરે મુસાફીર ખડે હોને પર મજબુરહો વહાં જ્યાદા જગા ઘેર લેના કોઈ જાઈઝ કામ નહી.

દૂસરીયે કે જો સીટ ચાર આદમીયોંકે બેઠનેકે લીયે બની હૈં. ઊસ્મે પાયવા આદમી અપનેકો જબદસ્તી ઓંસને કી કોશીષ કરતા હૈં. ઔર પહેલેસે બેઠે હુએ આદમીયોંકો મજબુર કરતા હૈં કે વો સિમટકર ઊસે જરૂર જગા દે. ઈસ્કા નતીજા યે હોતા હૈં કે જો લોગ પહેલેસે બેઠે હુએ હૈં વો તંગી ઔર તકલીફ કે સાથ અપના

સફર કરને પર મજબુર હોતે હૈં એસે મોકે પર વો લોગ ખુદ હમદર્દીસે કામ લે ઔર આનેવાલેકો જગા દે તો બેશક યે ઊન્કી સફદીલી હૈં. ઔર સવાબકી ચીઝ હૈં. લેકીન બાદમેં આનેવાલેકો યે હકનહી કે વો ઊન્કો જગાદેને પર મજબુર કરે.

હમ લોગોંને દીન કો સિર્ફ નમાઝ રોઝે તક મેહફુદ (લીમીટેડ) કરલીયા હૈં. ઈસલીયે એસી હરકતે કરતે વક્ત દીલમેં યે ખ્યાલભી નહી આતા કે હમ ગુનાહ કા કામ કર રહે હૈં. હાલાકે જીસ અમલસે ભી કીસી દુસરેં કા હક બરબાદ હોતાહો યા ઊસ્કો બેગુનાહ તકલીફ પહોંચતી હોતો વો કામ હરામ હૈં. ઔર એસા હરામકે વોગુનાહ સિર્ફ તૌબાસે ભી માફ નહી હોતા, જબતકવો શપ્સ ખુદ માફ નકરે જીસ્કા હક મારા ગયા હૈં.

દેખનેમેં યે છોટી છોટી બાતેં હૈં. લેકીન દર હકીકત ઈન્હી છોટી છોટી બાતોંસે લોગો ઔર કોમકા મિજાઝ બિગડતા હૈં. ઔર જબ કિસી કૌમકા મિજાઝ બિગડ જાયે તો વો વહી કુછ હોતા હૈં જીસ્કા રોના આજ હમ સબ રોરહે હૈં. ફીર ફાઈદા કીસીકા નહી હોતા નુકશાન સબકા હોતા હૈં. કીસીકો રાહત નહી મીલતી સબ તકલીફમેં મુબતલા રહેતે હૈં.

ઔર અગર હમ રોઝના કી જંદગીમેં યે સોચ લે કે જીસ શપ્સકે સાથ હમેં થોડી દેરકે લીયે સાથ રહેના હુઆ હૈં ઊસ્કો આરામ પહોંચાને કે લીયે અગર હમખુદ થોડી દેર તકલીફ ઊઠાલે તો યે તકલીફ ઝિયાદા સે ઝિયાદા ચંદ ઘંટોકી હૈં જો બહોત જલ્દી ખતમ હોજાયેગી, લેકીન હમારે અછછે અખ્લાક કા નમુના હમારે સાથીકે દીલસે જલ્દી નહી હટેગા. ઔર ઈસસે બડીબાત યે હૈં કે ઈસસે અલ્લાહતઆલા રાઝી હોગા ઔર હમારી યે થોડી મેહનત ઈન્શાઅલ્લાહ વહાં (આબેરતમેં) જાકર કેસ બનેગી જહાં રૂપિયે પૈસે કા કેસ બેકાર હોયુકા હોગા ઔર આહિસ્તા આહિસ્તા હમારે મુઆશરે (રહેન સહન)કા મિજાઝ ભી બદલ સકતા હૈં. ઔર હમ એક દુસરેકે લીયે સહમત બન સકતે હૈં.

(અલફુરકાન ૧-૮૬)

૮૮. અપની પસંદકા શોખ : (Hobbys)

અંગ્રેજી મેં ઈસ્કો Hobby's કહતે હૈં. યે જંદગીમે ખુશીકા સરમાયા ઔર દીલ ચસ્પી કા ઝરીયા હોનેકે સાથ ફુરસત કા વક્ત ગુજારનેકા બેહતરીન ઝરીયા હોતા હૈં.

હર ઈન્સાન ફુરસદકે વક્ત કુછ ન કુછ કરતા હી રહતા હૈં. કુછ લોગ પત્તે ખેલકર કીમતી વક્તકો બરબાદ કરતે હૈં. કુછ હુન્નર સીખકર દૌલત કમાતે હૈં. કોઈ અચ્છી અખ્લાકી તારીખી ઔર દીની કિતાબેં પઢતા હૈં. જીસસે ઈસ્કે ઈલ્મ ઔર

તજુરબે મેં જયાદતી હોતી હૈ.

બહોતસે નવજુવાન જાસુસીનાવિલ, ઔર ગંદી નાવિલે પઢકર, યા નંગે આલ્બમ દેખકર અપને અખ્લાક ઔર ઈમાનકો બરબાદ કરનેકે સાથ અપની સેહત કોભી ખરાબ કરતે હૈ. લોંગ નાઈટ ક્લબ ઔર ડાન્સીંગ હોલ, ઔર નશાબાઝીકે અંડોમેં વક્ત ગુજાર કર દુનિયા ઔર આખેરતકી તબાહીકો દઅવત દેતે હૈ. ઔર સેહતકા નુકશાન, દોલતકી તબાહી, દુનિયામેં રૂસ્વાઈ, ઔર અલ્લાહતઆલા કી નારાઝીકા સબબ બનતા હૈ.

વક્ત એક કીમતી લેકીન હાથસે નિકલ જાનેવાલી દૌલત હૈ. જુસ તરહ હમ રૂપિયે કો ફુજુલ નહી ફેકતેં ઈસી તરહ હમેં વક્ત કા કોઈ હિસ્સા ભી બેફાઈદા ખર્ચ નહી કરના ચાહીયે ક્યુંકે વક્તકી બરબાદી સિર્ફ દૌલતકી બરબાદી નહી હૈ બલ્કે અપની તાકત ભી ઈસસે બરબાદ હોતી હૈ. બેકારી-બિમારીકા સામાન હૈ. કીસી ભી કામમેં મશ્ગુલ રહેના ચાહીયે. જુસસે અમલકી કુવ્વત મેં સુસ્તી નહોને પાયે.

તન્હાઈમે (અકેલા) રેહના. ગમ ઔર પરેશાનીમેં ડાલતા હૈ. જબ કોઈ નવજુવાન તન્હા (અકેલા) ઔર ગમગીન રેહને લગતા હૈ. તો ઊરકે જઝબાત (ઊમંગ) મુર્દા હો જાતે હૈ. ઔર વો જુંદગી કી દોડમેં સબસે પીછે રેહકર ના કામ ઔર બેમુરદ રહેતા હૈ.

કુછ નવજુવાન ખેલોં કે શોકીન હોતે હૈ. અપને બદનસે મોહબ્બત કરતે હૈ. ઔર સેહત ઔર તંદુરસ્તી બાકી રખનેકે લીયે વરઝીશ કરતે હૈ.

યાદ રખીયે ! આપકા બદન અલ્લાહતઆલાકી અમાનત ઔર બેહતરીન નેઅમત હૈ. હર શખ્સ દુનિયામેં કોઈ ન કોઈ અચ્છયા બુરા કામ જરૂર કરતા હૈ. આપકો ભી દુનિયામેં કદમ રખતે હી કીસી ન કીસી કામકો પસંદ કરકે અપનાના પડેગા. ઈસ લીયે આપકો અકલસે કામ લેના ચાહીયે ક્યુંકે અપની પસંદ કે કામકો અપનાકર આપકી જુંદગી બન સકતી હૈ. યા બિગડ સકતી હૈ.

દૂસરે મુલ્કોં મેં નવજુવાનોં કે લીયે “યુથક્લબ” હોતી હૈ. જહાં ખેલ ઔર તફરીહ કા સામાન હોતા હૈ. હમારે મુલ્કમેં ઐસી ચીઝેં કમ હૈ. લેકીન જહાં “ક્લબ” હૈ વહાં સટ્ટેબાઝી-નાચગાનેકા કામ હોતા હૈ. કોઈ તરકકીવાલા કામ નહી હોતા. ઈસ લીયે ક્લબ મે જાનેસે પહેલે યહાં કે માહોલકી જરૂરી માલુમાત હાસિલ કરલે. તાકે આપકી આખેરતકી જુંદગી ખરાબ નહો. અગર ચંદ અચ્છે નવજુવાન મીલકર અપના અલગ ક્લબ બનાલે તો અચ્છ હૈ. ઔર અપને શોક ઔર પસંદકા જાઈઝ તફરીહ કા સામાન રખલે તો જયાદા અચ્છ હૈ.

હમ આપકો ચંદ અચ્છે કામ બતાતે હૈ. જુસ્કો કરનેસે ફાયદા હોતા હૈ.

સેરતફરીહ કરના, બાગ ઔર નહેર કી તરફ હવા ખાનેકે લીયે જાના વરઝીશ કરના અચ્છે ખેલોંમેં હિસ્સાલેના, - ઊમ્દા કિતાબે ઔર રિસાલે પઢના, ડ્રોઈંગ ઔર ખુશખતી (સુલેખન) વગેરહમેં દિલચશ્પી લેના-મસ્જદોંકી સફાઈમેં ભરપુર હિસ્સાલેના, જહાં પાનીકા બંદોબસ્ત નહો વહાં વુઝુકે લીયે પાનીકા ઈન્તેઝમ કરના બઝી ઊમર કે લોંગોકે લીયે તઅલીમકા બંદો બસ્ત કરના, બગીચા લગાના-સબજ્યા ઊગાના- નર્સરી બનાના- તહરીર ઔર તકરીર સિખના- કોઈ હુન્નર સીખના- ફરસદ કે વક્તમેં હલાલ કમાઈ કરના- કુર્આનમજીદ હિફઝ કરના- બચત સ્કીમેં ખોલના- વગેરહ.

ઈન કામોં મે સે જો કામ પસંદ હો ઔર જીસ્કો આસાનીસે કર સકતે હો કરના ચાહીયે લેકીન યાદ રખીયે ! ઈન કામોંકો કરનેમેં નમાઝ ઔર તિલાવતે કુર્આન મજીદમેં કમી નહોને પાયે અરબીકી તઅલીમ લીજીયે. કુર્આન મજીદકી તફસીર પઢીયે ઔર કભી કભી તન્હાઈને બેઠકર અલ્લાહ પાકકી કુદરતોં કો યાદ કરકે ઊસ્કી અઝમત ઔર બઝાઈ ઔર મોહબ્બતકા એહસાસ પેદા કીજીયે. ઔર ખુદકે સામને અપની આજીઝી પેશ કરે- અપને ગુનાહોંકી મઆફી માગીયે. દુનિયાકે કામોં મે તરકકી ઔર બરકત કે લીયે ખુદસે રેહબરી ઔર હિમ્મતકી દુઆ માગે. અગર ઈસ ઊમર મેં આપકે દીલમેં ખુદતઆલાકી અઝમત ઔર મોહબ્બત કા નકશ જમગયા તો ઈન્શા અલ્લાહ પુરી જંદગી આપ શયતાનકી ગુમરાહીસે મેહફુઝ રહેગેં- દુનિયામેં ભી નેક નામ રહેગેં ઔર આખેરતમેં ભી ઈનામ પાયેગેં.

હદીસ શરીફમેં હૈ કે બેકાર કામોંમેં હિસ્સા લેના ઈમાનકે કમઝોર હોનેકી નિશાની હૈ. ઈસ્લામી તેહઝીબમેં જંદગીકે કિંમતી વક્તકો ફુઝુલ ખાતોંમેં બરબાદ કરનેકી કોઈ ગુંજાઈશ નહી હૈ. બલકે ફરસદ કા જો વક્ત હૈ ઊસકો નફાબખ્શ ઔર મુફીક કામોંમે ખર્ચ કરના ચાહીયે.

આજકલ જો લોગ જેહનકે સુફુન સે મેહરૂમ હૈ ઔર ટેન્શન વાલી જંદગી ગુજારતે હૈ ઈસ્કી વજહ યે હૈ કે ઊન્કે અપની પસંદકે કામ અચ્છે નહી હૈ. વો અપના વક્ત આમતૌર પર દાવતોંમે કલ્બોંમે ઔર સિનેમા મે ગુજારતે હૈ. ઔર ચાય સિગરેટ ઔર નશેવાલી ચીઝેં ખા ખા કર તંદુરસ્તી ખરાબ કરતે હૈ. દિલ ઔર દિમાગ કી બિમારીયા લગજાતી હૈ. ફીર ખૌફ ઔર નફરત પરેશાની ઔર બેઝારીકા શિકાર હોજાતે હૈ. ફીર વક્ત ઔર સુફુન ઔર સેહત વ દૌલત બરબાદ કરનેકે બાદ પુરી ઊમ્મ રોતે રહેતે હૈ. મગર ઊસ્કા કોઈ ફાઈદા નહી હોતા. ઈસલીયે આપ ઐસી ખાતોંસે હર હાલતમેં બચનેકી પુરી કોશીષ કરે.

હકીકતમે ખુશી ઔર સુકુન હાસિલ કરનેકે લીયે હમેં ફુરસદ કે વક્ત કો ઔસે કામોંમે ગુજારના ચાહીયે જીન્સે ખુદાભી રાજી હો ઔર દુનિયામેં ભી બદનામી નહો વક્તકી ફુરસદ કો તલાશ કરના જરૂરી હૈ. તાકે ઊસસે ભરપુર ફાયદા ઊઠાસકે ઔર જીંદગીમેં ઊસ્કા અસર અચ્છ પડે. કીસી નેક ઔર બુરુગ આદમીકી મજલીસમે બેઠને ઔર બુરુગોં કી ખિદમત કરનેસે ઔર મા-બાપકો ખુશ રખને સે જો રાહત મીલતી હૈ. વો બનાવદી જીંદગી ઔર એશમેં ઔર આવારગીમે હરગીઝ નહી મીલતી.

યાદ રખીયે ! જીંદગીકા એક એક લમ્હા (ઘડી) બેહદ કીમતી હૈ. ઈસ્કી કદર કીજીયે કયામત મેં એક એક ઘડીકા હિસાબ લીયા જાયેગા. કે તુમને ઊસકો કેસે ગુજારા ઔસા નહો કે ઊસ દીન શરમીંદા હોના પડે. કયુંકે ગુજારા હુઆ વક્ત ફીર હાથ નહી આતા. ઈસલીયે વક્તકો સબસે બડી દૌલત સમજે ઔર ઊસસે ફાયદા ઊઠાયે.

૮૯. વક્ત કા ઈસ્તેમાલ :

વક્ત દુનિયામે ઈન્સાનકા સબસે બડા સરમાયા હૈ. હમ જો કુછ કરતે હૈ સબકા સબ વક્ત કે દાઈરે મે કરતે હૈ. જહાં વક્ત ખત્મ હો જાયે વહાં ઈન્સાનકા અમલ ભી ખત્મ હો જાતા હૈ.

ઈસલીયે ઈન્સાનકો સબસે જાદા વક્ત કા ખ્યાલ કરના ચાહીયે. વક્તકો બરબાદ કરનેકા મતલબ યે હૈ કે ઈન્સાન કે પાસ સબસે બડી દૌલત થી ઊસ્કો ઊસ્ને બરબાદ કર દીયા વક્ત કો અગર આપ ઈસ્તેમાલ ન કરે-તો વો આપ કે પાસ ઢેહરા નહી રહેગા. બલકે ચલા જાયેગા. ઔર ફીર કભી લોટકર આપકે પાસ નહી આયેગા-વક્ત કા જો હિસ્સા ખો દીયા વો હંમેશા કે લીયે ખો ગયા. ઈસીકો શાઈરને સાદા અલ્ફાઝમેં બયાન કિયા હૈ-

“ગયા વક્ત ફીર હાથ આતા નહી”

એક શાઈરકા કૌલ હૈ કે “મૈંને વક્તકો બરબાદ કીયા થા.

અબ વક્ત મુઝકો બરબાદ કર રહા હૈ.”

ઈસ્કામતલબ યે હૈ કે જો વક્ત મુઝે મીલા થા. વો મેરે લીયે અમલ યા તરક્કી કી તરફ બઢનેકા એક મૌકા થા. જબ મૈંને ઈસ મીલે હુએ વક્ત કો ઈસ્તેમાલ નહી કિયા. તો ઈસ્કે બાદ યે હુવા કે મૈં તરક્કી કી તરફ અપના સફર જારી ન કર સકા. જીસ્કા નતીજા હંમેશા કી મેહરૂમી થા. ઈસ તરફ મૈં મેહરૂમી કી સુરત મેં અપને

બરબાદ કીયે હુએ વક્ત કી કીમત અદા કર રહા હું-

વક્ત કો સહી તૌર પર ઈસ્તેમાલ કરનેકે લીયે જીંદગીમેં કીસીપ્લીન પૈદા કરના જરૂરી હૈ. ઈસ્કી ચંદ જરૂરી તદબીરે યે હૈ-

- (૧) સુબહ કો જલ્દી ઊઠના રાત આરામ કરને કે લીયે હૈ ઔર દીન કામ કરનેકે લીયે હૈ, આદમી જીના જ્યાદા જલ્દી ઊઠેગા. ઈત્નાહી જ્યાદા વો અપને દીન કો મુકીદ કામોં મે ઈસ્તેમાલ કર સકેગા. અગર આપ અપને મીલે હુએ વક્તકો મુકીદ બનાના ચાહતે હો તો સુબહ સવેરે ઊઠનેકી આદત ડલીયે.
- (૨) અપના હિસાબ કરના શામકો જબ આપ બિસ્તર પર સોનેકે લીયે લેટતે હૈ તો યે સોચીયે કે આજકા દીન આપકા કેસા ગુજરા આપને ક્યા ખોયા. ઔર ક્યા પાયા ? કૌનસા કામ સહી થા ઔર કૌનસા ગલત ? આજકે દીનકો આપ ઔર ઝિયાદા બેહતર કીસ તરહ બના સકતે હૈ યે હિસાબ આપકે મુસ્તકબિલ (ભવિષ્ય)કો ઝિયાદા બેહતર બનાને મેં મદદ કરેગા.
- (૩) ડાયરી કા ઈસ્તેમાલ : હંમેશા અપને પાસ એક પાકીટ ડાયરી રખીયે- ઈસ્મે રાતદીન કે તરુરબાત (અનુભવનો અહેવાલ) ઔર જરૂરી કામોં ઔર મુકીદ બાતોં કો લીખતે રહીયે. યે ડાયરી આપકે લીયે એક યાદ દાશત - હોગી- ઔર એક રેગ્યુલેટર ભી બન જાયેગી. વો આપકી જીંદગીકી બેહતરીન ગાઈડ સાબીત હોગી.

૯૦. હિમ્મતકા ઇનામ :

યાદ રખીયે ! કેહને ઔર કરનેમે બહોત ફર્ક હૈ. કીસી ચીજકો હાસિલ કરનેકી સિર્ફ ખ્વાહીશ કરના ઔર ઊસ્કો પા લેનેકે લીએ પકકા ઈરાદા કરના દો અલગ ચીજોં હૈ.

બહોત સે લોગોંકો આપને દેખાહોગા કે ઠંડી આહોં ભરતે હૈ ઔર દર્દ ભરે અંદાઝ મેં કહેતે હૈ. કે અગર દુનિયા કે ઘંઘોસે નજાત મીલ જાયે તો હમ બહોતસે બડે બડે કામ કર સકતે હૈ. લેકીન યે હકીકત હૈ કે કામ કરનેવાલોંને દુનિયાકે બડે બડે કામ તકલીફોં ઔર મુસીબતોંમે કીયે હૈ. ઈસલીયે મુસીબતોંસે ગભરાનેકે બજાયે ઊંઝા મુકાબલા કરના ચાહીયે.

દેખીયે શેર (વાઘ) જબ શિકારી કે જાલમેં ફસજાતા હૈ તો હિમ્મત નહી હારતા. બલકે આખરી દમતક ઊંસકા મુકાબલા કરતા રહેતા હૈ, ચીખોં પુકાર કરતા હૈ

ઊછળતા હૈ. ઔર ખૌફનાક આખોંસે હર એકકો દેખતા હૈ. આપભી શેર સે કમ નહી હૈ. ઈસલીયે મુશ્કીલસે ડરનેકે બજાયે ઊસ્કા મુકાબલા કીજીયે, ઈન્શા અલ્લાહ કામ્યાબી આપકે કદમ ચુમેગી.

આપને બહોતસે હિમ્મતવાલે નવજુવાનોંકો દેખા હોગા કે શુરૂમેં ગરીબીકી વજહસે મજદુરી કરતે રહે. લેકીન અપને બુંલદ ઈરાદો ઔર કામ્યાબ હોનેકે યકીનસે કોશિષ કરતે કરતે બડે લાયક બન ગયે. મેહનત મજદુરી કે સાથ પઢતે ભી રહે ઔર આખિરમેં બડે આલિમ બન ગયે. આપને બહોતસે બુરુગોંકે કિસ્સે સુનેહોગે જીન્હે ચિરાગ તક નસીબનહીથા. રાતકો કીસીકી દુકાનકી રોશની સેં ફાયદા ઊઠાકર પઢતે રહે ઔર આખીર “શમ્સુલ ઊલ્મા” બન ગયે. મૌલાના ડેખુટી નઝીર અહમદ સાહબ કા યહી હાલથા.

ઈસલીયે અગર આપ ગરીબીકી વજહસે પરેશાન હૈ તો ઈત્મીનાન રખે કોશિષ કીજીયે. કદમ આગે બઢાઈયે, એકદીન આપ યકીનન કામ્યાબ હોગેં અગર આપ આજ પઢાઈમેં કમઝોર હૈ તો મેહનત કીજીયે. આપ થોડે વક્તમેં લાયક બન જાયેગે.

૯૧. માયુસીકા વખાલ :

અગર આપને અપને દિમાગમે માયુસી બિમારી ઔર મુર્દાદીલીકા ખ્યાલ કિયા તો આપ હકીક્તમેં જલીલ ઈન્સાન બનકર રેહ જાયેગે. યકીન જાનીયે અપને દિમાગમે અપની હકીર (જલીલ) ઔર કમઝોર તસ્વીરકા નકશ કામમ કરના બહોત બુરી બેવકુફી હૈ. ઊસ્કો ફૌરન દુર કરે. કયું કે હમારે ખ્યાલાતકી તબદીલીસે હમારી આદતોંભી બદલ જાતી હૈ. ઔર બદનમેભી તબદીલી આને લગતી હૈ. લિહાઝા દીલ ઔર દિમાગકા સુકુન હાસિલ કરનેકે લીયે અપને ખ્યાલાત બહોત પાકીઝા ઔર બલંદ રખીયે.

યાદ રખીયે ! અગર આપને ખુદકો બહોત અદના ઔર મામુલી કાબિલીયતકા આદમી સમજાતો આપ જીંદગી ભર અદના રહેગે, ઔર આપ પર એહસાસે કમતરી કા ભુત સવાર હો જાયેગા, અગર આપ ખુદ અપની ઈજાત નહી કરતે બલકે બે બસી જાહીર કરતે હૈ તો દુનિયાભી આપકી કદર નહી કરેગી કયુંકે દુનિયા ઊસીકી કદર કરતી હૈ જો ખુદ અપની કદર કરતા હે.

ઔર જીસ્કે અખ્લાક અચ્છે, ખ્યાલાત પાકીઝા, ઔર બદન તંદુરસ્ત હોતા હૈં દર હકીક્ત દુનિયા આપકો ઐસા હી સમજેગી જૈસા આપ ખુદકો અપને દીલમે સમજતે હૈ.

૯૨. ઊંઘા જીંદગી કા રાજ :

સુબહ ઊઠકર નમાઝ પઢે, ખુદાકા શુક્ર અંદા કરે, ફીર વહીં બેઠકર યે અહદ કરે

“મેં આજદીન ભર કોઈ બુરા ખ્યાલ- નફરત- હસદ- ગુસ્સા- ડર- લાલચ- ઘોકાબાઝી- ચુગલખોરી- જુઠ- બેઈમાની ઔર બદકારી વગેરહ અપનેદીલમેં નહી લાવુંગા બલ્કે ઈન બુરાઈયોંસે બચતા રહુંગા. અલ્લાહ મેરે સાથ હૈ. વો મુઝે ઈન બુરાઈયોંસે બચાવેગા ઔર તરકકી કી રાહોં પર ચલનેકી તૌફીક અતા ફરમાવેગા.

અગર આપ જ્યાદાસે જ્યાદા કામ કરના ચાહતે હૈ તો પકકા ઈરાદા કરલે કે ચાહે કુછ હો જાયે દીન હો યા રાત રંજહો યા રાહત આપ હંમેશા ખુશ રહેગે ઔર કમઝોર ઔર લાચાર ઔર બિમારોંકી મદદ કરેગે. હંમેશા ઝિંદા દીલ ઔર ખુશ અખ્લાક રહેગે.

ઔર જો લોગ માયુસ ઔર શિકાયત કરનેવાલે હોતે હૈ ઊંઘા લીયે જીંદગીમે રાહત નહી હોતી. વો અપને સામને જીંદગી કી હર મંઝીલ બલ્કે હર મોડકો મુસીબતોંકા એક પછાડ સમજતે હૈ. ઈસલીયે તરકકી નહી કર સકતે ઔર લોગ ઊંઘા જલીલ નજરોંસે દેખતે હૈ. હરવક્ત અપની બદ નસીબી- તકલીફ- કસોટી- નાકામી, ઔર મુશ્કીલકી દુસ્તાન દુસરોંકો સુનાતે ન રહે. બલ્કે ઊંઘા ભુલજાનેકી કોશીષ કરે. વરના આપકી સેહત ખરાબ હોજાયેગી. તરકકી રૂક જાયેગી. ઔર લોગ આપસે તંગ આ જાયેગે, ફીર હર જગા આપકા મઝાક ઊઘાયા જાયેગા. ઔર આપ બદનામ હોકર રેહ જાયેગે.

દેખીયે ! દુનિયામેં હસમુખ ઔર અચ્છે અખ્લાક વાલે લોગોંકે પાસ હંમેશા રોનક રહેતી હૈ. મગર રોતે ચેહરેવાલે ઔર બદકિસ્મતકી શિકાયત કરનેવાલોં કો કોઈ પુછતા તક નહી હૈ. ઊંઘા દોસ્ત બહોત કમ હોતે હે ઔર વો ખુદકો બેચારો મદદગાર મેહસુસ કરતે હૈ.

૯૩. ખુદ એઅતેમાદી (આત્મવિશ્વાસ)

અગર હમેં અપની જાત પર ભરોસા હૈ, તો બડે બડે કામ કરને કે મોંકે ભી મીલેગે ઔર હમ ઈન્શાઅલ્લાહ કામ્યાબ ભી રહેગે. લેકીન અગર હમકો ખુદ અપને ઊપર હી ભરોસા નહી હૈ તો હમ કામ્યાબ નહી હોસકતે. કયુંકે હમેં કીસી અહમ કામ કરનેકી હીમ્મતહી નહી હોગી. આપને અકસર દેખા હોગા કે ખુદએઅતેમાદી યાની (self confidence) રખનેવાલે લોગ બહોત મામુલી કાબિલીયત કે બાવુજુદ દુનિયામેં બડે કામ્યાબ રહે હૈ. જબકે ઊંઘા મુકાબલે પર બડીબડી ડીઝીયા રખનેવાલે

સિર્ફ ખુદ એએતેમાદી નહોનેકી વજહસે નાકામ રહે હૈ.

હમ આપકો ખુદએએતેમાદી કા ક્ષયદા ઔર ઊસ્કી એક મિસાલ દેતે હૈ.

એક મરતબા કીસી જગાકે લીયે M.A. પાસ વાલોકે લીયે એક જગા ખાલી હુઈ. લગભગ બીસ નવજુવાન M.A. પાસ ઈન્ટરવ્યુકે લીયે પહોંચે. લેકીન ઊન્કે સાથ એક ઈન્ટર પાસ લડકા ઈન્ટરવ્યુકે લીયે આગયા. M.A. પાસ વાલોને ઈસ્કા મજાક ઊઘાયા કે હઝરત ઈન્ટરપાસ હૈ ઔર M.A. પાસ કી જગા હાસિલ કરને કે લીયે હાજર હો ગયે હૈ. શાયદ ઊન્કા દિમાગ ખરાબ હૈ. લેકીન જબ ઈન્ટરવ્યુકા નતીજા નિકલાતો M.A. પાસ સબ નાકામ હોગયે ઔર ઈન્ટર પાસકો નોકરીમે રખલીયા. વજહયેથી કે સિલેક્શન બોર્ડને હર કીસીસે સિર્ફ યે એક સવાલ પુછ થા.

બતાઓ શીશીનગર કહા હૈ ?

લેકીન હર M.A. પાસ જવાબ દેનેમેં ખામોશ રહા ઔર માલુમ નહોનેકા ઈકરાર કરકે વાપસ આતા. મગર જબ ઈન્ટરપાસ સે યે સવાલ પુછ ગયા તો ઊસ્ને નિહાયત ખુદએએતેમાદીસે કહા. “જનાબ ! શીશીનગર જહલા બોતલ પુરમે હૈ.”

સિલેક્શન બોર્ડને ઊસ્કી ખુદએએતેમાદી ઔર હાજર જવાબીસે ખુશ હોકર ઊસ્કો નોકરીમે રખલીયા. હાલાકે સવાલ બિલકુલ મામુલીથા લેકીન જવાબબી ઊસી જૈસા થા.

ઈસલીયે આપ યાદ રખીયે ! કે ખુદએએતેમાદી આપકે લીયે કામ્યાબી કી રાહે ખોલતી હૈ. આપકો આગે બઢનેકા મોકા દેતી હૈ. હરમુશ્કીલમેં આપકા સહારા બનતી હૈ. લિહાજા ખુદએએતેમાદી પૈદા કિજીયે ઔર ઊસ્કી કદર કરના સીખીયે.

જો લોગ બેકાર ઔર ખરાબ હોનેકી વજહસે બદનામ હોજાતે હૈ ઊન્કી જંદગી નાકામી ઔર માયુસી કા શિકાર હો જાતી હૈ. ઔર બિલકુલ બેકાર હોકર રેહ જાતે હૈ. અસલમેં નાકામ (ફિલ) વહી ઈન્સાન હોતા હૈ જસે અપની કાબિલીયત ઔર સલાહિયત ઔર હિમ્મત પર શક હોતા હૈ. વો હોંસલા હાર જાતા હે. ઔર કોઈ કામ કરનેકી હિમ્મત નહી હોતી. વો કીસી બડે ઔર અહમ કામકા નામ સુનતેહી લરઝને લગતા હૈ.

હાલાકે દુનયામે તરકકી કા રાઝ યે હૈ કે જોકામબી સામને આયે ઊસે પુરે જોશ ઔર શોક ઔર હિમ્મત સે ક્રિયા જાયે. યાહે વોકિન્નાહી મુશ્કીલ ક્યું નહો, ડ્રે. ઈકબાલને ખુદી કા લફઝ અપની શાયરીમેં ઈસ્તેમાલ ક્રિયા હૈ ઔર ઈસ્કી બુલંદી કે બારેમે કહા હૈ.

ખુદીકો કર બલંદ ઈત્ના કે હર તકદીર સે પહેલે
ખુદા બંદે સે ખુદ પુછે બતાતેરી રઝ કયા હૈ-

યે (self confidence) હીતો હૈ. યાની અપને આપ પર ઈત્ના યકીન ઔર ભરોસા હોના ચાહીયે કે મૈ કામકર સક્તા હું મૈં પહાડોંસે ટકરા સક્તાહું તુફાનોંકા મુકાબલા કર સક્તા હું- સમન્દર કો ચિરતા હુઆ આગે બઢ સક્તા હું. મેરી રાહમેં જો ચટાન આયેગી મૈં ઊસે ટૂકડે ટૂકડે કર સક્તાહું, મુઝે ખુદાને બડી કુદરતસે નવાઝ હૈ. ઔર કામ્યાબી મેરી તકદીર મે હૈ.

જો શખ્સ આદત ઔર ખ્વાહીશ કા ગુલામ બન જાતા હૈ વો દુનિયામેં હંમેશા પરેશાન રહેતા હૈ. અગર આપ ઈસ ઊંમ્ર મેં અપની સુસ્તી બે પરવાઈ ઔર ખરાબ આદતોં પર કાબું હાસિલ નહી કર સક્તે ઔર ઊંન્કો છોડનેકા હોંસલા નહી રખતે તો યકીન જાનીયે આપ બડે હોકર બેકાર ઈન્સાન તો બન સક્તે હૈ લેકીન કામ્યાબ ઔર મુરાદ પાનેવાલે કભી નહી બન સક્તે.

પરેશાનીયા ઔર મુશ્કીલે તો આપકી સોચી હુઈ સલાહીયતોં કો બેદાર કરને કે લીયે આતી હૈ. તાકે આપ ઊંન્સે કામલે ઔર ઝિમ્મેદારીયોંકા બોઝ ઊંકાનેકે કાબિલ હોસકે.

ખાસબાર્તે :

૧. અપને દીલ દિમાગ ઔર તમામ તાક્તકો હંમેશા અચ્છે કામોં ઔર નેક ખ્યાલાતમેં મશગુલ રખે.
૨. જીંદગીમે ઈસ કદર કામકરે કે બુરે ખ્યાલાત સોચને ઔર રંજ ઔર ગમસે પરેશાન હોનેકી ફરસદહી ન મીલે.
૩. જો શખ્સ અપનેકો હર વક્ત કીસી અચ્છે કામમે લગાયે રખતા હૈ વો હંમેશા ખુશ રહેતા હૈ. ઔર જો આદમી બેકાર ઔર સુસ્ત રહેતા હૈ ઊસ પર પરેશાનીયા હરવક્ત સવાર રહેતી હૈ.
૪. સુબહશામ અપને ખ્યાલાત ઔર આમાલ કા હિસાબ લેતે રહે.
૫. સોતે વક્ત દીનભર કે કામોં કા અંદાઝા કીજીયે જીસસે યે માલુમ હોજાયેકે કિન્ને ગુનાહ કીયે ઔર કિન્ની નેકીયાં કી.
૬. ફીર ગુનાહોંકી મઆફી માગીયે ઔર કમઝોરીયોંકો દુર કરનેકા પકકા વાઅદા કીજીયે.
૭. દૂસરોંકી ઈઝાજત કીજીયે તો આપકી ઈઝાજત હોગી.

૮. બુરી સોહબતસે તન્હાઈ બેહતર હૈ. ઔર ગંદી બાતોંસે ખામોશી ફાયદામંદ હૈ.
૯. કીસીકી બેબસી (લાચારી) પર હરગીઝ ન હસે ખુદા જાનતા હૈ. શાયદ કીસી વક્ત આપ ભી લાચાર હોજાયે.
૧૦. નાદન દોસ્તસે ઘના (અકલમંદ) દુશ્મન બેહતર હૈ.
૧૧. ખાના ખાનેકે બાદ ફોરન નહાના સેહતકો નુકશાન કરતા હૈ, ઈસસે બદનમેં ખિયાવ પૈદા હોતા હૈ.
૧૨. ખાના ખાનેકે બાદ ફોરન સોહબત હરગીઝ ન કરે. ઈસસે તરહ તરહકી બિમારીયા પૈદા હોતી હૈ.
૧૩. મા - બાપ - ખુબસુરતી- ઔર જવાની જીંદગીમેં એકબારહી મીલતે હૈ. ઈસ લીયે ઈન્કી કદર કરે. ઔર ઈન નેઅમતો પર અલ્લાહકા શુક્ર અદા કરે.
૧૪. અપની ખ્વાહીશ ઔર જરૂરતોંકો જિન્ના કમ કર સકતે હૈ જરૂર કમ કરે કયું કે ઊસ્મે ભલાઈ ઔર ખુશહાલીકા રાઝ હૈ.
૧૫. જિસ્કા લડકપન બિગડ ગયા ઊસ્કી જીંદગીકી બુન્યાદહી ખરાબ હો ગઈ. ઈસલીયે લડકપન ઔર જવાનીકી હિફાઝત કીજીયે.
૧૬. મુશ્કીલાતમેં મુસ્કુરાના સીખીયે.
૧૭. ખ્યારે વતનકી સૈર કીજીયે. ઔર તારીખી (ઐતિહાસિક) મુકામાત કો દેખીયે.
૧૮. મુદ્દસા-સ્કુલ કે અલાવા જો દુસરી કિતાબે પઢે ઊસ્કી એક ફેહરિસ્ત (લિસ્ટ) તૈયાર કરતે રહે. જો બાતેં આપકો પસંદ આયે ઊસ્કો એક કાપીમેં લીખતે જાયે. તાકે જબ આપ બડી ઊંમરકે હોજાયે તો ઈન પસંદીદા બાતોંકો છપવા સકે-જિસસે પઢનેવાલોંકો ફાયદા હોગા.

૯૫. રોઝી કમાનેકા મકસદ :

ઈસ દુનિયામે જીંદગી ગુજારનેકે લીયે હમ ખોરાક-મકાન લિબાસ કે અલાવા દુસરી બે શુમાર ચીઝેંકે મોહતાજ હૈ. જન્કો હાસિલ કરનેકે લીયે હમે રૂપિયેકી જરૂરત હૈ. જેસે જેસે જમાના તરકકી કરતા જાતા હૈ. હમારી જરૂરતેં બઢતી રહેતી હૈ. અબ કોઈ ઈન્સાન દરખતોંકે પત્તે ખાકર ઔર જંગલોંમે ઘુમ ફીર કર ન ખુદકી અચ્છી જીંદગી ગુજાર સકતા હૈ. ઔર ન કીસી કૌમકા લાયક ઈન્સાન બન સકતા હૈ. કયુંકે અબહર કૌમકો તાલીમ યાફતા બુલંદ અખ્લાક ઔર ખુશહાલ લોગોંકી જરૂરત હૈ. હમેં ભી ઈસ દુનિયામેં અપના હિસ્સા વસુલ કરનેકે લીયે કોશીષ કરનેકી જરૂરત હૈ. તાકે દુસરોં કે રહમ કરમ પર ન રેહ જાયે. ઈસ્લામ હમેં દુન્યવી તરકકીસે નહીં રોકતા.

બલ્કે ઊંચે પુદાકી પુશનુદી હાસિલ કરનેકે લીએ એક ઝરીયા બતાતા હૈ. લેકીન ઈસ્ને હમારે લીયે મુફીક હઈં ઔર પાબંદીયા મુકરર કરદી હૈ. તાકે ઈન્સે બાહર નિકલ કર હમ જાલીમ ઔર બદકાર ન બન જાયે.

૯૬. ઈસ્લામકી મુકરર હદે :

ઈસ્લામ હમે બતાતા હૈ કે “યે દુનિયા આખેરતકી ખેતી હૈ” યહાંસે હમે દુસરી દુનિયા લીયે “અદેરાહ” (ભાથું) હાસિલ કરના હૈ. તાકે વહાં જલીલ હોકર બરબાદ નહો યે “અદેરાહ” નેકીયાં હૈ. જો હમ ઈસ દુનિયાસે હાસિલ કર સકતે હૈ. અગર દૌલતકો હલાલ ઔર જાઈઝ તરીકે સે કમાયા જાયે ઔર હલાલ ઔર જાઈઝ રાસ્તે પર ખર્ચ કિયા જાયે તો યે સરાસર નેકી હૈ. લેકીન હરામ કમાઈસે ઘઠબાટ કરના હકીકત મેં ઈમાનકી મિઠાસકો બિલકુલ ખત્મ કરદેતા હૈ.

યહી વજહ હૈ કે ઝખીરા અંદોઝી (સંગ્રહ ખોરી) બ્લેક માર્કેટ, સ્મગલીંગ, લાયરિશ્વત, ધોકાબાઝી, સટ્ટેબાઝી, ઔર ચોરી વગેરહસે દૌલત કમાનેવાલે લોગ પુદગર્જ જાલીમ ઔર સંગદીલ- ઔર હમદર્દીસે કોરે હોતે હૈ. ઊન્કી જાહીરી ચમકદમક દૂસરોંકો ધોકા દેતી હૈ. વો મન કે કાલે હોતે હૈ. ઈન્સાનિયતકે દુશ્મન હોતે હૈ. ઔસી કમાઈ પર લાનત હૈ. જો દુસરોંકા હક મારકર યા ઊન્હે ધોકા દેકર યા દુસરોંકા ખુન ચુસકર હાસિલ કીજાયે. કમાઈ કે બારે મે કુર્આન મજીદ કે ચંદ ઈશારે યહાં લીખતે હૈ.

૧. તુમ જો કુછ ખયરાત કરો ઊસ્કા ફાયદા તુમ્હારે લીયે હૈ. (મગર શર્ત યે હૈકે) તુમ જોકુછ ભી ખર્ચ કરો સિર્ફ અલ્લાહકી રઝમંદી હાસિલ કરનેકે લીયે કરો.
૨. બસ ! તુમ અપને રિશ્તે ઘરોંકો ઊન્કા હકદો. ઔર મિસ્કીન મુસાફીર કો (ઈસ્કા હક) દો, યે બેહતર હૈ. ઊન લોગોં કે લીયે જો અલ્લાહકી પુશનુદી ચાહતે હૈ. ઔર હકીકતમેં વહીં લોગ નજાત પાનેવાલે હૈ.
૩. જીસ શખ્સને શરકશી કી ઔર દુન્યવી જીંદગીકો આખેરત પર તરજીહ દી તો દોઝખહી ઈસ્કા કીકાના હૈ. લેકીન જોશખ્સ અપને પરવર દિગાર સે ડરા ઔર અપને નફ્સકો ખ્વાહીશાતસે રોકા તો જન્નત ઊસકા કીકાના હૈ.
૪. ક્યામત કે દીન તુમ્હારે રિશ્તેદાર ઔર ઔલાદ હરગીઝ કામ નહી આયેગેં તુમ્હારે દરમ્યાન અલ્લાહ હી ફેંસલા કરેગા. ઔર ઊસ્કી નજર તુમ્હારે અમલપર હૈ.
૫. જબ વો મરેગા તો ઊસકામાલ ઊસ્કે કુછ કામ નહી આયેગા (બખીલ માલદાર

ઔર હરામ કમાનેવાલા સરમાયાદાર) મરને કે બાદ હસરત સે કહેગા કે મેરામાલ મેરે કામ ન આયા. મેરી હુકુમત મુઝસે છીન લી ગઈ.

હુઝુર નબીયે કરીમ (સ.અ.)કા ઈર્શાદ હૈ.

૧. દો ભેડીયે (વઝે) જો બકરીયોં કે રેવડમે છોડ દીયે જાયે ઈત્ના નુકશાન નહી કરતે જસ કદર મુસલમાન કે દીન મેં જાહ (દિખલાવા) ઔર માલકી મોહબ્બતસે હોતા હૈ.
૨. માલદાર હલાક હોગયે મગરવો શખ્સ હલાકત સે બચેગા. જો અપને દાયે બાયે ઔર આગે પીછે ભલાઈયોંમે અપના માલ ખર્ચ કરતા રહા.
૩. માલદાર લોગ જો કુછ ખ્વાહીશાત મેં ખર્ચ કરેગેં વો બુરાઈયોંકે પલ્લેમેં હોગા ઔર જોકુછ અલ્લાહ તઆલાકી ઈત્માઅતમે ખર્ચ કરેગે. વો ભલાઈયોંકે પલડે મેં હોગા. જો શખ્સ દુનિયાકો ખુદા કી મખ્લુકકે સાથ એહસાન કરનેમેં ઈસ્તેમાલ કરેગા. વો ખુશ નસીબ હોગા.

૯૭. હલાલ રોઝી :

ઈસ્લામી તાલીમ કા એક અહમ હિસ્સા હલાલ કમાના ઔર હલાલ ખાના હૈ. કુર્આન મજીદમે અલ્લાહતઆલાકા ઈર્શાદ હૈ.

“અયલોગોં જમીનમે સે હલાલ ઔર પાકચીઝે ખાઓ.” ઈસ્લામ હલાલ ઔર પાકીઝ ચીઝેં ખાનેકા હુકમ દેતા હૈ. ઔર હરામ ખાનેસે મના કરતા હૈ. હલાલ ચીઝ કા મતલબયે નહી હૈ કે જસ તરહ ભી ઊસે હાસિલ કરે વો હમારે લીયે હલાલ હૈ. બલ્કે હકીકત યે હૈકે હલાલ ચીઝેં ભી હમારે લીયે ઊસ વક્ત હલાલ હોગી. જબ હમ ઊનહે જાઈઝ તરીકે સે હાસિલ કરે. નાજાઈઝ તરીકેસે હાસિલ કી હુઈ ચીઝેં ભી હરામ હોજાતી હૈ. જસ તરહ દુસરી હરામ ચીઝે.

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા ક્યામત કે દીન સરચા ઔર અમાનતદાર તાજર (વેપારી) અંબિયા સિદ્દીકીન ઔર શહીદોં કે સાથ હોગા.

(તિર્મીઝી)

રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા સયબોલને વાલા તાજર ક્યામતકેદીન અશકે સાથેમેં હોગા.

(તરગીબ)

હદીસ કા મતલબ ઔર પયગામ સાફ બતા રહા હૈ કે જો તાજર ઔર સોદાગર અપને કારોબારમેં સરચાઈ ઔર અમાનત દારીકી પુરી પાબંદી કરેગેં આખેરતમે વો નબીયો સિદ્દીકો ઔર શહીદોકે સાથ હોગે. (નિદાએ શાહી ૧૦/૮૫)

દોસ્તો ! રસુલે અકરમ (સ.અ.) ઓર આપ (સ.અ.)કે જાનિસાર સહાબા (ર.દી.) ઓર બુરુજાને દીન ભી તિજારત કરતે થે વો બડે બડે કારોબાર કિયા કરતે થે મગર તિજારતકી વજહસે ઊન્કે દીન મે ઓર દીનકી જરૂરી બાતોંકો અદા કરનેમે જરાભી ફર્ક નહી આતાથા.

એક હમ હૈ ! કે માલ દૌલત ઓર કારોબારકે નશે મેં અપના દીન વઈમાન સબકુંછ બરબાદ કર ગલતે હૈ.

એહલેઈલ્મ હઝરાત ફરમાતે હૈ કે ઈત્ના કમાના કે જહસે ખુદકી ઓર બાલ બચ્ચોંકી જરૂરીયાત પુરી હોજાયે વાજબ હૈ. ઓર અગર ઊસસે જ્યાદા કમાતા હૈ તો મબાહ (જાઈઝ) હૈ ઓર જ્યાદાકી તલાશ હરામ નહી- શર્ત યે હૈ કે ફખ્ર-બઝઈ- ઓર દીખલાવા મકસુદ નહો.

બસ ! જરૂરત પુરી કરને લીયે કમાના વાજબ હૈ. ઓર ઈસ્મે સવાબ મીલતા હૈ. લિહાઝા કમાને મે મશગુલ હોના ઈબાદતમેં મશગુલ હોના હૈ.

ઓર જો જરૂરતસે જ્યાદા કમાઈ કરતા હૈ. ઓર વો જ્યાદા કમાઈ, માલ જમા કરને કે લીયે હો. ઓર ખયરાત મેં ઓર નેક કામોંમે ખર્ચ ન કરે તો યે દુનિયાકી તરફ તવજજો હૈ. જહ્સકી મોહબ્બત તમામ ગુનાહોંકી સરદાર હૈ. ઊસમે મશગુલ હોના ઈબાદત નહી હૈ. બલ્કે અગર કમાને મે ઘોઝા ઓર ખયાનત હો તો ગુનાહ ઓર જુલ્મ હૈ.

ઓર અગર જ્યાદા કમાઈ ઈસલીયે કરતા હૈ કે ઈસ માલસે ગરીબોં ઓર કમઝોરોં કી હમદદી કરે તો યે જ્યાદા કમાના નફલી ઈબાદતસે અફઝલ હૈ.

૯૮. મુસલમાન તાજુર (વેપારી)કા અમલ :

૧. ઈસ નિયત સે કમાયે કે સવાલ કરને સે હિફઝત રહે, ઓર લોંગો કે માલમેં લાલચ નહો.
૨. દીનકી મદદ કરતા રહે. ઓર અપને ઘરવાલોંકી ખબર ગીરી હલાલ માલસે કરે. તાકે મુજાહીદોં મે દાખીલ હો, હઝરત અબુ હુરૈરહ (ર.દી.) સે રિવાયત હૈ કે હુઝુર (સ.લ.) ને ફરમાયા જો શખ્સ અપને અયાલ કી ખબર ગીરી હલાલ માલસે કરે તો વો અલ્લાહ કી રાહમેં જિહાદ કરનેવાલોંકે બરાબર હૈ.
૩. દુનિયાકા બાઝર આખેરતકે બાઝર “યાની મસ્જિદસે” ન રોકે દીનકે શુરૂ હિસ્સેમેં બાઝર જાતે તક આખેરતકી કમાઈ કરે બસ ! ઊસ વક્ત મસ્જિદમે બેઠા હુઆ. ઝિઠ-તિલાવત વઝીફા વિ. મે મશગુલ રહે. તાકે ઊન લોગોંમે દાખીલ

હો. જેસે કે કુર્આન મજ્દમે હૈ “ઊન લોંગોકો સોદાગરી ઔર કારોબાર અલ્લાહકી યાદ સે ગાફિલ નહી કરતી હૈ”

ફીર જબ જોહર અસરકી અઝન સુના કરે તો અપની જગાસે ખડા હો ઔર જીસમે લગાથા સબ કો છોડ દે ઔર નમાઝ કે લીયે જાયે, ઈસલીયે કે અવ્વલ વક્ત ઈમામ કેસાથ તકબીરે ઊલા કા જો સવાબ ફૌત હોગા તો દુનિયા ઔર તમામ કાઈનાત ઊસ્કે બરાબર નહી હો સક્તી.

૪. બાઝર ઔર તિજારતકા બહોત લાલચ ન કરે કે બાઝરમેં સબસે પહેલે જાયા કરે ઔર સબકે પીછે ન આયે કયું કે હઝરત મઆજ (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે ઈબ્લીસ અપને લડકે સે કહેતા હૈ કે તુ અપની કિતાબ લેકર બાઝર મેં જા ઔર વાયદા ખિલાફી ઔર જુઠ ઔર ઘોકા ઔર ફરેબ કો ઈન્કે સામને અચ્છ કરકે પેશકર ઔર ઊસ આદમીકે પાસ રેહ. “જો બાઝરમેં સબસે પહેલે આયે ઔર સબસે પીછે વહાંસે જાયે.”

હદીસમે હૈ સબસે બુરી જગા બાઝર હૈ ઔર સબસે બુરા બાઝરી વો હૈ જો સબસે પહેલે આયે ઔર સબકે બાદ જાયે.

ઈસસે બચનેકા तरीકા યે હૈ કે યે દેખતારહે કે કીત્ના વક્ત ઊસ્કો રોઝી કમાને કે લીયે કાફી હોગા બસ જબ ઊત્ને વક્તમેં કામ કર ચુકે તો ચલા આયે ઔર આખેરતકી તિજારમેં લગ જાયે.

બુર્હુગાને દીન ઐસા હી કરતે થે બાઝતો બાઝરસે જોહર કે બાદ વાપસ આ જાતે- ઔર કોઈ અસર બાદ વાપસ આતે (મજાલીસુલ અબરા- ૪૮૩)

૫. આપસકે લૈન દૈન ઔર ખરીદને ઔર બેચનેમેં નરમી ઔર દરગુજર કા મામલા રખ્ખે.

રસુલે અકરમ (સલ.) કા ઈર્શાદ હૈ અલ્લાહ તઆલા ઊસ શખ્સ પર રહમત નાઝીલ ફરમાયે જો ખરીદ ઔર બેચને મેં ઔર વુસુલીમેં નરમી ઔર ખુશ અખ્લાકી સે કામ લેતાહો. (બુખારી શરીફ)

હુઝુર (સલ.)ને પીછલી ઊમ્મતોં મે સે એક શખ્સકા કિસ્સા બયાન ફરમાયા કે જબ ઊસ્કે પાસ મૌતકા ફરિશ્તા રૂહ કબ્જ કરનેકે લીયે આયા તો ઊસ્ને પુછ કયા તુને કોઈ નેક કામ ક્રિયા હૈ ? ઊસ્ને કહા મુઝે યાદ નહી હૈ. ફીરશ્તેને કહા યાદ કરલે. ઊસ્ને કહા કોઈકામ યાદ નહી આતા હા. ઈત્ના જાતના હું કે જબ લોગોંસે ખરીદ ઔર બેચને કો મામલા કરતા થા તો વુસુલી કે વક્ત ઊનપર એહસાન કરતા થા.

યાની મોહલત માગને વાલોંકો મોહલત દેતાથા ઔર જો ગરીબ હોતે ઊંન્કો મઆફ કર દેતા થા. (થોડા યા પુરા હિસ્સા) યુનામેંયે અલ્લાહતઆલાને ઈસ્કે ઈસ અમલસે મુશહોકર ઊસ્કો જન્નતમેં દાખિલ કર દીયા. (મિશકાત)

ઈસસે માલુમ હુઆકે વુસુલીમે મોહલત દેના, ઔર નાદાર (ગરીબ)કો માફ કરદેના- બડે સવાબકી ચીઝ હૈ.

૬. અપની તિજારતમેં જયાદા કસ્મેં (સોગંદ) ખાનેસે પરહેઝ કરે.

રસુલેઅકરમ (સલ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા અપની તિજારતમેં જયાદા કસ્મેં ખાનેસે પરહેઝ કરો. ક્યું કે તિજારતી મામલેં મેં જયાદા કસ્મે ખાના પહેલે તો કારોબાર કો રિવાજ દેતા હૈ. મગર ફીર બરકતકો ખો દેતા હૈ. (મુસ્લિમ શરીફ) મજકુરહદીસ કા મતલબ હૈ કે. કસ્મેં ખાનેસે લોંગ કસમ પર ભરોંસા કરકે ખરીદારી કરતે હૈ. ઔર ચંદ દીનોં કો લીયે કારોબારમેં ફેલાવ હોતા હૈ. લેકીન અંજામકે એઅતિબાર સે જયાદા કસમેં ખાનેસે કારોબાર કી “બરકત” ખતમ હોજાતી હૈ. ક્યુંકે જબ જયાદા કસમેં ખાયેગા તો કુછ જુદી ભી હોગી જીરકા નતીજા યે હોગા કે બાતિની તૌર પર તિજારતકી બરકત ઔર ભલાઈ કી રૂહ નિકલ જાયેગી ઔર ફીર આહિસ્તા આહિસ્તા ઊસ્કા એઅતેબાર (વિશ્વાસ) ઊઠને લગેગા. ઔર લોગ ઈસસે લેનદેન (લેવડ દેવડ) કરનેસે પરહેઝ કરેગે.

બરકત કી હકીકત :-

હર ચીઝ ખાસ એક કામ કે લીયે હોતી હૈ ઊસ્કા ઊસ કામમેં આના તો બરકત હૈ. ઔર અગર ઈસ કામમેં ન આયે તો બે બરકતી હૈ. જૈસેકે રૂપિયા ઈસ વાસ્તે હોતા હૈ કે ઊસ્કે ઝરીયે ખાયેં ઔર પેહને. દુનિયાકી રાહત હાસિલ હો તો અગરવો ખાને ઔર પેહનનેકે કામ આયે ઔર અપને તન કો લગે તો બરકત હૈ. ઔર અગર ઈસકામમે ન લગે. બલ્કે ફુઝુલ ઊઝાયા જાયે તો બે બરકતી હૈ. (અન્કાસે ઈસા)

૭. તિજારતકો સદકા-ખયરાતસે મિલાયે રખ્ખો હઝરત કૈયસ (રદી.) જો સોદાગરી કા કામ કરતે થે ફરમાતે હૈ કે રસુલે અકરમ (સલ.) કે ઝમાને મેં હમ સોદાગરોંકો સમાસરા કહાજાતા થા. એક દીન નબીયે કરીમ (સલ.)કા ગુજર હમારી તરફ હુઆ. તો આપને હમારે તબકે કો એસા નામ અતા ક્રિયા જો હમારે પહેલે નામસે કહીં બેહતર હૈ. આપ (સઅ.)ને ફરમાયા અય “તાજીરોંકી જમાઅત” તિજારતમેં અકસર બેફાઈદા- બેકાર બાતે- ઔર જયાદા કસમેં ખાના- ઔર કભી કભી જુદી કસમ ખાનેકી નોબત પેશ આતી હૈ. ઈસ લીયે તુમ તિજારતકો સદકા-ખયરાત સે મિલાયે રખો.

(મિશકાત શરીફ)

રખા "તિજારતકો સદકા- ખયરાત સે મિલાયે રોખો કા મતલબ યે હૈ કે તિજારતી જીંદગીમેં આમ તૌર પર બે કાઈદા બાતે ઔર સચ્ચી જુઠી કસમેં બાતે રહેતે હૈ. ઔર યે દોનોં ચીઝેં પરવર દિગાર કે ગુસ્સા ઔર ગઝબ કા સબબ હૈ. ઈસલીયે તુમ ઈન દોનોં ચીઝેં કે કફ્ફરા કે તૌર પર અપના કુછ માલ સદકા- ખયરાત કરતે રહો. ક્યું કે સદકા-ખયરાત અલ્લાહ તઆલાકે ગુસ્સાકો દુર કરતા હૈ. (મઝહિરેહક જી/૩)

કફ્ફરા
મોહલત

૮. કર્જદાર (દિણદાર) કો અગર વો પરેશાન હોતો મેહલત દે.

રસુલેઅકરમ (સ.લ.)ને ફરમાયા જીસ શખ્સકો યે પસંદ હોકે અલ્લાહતઆલા ઊસે કયામત કે દીન સખ્તીયોંસે મહફૂઝ રખે. તો ઊસે ચાહીયે કે વો મુફ્લીસ તંગ દસ્તકો મોહલત દે. યા કર્જકા બોઝ ઊસ પરસે ઊતાર દે (યાની અપના પુરા કર્જ યા જીત્ના હોસકે મચાફ કરે) (મિશકાત શરીફ)

આપ (સ.લ.) કા યે ભી ઈર્શાદ હૈ. જો શખ્સ મુફ્લીસ તંગદસ્તકો મોહલત દે તો અદાયગી કા દીન આને તક હરદીન ઊસ્કો ઊસ્કે કર્જ કે બરાબર સદકા કરનેકા સવાબ મીલતા હૈ. ઔર ફીર જબ અદાઈગી કા દીન આયે તો ફીર ઊસ્કો મોહલત દે તો ઊસ્કો અદાયગીકા દીન આને તક હર દીનકે બદલે ઈસ કર્જકે બરાબર સદકા કરનેકા સવાબ મીલતા હૈ. ઔર ફીરજબ અદાયગી કા દીન આયે તો ફીર ઈસે મોહલતદી તો ઊસ્કો હરદીન કે બદલે ઈસ્કે કર્જકી ડબલ મિકદાર કે બરાબર સદકા કરનેકા સવાબ મીલતા હૈ.

ઈસ રિવાયત કો યું સમજીયે એકશખ્સને કીસીકો દો મહીને કે વાયદે સે ૧૦૦ રૂ. કર્જ દિયે ઔર દોમહીને કે બાદ ઈસ્કી મુફ્લીસી ઔર તંગદસ્તી કી વજહ સે ઊસ્ને એક મહીને કી ઔર મોહલત દી તો ઊસે પુરે મહીને તક ઈસતરહ સવાબ મીલતા રહેગા. કે ગોયા વો હરદીન ૧૦૦/- રૂ. સદકા ઔર ખયરાત કરતા હૈ. ઈસી તરહ એક મહીના કી મુદત ગુજર જાનેકે બાદ દોબારા મોહલત દીતો એસાહી સવાબ મીલતા રહેતા હૈ. યહાં તક કે જબ તીસરી મરતબા મોહલત દેગા. તો ઊસે હરદીન એસા સવાબ મીલેગા જૈસાકે વો હરદીન ૨૦૦/- રૂ. સદકા-ખયરાત કરતા હૈ. (મઝહિરેહક જી-૩)

૯. કર્જ અદા કરનેકી તાક્ત હોને કે બાવુજુદ દેર કરના જુલ્મ હૈ હુઝુર (સ.લ.)ને ફરમાયા કે હૈસિયત વાલેકા કર્જ અદા કરનેમેં તાખીર (ઢીલ) કરના જુલ્મ હૈ.

(મિશકાત)

મતલબયે હૈ કે જો શખ્સ માલદાર હો ઔર બગૈર મજબુરીકે અપના કર્જ અદા

ન કરે और कर्ज वसूल करने वालोंको परेशान करे और वायदा भिलाई करके- टाल मटोल करे ये એક કિસ્મકા જુલ્મ હૈ.

હુજુર (સલ.) કા ઈર્શાદ હૈ તુમ મે બેહતર વો શખ્સહૈ જો કર્જ અદા કરને મેં અચ્છ હો. (મિશકાત)

હુજુર (સલ.)ને ઈર્શાદ ફરમાયા જો શખ્સ લોગોં કા માલ ઊધાર લે और ઊસ્કી રકમ અદા કરનેકી કોશીષભી કરતા હો और નિયત ભી અદા કરનેકી પકકી હો તો અલ્લાહ તઆલા ઈસસે વો માલ અદા કરાદેતા હૈ. और જો શખ્સ લોગોંકા માલ ખરીદે और ઊસ્કો રકમ અદા કરનેકી નિયતનહો તો અલ્લાહતઆલા ઊસ્કે માલકો બરબાદ કરદેતા હૈ. (યાની દુનિયામે ભી બુરી નિયત વાલે આદમી કો ઈસ માલસે ફાયદા ન હોગા और આખેરતમેં ભી વબાલે જાન બનેગા. (બુખારી શરીફ)

ઈન તમામ હદીસોંકા ખુલાસા યે નિકલા કે હુજુર (સઅ.)ને એક તરફ સહાબા (રદી.)કો તરગીબ દીકે વો જરૂરત મંદ ભાઈયોંકો કર્જ દે. और અદાયગીમે કર્જદાર કો મોહલત દે. કે જબ સહુલત હો અદા કરે. और अगर वो मुक़दीस हો तो कर्ज पुरा या कुछ छिस्सा मआफ़ करदे. ઊસકા બહા સવાબ બયાન ફરમાયા.

और कर्ज लेने वालोंको आगाह किया કે वो जल्द से जल्द कर्ज अदा करने की ફ़िकर और कोशिश करे अगर भुदान करे कर्ज अदा किये बगैर मौत आगाई तो आખेतरमें उसका अंजाम बહोत बुरा होगा.

અલ્લાહ તઆલા હમસબકો નેક તૌફીક દે. और दुनियासे इस छालमें ठगिये કે किसीका कर्ज और कोई हक हमारे जिम्मे बाकी नहो.

૧૦. વાયદા કરેતો ઊસ્કો હર હાલમેં નિભાના ચાહીયે. વાયદા ખિલાઈ હરગીઝ ન કરે.

અબ્દુલ્લા ઈબ્ને અબીલહમ્સા હુજુર (સલ.) સે કોઈ સોદા કર રહાથા. બાતચીત કરતે હુએ ઊસે કોઈ કામ યાદ આ ગયા. ઊસને હુજુર (સઅ.)સે કહ્યા આપ ઢહરીયે. અહી મેં આભી આતાહું તબ બાત કરુંગા. આપ (સઅ.)ને ફરમાયા અચ્છ અબ જબાનકી પાબંદી દેખીયે !

અબ્દુલ્લાહ બીન અબીહમ્સા ચલા તો દૂસરા કોઈકામ આગયા. વો ઈસ્મે લગ ગયા. और आपसे जो वायदा किया था ખ્યાલ નહી રહા. પુરા દીન ગુજર ગયા. ફીર દુસરાદીનભી ગુજર ગયા. તીસરે દીન સે ઈસે ખ્યાલ આયા કે મેં મોહમ્મદ (સલ.) સે સોદા કર રહાથા और મેં ઊંકો ઢેહરા કર આયા થા અબ ચલકર બાતપુરી

કરલેની ચાલીયે. યુનાચેં અબ્દુલ્લાહ બીન અબીલ હમ્સા આપ (સ.અ.)કે મકાન પર પહુંચા માલુમ હુઆકે આપ દો દીન ગુજર ગયે આજ તીસરા દીન હૈ મકાન પર નહી આયે ઘરવાલેં ભી પરેશાન હૈ. અબ્દુલ્લાહ યહાં સે રવાના હુઆ. ઔર જહાં બાત ચીત કે લીયે ખડે થે ઔર આપ (સ.અ.)કો ઢેહરા કર આયાથા. ઊસ જગા પર હુજુર (સ.અ.)કો દેખકર હેરાન રહે ગયા. કે આપ (સ.અ.) વહીં મૌજુદ હૈ. ઔર અબ્દુલ્લાહ કા ઈન્તેઝર ફરમા રહે હૈ. ઔર જ્યાદા હૈરત ઊસ્કો ઈસ બાત પર હુઈ કે લગાતાર તીન દીન તક ઈન્તીઝરકી તકલીફ ઊઘાને કે બાદ ભી જબ વો સામને આયાતો ન કોઈ ઝઘડા. ન કોઈ ડાંટ ઔર ફરિયાદ, સિર્ફ ઈત્ના ફરમાયા ઔર વોભી ધીમી આવાઝસે “અય સાહબ ! આપને પરેશાન કર દિયા તીન દીન હો ગયે મેં. યહાં આપકા ઈન્તેઝર કર રાહહું.” (અબુદાવુદ શરીફ)

તાજીરોં (વેપારી) કે અચ્છે અખ્લાકમે સબસે જ્યાદા અહમ ચીઝ વાયદા પુરા કરના હૈ. આપ (સ.અ.) અખ્લાકી સિફતકા બેહતરીન નમુના થે. આજકે માહોલમેં ઈસ્કી સખ્ત જરૂરત હૈ. જબ કે વાયદા ખિલાફી ઔર અહદ તોડનેકી બિમારી આમ હો ગઈ હૈ. ઔર ઈન બુરી બિમારીયોંકો બુરાભી નહી સમજા જાતા. હર તાજીર જીત્ના હો સકે અપને સે નીચે વાલે કો દબાનેકી ફિકર કરતા હૈ. ઔર ટાલ મટોલ કા આદી હોતા જારહા હૈ.

અફસોસ ! હમારે તિજારત કરનેવાલે હઝરાત ઈન ચીઝોંકી તરફ તવજજુહ કરે ઔર ઈસ્લામી માહોલ બને ! (નિદાએ શાહી ૧૦/૮૫)

ઈન દસ બાતોં પર અમલ કરકે અપની કમાઈકો હલાલ બનાયે. હલાલ કમાઈમે અલ્લાહતઆલા બહોત હી બરકત અતા ફરમાતે હૈ. હલાલ કમાઈસે આદમી અગર ખાયે પીયે પહેને તો ઈસસે ઊસ્કો રૂહાની ખુશી ઔર સુકુન મીલતા હૈ, ઔર ઊમ્મ મેં બરકત હોતી હૈ. ઔર ઊસ્કે નેક આમાલ ખુદ કે દરબારમેં કુબુલ હોતે હૈ. હલાલ કમાઈ આદમીકો પકકા ઔર સચ્ચા મોમીન ઔર મુસલમાન બનાકર એક કિમતી સરમાયાદાર બનાદેતા હૈ. જુસ્કી વજહસે વો શખ્સ કૌમ ઔર મિલ્લતકી નજરમે મેહબુબ ઔર મુખ્લીસ ઔર દિયાનતદાર સમજા જાતા હૈ. ઔર ખુદકે યહાં ભી બુલંદ મકામકા હક્કદાર બનતા હૈ.

૯૯. હરામ રોઝી :

હરામ માલ કમાને કે બહોત સે રાસ્તે હૈ. જુન્સે હાસિલ ક્રિયા હુઆ માલ કમાનેવાલેં કે લીયે ભી હરામ, નુક્શાન દેનેવાલા. ઔર પરેશાની કા સબબ બનતા

હૈ. ઈસસે સમાજમેં બહોંતસી બુરાઈયા જન્મ લેતી હૈ. હરામ માલમેં બરકત નહી હોતી. વો અકસર હરામ જગોં મે હી ખર્ચ હોજાતા હૈ. ઈબાદત કુબુલ નહી હોતી. આજકા ઈન્સાન જીસ્કો હરવક્ત બેચેની ઔર પરેશાની રહેતી હૈ ઊસકી બુનિયાદી વજહ હરામ માલકા કમાના હૈ. હરામ કમાઈકી ચંદ મિસાલે પેશ કી જાતી હૈ.

૧. સર્વિસ કરનેવાલોંકા અપની ડ્યૂટી કો વક્તકી પાબંદી કે સાથ ચુસ્તીસે ન કરના. લેટ આના ઔર જલ્દી ચલેજાના. ડ્યૂટીકે મુર્કર વક્તમેં અપના ખુદકા કોઈ કામ કરના યા ડ્યૂટી અદા કરનેમેં સુસ્તી કરના.

૨. રિશ્વત (લાંચ) લેના- તોહકે કુબુલ કરના જૈસાકે નકદ રકમ લેને કે બદલે તોહકે ઔર ચીજોં લેના તાકે રિશ્વત ખિલાફ હાકિમોંકી પકડસે બચ જાયે.

૩. દુકાન દારોંકા ચીજોંમે મિલાવટ કરના. માપતોલ મેં કમી કરના. બ્લેક માર્કેટ કરના, અસલી કિમત પર નાજાઈઝ નફા લેના, ઔર ચીજે બહોત મોંઘી બેચના, સ્ટોક કરના, જુદી કસમેં ખાકર માલ બેચના, જાન બુઝકર હલકા માલદેના.

૪. કોઈ ખાસ લાઈન કે કામ મેં નિયતમેં ખોટ રખના. જૈસાકે ડૉક્ટર કા જાન બુઝકર બિમારકો ઐસી દવાએ દેના કે બિમાર દૂસરે ચંદ દીન અપને ઈલાજમે રહે. વકીલકા જુઠ બોલ કર યાજુઠ બોલનેકા જોર દેકર સચ ખાતકો ઘુપાના ઔર જાનતે હુએબી કુસુર વાર કો બચાના. ઔર બે કુસુરકો સજા દિલાના, કીસી કારીગર કા કોઈ ચીઝ બનાતે વક્ત ઊસ્મે કમઝોર- રદદી ઔર બેકાર મસાલા લગાના.

૫. કિસાનોંકા એક દૂસરેકી ફસલકી ચોરી યા સિના ઝોરી સે કાટ લેના, નાજાઈઝ તૌર પર દૂસરોં કા પાની કાટકર અપને ખેતકો સેરાબ કરલેના. અપને જાવરોંકો ચોરી ઘુપે દુસરોંકે ખેતમે ચરાના, ઝમીનદારકા હક મારલેના, મતલબ કીસી શખ્સકા ઈમાનદારી ઔર ખુલુસસે કામ ન કરના, ઔર નિયતમેં ખોટ રખના. ઊસ્કી કમાઈ કો હરામ બના દેતા હૈ.

જીસ તરહ દૂધમે પેશાબ કે ચંદ કતરે (ટીપે) ડાલ દેનેસે સારા દૂધ નાપાક હોજાતા હૈ. ઔર કોઈ ઊસે પીનેકો તૈયાર નહી હોતા. ઈસી તરહ થોડીસી હરામ કમાઈબી અગર હલાલ કમાઈ મેં મીલ જાયે. તો સારી કમાઈકા નાસ કરદેતી હૈ. ઈસલીયે હરામ કમાઈ ચાહે એક પૈસાહો યા સેંકડો રૂપિયે હો. સબસે બચના જરૂરી હૈ.

હરામ કમાયા હુઆ માલ ઘુનિયામેં મુસીબત- ખાફ- ફસાદ- ઔર કોર્ટ કચેરીકા ઔર બેઈઝઝતીકા સામાન હૈ. ઔર ઐસે માલદારકો દીલકા સુકુન નસીબ નહી હોતા.

જાનબો

ક્રિયામત મેં એસા માલદાર જહન્નમકા ઈધન બનેગા. ઈસલીયે ખુશ કિસ્મત ઔર અક્લમંદ વો હૈ જો હલાલ કમાતા હૈ ઔર હરામકા પૈસાતક કબુલ નહી કરતા.

યાદ રખીયે ! રિશ્વત લેને ઔર દેનેવાલે દોનોં પર અલ્લાહકી લાનત હૈ. નીઝ ફુઝલ ખર્ચી ઔર બખીલી કરનેવાલા દોનોં શયતાનકે ભાઈ હૈ.

કુર્આન મજીદમે હૈ જોલોગ યતીમોંકા માલ જુલ્મસે ખાતે હૈ. બેશક વો અપને પેટમેં આગ ભરતે હૈ.

જો લોગ સુદ (વ્યાજ) ખાતે હૈ વો અપની કબરસે ઈસતરહ ઊઠેગેં ગોયા ઊન્કો શયતાનને પાગલ બના રખ્યા હૈ.

૧૦૦. દુકાનદાર હઝરાત દયાન દે :

૧. આજકલ હાલ યે હૈ કે આમ તૌર પર દુકાન દાર અપને માલકો બેચને કે લીયે. કમદર્જેકી ચીઝકો ઊંચે દર્જેકી બતાતે હૈ.
૨. કિંમત કે બારે મેં બે ઘડક જુઠ બોલ દેતે હૈ. કે ઈન્ને રૂપિયેકી હમેં નહી પડી તાકે ગ્રાહક પર અસર પડે ઔર ઈસ સે જયાદ કિમત પર ખરીદે.
૩. અગર ગ્રાહક કીસી કંપનીકા માલ માગે યે તોયે નહી કેહતે કે ઈસ કંપની કા માલ નહી હૈ. દૂસરી જગાસે લેલો બલકે યે કેહકર ગ્રાહક કો ઘોઝા દેતે હૈ. કે આપ જસ કંપનીકા માલ માગ રહે હો ઊસ્કા માલ બાઝારમે આતા હી નહી દૂસરી કંપની કા લેલો.
૪. પુરાને માલ કો નયા લેબલ લગાદેતે હૈ.
૫. માલકી તારીફ કરનેમેં ઝમીન આસ્માન કે કલાંબે મીલા દેતે હૈ. મતલબ હર વો તરીકા અપનાતે હે જસસે ગ્રાહક ખરીદને પર મજબુર હો જાયે. ઔર ઈસીકો અપની કામ્યાબી સમજતે હૈ. યે દીની તાલીમ ઔર અમલસે બેપરવાઈ કી દલીલ હૈ. જુઠ હરહાલમે જુઠ હૈ. વો જસ હાલમેંભી બોલા જાયે ઊસકા ગુનાહ હોગા ઈસલીયે તિજારત કરનેવાલે હઝરાત કો અપની જબાનકો લગામ દેનેકી જરૂરત હૈ. અગરવો અલ્લાહકી જાત પર ભરોસા કરકે. સચ્ચાઈ ઔર અમાનત દારી કે સાથ કમાઈ કરેગેં તો અલ્લાહતઆલા દુનિયામેં બે હિસાબ બરકત અતા કરેગેં ઔર આખેરતમેં ઊન્કા હશર હઝરાતે અંબિયા સિદ્દીકીન ઔર શહીદોં ઔર સાલેહીન કે સાથ હોગા.

(તિમીર્ઝી શરીફ)

૧૦૧. લોગ હરામ કમાઈ કયું કરતે હૈ ? :

આજકલ ફેશન કી ચમક દમક સે લોગોંકી આખે ચિંધયા ગઈ હૈ. ઔર આખેરત કા ઈમાન નિકલ ગયા હૈ. વો સિફ દુનિયાકી ચીઝોંકો ઔર ઔશ ઈશરતકો હી જીંદગીકા મક્સદ સમજ બેઠે હૈ. ઊંહે યું મેહસુસ હોતા હૈ. ગોયા મૌત કભી નહી આયેગી. ઔર આયેગી તો વો મરને કે બાદ મિટ્ટી મે મીલકર મીટ્ટી હોજાયેગે ઔર કોઈ હિસાબ ઊંસે હિસાબ લેનેવાલા નહી હોગા. ઈસ લીયે વો ક્યામત ઔર જજ ઔર સજા પર દીલસે થકીન નહી રખતે. હાલાંકે મુહસે બારબાર ઈસ્કા ઈકરાર કરતે હૈ. ઈસલીયે વો જીંદગી કી હર ઘડીમે ઔર કમાઈકે હર પૈસેકો દુન્યવી ઔશ વઈશરતમે ખર્ચ કરદેતે હૈ. ઔર હલાલ હરામ કી તમીઝહી ઊઠ ગઈ. જબ યે હાલત હો ગઈ તો સાફબાત હૈ કે કાઝનકે ખજાનેભી ખતમ હોજાયેગે. મગર ઔશ વઈશરત કે નયેનયે ઢંગ ઔર ખ્વાહીશાત કો પુરા કરનેકા શોખ બઢતાહી જાયેગા.

ઊંન્કી જીંદગીકા એક ખ્વાબ, જુસ્મે બેંક બેલેન્સ, બંગલા, કાર, બ્યુટી ફુલ વાઈફ, શામીલ હૈ. યે ખ્વાબ પુરા કરનેમે વો હંમેશા બેચેન રહેતે હૈ. ઔર ઊસ્કો હાસિલ કરને કે લીયે વો બડે બડે જુસ્મ કરનેસે નહી ડરતે, ઊંન્કો રાતોં રાત કરોડપતિ બન જાનેકી ધુન બડી બડી ચાલબાઝીયા કરને પર મજબુર કરદેતી હૈ. દૌલત હાસિલ કરનેકે લીયે હર જાઈઝ નાજાઈઝ તરીકા ઈખતૈયાર કરને મે ઊંહે બિલકુલ શરમ નહી આતી. બલકે વો અપની કમાઈકો સિફ હલાલ તક લીમીટેડ રખનેકો તરકકીમે રૂકાવટ સમજતે હૈ. ક્યુકે લીમીટેડ કમાઈમે વો અપની બેગમ કી ફરમાઈશ કો પુરા નહી કર સકતે સોસાયટીમે ઊંન્કી સરદારીકા ચર્ચા નહી હોતા.

ઈસલીયે વો રિશ્વતલેતે હૈ. બલેક માર્કેટ કરતે હૈ. ઘોકા બાઝી ઔર મકકારી કી નઈ નઈ તદબીરેં સોચતે હૈ. ઔર જી ભરકર ફુજુલ ખર્ચા કરતે હૈ તાકે ઈન્કા દબદબા કાયમ રહે.

યાદ રખીયે ! હુઝુર (સ.લ.) કા ઈર્શાદ હૈ.

જબતક હરામ કમાઈસે બનાયે હુએ લિબાસકા એક તારભી કીસી બદન પર રહેગા. ઊસ્કી ઈબાદત હરગીઝ કબુલ નહી હોગી હદીસમે હૈ કે આપ (સ.અ.)જબ મેઅરાજમે તશરીફલે ગયે. તો જહન્નમમે આપને ઔસે લોગ દેખે જીન્કે પેટ મટકે જૈસેથે આપ (સ.અ.)ને પુછ્ય યે કૌન લોગ હૈ ? હઝરત જિબ્રીલ (અ.લ.)ને ફરમાયા યે લોગ વો હૈ જો દુનિયામે હરામ ખાયા કરતે થે. (મિશકાત)

અગર હલાલ ગીઝ આદમી ઈસ્તેમાલ ન કરે તો ઈસ્કી દુઆભી કબુલ નહી.

ચકીવ

હોતી એક હદીસમે હૈ કે અગર આદમી એક લુકમાભી હરામ ખાલે તો ચાલીસ દીન તક આદમીકી કોઈ ફર્જ ઈબાદત કબુલ નહી હોતી ઔર ન નફિલ ઈબાદત ઔર ન કોઈ દુઆકબુલ હોતી હૈ. (નિદાએશાહી ૪/૯૬)

લોગોંને એક મસ્તબા હઝરત ઈબ્રાહીમ અદહમ (રહ.)સે સવાલ કિયા કે કયા ? વજહ હૈ કે હમારી દુઆ એ કયું કબુલ નહી હોતી આપને ફરમાયા.

“ઈસ વજહસે કે તુમ ખુદકો જાનતે હો ઔર માનતે હો મગર ઈસ્કી ઈતાઅત નહી કરતે.

રસુલે અકરમ (સ.અ.) કો પહેચાન તે હો મગર ઊન્કી પેરવી નહી કરતે. કુર્આનમજીદ પઢતે હો મગર ઊસ પર અમલ નહી કરતે.

અબ્લાહતઆલા કી નેઅમત ખાતે હો મગર શુક અદા નહી કરતે યે જાનતે હોકે જન્નત ઈતાઅત કરનેવાલોંકે લીયે હૈ મગર ઈસ્કી તલાબ નહી કરતે.

જાનતે હો દોઝખ ગુનાહ ગારોં કે લીયે હૈ મગર ઈસસે ડરતે નહી. શયતાનકો દુશ્મન સમજતેહો મગર ઈસસે નહી ભાગતે બલકે ઈસસે દોસ્તી કરતે હૈ.

દોસ્ત- બિરાદરોંકો અપને હાથોંસે જમીન મેં દફન કરતે હો મગર ઈબ્રત નહી પકડતે.

અપની બુરાઈયોંકો નહી છોડતે ઔર દૂસરોંકી ઔબ તલાશ કરતે હૈ.

બતાઓ ઐસે શાખ્સકી દુઆ કેસે કબુલ હો સકતી હૈ ?

૧૦૨. તરકકી કે ઊમ્દા રાઝ :

નવજવાન દોસ્તો ! તરકકી આપકે ઈન્તેઝરમે હૈ. આગે કદમ બદાઈયે કામ્યાબી આપકે કદમ યુમેગી- ઈસ કિતાબમેં આપને જીંદગી કી મુખ્તલીફ મંઝીલોં કો ગુજારનેકી જરૂરી હિદાયતેં પઢલી હૈ. અબ ઈનપર અમલ કરના આપકા કામ હૈ. કામ્યાબ ઔર ઈઝત્ત વાલી જીંદગી ગુજારને કે લીયે ચંદ હિદાયતેં પેશ કિજાતી હૈ.

૧. યુસ્તીસે કામ કરના- દૂસરોંકે હક અદા કરના- વક્તકી પાબંદી કરના જીમ્મેદારીકા એહસાસ કરના- કામ્યાબ હોનેકી નિશાની હૈ.

૨. બાર બાર નોકીર છોડને ઔર દફતર બદલને સે જીંદગી બરબાદ હોજાતી હૈ.

૩. અગર કોઈ ઐસા કામ કરના પડે જો બેઈન્સાફી ઔર જુલમ કા હો તો કીસીકી પરવા કીયે બગૈર ઈન્કાર કરદીજીયે યાદ રખીયે ! રોઝી, ઈઝત્ત, જીંદગી સબ અલ્લાહકે હાથ મેં હૈ.

૪. અગર આપ તિજારત કરતે હૈ તો યાદ રખીયે ! મીઠે બોલમેં જાદુ હૈ. આપ

નાકરી

અચ્છે અખ્બાક સે ગ્રાહકકે દીલકો જીત સકતે હૈ. ઔર આપકા કારોબાર ચમક ઊઠેગા.

૫. કારોબારકે ચકકરમેં ફસકર નમાઝમેં હરગીઝ સુસ્તી ન કરે ક્યું કે રોઝી કા દેનેવાલા અલ્લાહ હૈ. ઝિયાદા દેરતક દુકાન ખુલી રખને સે આમદની (આવક) ઝિયાદા ન હોગી.
૬. અપની દુકાનકો સજાકર રખનેસે કારોબારમે તરકકી હોતી હૈ.
૭. બુરે લોગોંકો દુકાન પર ન બેઠને દે ઈન્સે ગ્રાહકો પર અસર પડેગા.
૮. અપની જીંદગી ઔર કામોંકો બગૈર ઘાગ વાલા રખીયે તાકે લોગ આપકી ખુબીયોંકી કદર કરે ઈસસે ગ્રાહકોંકી તઅદાદ બઢેગી.
૯. અગર ખુદા આપકે કારોબારમે બરકત કરે તો ગરીબોં ઔર મોહતાજોં કો નભુલીયે ઔર અપની કમાઈ મેસે જો હો સકે અલ્લાહકી રાહમેં ખર્ચ કરે, એસા ન હોકે દૌલત દેખકર લાલચી ઔર બખીલ બન જાયે.
૧૦. અગર કારોબારમે નુકશાન હો જાયે તો ગમ ન કીજીયે બલ્કે અપની ગલતીયોં કો દૂર કરકે હિમ્મત સે કદમ ઊઠાયે, ઔર અલ્લાહસે મદદ કી દુઆ માગતે રહે. ઈન્શાઅલ્લાહ આપ કામચાબ હોગે.
૧૧. ઊઘાર લેને ઔર દેનેસે હંમેશા બચતે રહે ક્યું કે ઈસ્કા અંજામ બુરા હૈ.
૧૨. કારોબારકો ઈતના બઢાયે કે વક્ત આને પર આસાનીસે સમેટ સકે.
૧૩. જહાં માપતોલ મેં કમીહોગી વહાં અલ્લાહતઆલા કહત (દૂષ્કાળ) નાઝીલ ફરમાતે હૈ. યાની ગીરાની (મોંઘવારી) ઈતની બઢજાતી હૈ કે ચીઝોં આખોં કે સામને મૌજુદહો ઔર આદમી ખરીદ ન સકે તો યેભી કહત કી એક શકલ હૈ માપ તો લે મે કમી કરના કુર્આન મજ્હદને હરામ કીયા હૈ.
૧૪. જીસ્ને મેંહઘા બેચને કે લીયે ખાને પીનેકી ચીઝોંકો ૪૦ દીન તક ઝખીરા (સંગ્રહ ખોરી) કીયા, તો અલ્લાહસે ઊસ્કા તઅલ્લુક તુટ ગયા. યે કિત્ની બડી તબાહી હૈ.

માપ તો લે મેં

૧૦૩. રોશન ચેહરે :

દૂનિયામેં હર શખ્સકી યે ખ્વાહીશ હોતી હૈ કે ઊસકા ચેહરા ખુબસુરત ઔર રોશન નજર આયે ઔર ઈસ મક્સદ કો હાસિલ કરને કે લીયે હર શખ્સ અપની સમજ કે મુતાબિક કામ લેતા હૈ. કુદરતીય કીમ પાવડર ઔર ખુશબુએ વગેરહ જ્યાદા ઈસ્તેમાલ કરતે હૈ. અગર યે ઈસસે ચેહરા ખુબસુરત નજર આતા હૈ. લેકીન આહિસ્તા આહિસ્તા ચેહરે કી ચમકી ખરાબ હોને લગતી હૈ. ઔર ફિર કિમ પાવડરસે

યે બાત નહીં બનતી. સેહત ઔર તંદુરસ્તી કી તરફ જયાદ ધ્યાન દેના હૈ. ખુનક દૌરા શ્રીક રહે. ઔર ચહેરેકી ચમકી ઔર રંગમે દીલકશી પૈદા હો યે તરીકા પહલેસે બહોત મુફીદ ઔર ચકીની હૈ. ઔર આપને દેખા હોગા. તંદુરસ્ત આદમી કા ચહેરા ચમકતા હુઆનજર આતા હૈ.

લેકીન હમ આપકો એક નુસ્ખા બતાતે હૈ જસસે ચહેરેકી રૌનક બઢતી જાયેગી. શર્ત યે હૈ કે આપ નુસ્ખે કો આજહી ઈસ્તેમાલ કરના શુરુ કરદે. ઔર ઊંચા કે કિસી હિસ્સેમે ઊંસે હરગીઝ ન છોડે.

૧. રોઝના સુબહ કુર્આનમજીદ કી તિલાવત કરે કયું કે કુર્આન મજીદ અલ્લાહપાક કા કલામ હૈ. ઔર ઊંસમે એસા નુર હૈ જો આપકે ચહેરેકો નુરાની બના દેગા. કે દુનિયાકા કોઈ પાવડર એસા નહીં કર સકતા.

૨. નમાઝે ખાંદી સે પઢે, ઔર કસરતસે સિજદે કરે. કયુંકે રસુલે અકરમ (સ.અ.)ને ફરમાયા કે ઈન્સાન અપને રબકે સબસે ઝિયાદા કરીબ ઊંસ વક્ત હોતા હૈ. જબ વો સિજદે મે હોતા હૈ. ચુંનાચે અલ્લાહ પાક ખુદ નુર હૈ. ઔર સિજદેકી વજહસે આદમી ઈસનુરસે ઝિયાદા કરીબ પહોંચ જાતા હૈ. ઈસલીયે જબ બારબાર નુરકે કરીબ પહોંચતા રહેતા હૈ. તો આહિસ્તા આહિસ્તા ઊંસ્કા ચહેરા નુરાની હોને લગતા હૈ.

૩. અપને દીલમે અલ્લાહકો કસરત સે યા ^દક્રિયા કરે તાકે દીલ અલ્લાહકી મોહબ્બત સે ભરજાયે. ફીરજબ અલ્લાહકી મોહબ્બત કા નુર આપકે દીલકો મુનવ્વર કર દેગા. તો આપકા ચહેરા ખુદ બખુદ નુરાની હોને લગેગા. આપને દેખા હોગા કે બિજલી કા બલ્બ જબ રોશન હોતા હૈ. તો ઊંસકા શેડ (shade) ભી રોશન નજર આતા હૈ. જબ આપકે દીલકા બલ્બ રોશન હોગા. તો આપકા ચહેરા જો ઈસ્કા શેડ હૈ ચકીનન રોશન હોગા.

૪. અપને મા-બાપ - બુર્જુઓ - વલીયોં ઔર નેક લોગોં કો મોહબ્બત ઔર ઈઝત્ત સે દેખા કરે. ઈસસે આપકા ચહેરા રોશન હોગા.

યે બાર્તે હમ આપકો ઈસલીયે બતા રહે હૈ કે આપ અભીસે ઈનપર અમલ કરે તાકે આપકા ચહેરા ઝગમગાતા હુઆ નજર આવે.

યાદ રખીયે ! અગર આપને નમાઝ ઔર તિલાવત કો છોડ દીયા. મા-બાપ ઔર બુર્જુઓ કી ઈઝત્ત નહીં કી ઔર અપને દીલમે ખુદકી મોહબ્બત કે બજાયે દુનિયાકી મોહબ્બતકો જગાદી. તો ફીર આપ ચાહે કિન્નેહી પાવડર ઈસ્તેમાલ કરે. આપકે ચહેરેપર નહુસત છજાયેગી. યહાં તકકે બુદ્ધપેમેં આપકા ચહેરા ભયાનક ઔર ખૌફનાક દીખાઈ દેગા.

કયા ? આપને અપને આસપાસમે નહીં દેખા કે નેકલોગ બુદ્ધિપે મેભી ભલે માલુમ હોતે હૈ. જબકે ગાફિલ ઔર બદકાર લોગોંકો નફરત કી નિગાહસે દેખા જાતા હૈ.

યાદ રખીયે ! ઈબાદત એક નુર હૈ. ઔર હલાલરોઝી ઊંસકો બઢાતા હૈ. યે નુર ચહેરોકો રોશન કરતા હૈ. જંદગી કી મુશ્કીલાતકા મુકાબલા કરનેકે લીયે આપકો અભીસે ઈબાદત કાનુર હાસિલ કરના ચાહીયે તાકે ઈસસે આપકો તવાનાઈ (energy) મીલે. ઔર મુસ્કરાતે હુએ હર મુશ્કીલકા મર્દાના મુકાબલા કર સકે આપકે મા-બાપ - ખાનદાન ઔર કૌમ ઔર મુલક કો આપ પર ફખ હો.

૧૦૪. દુનિયા ઔર આખેરતકી કામ્યાબી કા રાઝ :

નવજુવાનો ! યે તો આપ જાનતે હૈ કે હર ઈન્સાનકી ઈજ્જતકા ધરોમધાર ખુદ અપને રવથે પર હૈ. ઔર અલ્લાહ પાક ઊંસે હી ઈજ્જત દેતા હૈ જસે ખુદ અપની ઈજ્જત (self Respect) કા એહસાસહો, અગર આપ દુસરોંકી ઈજ્જત કરોગે તો લોગભી આપકી ઈજ્જત કરેગે. ઔર અગર દુસરોંકો જલીલ કરનેમેં ખુશ હૈ તો આપભી દૂસરોંકી નિગાહમે જલીલ હો સકતે હૈ.

યાદ રખીયે ! હર આદમી અપને આમાલ ઔર અપની જબાન કી વજહસે ઈજ્જત હાસિલ કરતા હૈ. મેં ચાહતાહું કે આપકો ચંદ બાતે બતા દું જન્કી વજહસે આપ સોસાયટીમેં હરજગા ઈજ્જત ઔર એહતેરામ કા દર્જા હાસિલ કર સકતે હૈ. ઔર સાથમેં યે બાતે ભી બતાદું કે વો કૌન કૌનસી બુરી બાતે હૈ જન્કી વજહસે આપકી ઈજ્જત હંમેશા કે લીયે બરબાદ હો સકતી હૈ. અગર આપને ઈન બાતોં કો યાદ રખા ઔર ઈનપર અમલ ક્રિયા તો યકીન જાનીયે ઈન્શા અલ્લાહ કામ્યાબી આપકે કદમ ચુમેગી વો મુકીદ બાતે યે હૈ.

૧. હર વક્ત અલ્લાહકા ખૌફ દીલમેં રખીયે ક્યુંકે મોમિન તો વો હૈ કે જબ ઈન્કે સામને અલ્લાહકા ઝિલ્ક ક્રિયા જાયે તો ઈન્કે દીલ ડર જાયે. ઔર જબ ઈન્કે સામને અલ્લાહકા કલામ પઢ જાયે તો ઈન્કે ઈમાનમે ઈજાફા હો. ઔર વો અપને રબપર તવકકુલ કરે એસે ઈમાનધાર લોગ હી બેહતરી હાસિલ કર સકેગે.
૨. ખાનદાની હિસાબસે ભી અપની બઝાઈ મત બયાન કરો. ક્યુંકે તુમ સબ એક હી બાપ હઝરત આદમ (અ.લ.)કી ઔલાદ હો. યે ખાનદાન ઔર કબીલે તો સિર્ફ પહેચાનકે લીયે હૈ. ઔર અલ્લાહકે યહાં ઝિયાદા ઈજ્જત વાલા વોહે જો મુતકી (પરહેઝગાર) હૈ.
૩. સબર ઔર નમાઝ કે ઝરીયે અલ્લાહકી મદદ માગો. યે કામ બહોત ભારી હૈ

મગર ઊન લોગોં કે લીયે આસાન હૈ જો આજીઝી કરતે હૈ ઔર યે ધ્યાન રખતે હૈ. કે રબ સે મુલાકાત કરની હૈ. ઔર ઊસકે પાસ પલટ કર જાના હૈ.

૪. મુસીબત કે વક્ત સબ કરના ઔર સવાબ કી ઊમ્મીદ રખના જન્મતમે લે જાતા હૈ.
૫. એસી બાત કરો જો બેહતર હો વરના ખામોશ રહો.
૬. જીસ ચીઝકા ઈલ્મ ન હો ઈસ્કે લીયે જબાન ન ખોલો.
૭. જાન બુઝકર હક કો બાતિલ કે સાથ ન મિલાવો ઔર હક ન દુષ્પાઓ.
૮. અપને બાંકોં ઈસ તરહ મત પુકારો જૈસા કે તુમ આપસમેં એક દુસરે કો પુકારતે હો.
૯. સબ ગુનાહોંસે બચનેકી તરકીબયે હૈ કે જબાન કો રોકલો યાની ફુઝુલ બેકાર ઔર બે વક્ત બાતેં ન કરો.
૧૦. મુલાકાત કે વક્ત “અસ્સલામું અલયકુમ” કહા કરો.
૧૧. જબ અપને ઘરમેં દાખિલ હો તો અપને ઘરવાલોંકો “અસ્સલામું અલયકુમ” કહો. યે અલ્લાહકી તરફસે નેક સાફ સુચરી ઔર બરકતવાલી દુઆ હૈ.
૧૨. ભલાઈકો અલ્લાહકા ફઝલ સમજો, ઔર બુરાઈકો અપને આમાલકી નહુસત.
૧૩. અગર દુશ્મનકો દોસ્ત બનાના ચાહતેહો તો બદીકા જવાબ નેકીસે દો.
૧૪. સુલહ ઔર મઆફીકા બહોત બઝા સવાબ હૈ.
૧૫. વાયદા કરતે વક્ત “ઈન્શાઅલ્લાહ” જરૂર કેહ લીયા-કરો અગર ભુલજાઓ તો જબ યાદ આયે ઊસ વક્ત કેહ લીયા કરો.
૧૬. યાદ રખો ! ઈન્શાઅલ્લાહ ન કેહને વાલે અઝબમે ગિરફતાર કીયે જાયેગે.
૧૭. અલ્લાહતઆલા તકબ્બુર કરને વાલોંકો પસંદ નહી કરતા ઔર ઊસ્કા ઠીકાના જહન્નમેં હોગા.
૧૮. જમીન પર અકડ કર ન ચલો કયુંકે તુમ તકબ્બુરીકી ચાલસે જમીનકો નહી ફાડ સકતે.
૧૯. નેક કામોંમે દિખાવાકા હોના અમલ કો ઈસ તરહ બરબાદ કરદેતા હૈ જૈસે બારિશ પત્થરકી ગર્દ (ધુલ) કો ઘોકર સાફ કરદેતી હૈ.
૨૦. કીસીકે સાથ નેકી કરને કે બાદ એહસાન મત જતાઓ ઈસસે નેકી બરબાદ હોજાતી હૈ.
૨૧. ગુસ્સેકો પીજાઓ ઔર લોગોંકો ઈન્કે કુસુર માફ કર દીયા કરો.

૨૨. સખ્તદીલ ઔર બદ મિજાઝ ન બનો, વરના લોગ તુમ્હારે પાસસે ભાગ જાયેગે.
૨૩. હસદ (ઈર્ષા)સે બયો કયુંકે હસદ નેકીયોં કો ઈસ તરહ ખાજાતા હૈ. જીસ તરહ આગ લકડીકો જલાદેતી હૈ.
૨૪. મજલુમ કી બદ દુઆસે ડરો યે બદદુઆ શોલે (ભડકો)કી તરહ આસ્માન પર ચઢ જાતી હૈ.
૨૫. બદગુમાની સે બયો ઔર દુસરોં કે ભેદ ન ટોલો.
૨૬. ખુદાકી બદતરીન મખ્લુક યુગલખોર હૈ.
૨૭. દો આદમી તીસરે સાથીકો છોડકર ચુપકે સે બાતે ન કરે કયુંકે એસા કરનેસે ઊંસકો રંજ હોગા.
૨૮. જબ કીસી ગુનેહગાર યા મુનાફીક કી તારીફ કી જાતી હૈ. તો અલ્લાહ તઆલાકો ગુસ્સા આજાતા હૈ ઔર ઈસ્કા અર્શ હીલ જાતા હૈ.
૨૯. જબ કોઈ શખ્સ અપને મસ્ખરે પન સે લોગોંકા હસાતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઈસપર ગુસ્સે હોતા હૈ. ઔર જબતક ઈસ્કો જહન્નમ મેં દાખિલ ન કરદે રાજી ન હોગા.
૩૦. મુનાફિક કી ચાર નિશાનીયાં હૈ.
- (૧) જબબાત કરે તો જુઠ બોલે. (૨) જબ વાયદા કરે તો જુઠ બોલે.
૩. કીસીસે ઝઘડા કરે તો ગાલીયા દે.
૪. જબ કીસીકી અમાનત રખે તો ઊંસમે ખયાનત કરે.
- અઝીઝ દોસ્તો ! યે સબ બાતેં અલ્લાહ ઔર ઊંસકે રસુલ (સ.અ.)ને હમારી બેહતરી કે લીયે બતાઈ હૈ. તાકે હમ ઈનપર અમલ કરકે દુનિયા ઔર આબેસ્ત મેં કામ્યાબી હાસિલ કરે લિહાઝા આપબી ઈનપર અમલ કરકે દોનોં જહાનોં કી સુર્ખ રૂઈ હાસિલ કરે.

૧૦૫. "બુમુગાંને દીનકી હિકાયતે"

એહલે ખયર કે હાલાત સુનને સે ચુંકેદીલ બડા ખુશ હોતા હૈ ઈસલીયે સવાબકી ઊમ્મીદસે ઈન્હે થોડા લીખા જાતા હૈ. ખુદા તઆલા હમકો અપની મરજીયાત પર ચલનેકી તૌફીક અતા ફરમાયે.

હઝરત જુનૈદ (રહ.) સે લોગોંને ખુદા કે સાલેહીનકી હિકાયતોંકા ખયાન કરના ઔર સુનના કેસા હૈ ? ફરમાયા ! કે ઊંન્કી મિસાલ ખુદા કે લશ્કર કી હૈ જીસસે

મુરીદોંકી હાલતે દુસ્ત હોતી હૈ. ઔર આશિકોંકે દીલોંમે શોક પૈદા હોતા હૈ. ઔર આખોંસે આસું જારી હોતે હૈ.

હુજુર (સ.અ.)કા ઈર્શાદ હૈ કે નેકોંકા ઝિક્ક કર લીયા કરો તુમપર બરકત નાઝિલ હોગી નીઝ યે ભી ઈર્શાદ હૈ કે નેક લોગોંકે ઝિક્કે વક્ત સહમત નાઝિલ હોતી હૈ. બસ ઈન ફાયદોંકી વજહસે મુઝે પસંદ આયાકે નેક લોગોં કે હાલાત કે થોડે નમુને લીખે જાયે.

(૧) અછછી નિયત કા સવાબ :

અજમેર કી જેલમે એક બુઝુર્ગ કૈદ થે. જેલ કે બાહર થોડે ફાસલે પર એક મસ્જિદથી જબ જુમ્આ કી અઝાન સુનતે તો બે ઈખ્તિયાર બાહરવાલે ફાટક તરફ દોડતે ફીર વાપસ આતે ઈસકા સબબ પુછા ગયા તો ઊંચોને ફરમાયા કે ખુદાતઆલા કા યહી હુકમ હૈ કે જબ જુમ્આ કી અઝાન સુનોતો સબકામ છોડકર મસ્જિદમે ચલે જાઓ ઔર જુમ્આકી નમાઝ અદા કરો. અગર મેં જેલમે હોનેકી વજહ સે નમાઝ મેં શરીક નહી હો સક્તા. લેકીન મેરી નેક નિયત કે બદલે મેં ખુદાતઆલા મુઝે જુમ્આકી નમાઝમે શરીક હોનેકા સવાબ અતા ફરમાયેગા.

(૨) ઈતાઅત કરને વાલોંકો અલ્લાહ કી મદદ :-

એક મરતબા એક કાફીરને અસર કી નમાઝ કે લીયે જાતે વક્ત હઝરત અલી (ર.દી.) કો એક સવાલ કીયા કે કૌનસે જાનવર અંડે દેતે હૈ ? ઔર કોનસે જાનવર બચ્ચે દેતે હૈ ? એસા સવાલ કરનેસે કાફિર કા ઈરાદા યે થા કે આપ સબ જાનવરોકે નામ તફ્સીલ સે બતાએગે વહાતક જમાઅત કી નમાઝ કા વક્ત ખતમ હોજાયેગા. આપને ફરમાયા જીન જાનવરોકે કાન અંદર હોતે હૈ વો અંડે દેતે હૈ ઔર જીનકે કાન બાહર હોતે હૈ વો બચ્ચે જનતે હૈ.

(૩) ઈબ્રત ઔર નસીહત :

એક મરતબા હઝરત અબુ બક (ર.દિ.) હુજુરે અકરમ (સ.અ.) કી ખીદમત મેં તશરીફ ફરમા થે એક દિહાતી ને આ કર હઝરત અબુબક સિદ્દીક (ર.દિ.)કો બુરા-ભલા કહેના શુરૂ કીયા. હઝરત અબુ બક (ર.દિ.) ખામોશ સુનતે રહે. જબ દિહાતી હદ સે બઠ ગયા તો અબુ બક સિદ્દિક (ર.દિ.)ને એક જવાબ દે દીયા ઈસ પર હુજુર (સ.અ.) વહાંસે ઊઠ કર તશરીફ લે ગયે. હઝરત અબુ બક (ર.દિ.)ને ફોરન મહેસુસ કીયા કે હુજુર (સ.અ.)કો જવાબ દેના પસંદ નહી આયા ફોરન હુજુર (સ.અ.) કી ખીદમતમે હાજર હુએ ઔર અર્જ કીયા યા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.) મેરે મા-બાપ આપ પર કુર્બાન

હો જબતક વો દિહાતી મુજકો બુરા ભલા કહેતા રહ્યા આપ તશરીફ ફરમા રહે. જબ મેને એક જવાબ દિયા તો આપ નારાજ હોકર તશરીફ લે આયે.

હુઝુર (સલ.)ને ફરમાયા જબ તક અય અબુ બક (રદિ.) તુમ ખામોશ સુનતે રહે ઊસ વક્ત તક ફરીશતા તુમ્હારી તરફસે જવાબ દેતા રહ્યા. ઔર તુમને જવાબ દીયા તો ફરીશતા ચલા ગયા શયતાન આ ગયા. ઊસ મજલિસ મે જુસ્મે શયતાન હો રસુલ કા ઠેહરના મુનાસિબ નહી.

(૪) યહી હકીકત હૈ ! :

એક રોજ કુરૈશ કે બહોત સે સરદાર જમા થે ઔર અપને મહાસિન (ખુબીયાં) બયાન કર રહે થે જબ હઝરત સલ્માન ફારસી (રદી) કી બારી આઈ તો આપને કહ્યા ભાઈ મેં કિસ બાત પર ફક્ક કરું. અપની પૈદાઈશ કો દેખતા હું તો યે હૈ કે મેં ગંદ પાનીસે પેદા હુઆ અંજામકો દેખતા હું યે હકીકત નજર આતી હૈ કે એક દીન યે જુસ્મ ગલ સડ કર મીટીમૈં મીલ જાયેગા. ઔર આખેરત કો દેખતા હું તો માલુમ હોતા હૈ કે વો ખુદાહી હૈ જો મુઝે જિલ્લત ઔર રૂસ્વાઈ સે બચા શકતા હૈ યાની મૈં કુછ હું હી નહી. તો બતાઓ ! કીસ બાત પર ફક્ક કરું.

(૫) બુરાઈ કા બદલા ભલાઈસે :

હઝરત ઈમામ અબુ હનીફ (રહ.) કા એક શખ્સ મુખાલીફ થા, ઔર હંમેશા બુરા-ભલા કહ્યા કરતા થા મગર ઈમામ સાહબ બરાબર તોહફે ભેજા કરતે થે. કુછ દીન બાદ વો આપકી ખિદમત મે આને લગાતો આપને ઊસ્કો તોહફે ભેજના બંદ કર દિયા ઊસ્ને કુછ દીન સબર કીયા એક દીન કહેને લગા અજબ બાત હૈ જબ મે આપકી મુખાલીફત કરતા થા તો આપ મુજકો હદિયા ભેજતે થે ઔર જબ મેં આપકી ખિદમતમે આને લગા ઔર બુરા-ભલા કેહના છોડ દિયા તો આપને હદીયા બંદ કર દીયા ઈમામ સાહબ ને ફરમાયા કે જબ તુમ મુજકો બુરા-ભલા કહેતે થે તો ઊસ્કે બદલે મે તુમ્હારી નેકીયાં મુઝે મીલ જાયા કરતીથી ઈસ એહસાનકે બદલેમે તુમકો મેં હદીયા દીયા કરતા થા. ઔર અબ તુમને મુઝે બુરા-ભલા કેહના છોડ દીયાતો નેકીયા મીલની ભી બંદ હો ગઈ ઈસલીયે મૈંને હદીયા દેનાભી બંદ કર દીયા.

(૬) દીન કે બદલેમેં દુનિયા તલબ કરનેકા અંજામ :

ખબર દાર ! દીન કે સરમાયે કે બદલે મે દુનિયા ન ખરીદના ઈસ સોદે મે તુજે કુછ નફા ન હોગા.

હઝરત મુસા (અલ.)કી ખિદમત મે એક શખ્સ રહ્યા કરતા થા ફિર ચંદ દીનવો

ગાઈબ રહ્યા એક દીન એક દુસરા શખ્સ હજરત મુસા (અલ.) કે પાસ આયા ઔર સાથમેં એક સુવ્વર પકડે હુએ લાયા ઔર કહ્યા હજરત આપ ઈસ્કો પહેચાન તે હૈ ? આપને ફરમાયા નહી કહાં ये वोही ખાદिम है जो यंद दीनोसे ग़ाईब है हज़रत मुसा (अल.)को बलौत तअज्जुब हुआ हुआ की ખुदावंદ ईस्को ફीर ईन्सान की शकल मे कर दीज्ये ताके ईस्से હાલ માલુમ કર સકું ઔર वो बात માલुम કરूं જીસ્કી વજહ સે वो ઈસ બલામે મુબત્લા હુઆ હૈ જવાબ મીલા અય મુસા (અલ.) અગર તુમ મુજસે ઈસનામ કે વાસ્તેસે ભી સવાલ કરોગે જીસ્કી બરકત સે મૈને આદમ (અલ.)કી તૌબા કબુલ કીથી તબભી ઊસે અબ આદમીતો ન બનાઊંગા હા ! તુમકો ઈસ બાતકી ખબર દેતા હું જીસ્કે સબબ મૈને ઊસકી શકલકો બીગાડ દીયા હૈ. वो येके ये शખ्स दीनको दुनिया तल्बी का उरीया बनाये हुओ था जिस शખ्सने अपने नकद दीन से दुनिया को ખરીદા તો ઊસ્ને કુદૃ ભી નફેકા સોદા નહી ખરીદા અલ્લાહ તઆલા હમ સબકી ઐસે કામો સે હિફાઝત ફરમાયે- આમીન.

(૭) કબ્ર કી અવાજ :

હજરતે ફાતમા (રદી.) કા જનાઝા રાતકો કબ્રમે ઊતારા ગયા તો હજરત અબુઝર ગિફારી (રદી.) ને અપને જોશ મેં કબ્રસે ખિતાબ કીયા.

અય કબ્ર તુજે ખબર ભી હૈ ? કે હમ કીસ્કે જનાઝેકો લાયે હૈ. ये रसुल (सल.)की बेटी है ये हज़रत अली (रदी.) की ખાતુન હૈ. ये હજરત હસન (રદી.) હજરત હુસૈન (રદી.) કી વાલેદા હૈ, ये ફાતીમતુ જજોહરા કબ્રમે આયી હૈ.

કબ્ર સે આવાજ આઈ અય અબુઝર (રદી.) ! કબ્ર હસબ-નસબ બયાન કરનેકી જગા નહી યહાંતો નેક અમલ કા ઝિક્ર કરો યહાંતો વોહી આરામ પાયેગા. જીસ્કા દીલ ઈમાન વાલા હોગા. ઔર જીસ્કે અમલ નેક હોગે.

(૮) મા-કી નાફરમાની :

અલ્લામા અસ્ફહાની ને અપની કિતાબ તરગીબ મે એક નીહાયત દિલ સોઝ કિસ્સા નકલ કિયા હૈ કે મશહુર બુર્જુગ હવશબ (રઅ.) એક બાર કિસી સફર મે એક કબીલે કે યહાં મહેમાન હુએ, કરીબ હીમે એક કબ્રસ્તાન થા જબ અસર કા વક્ત હુઆ તો અયાનક એક કબર ફટી ઔર એક આદમી જીસ્કા સર ગધે કી શકલ કા થા નિકલા ઔર ગધે જૈસી અવાઝે તીન બાર નીકાલ કર ફીર કબર મે ચલા ગયા. ઈસ હૈરત અંગેઝ બાતકે બારે મે બુર્જુગ ને જબ અપને મેઝબાન સે પુછ્ય તો ઊન્હોને બતલાયા કે ये हमारे यहाँ का એક નવજવાન था. ખુબ શરાબ પીતાથા. ઊસકી માં

બહોત નેક ઓર અલ્લાહ વાલી ખાતુનથી. જબ ઊંસકા નશા ઊતરતાતો વો ઊંસે કહેતી થી અરે નાદન ! તું મુસલમાન હોકર યે કાય ગજબ કરતા હૈ ? શરાબ જો ઈસ્લામ મે બિલકુલ હરામ હૈ. તું ઈસ્કો પીતા હૈ ? યે નવજવાન ગુસ્સેમે અપની માસે કહેતા અરે જા ! ગધેકી તરહ હર વક્ત યહી ચીલ્લાતી રહેતી હૈ.

બસ ! અબ જુસ દીન સે ઈસ્કા ઈન્તકાલ હુઆ હૈ રોઝના શામકો અસર કે વક્ત ગધેકી શકલમે યે કબ સે નિકલતા હૈ ઓર તીન મરતબા યહી આવાજે નિકાલ કર ફિર અપની કબમે ચલા જાતા હૈ. (ઈબ્ને જવઝી) (રહ.)

(૮) દુરુદ શરીફ કી બરકત :

ઈમામ ગિઝલી (રહ.) અપની કિતાબ અહ્યાઊલ ઊલૂમ મેં હઝરત ઈમામ શાફઈ (રહ.) કા વાકેઆ નકલ કરતે હૈ. કે ઊંચોને હઝરત રસુલે અકરમ (સ.અ.)કો ખ્વાબમે દેખકર પુછ કે હુઝુર ઈમામ શાફઈ (ર.અ.)ને અપની કિતાબ કે શુરૂમે યે દુરુદ લિખ્યા હૈ.

“અલ્લાહુમ્મ સદ્લિલ અલા મુહમ્મદીન કુલ્લમા જકરહુજજા કેરૂન વકુલ્લમા ગફલ અન જકરેલીલ ગાફેલુન.”

તો ઈસ્કે બદલેમે આપકી તરફસે ઊંકો ક્યા મીલા ? હુઝુર (સ.લ.)ને જવાબ મે ઈશાદ ફરમાયા ક્યામત કેદીન ઊંકો મયદાને હિસાબમે બુલાનેકી તકલીફ નહી દી જાયેગી.

(૧૦) ખિદમતે ખલક :

હઝરત ઊમર ફારૂક (ર.દી.) એક અન્ધી અપાહજ બુદીયાંકી રાતકે વક્ત ખબરગીરી કીયા કરતે થે. જો મદીના તૈય્થીબા કે પાસ કહી રહા કરતીથી મગર ચંદ રોજ કે બાદ આપને દેખા કે કોઈ શખ્સ પહેલે હી આ કર ઈસ્કા કામ કરજાતા હૈ. આપકો સખ્ત હેરત હોતીથી કે કૌન એસા શખ્સ હૈ ? આખીર એક રાત યે દેખને કે લીયે કે કૌન શખ્સ આતા હૈ ? વહાં ઠહેરગયે દેખા તો હઝરત અબુબક સિદ્દિક (ર.દી.) થે, હઝરત ઊમર ફારૂક (ર.દી.)ને ફરમાયા ભલા આપકે સિવા ઓર કોન એસા હો સકતા હૈ ? (મખજને અખ્લાક)

(૧૧) આલિમકી ઝિયારત : (દિખના)

એક દીન એક ઓરત હઝરત ઈબ્રાહીમ બીન યુસુફ (રહ.) કી તરફ દેખને લગી. આપને ફરમાયા તુઝે કુછ કામ હૈ ? ઊંસને કહા નહી. મગર તુમ ઓલમા કા ખ્યાલ હૈ કે આલીમ કો દેખનાભી ઈબાદત હૈ મેંભી ઈસ ખ્યાલસે આપકો દેખતી હું “યે

સુનકર આપકી આંખો મે આસું ભર આયે” ફિર ફરમાયા ઈસ ઔરત કી ગલતી હૈ કયું કે જીન લોગોંકી તરફ દેખના ઈબાદત હૈ વો કબસે કબો મેં ચલે ગયે હૈ. “મુસલમાન દરગોર વ મુસલમાની દર કિતાબ” (સચ્ચે મુસલમાન કબ્રે મેં ચલેગયે ઔર ઈસ્લામી તાલીમ કિતાબોં મે હૈ).

(૧૨) નયે મકાન મેં દુઆ કી દરખાસ્ત :

એક આદમી હજરત હસન બસરી (રહ.)કે પાસ આયા ઔર અર્જ કરને લગા “મૈને એક મકાન બનવાયા હૈ મેરી આરજુ હૈ કે આપ ચલે ઔર ઈસ્મે બરકત કી દુઆ કરે” આપને જવાબ દીયા “ઝમીન વાલોને તુજે ઘોકા દીયા હૈ. ઔર આસ્માન વાલે તુજ પર નારાજ હૈ” કે તુને મજબુત ઈમારત બનવાઈ ઔર એક લંબી ઊંમર કી ઊમ્મીદ બાંધી હાલાકે ચંદ રોજ તક મે તું મર જાયેગા. (મખજને અખ્લાક)

(૧૩) દુનિયાસે તૌબા :

હજરત વહબ બીન મુનબહ (રહ.) અપને શાગીંદો કો ફરમાયા કરતે “આવોહમ ઊસ ગુનાહ સે તૌબા કરે, જીનસે તૌબા કરના લોગોંને છોડ દીયા હૈ. પુછા ગયા વોક્યા હૈ ? ફરમાતે “દૂનીયા કી મુહબ્બત” અનકરીબ લોગ ઉસ્કો અસ્થગ્ર જાનેગેં યહાં તક કે ઊસ્કી ઔર એહલે દુનિયાકી પરશતિશ (પુંજા) કરેગે.

(મખજને અખ્લાક)

(૧૪) જામેઅ મસ્જીદ કા સંગે બુન્યાદ :

દીલ્હી કી જામેઅ મસ્જીદ કા સંગે બુન્યાદ રખે જાને કે મૌકે પર શાહજહાં ખુદ તશરીફ લાયે. લાખોં આદમી ઈસ નેક પ્રોગ્રામ પર બાદશાહ કી ઝિમારત કી સઆદત હાસીલ કરનેકે લીયે જમા હો ગયે. બાદશાહને આમ મજમેમે એલાન કરાયા કે જીસ શાખ્સ કી નમાઝે તહજજુદ કભી કઝા ન હુઈ હો વો મજમેસે બહાર આયે ઔર મસ્જીદકા સંગે બુન્યાદ રખે. લેકીન કોઈ શાખ્સ ન નીકલા. આખીર ખુદ બાદશાહને અપને દસ્તે મુબારક સે સંગે બુન્યાદ રખા. યાઅની આપકી નમાઝે તહજજુદ કભી કઝા ન હુઈથી. ખુદાવંદે કરીમ જીનકો સઆદત બખ્સતા હૈ. ઊન્કો દુન્યવી જીમ્મેદારીયાં જ્યાદા કામ, ઔર હાલાત, કીસી હાલત મેં ભી ઈબાદતસે નહી રોકતે.

(૧૫) લંબી ઊમ્મીદ :

એક આબિદ કે બારેમે મનકુલ હૈ કે વો અલ્લાહ તઆલા સે યે સવાલ ક્રિયા કરતાથા કે અય અલ્લાહ મુજે ઈબ્લીસ દીખાયા જાયે. અલ્લાહ તઆલા કી તરફ સે યહી જવાબ મીલતા થા આફીયત ઔર અમન કી દુઆ કીયા કર મગર વો અપને ઈસી ખ્યાલ પર અડા હુઆ થા. આખીર એક રોજ અલ્લાહ તઆલાને ઈબ્લીસકો

દુનિયા
પુંજા

આબીદ પર જાહીર કર દીયા. જબ આબીદ ને ઈબ્લીસ કો દેખાતો ઊસે મારનેકા ઈરાદા કીયા. ઈબ્લીસ ને કહા અગર તુજે ૧૦૦ સાલ જંદા ન રહેના હોતા તો મે તુજે હલાક કર દેતા. ઔર સખ્ત સજા દેતા. આબિદ અપની ઊમર ૧૦૦ સાલ સુનકર ઘમંડ મે આ ગયા. ઔર દીલમે કહેને લગા અભી તો મેરી ઊમ્મ બહોત હૈ. અભી આઝદી સે ગુનાહ કરતા રહું. આખરી વક્તમે તૌબા કર લુંગા. યુનાયે વો ગુનાહોંમે મુબ્તલા હો ગયા. ઈબાદત છોડ દી ઔર હલાક હો ગયા.

૩

(૧૬) અમાનત કા અદા કરના :

કીસીસે હજરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મુબારક (ર.હ.)ને મુલ્કે શામ મે કલમ લીખને કે લીયે લીયા થા. ખુરાસાન પહોંચને પર માઅલુમ હુઆકે પરાયા કલમ ભુલસે સાથ આ ગયા હૈ. તો હજરત ને ઈસ કલમકો વાપસ કરને કે લીયે ખુરાસાન સે શામ તકકા સફર કીયા ઔર સફર કી તકલીફે બરદાશતકી ઔર પરાઈ અમાનત વાપસ કરકે બારે અમાનત સે સુબુક દોષ હુએ. (દિફ્તરે ઈમામ અબુ હનીફા. (ર.હ.)

(૧૭) હજરત ઊસ્માન (ર.દી) કી અંગુઠી :

હજરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (ર.દી.) સે કીસીને પુછા કે હજરત ઊસ્માન (ર.દી.)કી અંગુઠી પર કયા ઈબારત નકશથી ? હજરત ઈબ્ને અબ્બાસ (ર.દી.)ને ફરમાયા ઊન્હોને સરચી નિચ્યત સે અપની અંગુઠી પર યે જુમ્લા નકશ કરાયા થા.

(અલ્લાહુમ્મ અહયીની સઈદન-વઅમિત્ની શહીદા)

“અય અલ્લાહ મુજે સઆદતકી ઝીંદગી ઔર શહાદત કી મૌત અતા ફરમા.”

ફિર ઈબ્ને અબ્બાસ (ર.દી.)ને ફરમાયા “ખુદા કી કસમ ઊન્હે સઆદતકી જંદગી મીલી ઔર શહાદતકી મૌતભી.” (હાકિમ)

(૧૮) શેખ અબ્દુલ કાદીર જીલાની (ર.હ.) કી નસીહત :

શેખ અબ્દુલ કાદીર જીલાની (ર.હ.)ને અપને એક મુરીદ કો ખિલાફતદી ઔર ફરમાયા જાઓ ફલા મુકામ પર જાકર તબ્લીગ ઔર દીનીકા ખીદમત કરો ચલતે વક્ત મુરીદને અર્ઝ કીયા કે કોઈ નસીહત ફરમાઈયે ! હજરત ને ફરમાયા દો બાતોંકી નસીહત કરતા હું (૧) ખુદાઈ દાવા મત કરો (૨) નબુવ્વતકા દાવા મત કરો, વો હેરાન હુઆ કે હજરત ! મੈ આપકે પાસ બરસોંસે સોહબત મે રહા કયાં ? અબુ ભી ખતરા હૈ કે મે ખુદાઈ ઔર નબુવ્વત કા દાવા કરૂંગા ?

દીનીકી

અબુ

ફરમાયા કે ખુદાઈ ઔર નબુવ્વત કે દાવેકા મતલબ સમજલો. ફિર બાત કરો ખુદા કી જાત વો હૈકે વો જો કહેદે વોહી અટલ હો. ઈસસે ઈપ્તીલાફ કભી નહી હો સક્તા, જો ઈન્સાન અપની રાય કો ઈસદર્જ મે પેશ કરે કે વો અટલ હો. ઊસકે

ખિલાફ ન હો શકે. કોઈ બંધ અપની રાય પર ઈત્ના ઈસરા કરેતો ઈસસે બડ કર ખુદઈ કા દવા કયા હોગા ? ઔર નબી વોહૈ કે જો જબાન સે ફરમાયે વો સચ્ચી બાત હૈ, કંભી જુઠ નહી હો શક્તા જો શખ્સ અપને કોલ કે બારે મે કહે કે યે ઈત્ની સચ્ચી બાત હૈ કે ઈસકે ખિલાફ નહી હો સક્તા વો દર પદ્દ ગોયા નબુવ્વત કા દાવેદાર હૈ કે મેરી બાત ગલત નહી હો સક્તી હાલા કે યે ઊસ્કી રાય હૈ.

(ખુત્બાતે હકીમુલ ઈસ્લામ જીલ્દ-૩)

(૧૮) હક્ક પરસ્ત વાઈજ કી પહેચાન :

આજકલ ઘંઘાદાર વાઈજ બહોત હો ગયે હૈ. ઊન્કા મક્સદ યે હોતા હૈ કે બયાનકા મજમુન ઐસાહો જીસે મજલીસ પર રંગ જમ જાયે. ચાહે ઊસ મજમુન કી વહાં જરૂરત હો યા નહો ઈસી લીયે વો નયે નયે મજમૂન કા એહતેમામ કરતે હૈ, ઔર પુરાના મજમુન ભી બયાન કરતે હૈ. ઔર ઊસ્મે ફાયદા હોનેકા ખ્યાલ ન કરેગે. બલકે વો મજમુન ઈખ્તીયાર કરેગે. જીસે મજલીસ ગરમ હો જાયે. ચુંનાયે ઈસી લીયે બાજ લોગ હર જગા શાહદત નામા કો લેકર દોડતે હૈ. કયું કે વો વાકીઆ હી ઐસા સંગિન હૈ કે પત્થર દિલભી ઈસસે મોમ હો જાતા હૈ. મગર હક પરસ્ત વાઈજ અપને બયાનમે હંમેશા જરૂરત કા લિહાજ કરતે હૈ. ખુલાસા યે કે યે ન દેખના ચાહીયે કે મજમુન નયા હૈ યા નહી હા ! યે દેખના ચાહિયે કે જરૂરત કે મુવાફિક હે યા નહી ? કયું કે મજમુનકા નયા હોના કુછ ખુબીકી બાત નહી. યેતો ઐસા હૈ. જૈસે કોઈ તબીબ એક નુસ્ખા લીખે ઔર દવા કરે કે યે નુસ્ખા ઐસા હૈ. કે ન કીસી કિતાબ મે લીખા હૈ ઔર ન કીસી તબીબ ને તજવીજ કીયા હૈ તો ઊસ્કો કોઈ કબુલ ન કરેગા. બલકે યે કહા જાયેગા કે નુસ્ખેકી ખુબી તો યે હૈ હકીમોકે ઊસુલ કે મુતાબિક હો. ઔર ઊસ્કે હીસ્સોકી તરકીબ કીસી અચ્છે હકીમ કી રાય સે હુઈ હો. વરના મન ઘડત હોગી ઈસી કો શરીઅત ને બિદઅત કહા હૈ. બસ જીસ તરહ નુસ્ખેમે નયા હોના નહી દેખા જાતા બલકે યે યે દેખા જાતા હૈ કે મિઝજ કે મુવાફિકહો. ઔર ઊસુલ કે મુતાબિક હો, ઈસી તરહ વાઅજ મે ભી યે ન દેખના ચાહીયે કે મજમુન પુરાના હૈ યા નયા. બલકે યે દેખના ચાહીયે કે જરૂરત ઔર સુનને વાલોકે હાલાત કે મુનાસીબ હૈ યા નહી ?

હક પરસ્ત વાઈજ હંમેશા જરૂરતકા લિહાજ કરકે વક્ત ઔર મૌકે કે મુવાફિક મજમુન બયાન કરતા હૈ. ચાહેવો મુકરર ઔર પુરાનાહી કયું નહો.

(૨૦) હરદિલ અઝીઝ : (સબકો પસંદ)

હઝરત સુફ્યાન સૌરી (ર.હ.) એક શખ્સકા જનાઝ પઢકર આયે તો આપને હર શખ્સકી જબાનસે સુના કે મરનેવાલા બઝાહી અચ્છ થા. કોઈ ભી ઈસકે ખિલાફ નહી કેહ સહાથા. હઝરત સુફ્યાન (ર.હ.)ને ફરમાયા અગર મુઝે માલુમ હોતા કે યે શખ્સ હર દીલ અઝીઝ હૈ તો મે ઊસકા જનાઝ હરગીઝ ન પઢાતા. ઈસલીયે કે યે શખ્સ હક બાત કહેનેવાલા નહી થા. અગર યે હકબાત કહેને કા આદી હોતાતો કુછ લોગ ઊસકે મુખાલીફ ભી હોતે મગર સબલોગ ઊસે ખુશ હૈ તો માલુમ હુઆ કે યે હર એક કી હાં, મે હાં, મિલાને વાલાથા.

(૨૧) જીંદગી કે ગુનાહ :

ઈબ્ને સામિત (ર.હ.) એક બુરુગ હૈ ઊન્હોને એકદીન અપની ઊમરકા હિસાબ ક્રિયા તો ૬૦ બરસ હુએ. જીસકે ૨૧૫૦૦ દીનહુએ કહેતે હૈ કે અગર ગુનાહ હરરોજ કા એક ફર્ઝ કરો તો ૨૧૫૦૦ હુએ. ઔર ઈસ્કા હિસાબ નહી કે એક દીનમે કિત્ને ગુનાહ હુએ હોગે, યે કેહકર ઈત્ના રોયે કે બે હોશ હોગયે ઔર ઈન્તેકાલ હોગયા.

(વઅજેસઈદ)

(૨૨) નફ્સ કો સઝા દેના :-

હઝર હસ્સાન બિન સનાન (ર.હ.) એક જગા જારહે થે રાસ્તેમેં એક જગા મકાન પર નજર પડ ગઈ. જો પહેલે સે વહાં નહિ થા. કહેને લગે યે મકાન કબ બના હૈ. ફીર અપને નફ્સકો ખિતાબ કરકે કહા- તુને ફુજુલ બાત કયું પુછી ? તુઝે ઈસસે કયા ગર્જથી કે યે કબ બના ? તુઝે એક સાલકે રોઝે રખનેકી સઝા દુંગા ફીર એક સાલકે રોઝેરખ્ખે કે ફુજુલ બાત કયુંકી ?

(ફઝઈલે સદકાત)

(૨૩) વહેમ પરસ્તી :

એક સાહબને જુમેરાતકો સિયાહ (કાલા) કુત્તા મસ્જીદમેં જાતે દેખા. ઊન્હોને બજાયે મસ્જીદસે ભગાનેકે ઊસ્કો ઝુકકર અદબસે સલામ ક્રિયા. કીસીને કહા અરે ભાઈ યે કયા ? જવાબ દીયા કે જુમેરાત કે દીન સિયાહ કુત્તોંકી શકલ મેં જીન્નાત નિકલતે હૈ. તો શાયદ યે ભી જીન્નાતોં કા બાદશાહ હો. ઔર મેરે સલામ કરને સે શાયદ ખુશ હોકર મુઝે કોઈ ખજાના અતા કરદે. લાહવલ વલા કુવ્વહ.

જો લોગ ઈલ્મેદીન નહી સીખતે વો વહેમ પરસ્તીમેં મુબ્તલા હોજાતે હૈ. આલીમોંકી સોહબતમેં રહેનેવાલા ઐસી બેવકુફી નહી કર સકતા.

(૨૪) નફસ કી હાલત :

હમારે નફસકી હાલત ઊંસ શખ્સકી તરહ હૈ જીસ્કે પાસ તુફાની ઘોડા થા. વો તંગ આકર બેચને ગયા. જબ દલાલ ને તારીફ શુરૂ કી તો કહા અબ મૈં નહીં બેચુંગા. તુમને તો ઈસ્કે બહોત સે કમાલ બયાન કિયે, ઊંસને કહા બેવકુફ ! યે તારીફ તો ઊંસકો બેચને કે લીયે કર રહાહુંં ઔર તું મેરી જુકી તારીફ સે અપના એક ઝમાનેકા પુરાના તજુરબા ભુલ ગયા ? ઈસી તરહ અપને નફસકી તમામ શરારતોંકો હમ જાનતે હૈ. મગર જરા કીસીને તારીફ કરદી બસ અપનેકો બડા સમજને લગે. ઔર ઊંમ ભરકા તજુરબા ભુલગાયે.

ભરોસા નહી ઈસ નફસે અમ્મારાકા અય ઝાહિદ
ફરિશ્તા ભીયે હોજાયે તો ઈસસે બદગુમા રેહના.

(૨૫) ચારબાતૈં :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મુબારક (રહ.) એક જગાસે ગુજર રહેથે. એક લડકે પર નજર પડી. ચેહરે સે અકલમંદ માલુમ હો રહાથા આપને પુછ ? બેટા ! કુછ પઢતે ભીહો યા ચુંહી અપના વક્ત ઔર ઊંમ બરબાદ કર રહે હો ? ઊંસને જવાબ દીયા કુછ જ્યાદ તો નહી પઢા લેકીન મૈં ને ચાર બાતૈં સીખી હૈ. આપને પુછ વો કોનસી હૈ ? કહેને લગા મુઝે “સરકાઈલ્મ” કાનોંકા ઈલ્મ” જબાન કાઈલ્મ” ઔર દીલકાઈલ્મ” હાસિલ હૈ. આપને ફરમાયા મુઝે ભી કુછ બતાઓ. ઊંસને કહા. “સર અલ્લાહતઆલાકે સામને ઝુકાને કે લીયે હૈ “કાન ઊસ્કા કલામ સુનને કે લીયે” “જબાન ઊસ્કા ઝિક્ર કરને કે લીયે ઔર “દીલ ઊસ્કી યાદ બસાને કે લીયે. હઝરત ઈબ્ને મુબારક (રહ.) ઈસ્કે હિકમતવાલે કલામસે ખુશ હુએ. ઔર ઊસ્કો નસીહત કે લીયે કહા ઊંસને કહાકે આપ મુઝે શકલ સુરતસે આલિમ માલુમ હોતે હૈ. અગર ઈલ્મ અલ્લાહ તઆલાકી રઝા મંદી કે લીયે પઢા હૈ તો ફીર અલ્લાહતઆલાકે અલાવા કીસીસે ઊંમીદ ન રખના.

(૨૬) તોહફા ઔર રિશ્વત :

ખલીફા હઝરત ઊમરબીન અ અઝીઝ (રહ.)ને એક મરતબા સેબ ખાનેકી ખ્વાહીશ જાહીર કી ઊંન્કે એક દોસ્તને એક સેબ તોહફેમૈં ભેજ દિયા. તો આપને ફરમાયા જાવ કેહદો. આપકા તોહફા પસંદે ખાતિર નહી. આનેવાલેને કહા અમીરૂલ મુઅમીનીન યેતો ઘરકી ચીઝ હૈ. ઈસે કુબુલ કરનેમૈં કયા હર્ઝ હૈ. હુઝુર (સલ.)ખી તો તોહફે કબુલ ફરમાયા કરતે થે આપને જવાબ દીયા રસુલેઅકરમ (સ.અ.)કે લીયે યકનીન વો તોહફેથે. મગર હમારે લીયે યે રિશ્વત હૈ.

(૨૭) પડોસીકી હમદર્દી :

એક બુર્જુગ યુદ્ધો (ઉદ્ધર) સે પરેશાન થે. દોસ્તોને મશવરા ક્રિયા કે એક બિલ્લી પાલી જાયે. ચુંદે ભાગ જાયેગેં આપને ફરમાયા ઈલાજતો ફાયદામંદ હૈ. લેકીન યુદ્ધે ભાગકર પડોસીકે મકાનમેં ચલે જાયેગેં ઔર ઊસ્કો નાહક તકલીફ હોગી. જબકે રસુલે અકરમ (સ.લ.) ને પડોસી કે બહોત જયાદા હક બયાન ફરમાયે હૈ. લિહાઝા મૈ ખુદ તકલીફ બરદાશત કર લુંગા. મગર પડોસીકો પરેશાન નહીં કર સકતા.

(૨૮) યુગલખોરી કી નહુસત :

હઝરત મુસા (અ.લ.) કે ઝમાને મે કહત (દુષ્કાળ) હુઆ બારબાર દુઆકે લીયે ગયે. મગર બારિશ નહીં હુઈ હુકમ હુવા કે તુમમેં એક યુગલ ખોર હૈ. જબતક વો તૌબા નહીં કરેગા બારિશ નહીં હોગી. આપને ફરમાયા કે મુઝે વો આદમી બતાયા જાયે તાકે મૈ ઊસ્કો તૌબા કરાઉં હુકમ હુઆ કે મૈ યુગલ ખોરી કો પસંદ નહીં કરતા. ફીર ક્યા મૈ ખુદ ઊસકો કરું ? તબ યુગલખોરને ચૂપકેસે દીલમેં તૌબાકી અલ્લાહને કબુલ ફરમાઈ ઔર બારિશ હુઈ. (વઅઝે સઈદ)

(૨૯) હમારા હિંદુસ્તાન :

- (૧) સબસે પહેલે ઈન્સાન હઝરત આદમ (અ.લ.) સબસે પહેલે પયંગમ્બર હૈ હિંદુસ્તાનકી સરઝમીન પર તશરીફ લાયે.
 - (૨) ઈન્સાની નસલ કી શરૂઆત સબસે પહેલે ઈસી સરજમીન પર નુરે ઈસ્લામસે હુઈ સદીયો તક પયંગમ્બરોંકા સિલસિલા ઈસી સરજમીન પર જારી રહા.
 - (૩) હઝરત શીસ (અ.લ.) ઔર હઝરત નુહ (અ.લ.)ને સદીયોં તક ઈસી સર જમીન પર નારએ તૌહિદ બુલંદ ક્રિયા હૈ.
- ઈન્હી ફઝીલકી વજહસે હજરત હુસૈન અહમદ મદની (ર.હ.)ને હંમેશા મુસલમાનોંકો તરગીબદી કે વો હિંદુસ્તાન કી સરજમીનસે મોહબ્બત કરે કે યે અપના પાકિઝા વતન હૈ. (નિદાએ શાહી ૬-૮૩)

૧૦૬. સુકુન ઔર દુઆ :

આજ દુનિયામેં હર શખ્સયે શિક્ષયત કરતા હુઆ મીલેગા. કે સુકુન હાસિલ નહીં હૈ. બેચેની ઔર પરેશાનીને ઈસ્કી હડીયાં તક પીધલા દી હૈ. દીલકી ખુશી નસીબ નહીં હૈ. દૌલત ઔર સામાન ઔર નામવરી ઔર હર કિસમકા આરામ હાસિલ હોનેકે બાદબી ઊસ્કી રૂહ બેચેન હૈ. દીલ ઊદાસ હૈ. દિમાગ પરેશાન હૈ.

આપને અખ્બારમાં અકસર એસી દવાઓંકે ઈશ્તેહાર (જાહેરાત) પઢે હોગે જો સુકુન હાસિલ કરનેમે બહોત મુકીદ બતાઈ જાતી હૈ. લેકીન આપ યકીન જાનીયે યે સબ ઠોંગ હૈ. અગર સુકુન દવાઓંસે હાસિલ હોતા. તોફીર અમીર લોગોંકો બેચેન ઔર ઊદાસ હોનેકી કયા જરૂરત હે. આપને અખ્બારોં ઔર રિસાલોમેં પઢા હોગા. કે યુરોપ-અમેરિકા ઈત્ની દવાઓં ઔર દોલત કે બાવુજુદ અપને આદમીયોં કો સુકુન કીએક લહેર ઔર સચ્ચી ખુશીકી એક કિરન દેનેસે આજીઝ હે વહાં તલાકોંકી ભરમાર હૈ. ખુદકશી (આપઘાત) કરના ઝોર પર હૈ. હીખી બનકર નવજવાન જાનવર કી તરહ જંગલોમેં ધુમતે હૈ. આપ ઊનહે દેશ દેશકી ખાક છાનતે હુએ પાયેંગે. યે ભી સુકુન કી તલાશમેં મારે મારે ફીરતે હૈ. અય્યાશીયાં ઔર બદમઆશીકી હદ તોડ દેનેકે બાદ ભી ઊન્કી રૂહે બેચેન હૈ. દીલ પરેશાન હૈ. દિમાગ બિગડા હુઆ હૈ. ઈસસે યે બાત સાબિત હોતી હૈ કે :

૧. સુકુન એશ - ઈશરતસે હાસિલ નહી હોતા.
૨. સુકુન દવાઓંસે હાસિલ નહી હોતા.
૩. સુકુન મનશિશ્યાત (નશીલીયીઓં) સે હાસિલ નહી હોતા.
૪. સુકુન આવારાપન ઔર ઝિનાકારી કરનેસે હાસિલ નહી હોતા.
૫. સુકુન નાયને ગાનેસે હાસિલ નહી હોતા.
૬. સુકુન ઔરતોંકે પીછે લગે રેહને સે હાસિલ નહી હોતા.
૭. સુકુન આદમીયોંકે બનાયે હુએ કાનુન ઔર તરીકોંસે હાસિલ નહી હોતા.
૮. સુકુન દોલતકે અંખાર લગાને સે હાસિલ નહી હોતા.

આખિર સુકુન કિસ તરહ હાસિલ હોસકતા હૈ ? ઈસકા જવાબ જાનનેસે પહેલે યે જાનના જરૂરી હૈ કે સુકુન આખિર કયા હૈ ?

આમ તૌર પર યે સમજા જાતા હૈ કે ઘઠબાટ સે રેહના, ઊમ્દા ખાનાખીના-દોસ્ત અહબાબ કી મજલીસોંકા લુલ્હ ઊઘના- નશા બાઝી કરના- રાગ-રંગકા મજા લેના, ઔરતોંસે એશ ઈશરત કરના, ઈન સબ બાતોંસે સુકુન હાસિલ હોતા હૈ.

લેકીન હકીકત યે હૈ કે ઈન તમામ બાતોંસે જો રાહત ઔર ખુશી હાસિલ હોતી હૈ. વો આરજી (થોડી દેરકે લીયે) હોતી હૈ. ઔર જબ યે બાતે ઔર માહોલ બદલ જાતા હૈ તો સબ મજા ખતમ હોજાતા હૈ. ઔર ખુશીકે બદલે- થકાવટ- બેઝરી- અફસોસ- ઔર બોર હોનેસે રૂહ કુચલને લગતી હૈ. ઔર દીલ ઔર દિમાગ પર ટેન્શન બઢ જાતા હૈ.

સુકુન અસલ મેં ઈસ હાલત કા નામ હૈ, જો ઈન્સાનકો ખુશી યા ગમકા ઈત્ના અસર નહો કે ઈસ્કે અખ્લાક ઔર કારોબાર ઔર આદતોમે કોઈ બકી તબદીલી (ફેરફાર) હો જાયે. જેસાકે દુખ કી હાલત મેં ખુદાતઆલાકો ભી બુરા ભલા કેહના શુરૂ કરદે. ઔર ખુદકો દુનિયાકા બદનસીબ (WRETCH) ઈન્સાન સમજને લગે. ઔર ખુશીકા મૌકા હોતો અખ્લાકીબાતોં કી હદોં કો તોડકર અપને બંદા હોનેકો ભી ભુલ જાયે.

બલ્કે ગમ ઔર ખુશી દોનોં મે સે કોઈભી ઊસ્કો ડગમગા ન સકે. બહાદુર શાહ જફરને કયા ખુબ કહા હૈ.

જફર આદમી ઈસ્કો ન જાનીયે હોવો કેસાહી સાહિબે ફેહમોઝકા.

જુસે ઐશમેં યાદે ખુદા નરહી જુસે તેશમેં ખૌફે ખુદા ન રહા.

બસ ! ઐશમે ખુદાકી યાદ ઔર તેશ (ગુસ્સે)મે ખુદાકા ખૌફ હોના અસલ દીલકે સુકુન કી નિશાની હૈ.

સુકુનકો બરબાદ કરનેવાલી ચીઝોં કૌન કૌનસી હૈ ?

ઈસ્કા જવાબ કુર્આન મજીદને ઈન અલ્ફાઝમેં દિયા હૈ.

“જન લોગો ને કહા અલ્લાહ હમારા રબ હૈ. ઔર ઈસપર જમે રહે. ઊન્હે કોઈ ખૌફ ઔર ગમ ન હોગા.”

ગોયા સુકુનકો બરબાદ કરનેવાલી દો ચીઝોં હૈ.

(૧) ગમ.

(૨) ખૌફ

ગમસે મુરાદ ગુજરે હુએ જમાને કી નાકામી - માયુસીયા ઔર દુખ દર્દ હોતે હૈ.

ખૌફકા તઅલ્લુક મુસ્તકબિલ (ભવિષ્ય) સે હોતા હૈ કે કહીં ઐસા ન હોજાયે. વૈસા નહોજાયે. કહીં યે બાત ન હોજાયે. કહીં રાઝ (ભેદ) ખુલ ન જાયે. કહીં હાદેસા (અચાનક આફત) નહો જાયે વગેરહ.

ઈન્સાન કે સુકુનકો બરબાદ કરનેવાલી યે દો ચીઝોં હૈ. ગમ ઔર ખૌફ અગર ઈન દોનોં સે નજાત (છૂટકારા) હાસિલ કર લીયા જાયે તો ફીર સુકુન બરબાદ નહી હો સક્તા.

યાની ગુજરે હુએ દુખ દર્દકી બાતોં પર અફ્સોસ કરને ઔર મેહઝૂમીયોં કા ગમ દીલમેં પાલતે રેહને. કો અગર છોડ દીયા જાયે ઔર આનેવાલે હાલાત સે ગમરાને ઔર ડરનેકે બજાયે ઊન્કી પરવા ન કીજાયે. તો ગમ ઔર ખૌફ દોનોંસે નજાત હાસિલ કી જાસક્તી હૈ. લેકીન યે આસાન બાત નહી હૈ. કયું કે આદમી એહસાસ ઔર અસર

કબુલ કરનેવાલા પુતલા છે. જરા જરાસી બાત ઊંસપર અસર કરતી છે. ઈસલીયે ખૌફ ઔર ગમસે અસર લેના કુદરતી બાત છે. લેકીન ઈસકે અસર કો સખ્ત ન હોને દીયા જાયે. કે ગમમેં સુખકર કાટે જૈસા ઔર ખુશીમે ફુલકર ઢોલ જૈસા બન જાયે. ઔર યે ઈસ વક્ત મુમકીન છે કે હમ અલ્લાહકો અપના રબ માનનેકા યકીને કામિલ પૈદા કરે જીસકા નતીજા યે હોગા કે ગમ ઔર ખૌફ કે મૌકે પર દિલસે એવાજ આયેગી.

“ગભરાતે ક્યું હો યે સબ અલ્લાહકે હુકમસે છે ઔર અલ્લાહ મહેરબાન છે. ઈસ્કે હરકામમેં હિકમત છે. ઈસ બાતકી હિકમત તુમહારી સમજમેં આયે ન આયે હર હાલમેં ઈસ્મે બેહતરી છે. બસ અલ્લાહકા શુક અદા કરો ઔર ઈસપર સબર કરો.”

યકીન જાનીયે ! યે આવાજ ગમ ઔર ખૌફકી તમામ તકલીફકો એકદમ ખતમ કરદેગી. ઈસતરહ ગોયા સુકુન હાસિલ કરના આસાન હોજાયેગા.

ઈસ ફોર્મ્યુલા કે સાથ ખુદને દુસરા ફોર્મ્યુલા બતા દીયા છે. તાકે જબ આદમી અપને તજવીદ કીયે હુએ ફોર્મ્યુલાસે સુકુન હાસિલ કરનેમે ના કામ હોજાયે તો ખુદતઆલાકે બતાયે હુએ ફોર્મ્યુલાપર અમલ ક્રિયા જાયે.

ખુદતઆલા કા બતાયા હુઆ ફોર્મ્યુલાયે છે.

ખબરદાર હો જાઓ. દિલ્લોંકા સુકુન અલ્લાહકે ઝિક્રમેં છે. યાની અગર અલ્લાહકો યાદ કરતે રહોગે તો તુમહારા દીલ ઈત્મીનાન હાસિલ કરેગા. સુકુન હાસિલ હોગા ક્યુંકે અલ્લાહકી યાદ દીલ્લોંકો સુકુન બખશતા છે.

અલ્લાહકા ઝિક્ર કરનેકે બહોત તરીકે છે.

* નમાઝ પઢના અલ્લાહકા ઝિક્ર છે.

* કુર્આન મજીદકી તિલાવન કરના અલ્લાહકા ઝિક્ર છે.

* અલ્લાહ તઆલાને જીન બાતોંસે મના ક્રિયા છે ઊંસસે બચના અલ્લાહકા ઝિક્ર છે.

* અલ્લાહકે બતાએ હુએ હરામ તરીકોંસે બચના અલ્લાહકા ઝિક્ર છે.

મતલબ કે અલ્લાહકી યાદ ઔર ઈસ્કી ઈતાઅત ઔર હુજુર (સ.અ.)કી પેરવી કરના સબ અલ્લાહકા ઝિક્ર છે.

પત ઈસલીયે નમાઝ પઢના- કુર્આન મજીદકી તિલાવન કરના સુકુન હાસિલ કરનેકા બેહતરીન ઝરીયા છે.

હમ ઈસ સિલસિલેમેં એક ઔર તરીકાબી આપકો બતાના જરૂરી સમજતે છે જીસ્કે લીયે કીસી ખાસ જગા ઔર હાલતકી જરૂરત નહી ઔર વો દુઆ છે.

જબ બેચેની-પરેશાની તંગ કરે ઊઘાસી - ગભરાહટ સવાર હોજાયે. કીસી ગમ ઔર ફિકર સે રૂહ ગભરાને લગે. કીસી ચીઝકી કમી હોજાયે. કીસી ચીઝ કી જરૂરત હો ગલતી યાગુનાહ હો જાયે. ફિત્તાયા ફસાદકી આગ ભડક ઊઠે. ગર્જ કુછ ભી હો-આપ દુઆ માગના શુરૂ કરદે ઈસ્કે લીયે વુઝુ કરનેકી જરૂરત નહી પાક હોને યા પાક કપડે પહેનનેકી જરૂરત નહી. ઈસ્કેલીયે તો સિર્ફ બેચેન દિલકી જરૂરત હૈ. દીલ જીસ કદર જયાદ બેચેન હોગા દુઆ ઈત્ની જલ્દી કબુલ હોગી.

ઈસ્કે અલાવા ખુલુસ દીલસે માગી હુઈ દુઆ. બેહદ સુકુન ઔર રાહત બખ્શતી હૈ. ઊમ્મીદોંકો ઝિંદા કરતી હૈ. ગમ ઔર પરેશાની કો આપસે દુર લેજાતી હૈ.

બસ ! દીલહી દીલમે અપને મહેરબાન આક્ર ઔર માલિકસે નિહાયત આજીઁ સે દુઆ માગે જો સબ ખજાનોંકા માલિક હૈ. જો બહોત બઝ મહેરબાન હૈ. જીસકી નિગાહ આપકે દીલપર હૈ. જો આપકી ચોરી ઔર દીલ કી ખોટ સે વાકીફ હૈ.

આપ યકીન જાનીયે ! દુઆમાગતેહી આપકે દીલકો અજીબ ખુશી ઔર સુકુન મેહસુસ હોગા. એસા સુકુન જો દુનિયા ભરકી દૌલત-રાહત ઔર એશ આરામ કે બાવજુદ ભી હાસિલ નહો સકે.

આપ જીંદગીકે લંબે સફરપર રવાના હોરહે હૈ- કદમ કદમ પર આપકો આરઝુયે તંગ કરેગી- મુશ્કીલાત આપકા રાસ્તા રોકેગી. પરેશાનીયાં હુમલા કરેગી. ઔર એસે મૌકે પર આપ તરહ તરહ કી ઊલજનોંકે શિકાર બનેગે ઈસલીયે હમારા હમદદી વાલા મશ્વરા હૈકે હર નાઝૂક મોડ પર આપ “ખાલીકે કાઈનાત” કો જરૂર યાદ કરે. આજીઁસે હાથ ફેલાકર ઔર ગીડગીય કર અલ્લાહ પાકસે દુઆ કરે. ઈન્શા અલ્લાહ આપ કામ્યાબ હોગે તકલીફે દુરહો જાયેગી ઔર ખુદકો તાઝદમ પાયેગે- જેસે અભી સફરપર રવાના હો રહે હૈ.

હમારી દુઆએ આપકે સાથ હૈ અલ્લાહ પાક આપકો કદમ કદમ પર કામ્યાબી-તાકત - ઔર ઈમાન - અતા ફરમાયે - આમીન-

૧૦૭. હિકમત કે મોતી

- (૧) જીસ આદમી કે પાસ કિતાબ હૈ. વો અકેલા નહી.
- (૨) જો શખ્સ અપને ઉપર કાબુ હાસિલ કરલે. ઊસ્કે લીયે દૂસરોં પર કાબુહાસિલ કરના કુછ મુશ્કિલ નહી.
- (૩) બુરે સુલુક કા બેહતરીન જવાબ અચ્છા સુલુક હૈ.
જહાલતકા બેહતરીન હલ ઈસ્કો નજર અંદાજ કર દેના હૈ.

સુલુક

- (૪) બંડે દીલવાલા આદમી હંમેશા કામ્યાબ હોતા હૈ. ઔર છોટે દીલવાલા આદમી હંમેશા ના કામ.
- (૫) મૈં ને વક્ત કો બરબાદ કીયા થા. અબ વક્ત મુઝ કો બરબાદ કર રહા હૈ.
- (૬) આદમી ફુલ બનકર મૈંહકે ઔર આફતાબ બનકર ચમકે.
દુનિયા ખામોશ જબાનમેં હર રોજ યે પૈગામ દે રહી હૈ.
- (૭) જલ્દી ન કરો ક્યું કે તુમ જાની જલ્દી કરોગે. ઈત્નીહી જયાદા દેર લગેગી.
- (૮) અગર આપને દાને ડાલને કે વક્ત દાના નહી ડાલા તો ફસલ કાટને વક્ત આપ ખેતસે ફસલ કાટને વાલે નહી બન સકતે.
- (૯) અકલ મંદ આદમી કરને સે પહેલે સોચતા હૈ. ઔર બેવકુફ આદમી કરને કે બાદ.
- (૧૦) અકલમંદ વો હૈ જો દૂસરોંકી ગલતીયોં કો ભુલ જાયે. ઔર અપની ગલતીયોંકો હંમેશા યાદ રખે.
- (૧૧) અગર આપ સ્ટેશન પર દેરસે પહોંચે. તો આપ ટ્રેનસે યે શિકાયત નહી કર સકતે કે વો આપકો લીયે બગૈર ક્યું આગે ચલી ગઈ.
- (૧૨) છોટે બરતનમેં જયાદા પાની નહી સમાતા ઠીક ઈસીતરહ છોટે દીલકે સાથ બડી કામ્યાબી જમા નહી હોતી.
- (૧૩) આદમી અગર દુસરોંકી ગલતીયોંસે સબક લેના સીખલે. તો કબી વો અપને મામલાતમેં ગલતી ન કરે.
- (૧૪) દો આદમી આપસમે ઝઘડે તો દોનોં ગલતી પર હૈ. અગર કોઈ એક સહી હોતા તો વો ઝઘડેકી જગાસે હટ જાતા ઔર ફીર ઝઘડા અપને આપ ખતમ હો જાતા.
- (૧૫) બુઝદીલી દીખાકર ચુપ હોને સે બેહતર યે હૈ કે આદમી બુઝદીલી દીખાયે બગૈર ચુપ હો જાયે.
- (૧૬) જાંઘળી કે મસાઈલ હકીમાના તદબીરસે હલ હોતે હૈ. નકે શિકાયત ઔર હુજજત (દલીલ) કરનેસે.
- (૧૭) હાથી કી ખામોશી કુત્તેકી હઝાર ભોંક કે ઊપર ભારી હૈ.
- (૧૮) અકલમંદ આદમી હર ચીઝકી ઊમ્મીદ અપને આપસે કરતા હૈ. ઔર બે વકુફ આદમી હરચીઝકી ઊમ્મીદ દૂસરોં સે.
- (૧૯) અગર આપ અમલમેં કમ હો તો જ્યાદા અલ્લાઝ બોલકર આપ ઊસ્કી તલાફી નહી કર સકતે.

- (૨૦) ખુશબુંકો ઈસ્કી જરૂરત નહી કે વો અપની મૌજુદગીકા ઐલાન કરકે સાબીત કરે
- (૨૧) ઈન્તેકામ (બદલા) લેને સે પહેલે સોચ લો કે ઈન્તેકામ કાભી ઈન્તેકામ લીયા જાયેગા.
- (૨૨) જહાં બ્રેક લગાના હો વાહા ગાડી કો સ્પીડમે ચલાના મંઝીલકી તરફ સફર કરને કે બજાએ કબસ્તાનકી તરફ ગાડીકો દોડના હૈ.
- (૨૩) બાતોંકો ભુલા દેને કી આદત ડાલીયે. હર બાતકો યાદ રખના અપને જહેન કો કબાડ ખાના બનાના હૈ.
- (૨૪) કોઈ શખ્સ કીસીકા ચિરાગ નહી બુજાતા ચિરાગ કે અંદર તેલકી કમી ચિરાગકો બુજા દેતી હૈ.
- (૨૫) અપને આપકો બદલ દો તુમહારી કિસ્મત ખુદબખુદ બદલ જાયેગી.
- (૨૬) આમ લોગ અપની બઝાઈમે જીતે હૈ. મોમીન વોહે જો ખુદાકી બઝાઈમે જીતે લગે.
- (૨૭) જો લોગ હાર માનલે વોહી જીતતે હૈ. જો લોગ પીછે હટને પર રાજી હોજાયે વોહી દો બારા અગલી સફ મેં જગા પાતે હૈ.
- (૨૮) મામલાતમેં મશ્વરા કીજીયે મશ્વરા કરના અપને આપકો નુકશાનસે બચાતા હૈ.
- (૨૯) બુલંદ મુકામ હંમેશા અપને આપકો બુલંદ કરને સે મીલતા હૈ. નકે નારે ઔર ઝેંકો બુલંદ કરને સે.
- (૩૦) ખુશ કિસ્મતી હર આદમીકા દરવાજા ખીટ ખીટા કર પુછતી હૈ. કયા સમજદારી ઘર કે અંદર મૌજુદ હૈ ?
- (૩૧) ફુલ અપની ખામોશ જબાનમેં યે ઐલાન કર રહે હૈ કે ઈન્સાનોંકે દરમ્યાન ફુલ બનકર રહો.
- (૩૨) હસદ ઔર ઘમંડ જબ આદમી કે અંદર દાખીલ હોતે હૈ તો વો અક્લકો બાહર કરદેતે હૈ.
- (૩૩) મઝહબ યે હૈ કે આદમી ખુદાસે ડરે ઔર દુસરોંકે લીયે વહી પસંદ કરે જો અપને લીયે પસંદ કરતા હૈ.
- (૩૪) દુસરોં સે ન લડને કે લીયે અપને આપસે લડના પડતા હૈ.
- (૩૫) ઈન્સાનકી સબસે અચ્છી સિફત બહાદુરી હૈ. ઔર ઊસ્કી સબસે બુરી સિફત કમીના પન હૈ.

- (૩૬) નફસકી ખ્વાહીશકા પાગલ પન થોડીદેર રેહતા હૈ. મગર ઈસ્કા પદખતાવા બહોત દેરતક રહેતા હૈ.
- (૩૭) કિસીકો સતાના બહોત બઝ જુર્મ હૈ. ઓર ઈસસે ભીજયાદ બઝ જુર્મ યે હૈ કે કિસીકો ના હક સતાયા જાયે.
- (૩૮) ઝઘડા ન કરના કમઝોરી નહી ઝઘડાન કરના જીંદગીકા આલા ઊસુલ હૈ.
- (૩૯) દીન બહર હાલ ૧૨ ઘંટેમે ખતમ હોજાયેગા. ચાહે આપ ઊસ્કો ઈસ્તેમાલ કર રહે હો યા બરબાદ.
- (૪૦) સબસે જયાદ નાદાન વો શખ્સ હૈ જો છોટી ચીઝકે લીયે બડી ચીઝકો ખોદે.
- (૪૨) ઈન્સાન કામ્યાબ હોને કે લીયે પેદા ક્રિયા ગયા હૈ. મગર અપની ગફલતસે વો અપને આપકો ના કામ બના લેતા હૈ.
- (૪૩) અદાલતોંસે ઈન્સાફ હાસિલ કરને કે લીયે તીન ચીઝોં ચાહીયે.
(૧) ઊંમેનુહ (અલ.) (૨) કારૂન કા ખઝના (૩) સબ્રે ઐયુબ (અલ.)

૧૦૮. અકવાલે બુર્ખુગાને દીન :

- (૧) તુમ ખુદા કો ફરાગત ઓર ઐશમેં યાદ રખો. ખુદા તુમ્હેં તુમ્હારી મુસીબતોં ઓર સખ્તીમેં યાદ રખેગા. (હઝરત મોહમ્મદ (સ.અ.)
- (૨) અગર કોઈ શખ્સ કહેતા હૈ કે મેં “ખુદાસે” મોહબ્બત કરતા હું ઓર અપને ભાઈસે નફરત કરતા હૈ તો જો જુદા ઓર મક્કર હૈ - અસલમેં મખ્લુક કી મોહબ્બત હી ખાલીક કી મોહબ્બત હૈ. (હઝરત ઈસા. અ. સ.)
- (૩) “ઈન્સાન” જબ બુદ્ધ હોતા હૈ તો ઊસ્મેં દો ચીઝોં જવાન હો જાતી હૈ. એકમાલકી લાલચ ઓર દુસરી ઊમ્મ લંબી હોને કે લાલચ- (હઝરત મોહમ્મદ સ.અ.)
- (૪) ઐસે મુફ્લીસકો ગરક કરદેના ચાહીયે જો ઈફલાસ કે બાવજુદ ખુદાકી ઈબાદત નકરે- (યહયા બરમકી (ર.હ.))
- (૫) ઈમાનદાર આદમીકો ઝેબા નહી કે અપને કો જલીલ કરે યાની ઈસ બલામેં હાથ ડાલે જીસ્કા મુકાબલા કરનેકી ઊસ્મે તાક્ત નહો. (હઝરત મોહમ્મદ (સ.અ.))
- (૬) અગર ફીરઔન ભુકા હોતા તો હરગીઝ ખુદાઈકા દાવા ન કરતા. (બાયઝીદ બુસ્તામી (ર.હ.))
- (૭) જો રાઝ દુશ્મનસે છુપાતે હો ઊસ્કો દોસ્ત સે ભી છુપાઓ હો સકતા હૈ દોસ્ત ભી કીસી દીન દુશ્મન બન જાયે. (હઝરત લુકમાન)

પરદેશી

(૮) કિસી બાદશાહને એક પરદેશીરે સે પુછા કે મેં કભી તુમ્હે યાદ આતા હું ?
જવાબમીલા હા. જબ મેં ખુદાકો ભુલ જાતા હું - (શેખ સઅદી ૨ હ.)

(૯) જો શખ્સ ઈસ્કી પરવા નહી કરતા કે વા માલ કહાંસે કમાતા હૈ
“અલ્લાહતઆલા” ભી ઈસ્કી પરવા નહી કરેગા કે ઈસ્કો કહાંસે દોઝખમેં
દાખીલ કરે (હઝરત મોહમ્મદ સઅ.)

(૧૦) એક તાલીબે ઈલ્મકો જબ ખૌફકા બહોત જમાદા ગલબા હુઆ તો મૌલાના
યાકુબ (૨હ.) કી ખિદમતમેં હાજર હોકર અર્જ કિયાકે કોઈ એસી ખાત બતા
દીજયે કે ઈત્મેનાન હો જાયે. ફરમાયા હાય ! કુફી દરખાસ્ત કરતે હો ? કયું
કે બિલકુલ મામુન (બેફિકર) હોજાના કુફ હૈ.

(૧૧) હર ગફલતમે યે તેરી હસ્તી નહી.
દેખ જન્નત ઈસકદર સસ્તી નહી.
રેહ ગુજર દુનિયા હૈ યે બસ્તી નહી.
જાયે એશો ઈશરત વ મસ્તી નહી.

(૧૨) જસ પર નસીહત અસર ન કરે વો જાન લે કે ઈસ્કા દીલ ઈમાનસે ખાલી
હૈ. (હઝરત અબુબક રદી.)

(૧૩) પાય ચીઝેંદીલ કે બીગડને કી નિશાની હૈ.

(૧) તૌબાકી ઊમ્મીદપર ગુનાહ કરના (૨) ઈલ્મસીખના ઔર અમલ ન કરના
(૩) અમલ કરના ઔર ઈખ્લાસ ન હોના (૪) રિઝક ખાના ઔર શુક ન
કરના- (૫) મુદ્દે કો દફન કરના ઔર ઈબ્રત ન લેના. (હસનબસરી ૨હ.)

(૧૪) દીલ કો રોશન કરના હો તો ગેર જરૂરી ખાતોંસે પરહેઝ કરો.

(હઝરત ઈમામ શાફઈ ૨હ.)

(૧૫) કુફકે બાદ સબસે બઝગુનાહ કીસીકદીલ દુખાના હૈ યાહે વો મોમીનકા હો
યા કાફીરકા (મુજદીદ અલ્ફેસાની ૨હ.)

(૧૬) નાદન લોગ દૌલત કે લીયે દીલ કા ચૈન લુંટા દેતે હૈ. અકલમંદ દીલકે ચેનકે
લીયે દૌલત લુંટા દેતે હૈ. (કહાવત)

(૧૭) દીલ કાલા હો તો ગોરે મુંહ પર ઈતરાના બેવકુફી હૈ. (કહાવત)

(૧૮) હઝરત અનસ (રદી.) હુઝુર (સિલ.) કા ઈર્શાદ નકલ કરતે હૈ. કે મેં કીસી જગા
અઝબ ભેજને કા ઈરાદા કરતા હું મગર વહાં એસે લોગોં, કો દેખતા હું જો
મસ્જીદોં કો આબાદ કરતે હૈ અલ્લાહ કેવાસ્તે આપસમેં મોહબ્બત રખતે હૈ
ઔર આખિરી રાતોં મેં ઈસ્તિગફાર કરતે હૈ તો અઝબકો મૌકુફ કર દેતા હું-

(દૂર મન્સુર)

- (૧૯) બુઝુર્ગોકા ઈર્શાદ હૈ જો શખ્સ દુનિયા કો મહેબુબ રખતા હૈ સારે પીર મુર્શદ મીલકર ભી ઊસ્કો હિદાયત નહીં કર સકતે ઔર જો શખ્સ દુનિયા કો તર્ક કર દેતા હૈ (ઈસસે નફરત કરતા હૈ) ઈસ્કો તમામ ખરાબ લોગ મીલકર ભી ગુમરાહ નહીં કર સકતે. (ફઝઈલે સદકાત)
- (૨૦) દુનિયા કે હલાલ માલકા હિસાબ હૈ ઔર ઈસ્કે હરામ મેં અઝાબ હૈ (હઝરત અલી રદી)
- (૨૧) તુ જસ કદર દુનિયા કા ગમ કરેગા ઊત્નાહી આખેરતકા ગમ તેરે દીલસે નિકલ જાયેગા. ઔર જન્ના તુ આખેરત કા ગમ કરેગા ઊત્નાહી દુનિયા કા ગમ તેરે દીલસે નિકલ જાયેગા - (માલિક બિન દિનાર રહ.)
- (૨૨) દુનિયામેં દાખિલ હોના તો બહોત આસાન હૈ લેકીન ઊસસે નિકલના બહોત મુશ્કીલ હૈ. (ફઝઈલ બિન અયાઝ રહ.)
- (૨૩) દુનિયા કી મોહબ્બતને ઔર ગુનાહોંને દીલોંકો વેહશી (જંગલી) બના રખા હૈ. ઈસલીયે ખૈર કી બાત દીલોં તક નહીં પહોંચતી યાની અસર નહીં કરતી. (અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મુબારક રહ.)
- (૨૪) હુઝુર (સ.અ.) કાઈર્શાદ હૈ કે અપને ઊપર જયાદ ગમ સવાર ન કરો જો મુકદરમેં હૈ વો હોકર રહેગા - ઔર જન્ની રોઝી તુમહારી હૈ મીલકર રહેગી. (ફઝઈલે સદકાત)
- (૨૫) હુઝુર (સ.લ.)કા ઈર્શાદ હૈ કે જો શખ્સ અપને ઘરમેં અમનસે હો ઔર અલ્લાહતઆલાને બદનકી સેહત અતા ફરમારખી હો એક દીનકા ખાના ઊસ્કે પાસ મૌજુદ હો તો ગોયા દુનિયા તમામકી તમામ ઊસ્કે પાસ મૌજુદ હૈ. (ફઝઈલે સદકાત)
- (૨૬) હર સઆદત કી કુંજ ચોકન્ના રહેના ઔર સમજસે કામ કરના હૈ. ઔર હર કિસમકી બદ બખ્તી કા સર યશમા. ગુઝર ઔર ગફલત હૈ. (ઈમામ ગિઝલી રહ.)
- (૨૭) જો શખ્સ આદાબમેં સુસ્તી કરતા હૈ. વો સુન્નતસે મેહરૂમીકી બલામેં ગીરફ્તાર કિયા જાતા હૈ. ઔર જો સુન્નતસે સુસ્તી કરતા હૈ વો ફરાઈઝ કે છુટનેકી મુસીબતમેં મુબતલા હો જાતા હૈ. ઔર જો ફરાઈઝમેં સુસ્તી કરતા હૈ. વો મઅરેફ્તકી મેહરૂમી મે મુબતલા હો જાતા હૈ. (તફસીરે અઝીઝી)

૧૦૯. શોખ સઅદી (ર.હ.)કે અશ્આર

(ફારસી સે ઉર્દૂ તરજુઆ)

તરજુઆ

- * મીલજાતા અગર બિલ્લીકો ઊડનેકા હુનર
એક આનમે કર દેતી વો ચીડીયોંકા સફાયા.
પા લેતા અગર સિંગ ગધા ગાયકે માનીન્દ
પાસ અપને કીસીકો વો ભટકને ભી ન દેતા.
- * તુ જો ગમગીન હો તો દુશ્મનસે નકર હાલબયાન
તેરે રોનેકો બનાવેગા હસીકા સામાન.
- * તમન્નાથી કુછ ઔર જતા અભી - મગર હેફ ! પહોંચા પયામે અજલ
મેં બૈઠાહી થા ઊમ્રકે ખ્યાન પર - હુઆ હુકમ ઊઠ ઔર યહાંસે નિકલ.
- * ગુજર જાતી હૈ મુદત તુજસે ઈત્નાભી નહી હોતા
કે અપને બાપકી તુર્બત પે જાયે ફાતિહા કે લીયે.
- * અગર રહે ખુદમે માલ દેનેકી જરૂરત હો.
બદલ ઊસ્કા નમાઝે ઔર તિલાવત હો નહી સક્તી.
જો હૈ કંજુસ ચમડી દેતે હૈ દમડી નહી દેતે.
મુકીદ ઊન્કે લીયે કુછ યે તિજરત હો નહી સક્તી.
- * જો અપનોં સે વફા કરતા નહી કબ ગૌર કા હોગા
જો દાના હૈ વો ઈસપેહલુ પે હરદમ ગૌર કરતે હૈ.
કુછ એસે લોગ ભી હૈ જુની ફિતરત હી બુરાઈ હૈ
યે બિચ્છું બે જરૂરત ચુટકીયાં રૂહકો ભરતે હૈ.
- * ઈસસે બેહતર હૈ મા - કે પેટસે પૈદા હો સાપ
નાખલ્ફ બેટા બનેગા દામને ઈઝઝત પે દાગ.
ના ખલફ ઔલાદ સે બઢકર નહી કોઈ અઝાબ
અપનાહી ઘર જુસસે જલ જાયે ન માગ એસા ચિરાગ.
- * અગર હજ કા સફર કરકે ભી દીલ નરમી સે ખાલી હૈ
હે શેવા ઈસ્કા અબતક ઔબ જોઈ ઔર દિલ આઝરી
મેરી જાનીબસે જાકર એસે હાજીકો બશારત દો
તું એસા ઊંટ હૈ જુસકી કમર પર બોજ હે ભારી.

وَآخِرُ دَعْوَانَا أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ખુશ ખબર

કિતાબનુ નામ :- “ગુલદસ્ત એ અત્ફાલ”

દરેક મુસ્લિમને ઈલ્મ્-દીન શીખવું ફરજ છે. છતાંય વાલીઓની બેદરકારીના કારણે બાળકો તેનાથી વંચિત છે.

બાળકો મદ્રસામાં જરૂરી દીની તાલીમ મુકમ્મલ હાસિલ કરતા નથી અને પઢાઈ છોડી દે છે. જેથી દીની માલુમાતથી અજ્ઞાન રહે છે.

માટે થોડા સમયમાં બાળકોને દીનની સહી અને જરૂરી તાલીમ મળી રહે તે માટે મજકુર કિતાબ તૈયાર કરવામાં આવી છે, તેમાં લગભગ જરૂરી વિગતો આપવામાં આવી છે.

મદ્રસાના બાળકોને સંપૂર્ણ ફાયદાકારક અને મુસ્લિમ બિરાદરોને દીનની જાણકારી માટે ખુબજ ઉપયોગી છે. જે દરેક ઘરમાં વસાવવા લાયક છે.

સરળ ગુજરાતી લીપીમાં
સુંદર ટાઈટલ, ઓફસેટ પ્રિન્ટીંગ.

ચોથી સુધારેલી આવૃત્તિ

પેજ - ૧૫૨.

હદીયો : ર૫/- રૂ. + પોસ્ટેજ ર/- રૂ.

: સરનામું :

મૌ. શમ્સુલહક હાશીમ

ઠે. સુથારવાડા મુ. ચાંગા તા. પેટલાદ. જી. ખેડા

પીન : ૩૮૮ ૪૨૧

નોંધ : બુક સેલરોની પુછપરછ આવકાર્ય છે.

ખુશ ખબર

પચામે ઈન્સાનિયત

સારે જહાસે અચ્છ હિંદુસ્તા બનાદે
ઊલ્કત કી રોશનીસે હર ઘરકો ઝગમગા દે

નફરત કી આગમે હમ જલતે રહેગે કબ તક
આવો જતન કરે અબ ઈસ આગકો બુઝાદે

આપસકી કશમકશ મે ફીર હમ ન ટૂટ જાયે
અપને વતનસે અબ હમ હર જુલ્મ કો મીટા દે.

ઈન્સાનિયતકી ખિદમત ઈસ તરહ કુછ કરે હમ
મઅસુમ મુસ્કુરાદે બુઢે હમે દુઆ દે

મઝહબ નહી રૂકાવટ ઈન્સાન દોસ્તી મે
ભુલા દુઆ સબક યે ફીર યાદ હમ કરા દે.

સબ માદરે વતન કે આગોશમે પલે હે
મજબુર કોઈ ભી હો હમ ઊસ્કો આસરા દે

નગ્મે કા યે તરનુમ ગુંજે ગલી ગલીમે
દીલમે તડપ હો એસી જાલીમકો ભી રૂલા દે

સબકો ગલે લગાના ભારત કી રીતમે હે
તોપો મે ભી નહી હે તાકત જો પ્રિત મે હે

9825/13/610
જાન્યુઆરી ૧૯૬૨ માં ઈન